

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ VE
ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
(AB HUKUKU)

Avrupa Birliği'nde Temel Haklar Işığında Kişisel Veriler

Tezli Yüksek Lisans Tezi

Cansemih Metin

Ankara, 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ VE
ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
(AB HUKUKU)

Avrupa Birliği'nde Temel Haklar Işığında Kişisel Veriler

Tezli Yüksek Lisans Tezi

Cansemih Metin

Prof. Dr. İlke Göçmen

Ankara, 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ VE
ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
(AB HUKUKU)

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TEMEL HAKLAR IŞIĞINDA KİŞİSEL VERİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Prof. Dr. İlke Göçmen

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmzası

- 1. Prof. Dr. İlke GÖÇMEN**
- 2. Dr. Öğr. Üyesi Gündüz Alp ASLAN**
- 3. Dr. Öğr. Üyesi Serdar YILMAZ**

Tez Savunması Tarihi

20/09/22

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Prof. Dr. İlke Göçmen danışmanlığında hazırladığım “Avrupa Birliği’nde Temel Haklar Işığında Kişisel Veriler (Ankara.2022) ” adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:29/08/22
Cansemih METİN

Öz

AB Genel Veri Koruma Tüzüğü, veri gizliliği düzenleme çerçevesinin temel taşı olarak kabul edilir. Ancak Genel Veri Koruma Tüzüğü tamamen yeni bir mevzuat olmayıp, 95/46/EC sayılı Direktifin ihtiyaçlar ışığında ciddi bir şekilde güncellenmiş ve genişletilmiş halidir. Bu ihtiyaçlar büyük ölçüde iki önde gelen Avrupa mahkemesinin içtihatlarına dayanmaktadır: Avrupa Birliği Adalet Divanı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Bu arka plana karşı, bu tez, bu iki önde gelen Mahkeme tarafından veri koruma içtihatlarında rekabet eden menfaatleri değerlendirmek için dikkate alınan unsurların gelişimini analiz etmeyi ve bu mülahazaların temel unsurlarını hukuki bir bakış açısı ile sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Veri Koruma, AB Adalet Divanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İctihat, Genel Veri Koruma Tüzüğü

Abstract

European Union General Data Protection Regulation is considered as a cornerstone of data privacy regulation framework. However, General Data Protection Regulation is not an completely new legislation, it is seriously updated and expanded version of previous regulation of Directive 95/46/EC in the light of necessities. These necessities are largely based on the case law of the two prominent European courts: Court of Justice of the European Union and European Court of Human Rights. Against this background, this thesis aims to analysis development of elements that are considered by the these two prominent Courts to evaluate competing interest in their data protection case law and present the key elements of these considerations from legal perspective.

Keywords: Data Protection, Court of Justice of the European Union, European Court of Human Rights, Case Law, General Data Protection Regulation

KISALTMALAR

AAET: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

AB: Avrupa Birliği

ABA: Avrupa Birliği Antlaşması

ABAD: Avrupa Birliği Adalet Divanı

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu

ABİHA: Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma

ABTHŞ: Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Bkz.: Bakınız

Md: Madde

Para (s) : Paragraf(lar)

s.: Sayfa(lar)

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	7
BİRİNCİ BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TEMEL HAKLAR VE KİŞİSEL VERİLER	9
1. Avrupa Konseyi	12
1.1. Bir Temel Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı	13
1.2. Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Düzenlemeler	19
2. Avrupa Birliği	23
2.1. Bir Temel Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı	24
2.2. Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Düzenlemeler	34
İKİNCİ BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ'NDE 2016/679 SAYILI TÜZÜK KAPSAMINDA TEMEL İLKELER.....	40
1. Hukuka Uygunluk, Adil İşleme Ve Şeffaflık.....	40
1.1. Hukuka Uygunluk	41
1.2. Adil İşleme	78
1.3. Şeffaflık.....	82
2. Amaç ile Sınırlılık.....	86
3. Mümkün Olan En Az Verinin İşlenmesi.....	89
4. Verilerin Doğruluğu	96
5. Sınırlı Saklama	102
6. Bütünlük ve Gizlilik.....	109
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ'NDE 2016/679 SAYILI TÜZÜK KAPSAMINDA VERİLERE İLİŞKİN HAKLAR	114
1. Bilgilendirilme Hakkı.....	114
2. Verilere Erişim Hakkı	120
3. Verileri Düzeltme Hakkı	130
4. Verileri Silme (Unutulma) Hakkı.....	135
5. İtiraz Hakkı.....	149
Sonuç.....	151

Giriş

Kişisel verilerin¹ korunması hakkı, mahremiyet kavramı ile birlikte 1800'lü yıllardan itibaren yasal düzenlemelere ve akademik çalışmalara konu olmuştur. 1950'li yıllardan itibaren ise özellikle bilgi saklama ve işleme teknolojilerindeki gelişmeler sonucu, ABD içerisinde veri koruma hakkı kamuoyu gündemine gelmiştir. 1960 ve 1970'li yıllarda, ABD'de belli yasal düzenleme çalışmaları olsa dahi, bu çalışmalar istenen sonucu vermemiştir.

ABD'de bu gelişmeler olurken, benzer kamuoyu endişeleri sonucu Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde verilerin korunmasına yönelik yasal düzenlemeler ortaya çıkmıştır. 1980'li yıllarda ise, Avrupa genelinde veri koruma alanında yeknesaklığı sağlamak amacı ile Avrupa Konseyi tarafından 108 sayılı Sözleşme² hazırlanmış ve imzaya açılmıştır. 108 sayılı Sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)³ içtihadı ile veri koruma hakkı Avrupa Birliği (AB) temel haklar rejimi içerisinde kendini göstermeye başlamıştır. 95/46 sayılı Direktif⁴ ile artık AB de veri koruma alanında Birlik⁵ genelinde bir yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğunu kabul etmiştir. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (ABTHŞ)⁶ ile veri koruma hakkı AB birincil hukukunda yazılı olarak ayrı bir hak olarak yer almıştır. AB'de 95/46 sayılı Direktif'in yerine geçen 2016/679 sayılı Tüzük'ün⁷ kapsamı ve içerdiği yaptırımlar nedeni ile veri koruma hakkı sadece Avrupa'da değil tüm Dünya genelinde önemli bir hukuki konu haline gelmiştir.

Bu tezin araştırma konusu, kişisel verilerin korunması temel hakkı ve bu hakkı detaylandıran düzenlemelerdeki temel ilkeler ve haklar çerçevesinde Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)⁸ ve AİHM içtihat hukukudur. Tezin amacı ise, kişisel verilerle

¹ Kişisel veri tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir.

² Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine İlişkin Bireylerin Korunması Hakkındaki 28 Ocak 1981 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=108>, erişim tarihi 14/08/22.

³ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.

⁴ 95/46 Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Bireylerin Korunmasına ve Kişisel Verilerin Serbest Dolaşımı İlişkin Direktif, OJ L 281, 23.11.1995, s. 31–50, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>, erişim tarihi 14/08/22.

⁵ Bu çalışmada 'Topluluk' ifadesi yerine sıklıkla 'Birlik' ifadesi kullanılmıştır. Zira, Lizbon Antlaşması ile birlikte artık yalnızca 'Avrupa Birliği'nden söz edilebilecektir. Bununla birlikte, döneme özgü kimi nedenlerle 'Topluluk ifadesi' yer yer çalışma içinde kullanılmıştır.

⁶ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en, erişim tarihi 14/08/22.

⁷ 2016/679 Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Bireylerin Korunmasına ve Kişisel Verilerin Serbest Dolaşımı İlişkin Tüzük (Genel Veri Koruma Tüzüğü), OJ L 119, 4.5.2016, s. 1–88, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>, erişim tarihi 14/08/22.

⁸ Avrupa Birliği Adalet Divanı.

ilgili temel hak ve onu detaylandıran düzenlemelerdeki temel ilkeler ve haklar çerçevesinde ABAD ve AİHM içtihat hukukunun gelişimini ortaya koymaktır.

Bu tez çalışması ile özellikle AB veri koruma hukukuna ilişkin meseleler yorumlanırken ABAD ve AİHM içtihatı üzerinden bir yaklaşım için gerekli unsurlar ve bu unsurların ortaya çıkış süreci açıklanmaya çalışılmıştır. Bu sayede Birlik hukuk düzeni gereksinimlerine uyumlu süreçlerin oluşturulmasına katkı sunulması hedeflenmiştir.

AB günümüzde 27 üye devletten oluşmaktadır.⁹ 2019 yılında Birlik uluslararası ticarete 4 trilyon Avrodan fazla bir paya sahiptir.¹⁰ Birlik üye devletlerinde yaşayan 447.7 Avrupa vatandaşı bulunmakta ve Birlik Dünyanın en büyük üçüncü ekonomik gücünü oluşturmaktadır.¹¹ Diğer taraftan 2016/679 sayılı Tüzük'ün Birlik dışında bir coğrafi alanı da kapsamı içine alması¹², Birlik veri koruma hukukuna yönelik çalışmaları önemli kılmaktadır.

Veri koruma bir temel hak olarak ABAD ve AİHM içtihadı ile Avrupa hukuku içinde bağımsız bir gelişim göstermiştir.¹³ Bu çalışma kapsamında 2016/679 sayılı Tüzük ile sayılan temel ilkeler yeterli AİHM ve ABAD içtihadı bulunması göz önüne alınarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, 2016/679 sayılı Tüzük ile öngörülen haklar yeterli AİHM ve ABAD içtihadı bulunması durumunda bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Bu tezin birinci bölümde AB'de temel haklar ve kişisel veriler hakkında genel bir bilgilendirme yapılmaya çalışılmıştır. Tezin ikinci ve üçüncü bölümünde ise sırası ile temel ilkeler ve temel haklara dair ABAD ve AİHM içtihadı değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise, ikinci ve üçüncü bölümde yapılan değerlendirmelerin bulguları sunulmaya çalışılmıştır.

⁹ Country profiles, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹⁰ Facts and figures on the European Union economy, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹ Ibid.

¹² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 3

¹³ GALETTA, ANTONELLA ve DE HERT, PAUL, "A European Perspective On Data Protection And Access Rights", Increasing Resilience in Surveillance Societies (IRISS), <http://irissproject.eu/wp-content/uploads/2014/06/European-level-legal-analysis-Final1.pdf>, erişim tarihi: 10/08/2022.

BİRİNCİ BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TEMEL HAKLAR VE KİŞİSEL VERİLER

Çalışmanın birinci bölümünde kişisel verilerin korunması hakkının temel haklar ışığında gelişimi ve bu hak ile ilgili Avrupa Konseyi ile AB düzenlemeleri hakkında genel bir bilgilendirme yapılmaya çalışılacaktır. Bununla birlikte, önce, AB hukuk düzeni ile Avrupa Konseyi hukuk düzeni arasındaki ilişkiyi kısaca açıklamakta fayda bulunmaktadır. Bu yönden, bir taraftan AB temel haklar rejimi ile Avrupa Konseyi bünyesindeki AİHS¹⁴ ve AİHM içtihadı, diğer taraftan kişisel verilerin korunması ile ilgili AB düzenlemeleri ve Avrupa Konseyi sözleşmeleri arasındaki ilişki önem taşımaktadır.

İlk olarak, AB temel haklar rejimi ile Avrupa Konseyi bünyesindeki AİHS ve AİHM içtihadı arasındaki ilişki belirtilebilir. AB temel haklar hukuku için en az üç resmi kaynak Lizbon Antlaşması ile değişik Avrupa Birliği Antlaşması (ABA) madde 6'da listelenmiştir. Bu üç kaynaktan bir tanesi ise AB insan hakları ilkeleri için özel bir ilham kaynağı olan ve AB, AİHS'ye katıldığında AB için resmi olarak bağlayıcı hale gelecek olan AİHS olmuştur.¹⁵ ABTHŞ'nin yürürlüğe girmesinden önce, ABAD tarafından AB hukukunun genel ilkeleri kapsamında insan haklarının korunmasına yönelik bir ilham kaynağı olarak kullanılan AİHS temel haklar için ana araç olmuştur.¹⁶ ABAD *Rutili* kararında ise doğrudan AİHS'ye AB insan hakları ilkeleri için özel bir ilham kaynağı olarak atıf yapmıştır.¹⁷ ABAD rutin olarak AİHS ve AİHM içtihadını AB hukukunun genel ilkeleri için temel bir kaynak olarak değerlendirmiştir.¹⁸

AİHS, AB için bağlayıcı olmamasına rağmen, nihayetinde ABAD tarafından temel hakların belirlenmesinde kullanılan ana maddi kaynak haline gelmiştir.¹⁹ Daha somut olarak, ABAD sıklıkla AİHM'in AİHS içtihadına atıfta bulunmuştur.²⁰ ABAD bu

¹⁴ İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme, https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹⁵ CRAIG, PAUL ve DE BÜRCA, GRÁINNE, EU Law: Text, Cases, and Materials, Oxford University Press, 2011, s. 362

¹⁶ CRAIG ve DE BÜRCA, 2011, s. 366.

¹⁷ Case 36-75, Roland Rutili v Ministre de l'intérieur, [1975], ECLI:EU:C:1975:137 para 32.

¹⁸ Case T-347/94, Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH v Commission [1998] ECR II-1751, para 311; Case T-112/98 Mannesmannröhren-Werke v Commission [2001] ECR II-729, para 59.

¹⁹ SUDRE, FRÉDÉRIC, Droit européen et international des droits de l'homme, 7th ed., Paris: Presses Universitaires de France, 2005, s.143.

²⁰ SUDRE, 2005, s.145.

şekilde olası bir yorum çatışmasından kaçınmayı amaçlamıştır.²¹ Ancak, şunu belirtmek gerekir ki ABAD, AİHS ve AİHM içtihadını AB hukuku bağlamında özerk bir şekilde yorumlamıştır.²²

ABTHŞ'nin AB hukukunun birincil kaynağı olarak²³ yürürlüğe girmesinden sonra AİHS özel konumunu sürdürmüştür. “Şartta yer alan haklardan, İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunması Hakkında Avrupa Sözleşmesinde yer alan haklarla örtüşenlerin anlamı ve kapsamı, söz konusu Sözleşmedeki haklarıkiyle aynıdır” ifadesine yer ABTHŞ’de verilmiştir.²⁴ Bu madde üzerinden ABAD ve AİHM arasındaki ilişkiye doğrudan bir atıf yapılmazken, madde karşılıklı olarak saygı ve tanımayı teşvik edecek şekilde tasarlanmıştır.²⁵ Özellikle AİHM içtihadına ABAD tarafından birçok atıfta bulunulmuştur.²⁶ Ayrıca, ABTHŞ madde 53’te “Şartta yer alan hiçbir hüküm; ilgili uygulama alanlarında, Birlik hukuku, uluslararası hukuk, AİHS’de dâhil olmak üzere, Birlik, Topluluk ve tüm üye devletlerin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve üye devletlerin anayasaları tarafından tanınan insan hakları ve temel özgürlükleri sınırlayıcı veya zedeleyici biçimde yorumlanamayacağı” belirtilmiştir. Bu madde ile AİHS’de belirtilen hakların ABTHŞ kapsamında bir sınırlamaya tabi olamayacağı ortaya konmuştur.

İkinci olarak, kişisel verilerin korunması ile ilgili AB düzenlemeleri ve Avrupa Konseyi sözleşmeleri arasındaki ilişki belirtilebilir. Veri koruma ve mahremiyetle ilgili AB düzenlemeleri, AİHS’de yer alan genel ilkelerin AB hukukuna tezahürleri şeklinde olmuştur.²⁷ Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile AB düzenlemeleri arasındaki ilişkiler açısından öncelikle 2016/679 sayılı Tüzük’ün öncülü olan 95/46 sayılı Direktif’in değerlendirilmesi uygun görülmüştür. 95/46 sayılı Direktif’in amaçları genel olarak “Topluluk amaçları, AİHS’de ve üye devletlerin anayasaları ve yasalarında tanınan temel hakların geliştirilmesi, ekonomik ve sosyal ilerlemeyi sağlamak ve üye devletler arasında daha yakın ilişkileri teşvik etmek” olarak sayılmıştır.²⁸

²¹ PERNICE, INGOLF ve KANITZ, RALF, “Fundamental Rights and Multilevel Constitutionalism in Europe”, WHI Paper 7/04. Berlin: WHI Paper 7/04 (Walter Hallstein-Institut für Europäisches Vergassungsrecht), Humboldt-Universität zu Berlin, 2004, s. 13.

²² SUDRE, 2005, s.144.

²³ Lizbon Antlaşması ile değişik ABA md. 6(1).

²⁴ ABTHŞ madde 52(3).

²⁵ CRAIG ve DE BÜRCA, 2011, s. 398.

²⁶ Case C-400/10 PPU J. McB. v L. E. [2010] ECLI:EU:C:2010:582 para53; Case C-279/09 DEB v Bundesrepublik Deutschland [2010] ECLI:EU:C:2010:811, paras35-52.

²⁷ CRAIG ve DE BÜRCA, 2011, s. 367 ve s. 368.

²⁸ 95/46 sayılı Direktif resital 1.

95/46 sayılı Direktif resital 10'da ise "ulusal yasal düzenlemelerin AİHS madde 8 ve Topluluk hukukunun genel ilkeleri ile tanınan temel hakları ve özgürlükleri korumayı amaçlaması ve bu düzenlemelerin Topluluk hukuk düzeni içerisinde yüksek seviyeli bir korumayı sağlaması" gerektiği belirtilmiştir. 95/46 sayılı Direktif resital 1 ve resital 10 birlikte değerlendirildiğinde 95/46 sayılı Direktif'in amacının Topluluk amaçlarına uygun olarak AİHS madde 8'de tanınan temel hakların ve özgürlüklerin yüksek seviyede korunmasını sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. 95/46 sayılı Direktif resital 11'de ise "Kişisel mahremiyet başta olmak üzere bireylerin haklarının ve özgürlüklerinin korunması hakkında bu Direktifte belirtilen esasların, 108 Sayılı Sözleşme²⁹ ile belirtilenleri güçlendirdiği ve genişlettiği" belirtilmiştir. Yine aynı resital'de 108 Sayılı Sözleşme kapsamında belirtilen esasların 95/46 sayılı Direktif kapsamında asgari koruma seviyesi olarak kabul edildiği ve esasların 95/46 sayılı Direktif ile güçlendirileceği belirtilmiştir.

95/46 sayılı Direktif ile Avrupa Konseyi sözleşmeleri arasındaki bağlantı, AB'nin veri koruma alanında güncel düzenlemesi olan 2016/679 sayılı Tüzük için de geçerlidir. 2016/679 sayılı Tüzük resital 73'te bilgi edinme, kişisel verilere erişim ve düzeltme veya silme, veri taşınabilirliği hakkı, itiraz hakkı, profil oluşturmaya dayalı kararlar ve kişisel veri ihlalinin ilgili kişiye iletilmesi ile ilgili belirli ilkeler ve haklara ilişkin kısıtlamaların ABTHŞ ve AİHS'de belirtilen gerekliliklere uygun olması gerektiği belirtilmiştir. 2016/679 sayılı Tüzük resital 105'te ise üçüncü ülkelerin veri koruma düzeyi belirlenirken üçüncü ülkenin, Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme'ye³⁰ katılımının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. 2016/679 sayılı Tüzük resital 41'de Tüzük kapsamında yapılacak düzenlemelerin AİHM ve ABAD içtihadına uygun olarak açık, kesin ve öngörülebilir olması gerektiği belirtilmiştir.

95/46 sayılı Direktif ile 2016/679 sayılı Tüzük, Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile bağlantıları açısından karşılaştırılabilir. 2016/679 sayılı Tüzük hem AİHM hem AİHS üzerinden atıf yaparak Avrupa Konseyi hukuk düzeninin önemini ortaya koymuştur. Ancak, 95/46 sayılı Direktif'ten farklı olarak 108 Sayılı Sözleşme üye devletler için değil üçüncü ülkeler için veri koruması seviyesi olarak belirlenmiştir. Bu durum AB'nin 2016/679 sayılı Tüzük ile artık 108 Sayılı Sözleşme üzerinde bir koruma standardı

²⁹ Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine İlişkin Bireylerin Korunması Hakkındaki 28 Ocak 1981 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi.

³⁰ Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine İlişkin Kişilerin Korunmasına İlişkin 28 Ocak 1981 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Ek Protokol.

oluşturduğuna kanaat getirdiği olarak yorumlanabilir. Ayrıca artık AİHS'nin ana kaynak olarak belirtilmemesi ise ABTHŞ'nin yürürlüğe girmesi ile birlikte artık bu şekilde bir belirtmeye ihtiyaç olmamasının bir sonucu olabilir.

Görüldüğü üzere AB hukuku içerisinde Avrupa Konseyi sözleşmeleri ve AİHM içtihadı temel haklar üzerinden dolaylı kaynaklar arasında bulunmaktadır. Bu nedenle bu bölümün alt başlıklarında ilk olarak Avrupa Konseyi, temel haklar üzerinden kişisel verilerin korunmasının gelişimi ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmeleri hakkında bilgi verilecektir. İkinci alt başlıkta ise AB içerisinde temel hakların gelişmesi, kişisel verilerin AB hukuku içerisinde koruma altına alınması ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin AB düzenlemeleri anlatılacaktır.

1. Avrupa Konseyi

Bu alt başlıkta Avrupa Konseyi hakkında kısa bir bilgi verilecek daha sonra ise iki alt başlık özelinde kişisel verilerin korunmasının gelişimi ve ilgili Avrupa Konseyi sözleşmeleri anlatılacaktır.

Winston Churchill'in 19 Eylül 1946 tarihli Birleşik Avrupa Devletleri konuşması insan hakları ve barış temelli bir Avrupa fikri için bir dönüm noktasıdır.³¹ 5 Mayıs 1945 tarihinde 10 kurucu üye ülke tarafından imzalanan Avrupa Konseyi Statüsü (Londra Antlaşması) ile Avrupa Konseyi kurulmuştur.³² AB'ye üye olan 27 ülke aynı zamanda Avrupa Konseyi üyesidir.³³ Avrupa Konseyi ile AB arasında bu nedenle yakın bir ilişki vardır.

Avrupa Konseyi'nin amacı Avrupa Konseyi Statüsü madde 1(a) uyarınca "üyeleri arasında, müşterek mirasları olan ülkü ve prensipleri korumak ve yaymak ve siyasi, ekonomik ilerlemelerini sağlamak amacıyla daha sıkı bir birlik meydana getirmektir." Konseyin bu amacına Avrupa Konseyi Statüsü madde 1(b) uyarınca "Konsey organları vasıtasıyla, ortak çıkarları ilgilendiren sorunların incelenmesi, anlaşmalar akdi ve ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel, yasal ve idarî alanlarda bir ortak hareket hattının kabulü ve insan hakları ile temel özgürlüklerinin korunması ve

³¹ Winston Churchill, speech delivered at the University of Zurich, 19 September 1946, <https://rm.coe.int/16806981f3>, Erişim Tarihi: 15/03/2022.

³² Statute of the Council of Europe, <https://rm.coe.int/1680935bd0>, Erişim Tarihi: 15/03/2022.

³³ Map & Members, <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c>, Erişim Tarihi: 16/03/2022.

geliştirilmesiyle varılacaktır.” Günümüzde Avrupa Konseyi’nin 46 üyesi bulunmaktadır.³⁴

Avrupa Konseyi’nin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırladığı ilk önemli sözleşme ise AİHS’dir.³⁵ AİHS 1950’de imzalanmış ve 1953’te yürürlüğe girmiştir.³⁶ AİHS’e taraf olan ülkelere karşı bireyler ve devletler tarafından AİHS ile korunan haklara dair ihlal iddialarını AİHM karşısında dile getirebilirler.³⁷ AİHS ile birlikte sözleşme taraflarını denetlemek için AİHS madde 19 uyarınca AİHM kurulmuştur. AİHS madde 20 uyarınca AİHM sözleşme tarafı üye ülke sayısı kadar yargıçtan oluşmaktadır. AİHS maddelerinin nihai yorumcusu AİHM’dir.³⁸

AİHS madde 8 ile mahremiyet veya özel hayata saygı hakkı koruma altına alınmıştır.³⁹ Avrupa’da veri korumaya yönelik düzenlemeler ve sözleşmeler özünde mahremiyeti sağlamayı amaçlamaktadır.⁴⁰ Bu nedenlerden ötürü bir sonraki alt başlıkta mahremiyet üzerinden kişisel verilerin korunması hakkının gelişimi anlatılacaktır.

1.1. Bir Temel Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı

Bu başlık içerisinde öncelikle mahremiyetin tanımı hakkında bilgi verilmeye çalışılacak, daha sonra mahremiyet hakkı üzerinden kişisel verilerin korunması kavramının ortaya çıkması, bu konuya ilişkin ulusal ve uluslararası öncü düzenlemeler hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Ayrıca, AİHM kararları üzerinden verilerin korunması hakkının kapsamı, hangi durumda bu hakka müdahale olduğu ve bu müdahalenin haklı olarak değerlendirildiği durumlar anlatılmaya çalışılacaktır.

³⁴ About the Council of Europe – Overview, <https://www.coe.int/en/web/yerevan/the-coe/about-coe/overview>, Erişim Tarihi: 23/06/2022; Our member States, <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>, Erişim Tarihi: 23/06/2022.

³⁵ About the Council of Europe – Overview, <https://www.coe.int/en/web/yerevan/the-coe/about-coe/overview>, Erişim Tarihi: 23/06/2022.

³⁶ Ibid.

³⁷ A Convention to protect your rights and liberties, <https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention>, Erişim Tarihi: 23/06/2022; The Court in brief, https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf, Erişim Tarihi: 23/06/2022.

³⁸ FUSTER, GLORIA GONZÁLEZ, The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU, Volume 16, Springer, 2014, s.82.

³⁹ FROWEIN, JOCHEN ABRAHAM, Art. 8 Privat- und Familienleben. In Europäische MenschenRechtKonvention: EMRK-Kommentar, eds. FROWEIN, JOCHEN ABRAHAM ve PEUKERT, WOLFGANG. Kehl am Rhein: Engel, 1985, s. 194 ve 195.

⁴⁰ BENNETT, COLIN J., Regulating Privacy: Data protection and Public Policy in Europe and the United States, Ithaca: Cornell University Press, 1992, s.13.

Sistematik olarak mahremiyet kavramının anlamı iki alt tanımlama içerisinde değerlendirilmelidir. İlk olarak mahremiyet, kamuya açık olmayan, gizli saklanmış, mahrem, açıklanmamış kişinin kapalı alanı veya kamuya ait olmayan ev ve aile yaşamına ilişkin bir kavram olarak açıklanabilir. İkinci olarak ise mahremiyet kişiye ait, kişinin özüne dokunan bir kavram olarak açıklanabilir.⁴¹ Mahremiyet özellikle özgürlükle bağlantılıdır ve bazıları onu kişisel özgürlüğün kalesi olarak tanımlamaktadır.⁴²

1890 yılında ABD’li yazarlar Samuel Warren ve Louis Brandeis’in mahremiyet hakkı başlıklı makalesi ile birlikte mahremiyet kavramı hukuk dünyasının gündemine girmiştir.⁴³ Warren ve Brandeis, mahremiyet hakkının Fransa hukukunda kişinin özel hayatına ilişkin olan bilgilerin kişiyi rızası olmadan veya doğrudan kamuya açık olmadıkça açıklanmasını yasaklayan 1868 tarihli basın yasası ile hâlihazırda ifadesini bulduğunu iddia etmişlerdir.⁴⁴ Ayrıca, mahremiyet hakkının içeriğinin yalnız bırakılma hakkına eşdeğer olacak şekilde özetlemişlerdir.⁴⁵ 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi madde 12 ile mahremiyet hakkı koruma altına alınmıştır.⁴⁶ 1950 tarihli AİHS ise farklı bir dil kullanarak doğrudan mahremiyet hakkından bahsetmese dahi özel hayata saygı hakkı ile mahremiyet hakkını koruma altına almıştır.⁴⁷

AİHS yürürlüğe girmesi ile birlikte kısa sürede Avrupa’nın en önemli insan hakları belgelerinden bir haline gelmiştir.⁴⁸ AİHS hem konu hem de terminolojik olarak 1948 tarihli Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi’ne dayanan on üç hak veya özgürlüğü içermiştir.⁴⁹ AİHS üç kısımdan oluşmuştur. İlk bölüm temel hak ve özgürlüklere ilişkin maddeleri, ikinci kısım AİHM ile ilgili maddeleri (AİHM’in kuruluşu, kararların bağlayıcılığı, vb.), üçüncü ve son kısım ise çekinceler, feshi ihbar, vb. çeşitli hükümleri içermektedir. AİHS önsöz’de AİHS’in amacının “Evrensel İnsan Hakları

⁴¹ FUSTER, 2014, s.22.

⁴² SOFSKY, WOLFGANG, *Defensa de lo privado: Una apología*, Valencia: Pre-textos, 2009, s. 53.

⁴³ FUSTER, 2014, s.27.

⁴⁴ WARREN, SAMUEL ve BRANDEIS, LOUIS, “The right to privacy”, *Harvard Law Review* 4 (5):1890, s. 214.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Universal Declaration of Human Rights, <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>, erişim tarihi: 28/06/22.

⁴⁷ FUSTER, 2014, s.38.

⁴⁸ DE BÚRCA, GRÁINNE, “the Evolution Of Eu Human Rights Law”, In CRAIG, PAUL & DE BÚRCA, GRÁINNE (Eds.), *The Evolution of EU Law* (3rd ed., pp. 480-505). Oxford University Press, 2021, s. 495.

⁴⁹ BLACKBURN, ROBERT, The institutions and processes of the Convention. In *Fundamental rights in Europe: The European Convention on Human Rights and its Member States, 1950–2000*, eds. BLACKBURN, ROBERT and POLAKIEWICZ, JÖRG, 3–29. Oxford: Oxford University Press, 2001, s. 9.

Beyannamesi'nde yer alan bazı hakların ortak güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmak” olduğu belirtilmiştir. Yine AİHS önsöz’de “AİHS’e taraf ülkelerin AİHM’in denetleyici yargı yetkisine tabi olduğu” belirtilmiştir. AİHS madde 1’de sözleşmenin konusu “Yüksek Sözleşmeci Tarafların kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme’nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlaması” olduğu belirtilmiştir. AİHS’in kapsamı ise birinci bölümde yer alan madde 2 ile madde 14 arasında sayılan hak ve özgürlükler olmuştur. AİHS madde 19 ile “Bu Sözleşme ve protokolleri gereği Yüksek Sözleşmeci Taraflar’a yüklenilen taahhütlere uyulmasını sağlamak için AİHM’in kurulduğu” belirtilmiştir. AİHS madde 46 (1) ile “Yüksek Sözleşmeci Taraflar, taraf oldukları davalarda Mahkeme’nin verdiği kesinleşmiş kararlara uymayı taahhüt ettikleri” belirtilmiştir.

AİHS birinci bölümde yer alan madde 8 iki fıkradan oluşmaktadır. İlk fıkra kapsamında “herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.” İkinci fıkrada ise bu hakkın sınırlanmasına yönelik istisnalar belirlenmiştir. İkinci fıkrada “hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabileceği” belirtilmiştir.

AİHS madde 8 kapsamındaki hak ihlali iddiaları AİHM tarafından karara bağlanmıştır.⁵⁰ Bu nedenle AİHM içtihadı hem AİHS madde 8 hem de 108 sayılı Sözleşmeye ilişki değerlendirmelerde önem arz etmiştir. AİHM, AİHS madde 8(1)’de belirtilen haklardan örneğin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına veya özel hayata saygı ve yazışma gizliliğine sıklıkla birlikte atıfta bulunarak, birbirleriyle bağlantılı olarak bahsetmiştir.⁵¹ AİHM, AİHS madde 8(1)’de bulunan ifadeleri geniş ve kapsamlı bir şekilde yorumlamıştır.⁵² *Niemietz* kararında, AİHM özel hayata saygı hakkının belirli bir dereceye kadar bireylerin diğer insanlarla ilişki geliştirme hakkını içerdiğini

⁵⁰ The Court in brief, https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf , Erişim Tarihi: 23/06/2022.

⁵¹ NARDELL, GORDON Q. C., *Levelling up: Data privacy and the European Court of Human Rights*. In *Data protection in a profiled world*, eds. GUTWIRTH, SERGE, et.al., 43–52. Dordrecht: Springer, 2010, s.46.

⁵² *Ibid.*

vurgulamıştır.⁵³ AİHM bu kararında özel hayat kavramının, insanların hayatlarının önemli bir kısmını kapsadığı göz önüne alındığında, mesleki ve ticari faaliyetleri de kapsayabileceğini belirtmiştir.⁵⁴ AİHM, ayrıca, bazı durumlarda, hangi faaliyetlerin profesyonel veya iş yaşamının bir parçası olduğunu ve hangilerinin olmadığını açıkça ayırt etmenin bile mümkün olmadığını değerlendirmiştir.⁵⁵ AİHM bu tarihten itibaren düzenli olarak özel hayat kavramının genişliğini vurgulamış ve onu kapsamlı tanımlamaya açık olmayan bir terim olarak tasvir etmiştir.⁵⁶

AİHS madde 8 ile ilgili karar verirken, AİHM tipik olarak iki aşamalı bir yaklaşım izlemiştir. İlk olarak, söz konusu eylemin bahsedilen haklardan herhangi birine bir müdahale olarak kabul edilip edilmeyeceğini incelemiştir. İkinci olarak, müdahalenin meşru kabul edilip edilmeyeceğini değerlendirmiştir.⁵⁷

Leander kararında, AİHM polis tarafından sadece bir kişinin özel hayatıyla ilgili verilerin saklanması, özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil ettiğine kanaat getirmiştir.⁵⁸ *Leander* kararı kişinin özel hayatına ilişkin bir verinin sadece saklanması müdahale olarak değerlendirilmesi açısından önemli ise de AİHM bu verilerin hangi kriterler ile kişinin özel hayatı ile ilişkilendirildiğinin açıklanmaması nedeniyle eleştirilmiştir.⁵⁹ 2000 yılında AİHM, özel hayata ilişkin veri kategorisinin (saklanması AİHS madde 8 tarafından korunan hakka bir müdahale teşkil edebilecek), özel hayat kavramının geniş okuması doğrultusunda anlaşılması gerektiğini belirtmiştir.⁶⁰ Ayrıca, AİHM bunun, 108 Sayılı Sözleşme tarafından desteklenen görüşe tekabül ettiğini öne sürmüştür.⁶¹

Rotaru v. Romanya kararında AİHM, kamuya açık verilerin de özel hayat kapsamına girebileceğini açıkça belirtmiştir.⁶² AİHM, *Khelili v. İsviçre* kararında, kişisel verilerin özel hayatın herhangi bir yönünü ele alıp almadığını belirlemek için, verilerin toplandığı ve saklandığı bağlamı, niteliğini, kullanılma ve işlenme şeklini ve sonuçlarını dikkate almanın gerekli olduğunu belirlemiştir.⁶³ AİHM tarafından

⁵³ Niemietz v Almanya [1992] 13710/88 para 29.

⁵⁴ Niemietz v Almanya para 29.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Bensaid v Birleşik Krallık [2001] 44599/98 para 47.

⁵⁷ FUSTER, 2014, s.95; Klass and others v Germany [1978] 5029/71.

⁵⁸ Leander v İsveç [1987] 9248/81 paragraf 48.

⁵⁹ Amann v.İsviçre para 65

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Rotaru v. Romanya [2000] RJD 2000-V, App. No. 28341/95.

⁶³ Khelili v. İsviçre [2011] 16188/07.

“bireylere ilişkin kişisel bilgilerin resmi makamlarca toplanarak arşivlenmesi, telefon görüşmelerine ilişkin kayıtları izleme, toplanan verilerin toplanma amacı dışında kullanılması, sağlık verilerinin gizliliği, emniyet güçleri tarafından parmak izi ve fotoğrafların alınması kişisel verilere erişim hakkı, kişisel verilerin gerektiğinden uzun süre tutulması” AİHS madde 8(1) kapsamında değerlendirilmiştir.⁶⁴

Pretty v. Birleşik Krallık kararında AİHM “özel hayat” kavramını, kapsamlı tanımlamaya açık olmayan geniş bir terim olarak değerlendirmiştir.⁶⁵ Bu karara göre, özel hayat kavramının kişinin fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü kapsadığı ve bazen bir bireyin fiziksel ve sosyal kimliğinin yönlerini de kapsayabileceği değerlendirilmiştir.⁶⁶ Örneğin cinsiyet kimliği, isim ve cinsel yönelim ve cinsel yaşam gibi unsurlar, AİHS madde 8 tarafından korunan kişisel alanın içerisinde tutulmuştur. AİHS madde 8’in aynı zamanda “kişisel gelişim, diğer insanlarla ve dış dünyayla ilişkiler kurma ve geliştirme hakkını” da koruduğu belirtilmiştir.⁶⁷ Daha önceki hiçbir karar, AİHS madde 8 kapsamında böyle bir kendi kaderini tayin etme hakkını tesis etmemiş olsa da, AİHM, kişisel özerklik kavramının, hak ihlaline karşı sağlanan güvencelerin yorumlanması için önemli bir ilke olduğu kanaatine varmıştır.⁶⁸

Mikulić v. Hırvatistan kararında AİHM’e göre özel hayat, bir kişinin fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü içerir ve bazen bireyin fiziksel ve sosyal kimliğinin bazı yönlerini kapsayabilmiştir. “Özel hayata saygı, belirli bir dereceye kadar diğer insanlarla ilişki kurma” hakkını da içermiştir.⁶⁹ Son olarak, AİHM kişisel verilerin korunmasının, bir kişinin AİHS madde 8 ile güvence altına alınan özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı hakkından yararlanma konusunda temel bir öneme sahip olduğunu kabul etmiştir.⁷⁰

AİHS madde 8(2) kapsamında müdahalenin meşru kabul edileceği durumlar sınırlı sayıda sayılmıştır. Bu durumlar, “ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması”

⁶⁴ KÜZECİ, ELİF, Kişisel verilerin korunması / Data protection, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 154; *Amann v. İsviçre* [2000] 27798/95; *Rotaru v. Romanya* [2000] 28341/95; *Malone V. Birleşik Krallık* [1984] 8691/79.

⁶⁵ *Pretty v. Birleşik Krallık* [2002] 2346/02 paragraf 61.

⁶⁶ *Pretty v. Birleşik Krallık* paragraf 61.

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ *Mikulić v. Hırvatistan* [2002] 53176/99 paragraf 53.

⁷⁰ *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finlandiya* 2017, 931/13, paragraf 137; *Z v. Finlandiya*, 1997, 22009/93, paragraf 137.

olarak belirlenmiştir.⁷¹ Ayrıca yine bu tedbirlerin “yasayla öngörölmüş ve demokratik bir toplumda gerekli olması gerektiği” belirtilmiştir.⁷²

Liberty kararında AİHM, yasallık koşulu için verilerin saklanması, yok edilmesi, verilerin greklililiğinin dönemsel kontrol edilmesine dair detaylı kuralların belirlenmiş olması gerektiğini belirtmiştir.⁷³ Ayrıca bu kuralların uygulandığını denetleyen üst bir otorite olması gerektiğinin de altı çizilmiştir.⁷⁴ Demokratik bir toplumda gerekliliğın ise müdahalenin orantılı olmasını gerektirdiği vurgulanmıştır.⁷⁵

1965’li yıllarda ise ABD’de mahremiyet ve bilgisayarlar arasındaki bağ resmi olarak bilgisayarlar ve mahremiyet meselesi olarak değerlendirilecek şekilde öne çıkmıştır.⁷⁶ Bilgisayarların hızlı ve ucuz bilgi işleme kapasitesinin, kamu ve özel kurumların verilere artan erişilebilirliği ile birleştiğinde, özellikle mahremiyet için bazı tehlikeler taşıyabileceği konusunda ilk uyarılar bilgisayar uzmanlarından gelmiştir.⁷⁷ 1965 yılında, Hükümet Operasyonları Meclis Komitesi’ne bağlı Mahremiyetin İstilasına İlişkin Meclis Özel Alt Komitesi bilgisayarlaşma konusunu gündem maddeleri arasına almıştır.⁷⁸ Özel Alt Komite tarafından değerlendirilen konular ise federal makamların elinde bulunan bireyler hakkındaki bilgileri merkezileştiren federal düzeyde veri bankaları oluşturulmasını öngören çeşitli önerilere ilişkindir.⁷⁹ 1970 yılında ise ABD Kongresi, Kredi Raporlama Kuruluşları tarafından tutulan kişisel bilgilerin kötüye kullanılmasına karşı koruma için, bireylerin kendileriyle ilgili kayıtları değiştirmek için harekete geçebilecekleri prosedürleri belirleyen Adil Kredi Raporlama Yasasını kabul etmiştir.⁸⁰ 1971 yılında yapılan bir araştırma ise kamuoyunun %40’ının bilgisayarlaşmayı mahremiyete karşı bir tehdit olarak gördüğünü ortaya koymuştur.⁸¹

⁷¹ AİHS madde 8(2).

⁷² AİHS madde 8(2).

⁷³ *Liberty ve diğerler v. Birleşik Krallık* [2008] 58243/00 para 68.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Liberty ve diğerler v. Birleşik Krallık* [2008] 58243/00 para 49 ve 53.

⁷⁶ WESTIN, ALAN F., *Privacy and Freedom*, (originally published in 1967). New York: Atheneum, 1970, s.315.

⁷⁷ WESTIN, 1970, s.299.

⁷⁸ WESTIN, 1970, s.315.

⁷⁹ WESTIN, 1970, s.316.

⁸⁰ Fair Credit Reporting Act, 15 U.S.C § 1681, https://www.ftc.gov/system/files/documents/statutes/fair-credit-reporting-act/545a_fair-credit-reporting-act-0918.pdf, Erişim Tarihi: 23/06/2022.

⁸¹ HONDIUS, FRITS WILLEM, “Emerging Data Protection in Europe”, Amsterdam: North-Holland. International Commission of Jurists (ICJ) 1972. *The protection of privacy*, International Social Science Journal XXIV (3): 1975, s.3.

Avrupa’da ise bilgisayarların gözetleme kapasitesinin toplum için bir tehdit olması konusunda farkındalık giderek artmıştır.⁸² Hessen Veri Koruma Yasası (*Hessische Datenschutzgesetz*), Ekim 1970’te Almanya’yı oluşturan eyaletlerden biri olan Alman federal eyaleti Hessen tarafından kabul edilmiştir.⁸³ *Datenschutzgesetz* zamanla veri koruma ifadesinin oluşmasını sağlamıştır.⁸⁴ 1973 yılında ise İsveç otomatik veri işleme⁸⁵ yönelik ilk ulusal düzenleme olan Veri Yasasını (*Datalag*) kabul etmiştir.⁸⁶ 1977 yılında ise Almanya ulusal düzeyde Federal Veri Koruma Yasası’nı kabul etmiştir.⁸⁷ Hesse, İsveç ve Almanya tarafından yapılan düzenlemeler, 1970’te başlayan ve 1981’de 108 Sayılı Sözleşme’nin kabulü ile sona eren düzenlemeler dönemi olarak kabul edilebilir.⁸⁸ 108 Sayılı Sözleşme daha sonra tüm Avrupa yasa koyucuları için ana referans haline gelmiş ve sonraki düzenlemelerin hazırlanmasını etkilemiştir.⁸⁹

Bir sonraki alt başlıkta ise 108 Sayılı Sözleşme hakkında genel bir bilgilendirme yapılmaya çalışılacaktır.

1.2. Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Düzenlemeler

Bu başlık altında 108 Sayılı Sözleşme ile ilgili konu, kapsam, temel ilkeler hakkında bilgilendirme yapılmaya çalışılacaktır.

⁸² FLAHERTY, DAVID H., *Protecting Privacy in Surveillance Societies: The Federal Republic of Germany, Sweden, France, Canada and the United States*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1989, s.373.

⁸³ Hessische Datenschutzgesetz vom 7. Oktober 1970 GVBl. II 300-10, published at Wiesbaden, 12 October 1970, in *Gesetz-und Verordnungsblatt für das Land Hessen* [Laws and Regulations Journal], Part I, No. 41, <https://starweb.hessen.de/cache/GVBL/1970/00041.pdf>, erişim tarihi: 15/07/2022.

⁸⁴ FUSTER, 2014, s.57.

⁸⁵ İşleme faaliyeti otomatik yöntemlerle olsun veya olmasın, kişisel veri veya kişisel veri setleri üzerinde gerçekleştirilen toplama, kaydetme, düzenleme, yapılandırma, saklama, uyarılma veya değiştirme, elde etme, danışma, kullanma, iletim yoluyla açıklama, yayma veya kullanıma sunma, uyumlaştırma ya da birleştirme, kısıtlama, silme veya imha gibi herhangi bir işlem veya işlem dizisidir.

⁸⁶ (Sweden) Data Act given in the Palace of Stockholm, May 11, 1973, SFS , https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=&p_isn=55767&p_classification=01, erişim tarihi: 15/07/2022.

⁸⁷ Gesetz zum Schutz vor Mißbrauch personenbezogener Daten bei der Datenverarbeitung (Bundesdatenschutzgesetz - BDSG) of 27 January, 1977, BUNDESGESETZBLATT [BGBl] 1 201 (W. Ger.) [Law on Protection Against the Misuse of Personal Data in Data Processing (Federal Data Protection Act - BDSG)]; J L. Riccardi, *The German Federal Data Protection Act of 1977: Protecting the Right to Privacy?*, 6 B.C. Int'l & Comp. L. Rev. 243 (1983), <http://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol6/iss1/8>, s. 248.

⁸⁸ FUSTER, 2014, s.56.

⁸⁹ Ibid.

Uzun bir süre boyunca AİHM, AİHS madde 8 tarafından korunan herhangi bir hakka atıfta bulunmak için mahremiyet kelimesini kullanmaktan sistematik olarak kaçınmıştır.⁹⁰ AİHS'in orijinal taslağının hazırlanmasından 1967'ye kadar geçen süreçte hiçbir Avrupa Konseyi Kurumunun mahremiyet kelimesini bu anlamda (yani AİHS madde 8'in içeriğine atıfta bulunarak) kullanmadığı görülmüştür.⁹¹ Bu durum 1967 yılı ile artık AİHS madde 8 mahremiyet hakkını da kapsayacak şekilde nitelendirildiğinde değişmeye başlamıştır.⁹² Mahremiyet kavramının AİHS madde 8'deki özel hayata saygı hakkını ifade etmek için kullanılması, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin insan haklarının korunmasına etkisine ilişkin özel tartışmalar çerçevesinde ortaya çıkmıştır.⁹³ Nisan 1967'de, Avrupa Konseyi Danışma Meclisi, Hukuk Komitesine iki önerge göndermiştir.⁹⁴ Bunlardan ilki insan hakları ve genel olarak modern bilimsel ve teknolojik gelişmeler hakkında bir karara yönelik olmuştur.⁹⁵ İkincisi ise, gizli dinlemeyi kolaylaştıran teknik cihazların yayılması ve mahremiyet hakkına müdahale etmenin diğer yolları hakkında daha somut bir endişeyi dile getiren ve bu tür cihazların nasıl düzenleneceğine dair bir çalışma çağrısında bulunan bir başka belgeye ilişkin olmuştur.⁹⁶

1973 yılında ise Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi özel sektördeki elektronik veri tabanları karşısında bireylerin mahremiyetinin korunması ilişkin (73) 22 sayılı kararı kabul etmiştir.⁹⁷ 1974 yılına gelindiğinde, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kamu sektöründe elektronik veri bankaları karşısında bireylerin mahremiyetinin korunmasına ilişkin (74) 29 sayılı kararı kabul etmiştir. 1974 yılı sonunda ise artık Avrupa Konseyi'ndeki uzmanlar, bireylerin bilgisayarlı kayıtlara karşı korunması için Avrupa çapında ortaya çıkan düzenlemelere özgü bir kavram olduğunu ve bu kavramın veri koruma olduğunu değerlendirmiştir.⁹⁸

⁹⁰ FUSTER, 2014, s.82.

⁹¹ Ibid.

⁹² FUSTER, 2014, s.83.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Commission on Human Rights of the United Nations Economic and Social Council. 1970. Human rights and scientific and technological developments: Report of the Secretary-General (Addendum 1). E/CN.4/1028, s.24.

⁹⁵ Commission on Human Rights of the United Nations Economic and Social Council. 1970, s.24 ve 25.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Committee of Ministers of the Council of Europe, Resolution (73) 22 on the protection of the privacy of individuals vis-à-vis electronic data banks in the private sector, adopted by the Committee of Ministers on 26 September 1973 at the 224th meeting of the Ministers' Deputies.

⁹⁸ HONDIUS, FRITS W., "The Council of Europe's work in the area of computers and privacy" (Discussion paper for the round table on the use of data processing for parliamentary work, Strasbourg, 18–19 May 1978). Strasbourg: Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1978, s.3.

(73) 22 sayılı ve (74) 29 sayılı kararların kabulü ile birlikte, Avrupa Konseyi, kararların nasıl uygulandıklarını ve genel olarak Avrupa’da ulusal mevzuatın⁹⁹ ilerleme durumunu gözden geçirerek çalışmalarını sürdürmeye karar vermiştir.¹⁰⁰ 1975 yılında Avrupa Konseyi Sekreterliği tarafından yürütülen karşılaştırmalı bir çalışma, Avrupa’daki tüm ulusal veri koruma düzenlemelerinin bazı ortak temel ilkelere sahip olduğunu göstermiştir.¹⁰¹ 1976 yılında Veri Koruma Uzmanları Komitesi kurulmuştur.¹⁰² Bu komitenin amacı 1980 yılında hazır olmak üzere, veri işlemeyle ilgili olarak gizliliğin korunmasına ilişkin bir sözleşme hazırlamak olmuştur.¹⁰³ Verilerin korunmasına ilişkin sözleşmenin nihai versiyonu 1980 yılında yayınlanmıştır.¹⁰⁴

108 Sayılı Sözleşme 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir.¹⁰⁵ 108 Sayılı Sözleşme bireylerin kişisel verilerinin korunması hakkını ele alan ilk uluslararası anlaşmadır ve devletlerin kendi iç mevzuatlarına aktarmaları için adil işleme, amaca uygunluk gibi birtakım ilkeler benimsemiştir.¹⁰⁶ 108 Sayılı Sözleşme şu ana kadar 55 ülke tarafından imzalanmıştır.¹⁰⁷ İmzacı üyelerden 9 tanesinin Avrupa Konseyi üyesi olmaması 108 Sayılı Sözleşme’nin kişisel verilerin korunması alanındaki etkinliğinin Avrupa dışında dahi önemli olduğunu göstermiştir.¹⁰⁸ 108 Sayılı Sözleşme kişisel verilerin korunması alanında ise üç konuda önemli bir adım olmuştur. İlk olarak, veri koruma alanında bağlayıcı bir uluslararası sözleşme ortaya çıkmıştır. İkinci olarak, veri koruması resmi bir sözleşme üzerinden hakların ve temel özgürlüklerin korunmasıyla ilişkilendirilmiştir. Son olarak ise, AİHS madde 8 tarafından güvence altına alınan ve dolayısıyla özel hayata saygı hakkına eşdeğer olarak anlaşılacak olan mahremiyet hakkı ile veri koruma arasındaki bağlantı ortaya konulmuştur.¹⁰⁹

⁹⁹ İlgili düzenlemeler için bkz. s.14.

¹⁰⁰ FUSTER, 2014, s.86.

¹⁰¹ HONDIUS, 1978, s. 4 ve 5.

¹⁰² 108 Sayılı Sözleşme Açıklayıcı Rapor para 1.

¹⁰³ HONDIUS, 1978, s. 8.

¹⁰⁴ MICHAEL, JAMES, *Privacy and Human Rights: An International and Comparative Study, with Special Reference to Developments in Information Technology*, Aldershot: Dartmouth/UNESCO, 1994, s. 33.

¹⁰⁵ Details of Treaty No.108, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=108>, Erişim Tarihi: 20/10/2021.

¹⁰⁶ Personal-data-protection-and-privacy ,<https://www.coe.int/en/web/portal/personal-data-protection-and-privacy>, Erişim Tarihi: 20/10/2021.

¹⁰⁷ Chart of signatures and ratifications of Treaty 108, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=108>, Erişim Tarihi: 16/03/2022.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ FUSTER, 2014, s.87 ve 88.

108 Sayılı Sözleşme madde 1 uyarınca “Sözleşme’nin amacı, uyruğu veya ikamet yeri ne olursa olsun kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak her bireyin korunması ve bu şekilde, başta gizlilik hakkı olmak üzere bireylerin insan hakları ve temel özgürlüklerine gösterilecek saygıya katkıda bulunulması” olarak belirtilmiştir. 108 Sayılı Sözleşme kapsamı ise madde 3(1) uyarınca “kamu sektöründe ve özel sektörde gerçekleşen veri işlemler” olarak belirlenmiştir. 108 Sayılı Sözleşme madde 2(a) kişisel veriyi “kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi (“ilgili kişi”) hakkındaki tüm bilgiler” olarak tanımlamıştır. 108 Sayılı Sözleşme madde 1 uyarınca veri işleme ilkeleri “adil ve yasal, belirli ve meşru amaçlarla saklanan ve bu amaçlarla bağdaşmayan bir şekilde kullanılması, yeterli ve ilgili, doğru ve gerektiğinde güncel tutulması, sadece gerekli olduğu sürece bireylerin kimliklerinin tespit edilmesine imkân verecek şekilde muhafaza edilen” olarak sayılmıştır. 108 Sayılı Sözleşme bölüm 5 (madde 18, 19 ve 20) uyarınca “Sözleşme maddelerinin yorumlanması, uygulanması ve güvencelerin sağlanması için Danışma Komitesi kurulmuştur.”

Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme 2018 tarihinde imzaya açılmıştır.¹¹⁰ Önsözde, protokolün 108 Sayılı Sözleşme’nin kabulü sonrası kişisel verilerin korunmasına karşı ortaya çıkan yeni tehditlerin göz önüne alınması ile oluşturulduğu belirtilmiştir.¹¹¹ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme madde 3(2) uyarınca “tamamen kişisel veya ev halkına ilişkin faaliyetler kapsamında bireyler tarafından gerçekleştirilen kişisel veri işlemleri” kapsam dışı bırakılmıştır. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 5 ile verilerin hukuka uygun olarak işlenmesine yönelik metin daha açık bir hale getirilmiştir. Ayrıca hassas kişisel veriler katalog olarak Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 6’da sayılan verilere genetik ve biyometrik veriler de eklenmiştir. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 14 ile 108 Sayılı Sözleşme’de güvence altına alınan hakların korunmasına yönelik mekanizmalar (bağımsız denetleyici kuruluşlar) ve protokole taraf ülkeler arasındaki veri akışı düzenlenmiştir. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 15 uyarınca “taraf ülkeler ilgili hakların korunmasına yönelik bağımsız denetleyici kuruluşlar oluşturmayı ve bu konuda iç hukukta gerekli düzenlemeleri yapmayı taahhüt etmişlerdir.” Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme’nin bağımsız denetim dahil olmak üzere içerdiği yeni unsurlar ile ABTHŞ madde 8 ve 2016/679 sayılı Tüzük ile ortaya

¹¹⁰ Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108), https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168089ff4e, Erişim Tarihi: 16/03/2021.

¹¹¹ Ibid.

çıkan gereklilikleri karşılamaya çalıştığı sonucuna varılabilir. Bu durum ise AB düzenlemelerinin artık veri koruma açısından Avrupa Konseyi düzenlemelerine öncülük ettiğinin önemli bir göstergesidir.

Bu çalışmanın birinci bölümü ilk başlığı altında AİHS, 108 Sayılı Sözleşme ile ilgili konu, kapsam, temel ilkeler hakkında bilgilendirme yapılmaya çalışılmıştı. Birinci bölüm ikinci başlık altında ise AB açısından temel hakların gelişimi, AB temel haklar hukuku içerisinde kişisel verilerin korunmasının gelişimi ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin AB düzenlemeleri anlatılmaya çalışılacaktır.

2. Avrupa Birliği

Bu alt başlıkta AB ve ABAD hakkında hakkında kısa bir bilgi verilecek, daha sonra ise iki alt başlık özelinde ilk olarak AB açısından temel hakların gelişimi ve AB temel haklar rejimi içerisinde kişisel verilerin korunmasının gelişimi ve ikinci olarak kişisel verilerin korunmasına ilişkin AB düzenlemeleri anlatılacaktır.

Uzun süren savaşlar neticesinde Avrupa’da bugün Avrupa Birliği olan yapının temelini oluşturacak politik hareketler başlamıştır.¹¹² 9 Mayıs 1950 tarihli Schuman bildirgesi ile Avrupa’nın kademeli işbirliğine yönelik genel çerçeve belirlenmiştir.¹¹³ 18 Nisan 1951 tarihinde Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur.¹¹⁴ 25 Mart 1957 tarihinde ise Roma Antlaşmaları ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) kurulmuştur.¹¹⁵ 1992 tarihinde Maastricht Antlaşması ile AB resmi olarak kurulmuştur.¹¹⁶ AB günümüze kadar süren süreç içerisinde genişlemiş ve derinleşmiştir.¹¹⁷ Örneğin, 1993 yılında Avrupa Tek Pazarı büyük ölçüde tamamlanmıştır.¹¹⁸ 2000’li yıllarda ise AB, Ortak ve Doğu Avrupa ülkeleri ağırlıklı yeni üyeleri AB’ye kabul ederek önemli bir genişleme sürecini

¹¹² History of the European Union 1945-59, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹³ Schuman declaration May 1950, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹⁴ Treaty establishing the European Coal and Steel Community, ECSC Treaty, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0022>, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹⁵ Treaty establishing the European Economic Community, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome>, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹⁶ Treaty on European Union, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11992M%2FTXT>, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹⁷ History of the EU, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹¹⁸ History of the European Union 1990-99, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

tamamlamıştır.¹¹⁹ Önceki kurucu antlaşmaları değiştiren ve Birliği daha demokratik ve etkin bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan Lizbon Antlaşması 2009’da yürürlüğe girmiştir.¹²⁰ Birleşik Krallık’ın 2020’de Birlik’ten ayrılması¹²¹ ise Birliğin tarihindeki en önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilmiştir. Bu arka planda, AB, bugün için 27 üye devletten oluşmakta olup en son esaslı değişikliği Lizbon Antlaşması’nın getirdiği kurucu antlaşmalara dayanmaktadır.

AB’nin temel kurumlarından olan ve Birlik mevzuatının tüm üyelerce etkin ve doğru bir şekilde uygulanmasını sağlamak ile yükümlü olan ABAD oluşturduğu içtihat ile Birliğin gelişimine ve Birlik mevzuatının oluşumuna önemli katkılarda bulunmuştur. ABA madde 19 ve Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma (ABİHA) madde 251-281 ile ABAD’a dair temel hükümler düzenlenmiştir. Bu kapsamda, ABAD’ın temel görevi, AB hukukunun kaynaklarının her AB üyesi ülkede yeknesak bir şekilde uygulanmasını ve yorumlanmasını sağlamak olarak görülebilir.¹²² ABAD, AB hukukunun yorumlanması ile yükümlüdür.¹²³ ABAD, kişisel verilerin korunmasına ilişkin uyuşmazlıklara bir üye devletin AB hukuku kapsamında bir düzenlemeyi uygulamasına ilişkin dava açılması veya üye devletin ulusal yargı organının (ulusal mahkeme) AB hukukuna ilişkin bir konuda AB hukukunun yorumu için ABAD’a başvurması durumunda müdahil olmaktadır.¹²⁴

Bir sonraki alt başlık altında AB açısından temel hakların gelişimi ile AB temel haklar hukuku içerisinde kişisel verilerin korunmasının gelişimi anlatılmaya çalışılacaktır.

2.1. Bir Temel Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı

Bu alt başlık altında ilk olarak AB açısından temel hakların gelişimi, sonrasında ise AB temel haklar rejimi içerisinde kişisel verilerin korunmasının gelişimi anlatılmaya çalışılacaktır.

¹¹⁹ History of the European Union 2000-09, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹²⁰ Treaty of Lisbon, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹²¹ History of the European Union 2010-19, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2010-19_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

¹²² ABİHA madde 251-281.

¹²³ Lizbon Antlaşması ile değişik ABA md. 19.

¹²⁴ KÜZECİ, 2010, s. 170.

AB hukuk düzeninde insan haklarının statüsü, Toplulukların 1950’lerde kurulmasından bu yana önemli ölçüde değişmiştir.¹²⁵ AKÇT’nin, AAET’nin ve AET’nin kurucu antlaşmaları insan haklarına herhangi bir atıfta bulunmamış ise de elli yıldan fazla bir süre sonra insan hakları, AB hukukunun birincil normları olarak Antlaşma hükümleriyle birlikte sıralanarak, AB hukuk düzeninde merkezi bir konum elde etmiştir.¹²⁶

AB insan hakları hukuku için en az üç resmi kaynak bugün ABA madde 6’da listelenmiştir. Bu kaynakların birincisi, 2000 yılında ilan edilen ve 2009 yılında Lizbon Antlaşması ile Antlaşmalar ile aynı hukuki statüye yükseltilmiş olan ABTHŞ’dir. İkincisi ise AB insan hakları ilkeleri için özel bir ilham kaynağı olan ve AB, AİHS’ye katıldığında AB için resmi olarak bağlayıcı hale gelecek olan AİHS’dir. Üçüncüsü, ABAD tarafından yıllar içinde üye devletlerin ulusal anayasal geleneklerinden, AİHM’den ve AB tarafından imzalanan diğer uluslararası anlaşmalardan yola çıkarak geliştirilen yasal ilkeler bütünü olan AB hukukunun genel ilkeleri üzerinden geliştirilen temel haklardır.¹²⁷ AB insan hakları standartları, AB birimleri için tüm faaliyetleri ve eylemleri bağlayıcıdır. Üye devletler için ise AB hukuku kapsamındaki faaliyetleri ve eylemleri için bağlayıcıdır.¹²⁸

AB temel haklar rejiminin tarihsel gelişimi ise şu şekilde özetlenebilir. 1950 ve 60’larda ABAD, davacıların kendi iç hukukları tarafından tanınan hak ve ilkeleri (üye devletlerin çoğunun veya tamamının hukuk sistemlerinde ortak olan temel ilkeler olsa dahi) ileri sürme girişimlerine direnmiş ve bunları Topluluğun yasal düzeninin bir parçası olarak ele almak istememiştir.¹²⁹ ABAD uzun yıllar boyunca temel haklara mesafeli bir konum sürdürmüştür.¹³⁰ Ancak ABAD *Stauder* kararıyla bu yaklaşımını değiştirmiştir.¹³¹ ABAD, *Stauder* kararıyla temel hakları Birlik hukukunun genel ilkeleri kapsamında değerlendirerek söz konusu hakların Birlik hukuk düzeninin bir parçası olduğunu ifade etmiştir.¹³² Somut olayda ulusal mahkeme, ulusal anayasada koruma altına alınan temel insan haklarına aykırılığı iddia edilen Komisyon kararındaki ilgili

¹²⁵ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 362.

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 362

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 364; Cases 1/58 Stork v High Authority [1959] ECR 17; Cases 36, 37, 38 and 40/59 Geitling v High Authority [1960] ECR 423; Case 40/64 Sgarlata and others v Commission [1965] ECR 215.

¹³⁰ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 364.

¹³¹ Ibid.

¹³² Case 29-69, Erich Stauder v City of Ulm – Sozialamt, [1969] ECLI:EU:C:1969:57.

hükümün “Topluluk hukukunun genel ilkeleri” ile uyumlu olup olmadığının ABAD tarafından denetlenmesini talep etmiştir. ABAD bu kararı ile ilk kez, “temel hakların Topluluk hukukunun genel ilkeleri arasında yer aldığı ve ABAD tarafından korunduğu” söylemine başvurmuştur.¹³³

ABAD’ın bu yaklaşımı 1970 yılında *Internationale Handelgesellschaft* kararı ile detaylandırılmıştır.¹³⁴ Burada, Alman Federal Anayasa Mahkemesi’nden ekonomik özgürlük ve orantılılık gibi Alman anayasal hak ve ilkeleriyle çeliştiği iddia edilen bir ihracat lisans depozitosuna el konulmasına ilişkin bir AB tedbirini iptal etmesi istenmiştir.¹³⁵

ABAD’ın temel haklar konusundaki içtihadı açısından *Internationale Handelgesellschaft* davasının önemi ABAD’ın bu karar ile üye devletlerin ortak anayasal geleneklerinin temel haklara ilişkin koruma alanlarının, düzeylerinin ve sınırlamaların belirlenmesinde kaynak olacağını belirtilmesidir.¹³⁶ ABAD kararı uyarınca temel haklar üye devletlerin ortak anayasal geleneklerinden esinlenilerek ve Birliğin amaçları ve yapısı çerçevesinde korunacaktır.¹³⁷ Üye devletlerin anayasal gelenekleri için ise, ABAD herhangi bir özel anayasa hükmüne çok daha nadiren atıfta bulunmuştur.¹³⁸ Belirli bir hakkın her ulusal anayasada yer almadığı durumlarda ABAD’ın ortak bir yaklaşım ileri sürmesi daha zordur, oysa AİHS gibi bir belge tüm üye devletlerin ortaklaşa paylaşılan taahhütlerini zaten yansıtmıştır.¹³⁹

Bu nedenle, Birlik hukukunun genel ilkeleri konusunda bir sonraki gelişme AİHS’e ilişkin olmuştur. ABAD, *Nold II* kararında üye devletlerin taraf oldukları insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeleri ve ortak ulusal anayasal gelenekleri, AB hukukunun genel ilkeleri için iki ana esin kaynağı olarak tanımlamıştır.¹⁴⁰ ABAD, dönüm noktası kararları ile temel hakların AB hukukunun genel ilkelerinin ayrılmaz bir parçası olduğu içtihadını oluşturmuştur.¹⁴¹ ABAD’ın Birlik hukukunun genel ilkelerini

¹³³ Case 29-69, Erich Stauder v City of Ulm – Sozialamt, [1969] ECLI:EU:C:1969:57 paras 1, 2 ve 7.

¹³⁴ Case 11-70, Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main – German, [1970] ECLI:EU:C:1970:114.

¹³⁵ Case 11-70, Internationale Handelsgesellschaft mbH paras 1 ve 2.

¹³⁶ Case 11-70, Internationale Handelsgesellschaft mbH para 4.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 369.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Case 4-73, J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung v Commission of the European Communities [1974] ECLI:EU:C:1974:51 para 13.

¹⁴¹ Case 4-73, J. Nold para 13; C-305/05, Ordre des barreaux francophones and germanophone and Others [2007] ECLI:EU:C:2007:383 para 29.

kurucu antlaşmalar, üye devletlerin hukuk sistemleri (ortak anayasal gelenekler) ve taraf olunan uluslararası antlaşmalar gibi kaynaklar temelinde tespit etmiştir.¹⁴² Bu aşamada şunu belirtmek gerekir ki, önceden belirlenmiş belirli bir dizi hakla açık bir şekilde örtüşmemesi nedeniyle, ortak anayasal gelenekler kavramı belirsiz ve sorunlu olarak nitelendirilmiş ve çözdüğünden daha fazla soru açmakla eleştirilmiştir.¹⁴³ Örneğin, ABAD kişisel verilerin korunmasıyla ilgili olarak ortak ulusal anayasal geleneklerin kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel bir hakkın sağlanmasını içerebileceğini hiçbir zaman tespit etmemiştir.¹⁴⁴

1974 yılında, Alman Federal Anayasa Mahkemesi, yazılı bir temel haklar kataloğu içerene kadar Alman Anayasası'nı Topluluk hukukundan üstün görmeye devam edeceğini ilan etmiştir.¹⁴⁵ 1975 yılında, ABAD *Rutili* kararında doğrudan AİHS'e AB insan hakları ilkeleri için özel bir ilham kaynağı olarak atıf yapmıştır.¹⁴⁶ ABAD, AİHS'i resmi olarak bağlayıcı veya AB hukukuna tamamen dâhil edilmiş bir haklar bildirgesi yerine bir ilham kaynağı olarak ele alarak, AİHS'in ötesine geçme özgürlüğünü elinde tutmuştur.¹⁴⁷ AİHS'in AB insan hakları hukuku için en yüksek standartları değil kabul edilebilir en düşük seviyeyi tanımladığı fikri, ABTHŞ madde 53(2) içerisinde de sürdürülmüştür.¹⁴⁸

Bu noktada AB hukukunun genel ilkesi olarak temel hakları kaynak oluşturma, içerik kapsamı ve uygulama açısından dikkate almak yerinde olacaktır. AB hukukunun genel ilkeleri yazılı olmayan ve birincil hukuk kaynaklar arasında yer almıştır.¹⁴⁹ Birincil hukuk ile kasıt "kurucu antlaşmalar ile aynı seviyede ve normlar hiyerarşisinin en tepesinde" yer almak olmuştur.¹⁵⁰ Korunan temel haklar yönünden ise "üye devletlerdeki ortak anayasal gelenekler ya da üye devletlerin işbirliği yaptığı veya imzaladığı insan haklarının korunmasına ilişkin belgelerden esinlenilerek" koruma oluşturulmuştur.¹⁵¹ Göçmen'e göre "AB hukukunun genel ilkesi olarak temel haklar belirli sebepler ile sınırlanabilir olsa da bu sınırlamalar ana hatlarıyla güttüğü amaç ile

¹⁴² GÖÇMEN, ILKE, Avrupa Birliği Hukukunun Temelleri, 2021, s. 254.

¹⁴³ FUSTER, 2014, s.174; BLANCHARD, DAVID, La Constitutionnalisation de l'Union européenne. Rennes: Éditions Apogée, 2001, s.166.

¹⁴⁴ FUSTER, 2014, s.174.

¹⁴⁵ FUSTER, 2014, s.168 ve 169.

¹⁴⁶ Case 36-75, Roland Rutili v Ministre de l'intérieur, [1975], ECLI:EU:C:1975:137 paragraf 32.

¹⁴⁷ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 367.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ GÖÇMEN, 2021, s. 212 ve 213.

¹⁵⁰ GÖÇMEN, 2021, s. 213.

¹⁵¹ GÖÇMEN, 2021, s. 213.

orantılı olmalı ve hakkın özüne dokunmaması” gerekir.¹⁵² Korunma düzeyi ve yorum yönünden ise “üye devletlerdeki ortak anayasal gelenekler için kaynak ile aynı düzeyde, kaynağının düzeyini altında ve üstünde bir koruma; üye devletlerin işbirliği yaptığı veya imzaladığı insan haklarının korunmasına ilişkin belgeler için kaynak ile aynı düzeyde, kaynağının düzeyini altında ve üstünde bir koruma ve son olarak AİHS için AİHM’in yorumladığı düzey ile aynı veya üstünde bir koruma” sağlamak olarak belirlenmiştir.¹⁵³

Uygulama açısından ise “AB hukukunun genel ilkeleri AB birimlerinin her türlü eylem ve eylemsizliği ile AB hukukunun kapsamı içinde kaldığı sürece üye devletlere uygulanmıştır.”¹⁵⁴ Üye devletlerin Birlik hukukunu uyguladığı durumlar ise “üye devletin antlaşma hükümleri kapsamı içerisinde hareket etmesi, AB tasarruflarının (tüzük, direktif ve karar) kapsamı içerisinde hareket etmesi ve AB’nin uluslararası anlaşmalarının hükümleri içerisinde hareket etmesi” olarak sayılmıştır.¹⁵⁵

AB içerisinde temel hakların korunmasına yönelik bir diğer önemli gelişme ise ABTHŞ’nin kabulü olmuştur. ABTHŞ, ilk olarak 1999-2000 yıllarında, AB’nin temel haklar alanındaki başarılarını göstermek için başlatılan bir girişimin ardından hazırlanmıştır.¹⁵⁶ ABTHŞ 7 Aralık 2000 tarihinde Fransa’da imzalanarak kabul edilmiştir. ABTHŞ, AİHS’ce garanti altına alınan hak ve özgürlükler dahil birçok hak ve özgürlüğü düzenlemiştir. AB’nin giriştiği bir dizi anayasal sürecin sonucu beklenirken, ABTHŞ’nin statüsü kasten belirsiz bırakılmıştır.¹⁵⁷ ABTHŞ, Lizbon Antlaşması’nın 2009 yılında yürürlüğe girmesiyle kurucu antlaşmaların bir parçası olarak Birlik hukukunun yazılı kaynakları arasında yerini almıştır. ABA madde 6/1’de “Birliğin, 12 Aralık 2007 tarihinde Strazburg’da uyarlandığı haliyle, Antlaşmalarla aynı hukuki değere sahip olan 7 Aralık 2000 tarihli ABTHŞ’de yer alan hakları, özgürlükleri ve ilkeleri tanıdığı” belirtilmiştir. Böylece ABTHŞ Birlik hukuku kapsamında bağlayıcı hale getirilmiştir. ABA madde 6/2 ve 6/3’de ise “Şart’ta yer alan hükümlerin, Birliğin Antlaşmalar’da belirlenen yetkilerini hiçbir şekilde genişletmeyeceği ve Şart’ta yer alan

¹⁵² GÖÇMEN, 2021, s. 214.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ GÖÇMEN, 2021, s. 215; C-303/05 *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad* [2007] ECLI:EU:C:2007:261, para 45.

¹⁵⁵ GÖÇMEN, 2021, s. 215 ve 216; C-368/95 *Vereinigte Familienpress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH v Heinrich Bauer Verlag* [1997] ECLI:EU:C:1997:325, para 24; C-222/86 *Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) v Georges Heylens and others* [1987] ECLI:EU:C:1987:442, para 14; Case C-2/92 *The Queen v Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte Dennis Clifford Bostock* [1994] ECLI:EU:C:1994:116, paras 16-17; Case C-66/18 *European Commission v Hungary* [2020] ECLI:EU:C:2020:792 para 213.

¹⁵⁶ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 394.

¹⁵⁷ Ibid.

haklar, özgürlükler ve ilkelerin; ABTHŞ'nin yorumlanması ve uygulanmasının düzenlendiği ABA VII. Başlığı altındaki genel hükümlere uygun olarak ve Şart'ta bu hükümlerin kaynaklarını ortaya koyan açıklamalar gerektiği şekilde göz önünde bulundurularak yorumlanacağı” belirtilmiştir.¹⁵⁸ Bu kısım ise ABTHŞ'nin Birlik hukukunun yetki alanını genişletmeyeceği ve ABTHŞ'nin yorumlanmasında bağlı kalınacak usul ortaya konulmuştur.

ABTHŞ insan klonlama yasağı gibi birçok yenilikçi hüküm içermiştir, ancak, azınlık haklarının korunması gibi dikkate değer eksiklikler de bulunmuştur. Genel olarak, ABTHŞ çeşitli Avrupa ve uluslararası anlaşmalarda ve ulusal anayasalarda yer alan hakların yaratıcı bir şekilde damıtılması olarak tanımlanmıştır.¹⁵⁹ ABTHŞ Birlik hukukunun yazılı ve birincil hukuk kaynakları arasında yer almıştır.¹⁶⁰ ABTHŞ yedi bölümden oluşmuştur. İlk altı bölümde çeşitli haklar gruplandırılmıştır, son bölüm ise genel hükümleri içermiştir. Bölüm I onur; Bölüm II özgürlükler; Bölüm III eşitlik; Bölüm IV dayanışma; Bölüm V ve VI vatandaşlık hakları ile adalet adlarını almıştır.

Bölüm VII genel hükümler, ABTHŞ'nin kapsamı ve uygulanabilirliği, muhatapları, diğer yasal belgelerle ilişkisi ve koruma standardı ile ilgili genel hükümleri içermiştir. ABTHŞ'nin kapsamı madde 51(1) uyarınca “Bu Şartın hükümleri, sübdiarite ilkesi gözetilmek suretiyle Birliğin kurum ve kuruluşlarına ve Birlik hukukunu uyguladıkları durumlarla sınırlı olmak üzere üye devletlere yöneliktir”. Bunun sonucu olarak, Birliğin kurum ve kuruluşları ile üye devletler, yetkileri ölçüsünde, bu şartta yer alan haklara saygı gösterir, ilkeleri gözetir ve bu hak ve ilkelerin uygulanmalarını teşvik eder” ifadesi ile belirlenmiştir. ABTHŞ madde 51(2)'de “Bu Şart, Topluluk veya Birlik bakımından yeni bir görev veya yetki yaratmaz ve Antlaşmalarda tanımlanan görev ve yetkileri değiştirmez” ifadesi yer almıştır.

ABTHŞ madde 52(1)'de ABTHŞ'de bulunan hakların kısıtlanması durumu değerlendirilmiştir. ABTHŞ madde 52(1) uyarınca şartta belirtilen hakların sınırlandırılması için gerekli unsurları “yasa ile öngörülmesi, ilgili hakkın ve özgürlüğün özüne saygı göstermeli, AB'nin kabul ettiği genel çıkar hedefleri veya başkalarının haklarını veya

¹⁵⁸ ABA md. 6/2 ve 6/3.

¹⁵⁹ CRAIG ve DE BÚRCA, 2011, s. 395.

¹⁶⁰ GÖÇMEN, 2021, s. 218.

özgürlüklerini koruma gereksinimi ile yapılmalı ve orantılılık ilkesine uygun olmalı” olarak sayılmıştır.¹⁶¹

Temel hakların koruma düzeyi ve yorumu ABTHŞ’de düzenlenmiştir.¹⁶² ABTHŞ madde 52(2)’de “Bu Şartla tanınan ve [kurucu antlaşmalara] dayanan haklar, söz konusu Antlaşmalarda belirlenen koşullar ve sınırlar dahilinde kullanılır” ifadesi yer almıştır. Bu madde ile ABTHŞ ve AB Antlaşmalarında benzer şekilde ifade edilen hükümlerin, özellikle de vatandaşlık hükümlerinin yorumlanmasında herhangi bir potansiyel farklılıktan kaçınılması amaçlanmıştır.¹⁶³

AİHS, diğer uluslararası insan hakları belgeleri, ulusal anayasal hükümler ve ABTHŞ arasındaki zorlu ilişki, ABTHŞ madde 52(3) ve 53’de ele alınmaktadır. ABTHŞ madde 52(3)’de “Bu Şartta yer alan haklardan, İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunması Hakkında Avrupa Sözleşmesinde yer alan haklarla örtüşenlerin anlamı ve kapsamı, söz konusu Sözleşmedeki haklarıkiyle aynıdır[;] Bu hüküm, Birlik hukukunun daha ileri bir koruma getirmesine engel teşkil etmez” ifadesi yer almıştır. ABTHŞ madde 53’de ise “Bu Şartta yer alan hiçbir hüküm; ilgili uygulama alanlarında, Birlik hukuku, uluslararası hukuk, İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunması Hakkında Avrupa Sözleşmesi de dahil olmak üzere, Birlik, Topluluk ve tüm üye devletlerin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve üye devletlerin anayasaları tarafından tanınan insan hakları ve temel özgürlükleri sınırlayıcı veya zedeleyici biçimde yorumlanamaz” ifadesi yer almıştır.

ABTHŞ’nin uygulama alanı AB birimlerinin her türlü eylem ve eylemsizliğini kapsamıştır.¹⁶⁴ Göçmen (2021)’e göre “ABTHŞ ile AB hukukunun genel ilkeleri üye devletlere uygulama alanı olarak birebir aynı olmuştur.”¹⁶⁵ Ancak *Akerberg* kararı ile artık ABAD önce üye devlet “Birlik hukukunu uyguluyor” veya “Birlik hukukunun kapsamında hareket ediyor” değerlendirmesi yapmıştır. Bu değerlendirme olumlu ise “ilgili durum AB hukuku ile bütünü ile belirlenebiliyor” değerlendirmesi yaparak, olumlu olması durumunda ABTHŞ’yi tek başına uygulamıştır.¹⁶⁶

¹⁶¹ GÖÇMEN, 2021,s. 219.

¹⁶² GÖÇMEN, 2021,s. 220.

¹⁶³ CRAIG ve DE BÜRCA, 2011, s. 397.

¹⁶⁴ GÖÇMEN, 2021,s. 221.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ GÖÇMEN, 2021,s. 222.

ABTHŞ kişisel verilerin korunmasıyla doğrudan ilgili iki madde içermiştir.¹⁶⁷ Bu maddeler ABTHŞ madde 7 “özel hayata ve aile hayatına saygı” ve ABTHŞ madde 8 “kişisel verilerin korunması” haklarına ilişkin olmuştur. Bazı Avrupa ülkeleri zaten kişisel verilerin korunması hakkını tanımış olsa da, ilk kez ulusüstü düzeydeki bir belgenin, özel hayata saygı hakkını ve kişisel verilerin korunması hakkını ayrı olarak tesis etmesi önemli olarak değerlendirilmiştir.¹⁶⁸ ABTHŞ özel hayata saygıyı ve kişisel verilerin korunmasını farklı haklar olarak sınıflandırarak, bunlar arasında bir ayırım yapılabileceğini ortaya koymuştur.¹⁶⁹ Ancak, özel hayata saygı ve kişisel verilerin korunması farklı haklar olsa da aralarında bir ilişki vardır.¹⁷⁰ Bazı görüşlere göre, ABTHŞ madde 8’in tamamlayıcı bir unsur olarak ABTHŞ madde 7 içinde var olduğu öne sürülmüştür.¹⁷¹ Diğer bir görüş ise, ayrı bir hak olarak ABTHŞ madde 8’in geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur.¹⁷²

Bu aşamada ABTHŞ madde 7 ve AİHS madde 8 ile birlikte değerlendirilmelidir. ABTHŞ madde 7 uyarınca “Herkes, özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşme özgürlüğüne saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.” İlk olarak AİHS madde 8’de yazışma ifadesi kullanılırken ABTHŞ madde 7’de haberleşme ifadesi kullanılmıştır.¹⁷³ Ancak, bunun haricinde ifadeler aynıdır.¹⁷⁴ Bu durumda, ABTHŞ madde 7’nin AİHS madde 8(1) ile güvence altına alınan haklara karşılık gelen hakları içerdiği açıktır.¹⁷⁵ Bu nedenle ABTHŞ madde 7’ye AİHS içtihadı içerisinde yorumlandığı şekliyle, AİHS madde 8(1) ile aynı anlam ve aynı kapsam verilmelidir.¹⁷⁶

¹⁶⁷ VRABEC, HELENA U. , Data Subject Rights under the GDPR With a Commentary through the Lens of the Data- driven Economy, Oxford University Press, 1st Edition published in 2021, s. 23.

¹⁶⁸ COUDRAY, LUDOVIC, La protection des données personnelles dans l’Union européenne: Naissance et consécration d’un droit fundamental, Berlin: Éditions universitaires européennes, 2010, s.314.

¹⁶⁹ KRANENBORG, HERKE, “Access to documents and data protection in the European Union: On the public nature of personal data”, Common Market Law Review 45 (4): 2008, s. 1090.

¹⁷⁰ STREINZ, THOMAS , “the Evolution Of European Data Law”, In CRAIG, PAUL & DE BÚRCA, GRÁINNE (Eds.), The Evolution of EU Law (3rd ed., pp. 902-936). Oxford University Press, 2021, s. 911.

¹⁷¹ BÜLLESBACH, ALFRED, et al., Concise European IT Law, 2nd ed. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2010, s. 2.

¹⁷² European Union Network of Independent Experts in Fundamental Rights, Commentary of the Charter of fundamental rights of the European Union, 2006, s. 90.

¹⁷³ Case C-400/10 PPU J. McB. v L. E. [2010] ECLI:EU:C:2010:582 para 53; Case C-450/06 Varec [2008] ECR I-581 para 48.

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ Ibid.

¹⁷⁶ Ibid.

Bu değişiklik, kavram olarak AİHM içtihadındaki kavram genişlemesini yansıtmayı amaçlamıştır.¹⁷⁷ ABTHŞ madde 7, neredeyse AİHS madde 8'i birebir yansıtmakta ve aynı anlamda değerlendirilmelidir.¹⁷⁸

ABTHŞ'nin "kişisel verilerin korunması" başlıklı 8. maddesine göre;

"1. Herkes, kendisine ilişkin kişisel bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahiptir.

2. Bu tür bilgiler, belirtilen amaçlar için ve ilgili kişinin muvafakatine veya yasada öngörülen başka meşru temele dayalı olarak adil şekilde kullanılmalıdır. Herkes, kendisi hakkında toplanmış olan bilgilere erişme ve bunlarda düzeltme yaptırma hakkına sahiptir.

3. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenecektir."

ABTHŞ madde 8, AİHS madde 7, 108 Sayılı Sözleşme ve 95/46 sayılı Direktif'e dayanmaktadır.¹⁷⁹ ABTHŞ madde 8'in unsurları adil işleme, belirli amaçlar için işleme, yasa ile belirlenen meşru temel veya ilgili kişinin rızası, verilere erişim hakkı, verilerin düzeltilmesi hakkı ve bağımsız denetim olarak sıralanabilir.¹⁸⁰ Bu unsurların dayandığı temel kaynak 95/46 sayılı Direktif olsa da birçok unsur aynı zamanda 108 Sayılı Sözleşme'de mevcut olduğu değerlendirilmiştir.¹⁸¹

ABTHŞ madde 8 yenilikçi bir temel hak olarak tanımlanabilir. Ancak, tam olarak yeni bir hak olmamıştır.¹⁸² Kökü kesinlikle daha önce var olan düzenlemelerde bulunmaktadır.¹⁸³ Bir önceki paragrafta bahsedilen unsurların başlı başına korunmayı hak eden bir temel hakkın unsurları olarak korunmayı hak ettiğini belirlediği ölçüde

¹⁷⁷ FUSTER, 2014, s.200.

¹⁷⁸ Joined Cases C- 465/ 00, C- 138/ 01, and C- 139/ 01 Österreichischer Rundfunk and Others [2003] EU:C:2003:294, para 73.

¹⁷⁹ Explanation on Article 8 — Protection of personal data, Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights OJ C 303, 14.12.2007, p. 17–35 (BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV) Special edition in Croatian: Chapter 01 Volume 007 P. 120 – 138, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32007X1214%2801%29>, erişim tarihi 15/08/22.

¹⁸⁰ ABTHŞ md. 8.

¹⁸¹ FUSTER, 2014, s.203; FLAUSS, JEAN-FRANÇOIS, " Les libertés fondamentales traditionnelles: Nouvelles approches et solutions originales?" In The Charter of Fundamental Rights and Constitutional Development in the EU, ed. HEUSEL, WOLFGANG, s. 63–81. Köln: Bundesanzeiger, 2008, s. 68 ve s. 69.

¹⁸² FUSTER, 2014, s.199 ; BERNSDORFF, NORBERT, "Kapitel II, Freiheiten: Artikel 6 Bis 19", In Kommentar zur Charta der Grundrechte der Europäischen Union, ed. MEYER, JÜRGEN, 135–262. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2003, s. 160.

¹⁸³ Explanation on Article 8 — Protection of personal data, Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights.

yenilik yapmıştır.¹⁸⁴ Bu korumanın münhasıran özel hayata saygı hakkıyla ilgili verilere değil, genel olarak kişisel verilere verildiğini belirlemiştir.¹⁸⁵ Bu anlamda ABTHŞ madde 8, AİHS temelinde sağlanan koruma kapsamının ve üye devletlerin ortak anayasal geleneklerinin ötesine geçmiştir.¹⁸⁶

ABAD, *Schecke and Eifert* kararında ABTHŞ madde 8 üzerinden önemli değerlendirmeler de bulunmuştur.¹⁸⁷ ABTHŞ madde 7 ve 8 ile tanınan kişisel verilerin korunmasına dair özel hayata saygı hakkının AİHM içtihadına atıf yapılarak tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak belirlenmiştir.¹⁸⁸ Bu hakkında kapsamı bakımından tüzel kişilerin resmi ünvanları bir veya birden çok kişiye ilişkin olması durumunda ABTHŞ madde 7 ve 8 ile tanınan haktan faydalanabileceği vurgulanmıştır.¹⁸⁹

ABAD, kişisel verilerin yayınlanmasının ABTHŞ madde 8 (2) kapsamında veri işleme olduğunu ve müdahale oluşturduğunu belirtmiştir.¹⁹⁰ *Commissioner of An Garda Síochána* kararında ise verilerin saklanması ABTHŞ madde 8 ile koruma altına alınan verilerin korunmasına müdahale olduğuna karar vermiştir.¹⁹¹ Saklanan verilerin hassas veri olmasının, ileride kullanılıp kullanılmamasının veya veri özlerinin bundan olumsuz şekilde etkilenip etkilenmemesinin, müdahale değerlendirmesi açısından bir öneminin olmadığını altı çizilmiştir.¹⁹²

Müdahalenin haklı gösterilmesi konusunda ise, ilk olarak AİHS madde 8 ile belirlenen sınırların içinde kalınması gerektiğinin altı çizilmiştir.¹⁹³ Daha sonra ise ABTHŞ madde 52’de belirtilen unsurların bulunması halinde müdahalenin haklı kabul edilebileceği vurgulanmıştır.¹⁹⁴ Bu unsurlar yasaya dayalı olma, hak ve özgürlüklerin özünün korunması, orantılılık, ihtiyacı gerçekten karşılama, gerekli olma ve Birlik

¹⁸⁴ FUSTER, 2014, s.199; DOCQUIR, BENJAMIN, *Le droit à la vie privée*, Bruxelles: De Boeck, Larcier, 2008, s. 41.

¹⁸⁵ FUSTER, 2014, s.205.

¹⁸⁶ KÜHLING, JÜRGEN, “ Multilevel Constitutional jurisdiction”, In *Principles of European constitutional Law* (Revised 2nd ed.), eds. VON BOGDANDY, ARMIN ve BAST, JÜRGEN, 479–514. Oxford: Hart Publishing, 2011, s. 489.

¹⁸⁷ Joined cases C-92/09 and C-93/09 *Volker und Markus Schecke GbR* (C-92/09) and *Hartmut Eifert* (C-93/09) v *Land Hessen* [2010] ECLI:EU:C:2010:662.

¹⁸⁸ *Schecke and Eifert* para 43.

¹⁸⁹ *Schecke and Eifert* para 53.

¹⁹⁰ *Schecke and Eifert* paras 60 ve 64.

¹⁹¹ C-140/20 G.D. v *The Commissioner of the Garda Síochána and Others* [2022] ECLI:EU:C:2022:258 para 44.

¹⁹² *Ibid.*

¹⁹³ *Volker und Markus Schecke* para 52.

¹⁹⁴ Joined cases C-92/09 and C-93/09 *Volker und Markus Schecke GbR* (C-92/09) and *Hartmut Eifert* (C-93/09) v *Land Hessen* [2010] ECLI:EU:C:2010:662, para 65.

tarafından tanınan genel fayda amaçlarını veya başkalarının hak ve özgürlüklerini koruma olarak sayılmıştır.¹⁹⁵

Schecke and Eifert kararının ilk kısmında ABTHŞ madde 7 ile 8 birlikte değerlendirilmiştir.¹⁹⁶ Ancak, müdahale olmasına yönelik yapılan değerlendirmede ABTHŞ madde 7 ve 8 ayrı ayrı incelenmiştir.¹⁹⁷ 2022 yılında ise, *Commissioner of An Garda kararda* ABAD, ABTHŞ madde 8'i tamamen bağımsız bir hak olarak incelemeye almıştır.¹⁹⁸ Bu durum ABAD'ın veri koruma hakkının özel hayata saygı hakkı arasındaki yakın ilişkiyi göz önünde bulundurduğu; ancak, veri koruma hakkını bağımsız ve detaylı olarak incelemeye yönelik bir yaklaşım olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Bu alt başlık içerisinde ilk olarak AB hukuku içerisinde temel hakların gelişimi anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca kişisel verilerin korunmasının temel haklar kapsamında Birlik hukuku içerisinde gelişimi ve nihai olarak ABTHŞ ile ayrı bir hak olarak edilmesi açıklanmaya çalışılmıştır. Bir sonraki alt başlıkta ise öncelikle ABTHŞ kapsamında veri koruma hakkı üzerinde önemli etkisi olan 95/46 sayılı Direktif anlatılmaya çalışılacak, sonrasında ise 2016/679 sayılı Tüzük ile kişisel verilerin korunması alanında AB düzenlemelerinin güncel durumu aktarılmaya çalışılacaktır.

2.2. Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Düzenlemeler

Bu başlık altında öncelikle 95/46 sayılı Direktif'in amacı, konusu, kapsamı ve düzenlemenin genel yapısı hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Daha sonra ise 95/46 sayılı Direktif'in yerine geçen 2016/679 sayılı Tüzük'ün amacı, konusu, kapsamı ve düzenlemenin genel yapısı hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

95/46 sayılı Direktif 24 Ekim 1995'te onaylanmıştır.¹⁹⁹ 95/46 sayılı Direktif madde 1 uyarınca Direktifin amacı “üye devletler, kişisel verilerin işlenmesine dair başta kişisel mahremiyet hakkı olmak üzere gerçek kişilerin temel haklarını ve özgürlüklerini korunması” ve “üye devletler tarafından 1. paragraf kapsamında sağlanan korumayla bağlantılı nedenler için üye devletler arasında kişisel verilerin akışını yasaklanmaması ya da engellenmemesi” olarak açıklanmıştır. 95/46 sayılı Direktif

¹⁹⁵ Schecke and Eifert para 65; ABTHŞ madde 52 (9).

¹⁹⁶ Schecke and Eifert para 52; Amann v. İsviçre para 65; Rotaru v. Romanya para 43.

¹⁹⁷ Schecke and Eifert paras 56-64.

¹⁹⁸ Commissioner of An Garda Síochána para 43.

¹⁹⁹ 95/46 sayılı Direktif md. 34.

resital 10'da Direktif kapsamında yapılacak ulusal düzenlemelerin AİHS madde 8 ile sağlanan korumanın düzeyini almasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

95/46 sayılı Direktif'in kapsamı açısından 95/46 sayılı Direktif resital 11'de Direktif'in esaslarının 108 Sayılı Sözleşme ile belirtilen "hakları ve özgürlükleri güçlendirdiği ve genişlettiği" belirtilmiştir. 95/46 sayılı Direktif, "bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması istenen veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan kişisel verilerin otomatik araçlar dışında işlenmesine ve kısmen veya tamamen otomatik araçlarla kişisel verilerin işlenmesine uygulanacağı" açıklanmıştır.²⁰⁰ Böylece 95/46 sayılı Direktif'in kapsamı, yalnızca otomatikleştirilmiş veri işlemeyi kapsayan 108 Sayılı Sözleşme'nin ötesine geçmiştir.²⁰¹

Kapsamın sınırları bakımından ise, iki ana istisna, 95/46 sayılı Direktif'in uygulama kapsamını sınırlamıştır. Bu istisnalar "ceza hukuku alanındaki devlet faaliyetleri ve (işleme faaliyeti devlet güvenlik konularını ilgilendirdiğinde, devletin ekonomik refahı dahil olmak üzere) devlet güvenliği, savunma, kamu güvenliğine ilişkin verilerin işlenmesi için herhangi bir durumda ve Avrupa Birliği Anlaşması'nın V ve VI. başlıklarıyla belirtilenler gibi Topluluk hukuku kapsamının dışına düşen bir faaliyet esnasında" ve "bir gerçek kişi tarafından, tamamen kişisel veya ev içi faaliyeti esnasında" olmak üzere belirlenmiştir.²⁰²

Veri kalitesine ilişkin ilkeler, 95/46 sayılı Direktif madde 6'da sınırlı sayıda olacak biçimde sayılmıştır. Bu ilkeler "adil ve yasal olarak işleme, belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanma ve bu amaçlarla uyumsuz biçimde işlenmeme, toplandığı ve/veya ayrıca işlendiği amaçlara ilişkin olarak yeterli, ilgili olma ve bu amacı aşmama, doğru olma ve gerektiği yerde güncel tutulma işlendiği amaçlar için gerekenden daha uzun olmayan süre boyunca tutulma" olarak sıralanmıştır.²⁰³

95/46 sayılı Direktif veri işlemeyi meşru kılacak altı durum sıralamıştır.²⁰⁴ Veri öznesi²⁰⁵ ile ilgili durumlar veri öznesinin açık, kesin ve net bir biçimde rızasını vermesi, işlememenin bir sözleşme yapmadan önce veri öznesinin talebi üzerine önlem

²⁰⁰ 95/46 sayılı Direktif md. 3(1).

²⁰¹ FUSTER, 2014, s.136; DE SCHUTTER, OLIVIER, "La protection du travailleur vis-à-vis des nouvelles technologies dans l'emploi (New Technologies and the Rights of Workers)", (June 6, 2014). *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, no. 54, p. 627-664, 2003, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2446895>, erişim tarihi: 24/06/2022.

²⁰² 95/46 sayılı Direktif md. 3(2).

²⁰³ 95/46 sayılı Direktif md. 6.

²⁰⁴ 95/46 sayılı Direktif md. 7.

²⁰⁵ Tanımlanmış bir gerçek kişi.

almak için ya da veri öznesinin taraf olduğu bir sözleşmenin yerine getirilmesi için gerekmesi, işlemenin veri öznesinin hayati menfaatlerini korumak için gerekmesi olarak belirtilmiştir.²⁰⁶ Veri öznesi dışında veri işlemeyi meşru kılabilecek durumlar ise işlemenin denetleyicinin konusu olan bir yasal yükümlülüğe uyum için gerekmesi, işlemenin verilerin açıklandığı üçüncü bir şahıs veya denetleyiciye yetki veren kamu makamının uygulamasında veya kamu menfaatine yapılan bir görevin yerine getirilmesi için gerekmesi, işlemenin verilerin açıklandığı üçüncü şahıs veya şahıslar tarafından ya da denetleyici tarafından takip edilen meşru menfaatlerin amaçları için gerekmesi olarak sayılmıştır.²⁰⁷

95/46 sayılı Direktif her üye devletin uygulama hükümlerinin uygulanmasını izlemek için en az bir bağımsız denetim makamı kurmasını zorunlu kılmıştır.²⁰⁸ Ayrıca, 95/46 sayılı Direktif danışma statüsüne sahip ve denetim makamlarının temsilcileri ile Komisyon temsilcisinden oluşan bir Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Bireylerin Korunmasına İlişkin Çalışma Grubu kurulmasını öngörmüştür.²⁰⁹

2016/679 sayılı Tüzük kişisel verilerin korunması alanında 95/46 sayılı Direktif'in yerine yürürlüğe giren temel düzenleme olmuştur. Yeni bir düzenleme için farklı gerekçeler öne sürülmüştür. "İç pazarın işleyişinden kaynaklanan ekonomik ve sosyal bütünleşme, sınır ötesi kişisel veri akışlarında önemli bir artışa yol açmıştır[;] Birlik genelinde gerçek kişiler, dernekler ve teşebbüsler dâhil olmak üzere kamu ve özel aktörler arasındaki kişisel veri alışverişi artmıştır."²¹⁰ Ayrıca, "Hızlı teknolojik gelişmeler ve küreselleşme, kişisel verilerin korunması için yeni zorlukları beraberinde" getirmiştir.²¹¹ Keza, "Kişisel verilerin toplanması ve paylaşılması ölçeği önemli ölçüde" artmıştır.²¹² "Dijital ekonominin iç pazarda gelişmesine olanak sağlayacak güveni yaratmanın önemi göz önüne alındığında, bu gelişmeler, Birlik içinde güçlü yaptırımlarla desteklenen güçlü ve daha tutarlı bir veri koruma çerçevesi" gerektirmiştir.²¹³ "Gerçek kişiler, kendi kişisel verilerinin kontrolüne sahip olmalı ve gerçek kişiler, müteşebbisler ve kamu makamları için yasal ve pratik kesinliğin

²⁰⁶ 95/46 sayılı Direktif md. 7.

²⁰⁷ 95/46 sayılı Direktif md. 7.

²⁰⁸ 95/46 sayılı Direktif md. 28 (1).

²⁰⁹ 95/46 sayılı Direktif md. 29 ve 30.

²¹⁰ 2016/679 sayılı Tüzük resital 5.

²¹¹ 2016/679 sayılı Tüzük resital 6.

²¹² Ibid.

²¹³ 2016/679 sayılı Tüzük resital 7.

arttırılması bir ihtiyaç” olmuştur.²¹⁴ 2016/679 sayılı Tüzük Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir.²¹⁵

2016/679 sayılı Tüzüğün konusu “gerçek kişilerin kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili olarak korunmasına ilişkin kurallar ve kişisel verilerin serbest dolaşımına ilişkin kurallar” olarak belirtilmiştir.²¹⁶ 2016/679 sayılı Tüzüğün amacı ise “gerçek kişilerin temel hakları ve özgürlükleri ve özellikle, kişisel verilerin korunması hakkı korunması” ve “kişisel verilerin Birlik içerisinde serbest dolaşımı, gerçek kişilerin kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili olarak korunması ile bağlantılı sebeplerle kısıtlanmaması ve yasaklanmaması” olarak belirtilmiştir.²¹⁷

2016/679 sayılı Tüzük’ün kapsamı madde 2 ve madde 3’de düzenlenmiştir. 2016/679 sayılı Tüzük madde 2’de uygulama konuları açısından kapsam belirtilirken, 2016/679 sayılı Tüzük madde 3’de ise coğrafi kapsam belirlenmiştir.²¹⁸

2016/679 sayılı Tüzük madde 2 (1) uyarınca “uygulama konuları açısından 2016/679 sayılı Tüzük, kişisel verilerin tamamen ya da kısmen otomatik araçlarla işlenmesine ve kişisel verilerin otomatik araçlar haricinde bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması amaçlanan araçlarla işlenmesine uygulanır.” 2016/679 sayılı Tüzük madde 2 (2)’de ise istisnalar düzenlenmiştir. Bu istisnalar ilki “Birlik hukuku kapsamına girmeyen faaliyetlerdir.” İkinci istisna ise “üye devletler tarafından AB Antlaşması’nın V. Başlığının 2. Bölümü kapsamına giren faaliyetlerdir”. Üçüncü istisna ise “tamamen kişisel veya ev faaliyeti esnasında bir gerçek kişi tarafından kişisel verilerin işlenmesidir.” Son ve en genel istisna ise “kamu güvenliğine yönelik tehditlere karşı güvence sağlanması ve bu tehditlerin önlenmesi de dâhil olmak üzere suçların önlenmesi, soruşturulması, tespiti veya kovuşturulması ya da cezaların infaz edilmesiyle ilgili olarak yetkin makamlar tarafından kişisel verilerin işlenmesidir.”²¹⁹

2016/679 sayılı Tüzük madde 2 (3)’te ise “Birlik kurumları, organları, ofisleri ve ajansları tarafından kişisel verilerin işlenmesine yönelik faaliyetlerin 45/2001 sayılı Tüzük kapsamında olduğu” belirtilmiştir. Ancak ilgili fıkrada ayrıca “45/2001 sayılı Tüzük ve kişisel verilerin bu şekilde işlenmesine uygulanan Birliğin diğer yasal

²¹⁴ 2016/679 sayılı Tüzük resital 7.

²¹⁵ 2016/679 sayılı Tüzük md. 99.

²¹⁶ 2016/679 sayılı Tüzük md. 1 (1).

²¹⁷ 2016/679 sayılı Tüzük md. 1 (2) ve 1 (3).

²¹⁸ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 2 ve 3.

²¹⁹ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 2(1) ve (2).

belgelerinin 2016/679 sayılı Tüzüğün ilkeleri ve kurallarına uygun olması gerektiği” belirtilmiştir.²²⁰ 2016/679 sayılı Tüzük madde 2 fıkra 4’de ise “2016/679 sayılı Tüzüğün 2000/31 sayılı Direktif’in uygulanmasına ve özellikle de aynı Direktif’in ara hizmet sağlayıcıların yükümlülüklerine ilişkin 12 ila 15. maddelerinde yer alan kuralları değiştirmeyeceği” açıkça belirtilmiştir.²²¹

2016/679 sayılı Tüzük madde 3 (2)’de “Birlik içerisinde kurulu olmayan bir kontrolör veya işleyici tarafından Birlik içerisinde bulunan veri sahiplerinin kişisel verilerinin işlenmesi durumunda, hangi şartlar altında 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında olacağı” belirlenmiştir. “Veri sahibine bir ödeme yapılmasına gerek olup olmadığına bakılmaksızın, Birlik içerisindeki söz konusu veri sahiplerine mal ya da hizmetlerin sunulması veya davranışlarının izlenmesi (davranışları birlik içerisinde gerçekleştiği ölçüde) halinde Birlik içerisinde kurulu olmayan bir kontrolör veya işleyici tarafından Birlik içerisinde bulunan veri sahiplerinin kişisel verilerinin işlenmesinin 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında olacağı” belirtilmiştir.²²² 2016/679 sayılı Tüzük madde 3 (3)’te “bir üye devletin hukukunun uluslararası kamu hukuku vasıtasıyla uygulandığı bir yerde kurulu bulunan bir kontrolör tarafından kişisel verilerin işlenmesine 2016/679 sayılı Tüzüğün uygulanacağı” belirtilmiştir.²²³

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler ise 2016/679 sayılı Tüzük madde 5’te *numerous clause* olarak sayılmıştır. Bu ilkeler “hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık”, “amacın sınırlandırılması”, “verilerin en az seviyeye indirilmesi”, “doğruluk”, “saklama süresinin sınırlandırılması”, “bütünlük ve gizlilik” ve “hesap verebilirlik” olarak belirlenmiştir.²²⁴ 2016/679 sayılı Tüzük Bölüm III’te veri sahibinin hakları sayılmıştır. Bu haklar bilgilendirilme hakkı, erişim hakkı, düzeltme hakkı, silme hakkı, işlemeyi kısıtlama hakkı, veri taşınabilirliği hakkı, itiraz hakkı, otomatik karar verme ve profil oluşturma ile ilgili haklar olarak sayılmıştır.²²⁵

2016/679 sayılı Tüzük yükümlülüklerin ihlali halinde çok ciddi yaptırımlar öngörmektedir. 2016/679 sayılı Tüzük madde 83 (6) uyarınca “20.000.000 Euro’ya kadar veya, bir teşebbüs olması halinde, bir önceki mali yılın yıllık dünya çapındaki cirosunun %4’üne kadar idari para cezaları (hangi meblağ yüksek ise, o geçerlidir)

²²⁰ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 2(3).

²²¹ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 2(4).

²²² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 3(2).

²²³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 3(3).

²²⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5.

²²⁵ 2016/679 sayılı Tüzük bölüm III.

verilecektir.” Ceza miktarı belirlenirken teşebbüsün Dünya çapında cirosunun göz önüne alınması, kar değil ciro üzerinden hesaplama yapılması AB’nin konuya verdiği önem ve cezaların caydırıcı olmasının istendiğine dair önemli bir gösterge olmuştur.²²⁶

2016/679 sayılı Tüzük kapsamında “Her üye devlet, gerçek kişilerin işleme faaliyeti ile ilgili temel hakları ve özgürlüklerini korumak ve Birlik içerisinde kişisel verilerin serbest akışını kolaylaştırmak üzere” bağımsız denetim makamı görevlendirmek ile yükümlüdür.²²⁷ Avrupa Veri Koruma Kurulu’na ilişkin düzenlemeler ise 2016/679 sayılı Tüzük madde 68 ile 76 arasında yer verilmiştir.

2016/679 sayılı Tüzük ile veri koruma alanında Avrupa çapında etkin bir koruma sağlanması amaçlansa da, 2016/679 sayılı Tüzük sınır ötesi kapsamı nedeni ile Dünya genelinde bir etki oluşturmuştur. Bu tezin ikinci kısmında AB’de 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında temel ilkeler ABAD ve AİHM içtihadı üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır. Tezin üçüncü kısmında AB’de 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında verilere ilişkin haklar ABAD ve AİHM içtihadı üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır.

²²⁶ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 51 (1).

²²⁷ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 83 (6).

İKİNCİ BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ'NDE 2016/679 SAYILI TÜZÜK KAPSAMINDA TEMEL İLKELER

Çalışmanın birinci bölümünde ilk olarak AB hukuk düzeni açısından Avrupa Konseyi hukuk düzeninin bir parçası olan AİHS ve AİHM içtihadının önemi açıklanmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise kişisel verilerin korunması hakkının temel haklar ışığında gelişimi ve Avrupa Konseyi ile AB düzenlemeleri hakkında genel bir bilgilendirme yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında temel ilkeler, ABAD ve AİHM kararları üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır. Üçüncü bölümde ise 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında verilere ilişkin haklar, ABAD ve AİHM kararları üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Bu başlık altında 2016/679 sayılı Tüzük madde 5'te sayılan veri işlemeye dair temel ilkeler anlatılmaya çalışılacaktır. Bu ilkeler hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık, amacın sınırlandırılması, mümkün olan en az verinin işlenmesi, verilerin doğruluğu, sınırlı saklama süresi, bütünlük ve gizlilik, hesap verebilirlik olarak sayılmıştır.²²⁸ Bu ilkelerden hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık, amacın sınırlandırılması, mümkün olan en az verinin işlenmesi, verilerin doğruluğu, sınırlı saklama süresi, bütünlük ve gizlilik emsal karar bulunması, ilgili kararların müktesebatın düzenlenmesinde yaptığı etki açısından veya getirdiği kriterler ile oluşturduğu emsal göz önüne alınarak bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Bir sonraki alt başlıkta hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık ilkeleri hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

1. Hukuka Uygunluk, Adil İşleme Ve Şeffaflık

Bu alt başlık altında hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık ilkeleri birer alt başlık olarak ayrı ayrı incelenecektir. Bir sonraki alt başlıkta hukuka uygunluk ilkesi incelenecektir. Daha sonra ile ilgili alt başlıklarda sırası ile adalet ve şeffaflık ilkeleri incelenmeye çalışılacaktır.

²²⁸ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5.

1.1. Hukuka Uygunluk

Bu alt başlık altında hukuka uygunluk ilkesi incelenmeye çalışılmıştır. Hukuka uygunluk ilkesi hem AB mevzuatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan kişisel verilerin korunması için gerekli kabul edilmiştir.²²⁹ 2016/679 sayılı Tüzük uyarınca “kişisel verilerin veri sahibi ile ilgili olarak hukuka uygun bir biçimde işlenmesi” öngörülmüştür.²³⁰ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme’de ise “işlemeye konu kişisel veriler hukuka uygun olarak işlenmeli” ifadesi yer almıştır.²³¹ 2016/679 sayılı Tüzük madde 6’da işleme faaliyetinin hukuka uygun olduğu durumlar sayılmıştır:

- “veri sahibinin kişisel verilerinin işlenmesine rıza vermesi;
- veri sahibinin taraf olduğu bir sözleşmenin uygulanması için işleme faaliyetinin gerekli olması;
- yasal yükümlülüğe uygunluk sağlanması amacı ile işleme faaliyetinin gerekli olması;
- veri sahibinin veya başka bir gerçek kişinin hayati menfaatlerinin korunması amacı ile işleme faaliyetinin gerekli olması;
- kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre verilen resmi bir yetkinin uygulanması hususunda işleme faaliyetinin gerekli olması.
- özellikle veri sahibinin çocuk olması halinde veri sahibinin kişisel verilerin korunmasını gerektiren menfaatleri veya temel hakları ve özgürlüklerinin bir kontrolör veya üçüncü bir kişi tarafından gözetilen meşru menfaatlere ağır basması haricinde, söz konusu menfaatler doğrultusunda işleme faaliyetinin gerekli olması.”

Yukarıda sayılan durumlardan rıza, üçüncü tarafların hukuki menfaatleri ile kamu menfaatleri ve resmi bir yetkinin kullanımı içtihat hukukunun daha gelişmiş olması sebebi ile bu başlık içerisinde alt başlıklar halinde inceleneceklerdir. Yukarıda sayılan durumlardan veri sahibinin taraf olduğu bir sözleşmenin uygulanması için işleme faaliyetinin gerekli olması ve yasal yükümlülüğe uygunluk sağlanması amacı ile işleme faaliyetinin gerekli olması ise içtihat hukukunun henüz yeterince gelişmemiş olması sebebi ile bu başlık içerisinde ayrıca incelenmeyecektir. Bu arka planda, bir

²²⁹ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (a) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (3) .

²³⁰ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (a).

²³¹ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (3).

sonraki alt başlıkta hukuka uygunluk açısından rıza gereksinimi değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1.1.1. Rıza

Bu başlık altında veri işlemenin hukuka uygun olduğu durumlardan veri öznesinin rızası ile ilgili ilk olarak genel bir bilgilendirme yapılmaya ve daha sonra ise ilgili kararlar değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Veri işlemenin yasal dayanaklarından biri rızadır. Ancak, rızanın tek taraflı bir irade beyanına dayanması, yaygın olarak kullanılması nedeni ile ortaya çıkabilecek suistimallerin önlenmesi amacı ile rıza konusu hem AB mevzuatı ve hem de Avrupa Konseyi sözleşmelerinde kendisine yer bulmuştur; özellikle 2016/679 sayılı Tüzük'te rıza konusu detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.²³² 2016/679 sayılı Tüzük madde 4 (11) uyarınca “rıza özgür bir şekilde verilmiş belirli bir konuya ilişkin, bilinçli ve açık olmalıdır.”²³³ Rıza veri öznelere veri işleme süreci üzerinde bireysel kontrol imkanı sunmuştur.²³⁴ Rıza konusunun önemi nedeni ile rızanın unsurlarının tek tek incelenmesinin bu çalışma için gerekli olacağı değerlendirilmiştir.

Rızanın unsurlarından bir tanesi rızanın özgürce / serbestçe verilmiş olmasıdır. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme kapsamında “ilgili kişiye doğrudan veya dolaylı olarak, herhangi bir etki veya baskı (ekonomik veya başka bir nitelikte olabilir) uygulanamaz ve rızanın, ilgili kişinin gerçek veya özgür bir seçme şansının olmadığı veya etki altında kalmadan reddetme veya rızayı geri almanın mümkün olmadığı durumlarda serbestçe verildiği kabul edilmemelidir.”²³⁵ AB mevzuatı kapsamında ise “veri öznesinin gerçek veya özgür bir seçeneği yoksa veya rızayı (menfaatlerine) zarar vermeden reddedemiyor veya geri alamıyorsa, rıza serbestçe verilmiş olarak kabul edilmemelidir.”²³⁶ 2016/679 sayılı Tüzük madde 7 (4) uyarınca “bir hizmetin sağlanması da dahil olmak üzere bir sözleşmenin ifasının söz konusu sözleşmenin ifası için gerekmeyen kişisel verilerin işlenmesine yönelik bir rızaya bağlı olduğu durumlarda rızanın özgür olmadığı kabul edilmelidir.”²³⁷

²³² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 4,6,7 ve 8; Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (2) .

²³³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 4 (11) .

²³⁴ LYNSKEY, ORLA, The Foundations of EU Data Protection Law. OUP, Oxford, 2015, s. 181-187.

²³⁵ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme Açıklayıcı Rapor para 42.

²³⁶ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 42.

²³⁷ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 7 (4) .

Rızanın unsurlarından bir diğeri ise rızanın bilgilendirmeye dayalı olmasıdır. Bilinçli rıza, genellikle rıza gerektiren konunun kesin ve kolayca anlaşılabilir olmasını gerektirmektedir. Veri öznesinin rızası bilgilendirilmeye dayalı olmalıdır.²³⁸ Bilinçli rıza için; “veri öznesi, en azından veri kontrolörünün²³⁹ kimliği ve kişisel verilerin işleme amaçları hakkında bilgi sahibi olmalıdır.”²⁴⁰ Kişisel verilerin veya bir kişisel veri dizisinin üçüncü bir ülkeye veya uluslararası bir kuruluşa aktarılması durumunda; “rıza öncesi bir yeterlilik kararı ve uygun güvencelerin bulunmaması nedeniyle söz konusu aktarımların veri öznesine yönelik riskler konusunda veri öznesi veri kontrolörü tarafından bilgilendirilmelidir.”²⁴¹ Rızanın geçerli olması için veri işleme faaliyetinin amacına uygun olarak belirli bir konuya ilişkin olması gerekmektedir. İşleme faaliyetini birden fazla amacı olması durumunda, rızanın işleme faaliyetinin tüm amaçları için verilmiş olması gerekmektedir.²⁴²

Açık rıza, rızanın geçerli olması için gereken en önemli unsurlardan bir diğeri. 2016/679 sayılı Tüzük madde 4 (11) uyarınca “veri öznesinin rızası bir beyan yoluyla ya da açık bir onay eylemiyle kendisine ait kişisel verilerin işlenmesine onay verdiğini açıkça göstermelidir.”²⁴³ Sessizlik, önceden işaretlenmiş kutular veya eylemsizlik rıza olarak değerlendirilmemelidir.²⁴⁴ Tedbirler, veri öznesinin rızanın verildiği gerçeğinin ve rızanın kapsamının farkında olmasını sağlamalıdır.²⁴⁵ Rızanın istendiği zaman geri çekilmesi hakkı ise rızanın tamamlayıcı unsurlarından biri olarak değerlendirilmelidir.

Rızanın veri öznesi tarafından istenildiği zaman çekilebilmesi hakkı hem AB mevzuatı ve hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan hakların korunması için gerekli kabul edilmiştir.²⁴⁶ 2016/679 sayılı Tüzük madde 7 (3) uyarınca “veri öznesinin istediği zaman rızasını geri çekme hakkı vardır; rızanın geri çekilmesi, geri çekim işleminden önce rızaya dayalı olarak yapılan işleme faaliyetinin hukuka uygunluğunu etkilemeyeceği” belirtilmiştir.²⁴⁷ Ayrıca, “veri öznesi rıza vermeden önce

²³⁸ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme Açıklayıcı Rapor para 42.

²³⁹ Kontrolör yalnız başına veya başkalarıyla birlikte kişisel verilerin işlenmesine ilişkin amaçlar ve yöntemleri belirleyen gerçek veya tüzel kişi, kamu kuruluşu, kurumu veya diğer herhangi bir organdır.

²⁴⁰ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 42.

²⁴¹ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 49 (1) (a) .

²⁴² 2016/679 Sayılı Tüzük resital 32.

²⁴³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 7 (4) .

²⁴⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 32.

²⁴⁵ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 42.

²⁴⁶ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 7 (3) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme paragraf 45.

²⁴⁷ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 7 (3).

bu hususta bilgilendirilir; rızanın geri çekilmesi rıza vermek kadar kolay olmalıdır” ifadesi de yer almıştır.²⁴⁸

ABAD *Deutsche Telekom* kararında rıza konusunu değerlendirmiştir. Somut olayda Deutsche Telekom, Almanya’da telekomünikasyon şebekesi operatörü sıfatıyla abonelerine telefon numaraları tahsis etmektedir.²⁴⁹ Ayrıca, ülke çapında bir telefon rehberi sorgulama hizmeti vermektedir. Sadece kendi müşterilerine değil, diğer teşebbüslerin müşterilerine ait verileri de içeren basılı ve elektronik rehberler yayınlamaktadır.²⁵⁰ Deutsche Telekom, bu amaçlar için gerekli verileri ilgili abonelere telefon numaralarını veren telefon hizmet sağlayıcılarından temin etmektedir.²⁵¹ GoYellow ve Telix şirketleri ise bir internet üzerinden sorgulama hizmeti ile telefon rehberi sorgulama hizmeti sunmaktadırlar.²⁵² Bu şirketler Deutsche Telekom tarafından kendilerine sağlanan verileri bir ücret karşılığında kullanmaktadırlar.²⁵³ Deutsche Telekom’un GoYellow ve Telix’e iletmekle yükümlü olduğu verilerin kapsamına ilişkin bir anlaşmazlığın ardından, söz konusu şirketler konuyu yargıya taşımıştır.²⁵⁴

11 Eylül 2006 tarihli karar ile ilk derece mahkemesi, Deutsche Telekom’a GoYellow ve Telix’e yalnızca Deutsche Telekom’un kendi abonelerine ilişkin verileri değil, aynı zamanda üçüncü taraf telefon hizmet sağlayıcılarının abonelerine ilişkin sahip olduğu verileri de (bu sağlayıcıların veya abonelerinin bu verilerin yalnızca Deutsche Telekom tarafından yayınlanmasını istediği durumlarda dahi) sunmasına karar vermiştir.²⁵⁵ İkinci derece mahkemesi ise, somut olaydaki uyuşmazlığın, Deutsche Telekom’un abonelerin veya telefon hizmet sağlayıcılarının yalnızca Deutsche Telekom tarafından yayınlanmasını istediği verileri GoYellow ve Telix’e aktarma yükümlülüğü olup olmadığı konusunda olduğunu değerlendirmiştir.²⁵⁶

ABAD öncelikle uyuşmazlığın ile ilgili tespitler yapmıştır. Somut olayda Birlik hukuku (Evrensel Hizmet Direktifi) kapsamında hizmet sağlayıcılarının kendileri tarafından telefon tahsis edilmemiş ancak bilgileri kendilerinde bulunan abonelere ait

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ C-543/09, *Deutsche Telekom AG v. Bundesrepublik Deutschland*, [2011] ECLI:EU:C:2011:279 para19.

²⁵⁰ Ibid.

²⁵¹ Ibid.

²⁵² *Deutsche Telekom* para 20.

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ Ibid.

²⁵⁵ *Deutsche Telekom* para 21.

²⁵⁶ *Deutsche Telekom* para 24.

verilerin kamuya açık rehberlerde kullanılması için tahsis edilebilmesi halinde; bu verilerin aktarılmasının, diğer telefon hizmet sağlayıcısının veya abonelerinin rızasına veya en azından herhangi bir itirazının olmamasına bağlı olup olmaması noktasında olduğunu tespit edilmiştir.²⁵⁷ ABAD daha açıklayıcı olmak için bu uyuşmazlığın abonenin kişisel verilerinin yalnızca bir rehberde yayınlanmasına (somut olayda Deutsche Telekom tarafından hazırlanan rehber) izin vermiş olması durumunda, kişisel verilerin üçüncü bir tarafa (faaliyeti kamuya açık dizin sorgulama hizmetleri ve rehberler sağlamak olan) aktarılmasının abonenin yenilenmiş rızasına bağlı olup olmadığı konusunda olduğunu açıklamıştır.²⁵⁸

ABAD bu soruyu değerlendirirken öncelikle ABTHŞ madde 8(1)'e atıf yaparak "herkesin kişisel verilerin korunması hakkına sahip" olduğunu belirtmiştir.²⁵⁹ Ancak bu hakkın mutlak olmadığını ve bu hakkın toplumun işleyişi göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.²⁶⁰ Yine, ABTHŞ madde 8(2)'ye atıf yapılarak verilerin "adil bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörölmüş diğer meşru bir temele dayanarak" işlenmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁶¹ Somut olayda abonelerin verilerinin iletilmesinin ABTHŞ madde 8(2)'nin amacı kapsamında veri işleme olarak kabul edilmesi gerektiği ve bunun ancak "ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörölmüş diğer meşru bir temele dayanarak" yapılabileceği tespit edilmiştir.²⁶²

ABAD öncelikle bilgilendirme unsurunu değerlendirilmiştir. Birlik düzenlemeleri uyarınca abonelerin, genel rehberlere dahil edilmeden önce, rehberin amaçları ve rehberden yapılabilecek herhangi bir özel kullanım hakkında, özellikle rehberlerin elektronik versiyonlarının yazılımına gömülü arama fonksiyonları ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu ön bilgilendirmenin aboneye spesifik, bilinçli ve açık bir rıza verme (95/46 Sayılı Direktif madde 2(h) ve madde 7(a)'nın amacına uygun olarak) imkanı sağlayacağı belirtilmiştir.²⁶³ Yine ilgili AB düzenlemeleri uyarınca kişisel verilerin bir veya daha fazla üçüncü tarafa iletilmesi halinde, abonenin bu olasılık ve alıcı veya olası alıcı hakkında bilgilendirilmesi

²⁵⁷ Deutsche Telekom para 27.

²⁵⁸ Deutsche Telekom para 57.

²⁵⁹ Deutsche Telekom para 49.

²⁶⁰ Deutsche Telekom para 51.

²⁶¹ Deutsche Telekom para 52.

²⁶² Deutsche Telekom para 53.

²⁶³ Deutsche Telekom para 58.

gerektiği belirtilmiştir.²⁶⁴ Yine hukuk sözcüsünün görüşüne göre ilgili düzenleme kapsamında rızanın, rehber sağlayıcının kimliği ile ilişkili değil, kişisel verilerin genel bir rehberde yayınlanmasına yönelik amaç (rızanın amacı) ile ilgili olduğunu görüşü ortaya konulmuştur.²⁶⁵

ABAD değerlendirmesini üç aşamalı olarak yapmıştır. İlk olarak ilgili AB düzenlemesinde aboneler işleme amacına göre hangi hizmet sağlayıcılarının verilerini işleyebileceğini seçme imkanı sunulduğu, ancak abonenin spesifik bir amaç için verisinin bir rehberde işlenmesine izin vermesi durumunda, yine aynı amaç ile başka bir rehberde işlenmesine itiraz imkanı bulunmadığı belirtilmiştir.²⁶⁶ İkinci olarak abonelerin verilerinin üçüncü taraflar tarafından işlenmesinin, bu işlemenin rıza verilen amaç dışında olmaması koşuluna bağlı olduğu tespit edilmiştir.²⁶⁷ Son ve üçüncü olarak ise verinin aktarıldığı üçüncü tarafın veriyi ek bir amaç için kullanmak istemesi durumunda ek rıza alınması gerektiği belirtilmiştir.²⁶⁸ Ancak, aboneye rıza sırasında aynı amaç ile verilerin işlenmesi için üçüncü taraflara aktarım yapılabileceği bilgisi verilmesi durumunda, aynı amaçla üçüncü taraflara veri aktarımı için yeniden rıza alınmasına gerek olmadığı açıklanmıştır.²⁶⁹

Bu değerlendirmeler ışığında ABAD, abonelerin kişisel verilerinin, bir teşebbüsün kamuya açık rehberinde yayınlanması amacıyla işlenmesine rıza göstermesi halinde müdahale olup olmamasına konusuna yönelmiştir.²⁷⁰ Bu verilerin aynı işleme amacı ile üçüncü bir tarafa aktarılması durumunda ABTHŞ madde 8 kapsamında tanınan kişisel verilerin korunması hakkına bir mühadale oluşmayacağına kanaat getirmiştir.²⁷¹ ABAD'ın ifadesi tam açıklayıcı olmasa da ABAD'ın önceki içtihadı göz önüne alınarak bu durumun ilgili hakka bir müdahale olduğunun kabul edilebilmesi için eşik olarak değerlendirilebileceği yönünde görüşler ileri sürülmüştür.²⁷² Sonuç olarak, ABAD veri öznelerinin daha önceden verilerin üçüncü taraflar ile paylaşılabilceği

²⁶⁴ Deutsche Telekom para 59.

²⁶⁵ Deutsche Telekom para 61; Opinion of Advocate General on C-543/09, Deutsche Telekom AG v. Bundesrepublik Deutschland, [2011] ECLI:EU:C:2011:90 para 122.

²⁶⁶ Deutsche Telekom para 62.

²⁶⁷ Deutsche Telekom para 63.

²⁶⁸ Deutsche Telekom para 64.

²⁶⁹ Deutsche Telekom para 65.

²⁷⁰ Deutsche Telekom para 66.

²⁷¹ Ibid.

²⁷² BIEKER, FELIX, The Right to Data Protection: Individual and Structural Dimensions of Data Protection in EU Law, Information Technology and Law Series, 34, 1st ed. 2022 Edition, Springer, 2022, s. 72.

konusunda bilgilendirilmesi şartı ve kişisel verilerin üçüncü taraflar ile belirli bir konuya ilişkin verilmiş rıza ile aynı işleme amacına uygun olarak paylaşılması durumunda, veri öznelerinin yeniden rızasının alınmasına gerek olmadığı yönünde karar vermiştir.²⁷³

Deutsche Telekom ile geçerli bir rıza için bilgilendirilme unsuru değerlendirilmiştir. Bu bilgilendirmenin geçerli sayılması için işleme amacının net bir şekilde açıklanması ve bu verilerin üçüncü taraflara iletilebileceğini belirtilmesi gerektiği belirlenmiştir. Ancak, bu noktada ABAD önemli bir ayırım yaparak üçüncü taraflar iletim konusunda her bir üçüncü taraf için ayrı ayrı bilgilendirilme yapılmasının gerek olmadığına, üçüncü tarafların işleme amaçlarına göre sınıflandırılmasının yeterli olduğuna kanaat getirmiştir. Daha sonra ise, işleme amacı yönünden üç aşamalı bir değerlendirme ile yeniden rıza alınmamasının; spesifik bir amaç için önceden rıza alınması, ama dışında verinin kullanılmaması ve amaç dışında kullanımlar için ek rıza alınması koşullarına bağlı olduğunu tespit etmiştir.

ABAD önüne taşınan *Tele2 and Others* davasında somut olaya konu olan uyuşmazlık Birlik üyesi devletler arasında veri aktarımına ilişkindir.²⁷⁴ EDA, Belçika topraklarından erişilebilen rehber sorgulama hizmetleri ve rehberler sunan Belçika yasalarına göre kurulmuş bir şirkettir. Hollanda'daki abonelere telefon numarası tahsis eden Hollandalı şirketlerden, bu şirketlerin abonelerine ilişkin verileri kendisine sağlamalarını talep etmiştir. Hollandalı şirketler talep edilen verileri sağlamayı reddettiği için, 18 Ocak 2012 tarihinde EDA, ulusal düzenleyici kuruluşa bir uyuşmazlık çözüm talebi sunmuştur.²⁷⁵ Ulusal düzenleyici kuruluş adil, objektif, kabul edilebilir bir ücret ve ayrımcılık içermeyen şartlar altında, EDA'ya verilerin aktarılmasına ve Hollandalı şirketlerin ise kabul edilebilir süre içerisinde aboneleri ile yaptıkları sözleşmeleri aktarım ile ilgili uygun bir rıza içerecek şekilde yapmalarına karar vermiştir.²⁷⁶ Hollandalı şirketler bu karara karşı Hollanda Ticaret ve Endüstri İdari Temyiz Mahkemesinde itirazda bulunmuşlardır.²⁷⁷

ABAD'ın önüne gelen uyuşmazlık abonelere bilgi aktarımı yapılacak teşebbüsün Birlik üyesi başka bir devlet olmasına bağlı olarak, rıza verip vermeme

²⁷³ Deutsche Telekom para 67.

²⁷⁴ C-536/15, *Tele2 (Netherlands) BV and Others v. Autoriteit Consument en Markt (AMC)*, [2017] ECLI:EU:C:2017:214.

²⁷⁵ *Tele2 and Others* para 14.

²⁷⁶ *Tele2 and Others* para 15.

²⁷⁷ *Tele2 and Others* para 16.

konusunda seçim hakkı verilmesi noktasında toplanmaktadır.²⁷⁸ Birlik hukuku (Evrensel Hizmet Direktifi) kapsamında hizmet sağlayıcılarının kendileri tarafından telefon tahsis edilmemiş ancak bilgileri kendilerinde bulunan abonelere ait verilerin söz konusu olması ve kamuya açık rehberlerde kullanılmak üzere başka bir Birlik üyesi devlette bulunan teşebbüslere aktarabilmesi çerçevesi içerisinde uyumsuzluğun değerlendirilmesi gerekmiştir.²⁷⁹ Uyuşmazlık konusu meseleyi ABAD'a sunan ulusal mahkeme somut olayda rıza bağlamında ayrımcılık yapmama ilkesine saygı ile mahremiyet arasında nasıl bir denge kurulacağına ilişkin sorunun ortaya çıktığı kanaatine varmıştır.²⁸⁰

ABAD, öncelikle *Deutsche Telekom* kararı paragraf 62-65, 66 ve 67'ye atıfta bulunmuştur.²⁸¹ ABAD, *Deutsche Telekom* kararı paragraf 67'ye atıfta bulunarak kamuya açık rehberler üzerinden arama hizmeti sunan üçüncü taraflara telefon servis sağlayıcılarının veri aktarımı yapmasının abonelerin yenilenmiş rızasını gerektirmediği görüşünü yinelemiştir.²⁸² Ancak, bunun için ilk olarak, abonelerin verilerinin bir genel telefon rehberine ilk dahil edilmesinden önce, bu rehberin amacı ve bu verilerin başka bir telefon hizmet sağlayıcısına iletilebileceği konusunda abonelerin bilgilendirilmesi ve ikinci olarak, bu veriler aktarıldıktan sonra, ilk toplanma (işlenme) amaçları dışında kullanılmayacaklarının garanti edilmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁸³ Ayrıca ABAD, abonelerin kamuya açık rehber ve arama hizmeti sağlayıcıları arasından belirli olanları seçme imkanına sahip olmadıkları kanaatini devam ettirmiştir.²⁸⁴ ABAD, abonelerin kişisel verilerinin, bir teşebbüsün kamuya açık rehberinde yayınlanması amacıyla işlenmesine rıza göstermesi halinde, bu verilerin aynı işleme amacı ile üçüncü bir tarafa aktarılması durumunda ABTHŞ madde 8 kapsamında tanınan kişisel verilerin korunması hakkına aykırı bir durum oluşmayacağı görüşünü de sürdürmüştür.²⁸⁵

Rızanın kapsamının belirlenmesi amacıyla belirleyici olan noktanın, abonenin muvafakatini verdiği kişisel verilerin ilk işleme amacı olduğu belirtilmiştir. Üye devletlerin, kişilerin adlarına göre iletişim bilgilerinin basit bir şekilde aranması dışında, bir genel rehberin herhangi bir diğer amacı için de abonelerin rızasının alınmasını

²⁷⁸ Tele2 and Others paras 20 ve 21.

²⁷⁹ Ibid.

²⁸⁰ Tele2 and Others para 20.

²⁸¹ Tele2 and Others paras 34, 35 ve 36.

²⁸² Tele2 and Others para 34; Deutsche Telekom para 67.

²⁸³ Tele2 and Others para 34.

²⁸⁴ Tele2 and Others para 35; Deutsche Telekom paras 62-65.

²⁸⁵ Tele2 and Others para 36; Deutsche Telekom para 66.

zorunlu kılabileceği tespit edilmiştir.²⁸⁶ Ayrıca, Birlik içerisinde hangi üye devlette kurulu oldukları fark etmeksizin, kamuya açık telefon rehberi sorgulama hizmetleri ve rehberleri sağlayan teşebbüslerin, oldukça uyumlu ve AB genelinde abonelerin kişisel verilerinin korunmasına ilişkin gerekliliklere aynı şekilde uyulmasını sağlamayı mümkün kılan bir düzenleyici çerçeve içinde faaliyet gösterdiği belirtilmiştir.²⁸⁷ Hukuk sözcüsünün görüşüne göre, abonelere ilişkin kişisel verilerin aktarılmasını talep eden teşebbüsün, aboneler ile aynı üye devlette mi yoksa başka bir üye devlette mi kurulu olduğuna göre farklı bir uygulama kurulmasına gerek olmadığı belirtilmiştir.²⁸⁸ Çünkü teşebbüs, bu verileri ilk işleme amacıyla aynı amaçlar için işlemiştir ve sonuç olarak bu aktarım, söz konusu aboneler tarafından verilen ilk rıza kapsamında değerlendirilmiştir.²⁸⁹

ABAD'a göre belirli bir konuya ilişkin verilmiş rıza ile aynı işleme amacına uygun olarak üçüncü taraflar ile paylaşılması halinde, gerekli bilgilendirme yapılması koşulu ile üçüncü taraflar başka bir üye devlette yerleşik olsa dahi veri öznesinin veri koruma hakkını engelleyici bir durumun ortaya çıkması mümkün görülmemiştir.²⁹⁰ Sonuç olarak abonelere bilgi aktarımı yapılacak teşebbüsün Birlik üyesi başka bir ülke olmasına bağlı olarak rıza konusunda farklı bir uygulama yapılmasının (aboneden bu durum ile ilgili yeniden rıza alınması) mümkün olmadığına karar verilmiştir.²⁹¹ ABAD bu kararı ile *Deutsche Telekom* kararında oluşturduğu aynı amaç ile başka bir teşebbüs ile verilerin paylaşılması durumunda ek rıza alınmasına gerek olmadığına dair içtihadını sürdürmüştür. Bu kararların mantık çerçevesi içerisinde; rızanın, veri öznesini yanlış yönlendirmeyecek bir açıklık ve belirli bir konuya yönelik olması gerektiğine dair bir görüş oluşmuştur.²⁹² *Tele2 and Others* kararında ABAD içtihadını devam ettirirken; üye devletlerin kişisel veriler konusunda Birlik hukuku kapsamında aynı koruma seviyesini sağladığının altı çizilmiştir. *Tele2 and Others* kararı ile Birlik hukuku içerisinde yeknesak güvenceler kapsamında üye devletlerin aynı seviyede koruma sağladığının altı çizilerek, veri aktarımı sırasında veri koruma seviyesinin göz önüne alınması gereken bir diğer unsur olduğu işaret edilmiştir.

²⁸⁶ *Tele2 and Others* para 37.

²⁸⁷ *Tele2 and Others* para 38.

²⁸⁸ *Tele2 and Others* paragraf 39; Opinion of Advocate General on C-536/15, *Tele2 (Netherlands) BV and Others v. Autoriteit Consument en Markt (AMC)*, [2017] ECLI:EU:C:2016:845 paras 40 ve 41.

²⁸⁹ *Tele2 and Others* para 39.

²⁹⁰ *Tele2 and Others* para 41.

²⁹¹ *Ibid.*

²⁹² SHANKAR, MADHAV, *Evaluating Data Protection by Design: Advantages and impediments in meeting the goals of European data protection law*, Tilburg University, 2018, s.25.

AİHM, *Z v. Finlandiya* kararında veri öznesinin eşine karşı yürütülen cezai soruşturma kapsamında veri öznesinin önceden rızası alınmadan tıbbi kayıtlarının açıklanması için doktorlarına talimat verilmesi ve tıbbi kayıtlarına el konulması durumu değerlendirilmiştir.²⁹³ Somut olayda veri öznesi Z'nin eşi olan X HIV virüsü taşıyıcısı olmuş ve birçok tecavüz ve cinayete teşebbüs (HIV virüsü taşıyıcısı olmasından dolayı) suçlamasından yargılanmıştır.²⁹⁴ Z'de hiv virüsü taşıyıcısı olmuştur.²⁹⁵ Ulusal mahkeme tarafından Z'nin doktoruna Z'nin medikal kayıtlarının hakkında bilgi vermesi için talimat verilmiştir, doktorun tüm itirazlarına rağmen mahkeme Z'nin sağlık durumuna ilişkin bilgileri doktorundan öğrenmiştir.²⁹⁶ Z zaten kendisine ilişkin bilgiler ulusal mahkemeye sunulduğu için kanıt sunmaya rıza göstermiştir.²⁹⁷ Daha sonra, savcılığın talimatı üzerine polis Z'nin tüm sağlık kayıtlarına X'e yönelik cinayete teşebbüs soruşturması kapsamında el koymuştur.²⁹⁸ Ulusal mahkeme X'in yargılanması ile ilgili kararını vermiştir.²⁹⁹ Tüm taraflar bu karara karşı temyize başvurmuştur.³⁰⁰ Temyiz mahkemesi basın ile paylaştığı kararında Z'nin adını, soyadını ve sağlık durumuna ilişkin bilgilerini açıklamıştır.³⁰¹ Ancak, ulusal mahkemenin yargılamaya ilişkin kayıtların on yıl süresince gizli kalması kararını onaylamıştır.³⁰² Z anayasa mahkemesine kendisine ait bilgileri kamuya açık hale getiren temyiz kararının durdurulması için başvurmuş, ancak bu başvurusu reddedilmiştir.³⁰³

AİHM, şikayet konusu olan birçok eylemin Z'nin AİHS madde 8 kapsamında korunan özel ve aile hayatına saygı hakkına müdahale içerdiğinin tartışmasız olduğunu belirtmiştir.³⁰⁴ AİHS madde 8 (2)'de belirtilen koşulların değerlendirilmesine geçmiştir.³⁰⁵ İlk olarak yasayla öngörülme konusunda ulusal düzenlemeler kapsamında yapılan eylemlerin yasayla öngörülme hususuna aykırılık içerdiğine dair bir nokta bulamadığını belirtmiştir.³⁰⁶ Daha sonra ise, AİHM meşru amaç konusunu

²⁹³ Z v. Finlandiya, 1997, 22009/93.

²⁹⁴ Z v. Finlandiya paras 9-18.

²⁹⁵ Z v. Finlandiya para 9.

²⁹⁶ Z v. Finlandiya paras 19-30

²⁹⁷ Z v. Finlandiya para 30

²⁹⁸ Z v. Finlandiya paras 31 ve32.

²⁹⁹ Z v. Finlandiya para 33.

³⁰⁰ Z v. Finlandiya para 34.

³⁰¹ Z v. Finlandiya para 36.

³⁰² Ibid.

³⁰³ Z v. Finlandiya para 38.

³⁰⁴ Z v. Finlandiya para 71.

³⁰⁵ Ibid.

³⁰⁶ Z v. Finlandiya para 73.

değerlendirmiştir. AİHM yapılan eylemlerin suç işlenmesinin önlenmesi, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacı ile gerçekleştiği kanaatine varmıştır.³⁰⁷ Tıbbi verilerin on yıl süre ile gizli kalması kararının ise başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacı taşıdığını belirlemiştir.³⁰⁸

Eylemlerin demokratik bir toplumda gerekli olması içinse, AİHM öncelikle AİHS madde 8 kapsamında koruma altına alınan kişinin hiv virüsü taşımasına ilişkin bilginin gizliliğinin (böyle bir gizlilik sağlanması durumunda sağlık yardımına ihtiyaç duyan kişilerin sağlık kurumlarına başvurmadan çekinebileceği tespit edilmiştir) korunmamasının, ancak kamu menfaati için aşırı bir gereklilik ile gerekçelendirilebileceği belirtilmiştir.³⁰⁹ Bundan sonra ise AİHM veri öznesinin eşine karşı yürütülen cezai soruşturma kapsamında veri öznesinin önceden rızası alınmadan tıbbi kayıtlarının açıklanması için doktorlarına talimat verilmesi ve tıbbi kayıtlarına el konulması durumunu ayrı ayrı değerlendirmiştir.

AİHM, veri öznesinin eşine karşı yürütülen cezai soruşturma kapsamında veri öznesinin önceden rızası alınmadan tıbbi kayıtlarının açıklanması için doktorlarına talimat verilmesi konusunda, öncelikle Z'nin ulusal düzenlemeler kapsamında eşine karşı tanıklık yapmama hakkı nedeni ile bu eylemin yapıldığını belirlemiştir.³¹⁰ Daha sonra ise doktorlar tarafından sağlanacak verinin X'in sadece cinsel saldırıdan mı, yoksa aynı zamanda cinayet teşebbüsünden de mi suçlu olduğunun belirlenmesinde belirleyici bir öneme sahip olduğunun altı çizilmiştir.³¹¹ Ayrıca ulusal düzenlemeler uyarınca veri öznesinin önceden rızası olmadan sağlık görevlilerinden bilgi talep edilmesi ağır suçlar gibi sınırlı durumlarda mümkün kılınmıştır.³¹² Ulusal mahkeme sağlık görevlileri tanıklık yapmadan önce tüm ifadelerin ve kayıtların gizli olmasına karar vermiştir. Bu gizliliği ihlali halinde ciddi maddi ve cezai yaptırımlar öngörülmüştür.³¹³ AİHM, bu önlemleri ve yargılamaya ilişkin bilgilerin gizli tutulmasını göz önüne alarak, veri öznesinin eşine karşı yürütülen cezai soruşturma kapsamında veri öznesinin önceden

³⁰⁷ Z v. Finlandiya para 76.

³⁰⁸ Z v. Finlandiya para 77.

³⁰⁹ Z v. Finlandiya paras 94-99.

³¹⁰ Z v. Finlandiya para 102.

³¹¹ Ibid.

³¹² Z v. Finlandiya para 103.

³¹³ Ibid.

rızası alınmadan tıbbi kayıtlarının açıklanması için doktorlarına talimat verilmesini AİHS madde 8'e aykırı bulmamıştır.³¹⁴

Veri öznesinin önceden rızası alınmadan tıbbi kayıtlarına el konulması ise yine Z'nin ulusal düzenlemeler kapsamında eşine karşı tanıklık yapmama hakkı nedeni ile gerçekleşen bir eylem olduğu ve yine kamu menfaati bakımından tanık ifadeleri (doktorların ifadeleri) ile aynı ağırlığa sahip olduğu belirlenmiştir.³¹⁵ Yine el konulan sağlık verilerinin suistimale karşı tanık ifadeleri gibi benzer güvencelere (gizlilik, sınırlı durumda el koyma) ve gizliliğin ihlali halinde yaptırımlara tabi olduğu belirtilmiştir.³¹⁶ Ancak, doktorlara bilgi verme talimatından farklı olarak, mahkeme yerine savcılık tarafından bir karar ile el konulma işlemi gerçekleştirilmiştir.³¹⁷ AİHM, ulusal düzenleme üzerinden yaptığı değerlendirmede savcılık kararının mahkemenin doktorlara bilgi verme talimatı ile aynı yasal koşullara sahip olduğunu değerlendirmiştir.³¹⁸ Ayrıca, Z'nin savcılığın kararına karşı mahkeme de itiraz hakkı bulunması göz önüne alınmıştır.³¹⁹ Bu nedenle AİHM, Z'nin tıbbi kayıtlarına el konulmasının ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesinin ilgili ve yeterli gerekçelerle desteklendiği kanaatine varmıştır. Ayrıca, bu eylemin ağırlığının söz konusu bilgilerin iletilmemesi konusundaki ilgisini geçersiz kılacak kadar önemli olduğu ve eylemlerin izlenen meşru amaçlarla orantılı olduğu kanaatine varılmıştır.³²⁰

AİHM, Z v. *Finlandiya* kararında önce hakka müdahale olduğunu tespit etmiştir. Daha sonra ise bu müdahale yasayla öngörülme, meşru amaç, demokratik toplumda gerekli olma unsurları açısından değerlendirmiştir. Demokratik toplumda gerekli olma unsuru ise sadece ağır bir kamu menfaati söz konusu olması durumunda ve sınırlı durumlar için izin verilmesi, verilerin gizliliğinin sağlanması ve bu gizliliğin ihlali halinde yaptırımlar uygulanması kriterleri üzerinden değerlendirilmiştir. AİHM bu kararında sağlık verisi gibi hassas verilere rıza dışı yapılacak müdahalenin ancak ciddi kamu menfaati (ör. ağır suçların soruşturulması) ve etkin güvenceler ile demokratik toplum içerisinde kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. Bu konu ile ilgili güncel bir karar ise İtalyan Denetim Otoritesinden gelmiştir. İtalyan Denetim Otoritesi Temmuz

³¹⁴ Z v. *Finlandiya* paras104 ve 105.

³¹⁵ Z v. *Finlandiya* para 106.

³¹⁶ Z v. *Finlandiya* para 107.

³¹⁷ Z v. *Finlandiya* para 108.

³¹⁸ *Ibid.*

³¹⁹ *Ibid.*

³²⁰ Z v. *Finlandiya* para 110.

2022 tarihli kararı ile sosyal medya uygulamasını uyararak veri öznelerine kişiselleştirilmiş reklam sağlanması için verilerinin işlenmesinin meşru menfaat değil veri öznesinin rızasına dayalı olması gerektiğini belirtmiştir.³²¹ Bu karar üzerinden hukuka uygunluk gerekçelerinden rızanın geniş diğer gerekçelerin ise dar yorumlanması gerektiği görüşü olduğu savunulabilir. Bu yaklaşım ise veri işlemenin mümkün olan en üst seviye de veri öznesinin denetimi altında olması ilkesi olarak ileride sınıflandırılabilir.

Rıza konusu özellikle veri öznesinin verilerinin üçüncü bir tarafa aktarılması durumunda rıza alınması konusunda önemli bir değerlendirme gerekmektedir. Yerleşik içtihat uyarınca amaca uygunluk, önceden aktarım konusunda bilgilendirme ve üçüncü tarafın gerekli güvenceleri sağlaması durumunda tekrar rıza alınmasını gerekli olarak değerlendirilmemesi yönündedir. Ancak, verilerin paylaşımı özellikle sınırlı veri işleme açısından değerlendirildiğinde bu görüşün güncellenmesi ihtiyacı duyulmaktadır. Özellikle, sadece işlenen veri tiplerinin değil aynı zamanda bu veri tiplerinin bulunduğu lokasyonların veya kayıt merkezlerinin sınırlandırılması da veri sınırlılığı ilkesi içerisinde değerlendirilmelidir.

Gelişen teknoloji, veritabanlarının karmaşık yapısı ve artan siber riskler veri öznelerinin verilerinin güvenliğinin sağlanması için bu verilerin mümkün olan en az lokasyonda bulunmasını gerektirmektedir. Ayrıca, her veri aktarımında veri öznelerinin güncel risk durumu ve sağlanan güvenceler açısından bilgilendirilmesi ve bu güncel bilgiler ışığında veri öznesinin güncel rızasının alınması, veri öznelerinin menfaatlerinin korunması açısından daha doğru olacaktır. Rıza ile ilgili bir diğer güncel konu ise web sitelerine erişim sırasında çerez kullanımına yönelik alınan rıza onayı sürecidir. Bazı websitelerinin tüm çerezlere onay verme işlemi websitesinin açılış ekranında tek bir tıkla yapılmasına imkan sağlar iken, bu seçeneğin haricinde veri öznesini başka bir ekrana yönlendirip birçok farklı çerez ile ilgili onayımı tek tek aldığı görülmektedir. Bu durum ilk bakışta ve dar bir yorum açısı ile özgür rıza unsuruna uygun olarak değerlendirilse de, tüm çerezlere onay verme sürecinin pratik ve kolay olması, diğer taraftan onay vermeme sürecinin ise pratiklikten uzak ve zahmetli olması, özgür irade unsurunu sakatlayan bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca bu durum veri

³²¹ TikTok: Italian SA warns against 'personalised' ads based on legitimate interest, 2022, https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/tiktok-italian-sa-warns-against-personalised-ads-based-legitimate-interest_en, erişim tarihi 23/07/2022.

korumaya yönelik tasarım kavramı ile birebir ilişkilidir.³²² Websitesinin açılış ekranında tek bir tıkla zorunlu çerezler haricinde diğer çerezleri ve tüm çerezleri reddeden onay seçeneklerinin de olması veri korumanın yaklaşımına daha uygun olacaktır.

1.1.2. Kontrolör ve Üçüncü Tarafların Hukuki Menfaatleri

Bu başlık altında veri işlemenin hukuka uygun olduğu durumlardan kontrolör ve üçüncü tarafların hukuki menfaatleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki alt başlıkta ise kamu menfaatleri ve resmi bir yetkinin kullanımı değerlendirilmeye çalışılacaktır.

AB müktesebatı içerisinde veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu açısından veri kontrolörü veya üçüncü tarafların hukuki menfaatleri de geçerli bir sebep olarak değerlendirilmiştir. 2016/679 sayılı Tüzük madde 6 (1) (f) uyarınca “işleme faaliyeti veri sahibinin kişisel verilerin korunmasını gerektiren menfaatleri veya temel hakları ve özgürlüklerinin bir kontrolör veya üçüncü bir kişi tarafından (kamu kuruluşları tarafından görevlerinin yerine getirilmesi hususunda gerçekleştirilen işleme faaliyeti hariç) gözetilen meşru menfaatlere ağır basması haricinde, söz konusu menfaatler doğrultusunda işleme faaliyetinin gerekli olması halinde hukuka uygundur.”³²³ Ayrıca, “meşru bir menfaatin varlığının, her bir durum için dikkatle değerlendirilmesi” gerektiği belirtilmiştir.³²⁴ AİHS madde 8(2) uyarınca “başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması kişisel verilerin uygunluğu açısından geçerli bir sebep olarak görülmektedir.”³²⁵ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 5 uyarınca ise “kanunda öngörülen meşru temel kavramı, kamu yararı gerekçesiyle veya veri kontrolörünün veya üçüncü bir tarafın üstün gelen meşru menfaati için veri işlemeyi kapsamaktadır.”³²⁶ Avrupa Konseyi profil çıkarma için dahi üçüncü tarafların menfaatlerinin hukuka uygunluk sebebi olabileceği yönünde tavsiyede bulunmuştur.³²⁷

³²² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 25.

³²³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 6 (1) (f).

³²⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 47.

³²⁵ AİHS md. 8(2).

³²⁶ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme Açıklayıcı Rapor paragraf 45.

³²⁷ Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi (2010), Recommendation CM/Rec(2010)13 and explanatory memorandum on the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data in the context of profiling, 2010, m.4 (b).

ABAD, *ASNEF and FECEMD* kararında, 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin yorumlanmasını değerlendirmiştir.³²⁸ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda İspanyol Ulusal Kredi Kuruluşları Birliği (ASNEF) ve Elektronik Ticaret ve Doğrudan Pazarlama Federasyonu (FECEMD) ulusal düzenlemelerin (1720/2007 Sayılı Kraliyet Kararnamesi) bazı maddelerine karşı idari yargıya başvurmuştur.³²⁹ ASNEF ve FECEMD ilgili maddelerin 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'yi ihlal ettiğini öne sürmüştür.³³⁰ Özellikle, ilgili ulusal düzenlemenin 95/46 sayılı Direktif'te mevcut olmayan bir şekilde veri öznesinin rızası olmadığı durumlarda meşru amaç ile veri işlenmesine dair ek bir şart (verinin kamuya açık kaynaklarda bulunması) getirdiğini dile getirmiştir.³³¹ İspanyol Yüksek Mahkemesi uyuşmazlığın esasının 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin yorumlanması noktasında olduğu, eğer üye devletlerin bu madde ile öngörülen şartlar haricinde bir ek şart koyma yetkisi yoksa ve bu madde doğrudan uygulanabilirse, ulusal düzenlemenin ilgili maddesinin yürürlükten kalkması gerekeceği belirtilmiştir.³³² Somut olaya konu olan uyuşmazlık 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin veri sahibinin rızasının yokluğunda ve bu veri sahibinin kişisel verilerinin meşru bir menfaat elde etmek için gerekli olduğu şekilde işlenmesine izin vermek için; veri sorumlusunun veya verilerin ifşa edildiği üçüncü kişi veya kişilerin, sadece veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine saygı göstermesini değil, aynı zamanda verilerin kamuya açık kaynaklarda yer almasını da gerektiren ulusal düzenlemeleri engelleyecek şekilde yorumlanıp yorumlanmayacağı noktasında toplanmıştır.³³³ Ayrıca 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin doğrudan uygulanabilmesi (doğrudan etki) için gerekli şartları taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi de talep edilmiştir.³³⁴

ABAD kararında kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygun olarak değerlendirilebilmesi için ilk olarak Direktif madde 6'da veri kalitesine ilişkin ilkelere uygun olması ve Direktif madde 7'de sıralanan veri işlemeyi meşru kılan altı ilkeden biri kapsamında olması gerektiğini belirtmiştir.³³⁵ 95/46 sayılı Direktif'in kişisel

³²⁸ C-468/10 ve C-469/10, Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) and Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD) v Administración del Estado, [2011] ECLI:EU:C:2011:777.

³²⁹ ASNEF and FECEMD para 15.

³³⁰ ASNEF and FECEMD para 16.

³³¹ ASNEF and FECEMD para 17.

³³² ASNEF and FECEMD para 18.

³³³ ASNEF and FECEMD paras 22 ve 24.

³³⁴ ASNEF and FECEMD para 22.

³³⁵ ASNEF and FECEMD para 26.

verilerin ilgili olduğu kişilerin hak ve çıkarları için yüksek düzeyde koruma sağlarken kişisel verilerin serbest dolaşımını sağlamayı amaçladığı görüşü sunulmuştur.³³⁶ ABAD, 95/46 sayılı Direktif madde 7’de tüm üye devletlerde eşdeğer bir koruma düzeyi sağlama amacından yola çıkarak, kişisel verilerin işlenmesinin yasal olarak kabul edilebileceği durumlara ilişkin kapsamlı ve kısıtlayıcı bir liste ortaya koyduğunu tespit etmiştir.³³⁷ Bu tespit ile, üye devletlerin, Direktif madde 7’de kişisel verilerin işlenmesinin yasallığına ilişkin yeni ilkeler ekleyemeyeceği veya Direktif madde 7’de bulunan altı ilkeden birinin kapsamını değiştirme etkisine sahip ek gereklilikler getiremeyeceği sonucuna varılmıştır.³³⁸

Bu sonuç ile Birlik üyesi devletlerin takdir yetkisi dar yorumlanmıştır. ABAD, üye devletlerin sahip oldukları takdir yetkisini, yalnızca 95/46 sayılı Direktif tarafından izlenen, kişisel verilerin serbest dolaşımı ile özel hayatın korunması arasında bir dengeyi sürdürme amacına uygun olarak kullanılabilmesini belirtmiştir.³³⁹ Bu nedenle, 95/46 sayılı Direktif madde 7’de atıfta bulunulan bir ilkenin kapsamını değiştiren ek gereklilikler içeren ulusal düzenlemeler ile bu ilkelerden sadece birinin açıklığa kavuşturulmasını sağlayan ulusal düzenlemeler arasında bir ayırım yapılması gerektiği vurgulanmıştır.³⁴⁰ Ek gereklilikler getiren ulusal düzenlemeler 95/46 sayılı Direktif’e uygun olarak değerlendirilmese de, açıklayıcı ulusal düzenlemelerin takdir yetkisi içerisinde değerlendirilmesinin doğru olacağı belirtilmiştir.³⁴¹

Mevcut uyumsuzluğun değerlendirilmesinde ise 95/46 sayılı Direktif madde 7(f) kapsamında hukuka uygunluk için iki aşamalı bir gereklilik değerlendirmesi yapıldığı açıklanmıştır.³⁴² İlk gereklilik, kişisel verilerin işlenmesinin veri sorumlusu veya verilerin açıklandığı üçüncü kişi veya taraflarca izlenen meşru menfaatlerin amaçları için gerekli olması; ikinci gereklilik ise, bu menfaatlerin veri sahibinin temel hak ve özgürlükleri karşısında geçersiz olmaması olarak belirlenmiştir.³⁴³ 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)’nin bu gereklilikler haricinde ek bir gereklilik belirlenmesine imkan vermediği belirtilmiştir.³⁴⁴ Ancak, ikinci gerekliliğin somut olayda yarışan menfaatlerin

³³⁶ ASNEF and FECEMD para 29.

³³⁷ ASNEF and FECEMD para 30.

³³⁸ ASNEF and FECEMD para 32.

³³⁹ ASNEF and FECEMD para 34.

³⁴⁰ ASNEF and FECEMD para 35.

³⁴¹ Ibid.

³⁴² ASNEF and FECEMD para 36.

³⁴³ ASNEF and FECEMD para 36.

³⁴⁴ ASNEF and FECEMD para 37.

dengelenmesini gerektirdiği ve bu denge sağlanırken veri sahibinin ABTHŞ madde 7 ve 8'den doğan haklarının göz önüne alınması gerektiğinin altı çizilmiştir.³⁴⁵ Yarışan menfaatlerin değerlendirilmesinde; işlenen verinin kamuya açık olmasının, veri öznesinin temel haklarına yapılan müdahalenin seviyesinin belirlenmesinde bir unsur olacağı belirtilmiştir.³⁴⁶ Kamuya açık olmayan verinin işlenmesinin, kamuya açık bir verinin işlenmesine göre daha ciddi bir müdahale olacağı değerlendirilmiştir yapılmıştır.³⁴⁷ Bu açıdan takdir yetkisine yönelik rehberlerin hazırlanmasının uygun olacağı açıklanmıştır.³⁴⁸ Ancak, ulusal düzenlemelerin her bir somut olayın kendine has yapısını göz önüne almayacak şekilde ve verilerin belirli şekilde işlenmesini kesinlik içerisinde (yarışan menfaatlerin dengesini göz etmeyerek) engellemesi halinde takdir yetkisinin dışına çıkmış olacağı kanaatine varılmıştır.³⁴⁹

Sonuç olarak 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin üye devletlere belirli bir kategoride, belirli kişisel veri kategorilerini işleme olasılığını, kategorik ve genelleştirilmiş bir şekilde hariç tutmasına izin vermediği sonucuna varılmıştır.³⁵⁰ Bu iznin söz konusu karşıt hak ve menfaatlerin her bir somut olay içerisinde dengelenmesine izin vermeksizin (örneğin verinin kamuya açık olması gerekliliğini eklenmesi) yapılması uygun bulunmamıştır.³⁵¹

95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin doğrudan uygulanması (doğrudan etkisi) konusunda ise bu maddenin bireysel hak arayışlarında güvenilebilecek ve ulusal mahkemelerce uygulanabilecek kesinlikte olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Direktif'in üye devletlere belli takdir yetkisi tanıdığı göz önüne alınsa da madde 7(f)'nin koşulsuz bir yükümlülük getirdiği tespit edilmiştir.³⁵² 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin doğrudan etkisi olduğuna karar verilmiştir.³⁵³

ASNEF and FECEMD kararı ile ABAD, ulusal makamların temel hakların korunmasına yönelik uygulamalarında korunan hak ile Birlik hukuku kapsamında korunan haklar arasında adil bir dengenin göz önüne alınması gerektiğinin önemini

³⁴⁵ ASNEF and FECEMD para 40.

³⁴⁶ ASNEF and FECEMD para 44.

³⁴⁷ ASNEF and FECEMD para 45.

³⁴⁸ ASNEF and FECEMD paras 46 ve 47.

³⁴⁹ Ibid.

³⁵⁰ ASNEF and FECEMD paras 48 ve 49.

³⁵¹ Ibid.

³⁵² ASNEF and FECEMD para 52.

³⁵³ ASNEF and FECEMD para 55.

vurgulamıştır.³⁵⁴ 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin doğrudan uygulanması yönündeki görüş ise Direktif'in belli maddeleri yönünden bir nevi tüzük niteliğinde bir düzenleme olduğu olarak değerlendirilebilir. Bu bakış açısı, 95/46 sayılı Direktif'in yerini alan düzenlemenin tüzük olması sonucunu getirmiştir.

ABAD, *Valsts policijas Rīgas* kararında 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'de bulunan "gereklilik" ifadesinin yorumu konusunu değerlendirmiştir.³⁵⁵ Somut olayda, taksi içerisindeki bir yolcunun dikkatsiz bir şekilde kapıyı açması sonucu oluşan hasarı yolcudan tazmin etmek isteyen Letonyalı şirket yolcunun bilgilerini kolluk kuvvetinden talep etmiş ancak kolluk kuvveti yolcunun sadece ismini paylaşabileceğini, yolcunun vatandaşlık numarası ve adresini paylaşmasının Letonya veri koruma düzenlemeleri kapsamında mümkün olmadığını belirtmiştir.³⁵⁶ Letonya Yüksek Mahkemesi, İdari Bölüm tarafından ABAD önüne getirilen uyuşmazlık "verilerin açıklandığı üçüncü şahıs veya şahıslar tarafından ya da denetleyici tarafından takip edilen meşru menfaatlerin amaçları için gerekliyse" ifadesinin Letonyalı şirkete uğradığı zararı tazmin etmek için zararı veren kişiye karşı dava açmak için gerekli ilgili kişinin verilerinin polis gücü tarafından paylaşılma zorunluluğu olarak yorumlanıp yorumlanmayacağı noktasında toplanmıştır.³⁵⁷ Ayrıca veri sahibinin küçük olması durumunun da değerlendirilmesi istenmiştir.³⁵⁸

ABAD bu soruyu, bir eylemden sorumlu kişiye karşı hukuk mahkemesinde açılacak dava için ilgili kişinin verilerinin paylaşılmasının 95/46 sayılı Direktif madde 7(f) kapsamında zorunluluk olup olmaması olarak genel bir çerçevede değerlendirmiştir.³⁵⁹ ABAD, AB müktesebatının, üçüncü bir tarafa, o taraf tarafından izlenen meşru menfaatlerin amaçları doğrultusunda veri paylaşılmasını bir zorunluluk kabul etmediğini; olasılık olarak öngördüğünü belirtmiştir.³⁶⁰ Ancak, 95/46 sayılı Direktif madde 7(f)'nin ulusal yasalar ile ilgili maddede belirtilen şartlara uygun bir şekilde veri paylaşımını engellemediğinin de altı çizilmiştir.³⁶¹

³⁵⁴ CRAIG, PAUL ve DE BÚRCA, GRÁINNE, *EU Law: Text, Cases, and Materials*, Oxford University Press, 2020, s. 443.

³⁵⁵ C-13/16, *Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde v. Rīgas pašvaldības SIA 'Rīgas satiksme'*, [2017] ECLI:EU:C:2017:336.

³⁵⁶ *Valsts policijas Rīgas* paras 12-15.

³⁵⁷ *Valsts policijas Rīgas* para 22.

³⁵⁸ *Ibid.*

³⁵⁹ *Valsts policijas Rīgas* para 23.

³⁶⁰ *Valsts policijas Rīgas* para 26.

³⁶¹ *Valsts policijas Rīgas* para 27.

ABAD, meşru menfaatler kapsamında kişisel verilerin işlenmesinin 95/46 sayılı Direktif madde 7(f) uyarınca üç kümülatif koşul yerine getirilmesi durumunda hukuka uygun olacağını belirtmiştir.³⁶² Bu üç şarttan ilki, kişisel verilerin paylaşıldığı üçüncü şahıs açısından meşru bir menfaatin varlığı söz konusu olmalıdır. İkinci olarak izlenen meşru menfaatlerin amaçları için kişisel verilerin işlenmesine ihtiyaç duyulmalıdır. Üçüncü ve son olarak ise, veri öznesinin temel hak ve özgürlükleri veri kontrolörünün veya üçüncü tarafların meşru menfaatlerinin önüne geçmemelidir.³⁶³ İlk şart açısından somut olayda hukuki hakların aranması veya savunulması kapsamında meşru menfaatin hukuk sözcüsünün görüşüne uygun olarak mevcudiyeti kabul edilmiştir.³⁶⁴ Amaç açısından gereklilik için yapılan değerlendirmede ise, meşru menfaate uygun amacın gerçekleşmesi için talep edilen verilerin gerekli olduğunun ulusal mahkemeden gelen bilgilerin değerlendirilmesinden anlaşıldığı belirtilmiştir.³⁶⁵

Yarışan menfaatler üzerinden yapılacak değerlendirmenin ise somut olayın özelinde bir değerlendirme gerektirdiği ortaya konulmuştur.³⁶⁶ Menfaat dengesi gözetilirken somut olayın unsurları göz önüne alınmalıdır.³⁶⁷ Bu aşamada, ABAD tarafından *ASNEF and FECEMD* kararına atıf yapılarak yarışan menfaatlerin değerlendirilmesinde işlenen verinin kamuya açık olmasının veri öznesinin temel haklarına yapılan müdahalenin seviyesinin belirlenmesinde bir unsur olacağı tekrar hatırlatılmıştır.³⁶⁸ Ayrıca, veri öznesinin küçük olmasının da menfaat dengesi için göz önüne alınması gereken bir unsur olduğu belirlenmiştir.³⁶⁹ Ancak, somut olayda ilgili veri öznesinin veya küçük olması durumunda yasal vasisinin verilerinin paylaşılmasına engel olacak bir durum ulusal mahkeme tarafından sunulan bilgiler üzerinden tespit edilememiştir.³⁷⁰

ABAD, sonuç olarak bir eylemden sorumlu kişiye karşı hukuk mahkemesinde açılacak dava için ilgili kişinin verilerinin paylaşılmasının 95/46 sayılı Direktif madde 7(f) kapsamında zorunluluk olarak yorumlanamayacağını, ancak ulusal yasalar ile bu

³⁶² Valsts policijas Rīgas para 28.

³⁶³ Ibid.

³⁶⁴ Valsts policijas Rīgas para 29; Opinion of Advocate General on C-13/16, Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde v. Rīgas pašvaldības SIA 'Rīgas satiksme', [2017] ECLI:EU:C:2017:43 paras 65, 79 ve 80.

³⁶⁵ Valsts policijas Rīgas para 30.

³⁶⁶ Ibid.

³⁶⁷ Valsts policijas Rīgas para 31.

³⁶⁸ Valsts policijas Rīgas para 32; *ASNEF and FECEMD* para 40.

³⁶⁹ Valsts policijas Rīgas para 33.

³⁷⁰ Valsts policijas Rīgas para 33.

bilginin paylaşılmasının da engellenmediğine karar vermiştir.³⁷¹ Bu karar üzerinden orantılılık ilkesine (menfaat dengesi üzerinden) işaret edilerek, değerlendirmelerin somut olay içerisinde olay bazlı yapılması gerektiği sonucuna varılabilir. Bu noktada özellikle AİHM içtihadında sistematığın bir parçası olan demokratik bir toplumda gereklilik unsurunu hatırlamak faydalı olacaktır. ABAD'ın istediği değerlendirme yapılırken demokratik bir toplumda gereklilik unsuru ve alt unsurlarının da göz önüne alınması sistematik açısından faydalı olacaktır. Ayrıca, bu değerlendirme yapılırken 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında veri etki analizinin de göz önüne alınması gerektiğine dair görüşler ortaya çıkmıştır.³⁷²

AİHM, *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* kararında üçüncü tarafların menfaatlerini işveren tarafından süpermarket kasiyerlerinin gizli kamera kaydının alınması üzerinden değerlendirmiştir.³⁷³ Karara konu olan somut olayda mağaza içerisindeki kayıpların nedenini ortaya çıkarmaya yönelik şirket içi soruşturma kapsamında mağaza yöneticisi tarafından 15 Haziran 2009 tarihinde kamera kayıt sistemi kurulmuştur. Bu kameraların bazıları görünür ve diğerleri ise gizli olarak yerleştirilmiştir.³⁷⁴ Bir toplantı sırasında süpermarket personeli, yönetimin hırsızlıklarla ilgili şüpheleri nedeniyle görünür kameraların kurulduğu konusunda bilgilendirilmiştir. Diğer taraftan, ne personel ne de personel komitesi gizli kameralar hakkında bilgilendirilmiştir. Şirket tüm bu gelişmelerden önce, İspanyol Veri Koruma Ajansına süpermarketlerine kamera sistemi kurmayı planladığını bildirmiştir. İspanyol Veri Koruma Ajansı, kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat kapsamında şirketin bilgi sağlama yükümlülüklerine işaret etmiştir. Başvuru sahiplerinin çalıştığı süpermarkete kameraların varlığını gösteren bir işaret yerleştirilmiş ancak kameraların yerleri veya kesin amacı tam olarak belirtilmemiştir.³⁷⁵ Başvuru sahipleri eşyaları çaldıklarını gösteren video kayıtları ile işten çıkarılmıştır.³⁷⁶ Başvuru sahipleri AİHM'de işverenleri tarafından gerçekleştirilen gizli video gözetiminin, AİHS madde 8 ile korunan mahremiyet haklarının ihlali olduğunu ileri sürmüştür.

³⁷¹ Valsts policijas Rīgas para 35.

³⁷² EU's top court clarifies 'legitimate interest test' for data processing, The Chartered Governance Institute UK & Ireland, <https://www.cgi.org.uk/about-us/regional-branches-groups/ireland/agenda/eu-update/eus-top-court-clarifies-legitimate-interest-test-for-data-processing>, erişim tarihi 23/07/22.

³⁷³ *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* [2019] 1874/13 ve 8567/13.

³⁷⁴ *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* para 12.

³⁷⁵ *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* para 13.

³⁷⁶ *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* para 14.

AİHM, öncelikle “özel hayat” kavramının kapsamlı bir tanımlamaya açık olmayan geniş bir kavram olduğunu yinelemiştir. Bu kavramın kişinin fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü kapsadığını belirtmiştir.³⁷⁷ Daha sonra ise, AİHM önceki içtihadına atıf yaparak³⁷⁸ işyerinde işveren tarafından çalışanın (çalışanın bilgisi dışında) iki hafta süre ile kamera kaydına alınmasını ve bu kaydın çalışanın işten çıkarılması için kullanılmasını özel hayata saygı hakkına müdahale kabul ettiğini yinelemiştir.³⁷⁹

AİHM, somut olayda, başvuru sahiplerinin, işverenleri tarafından işyerlerinde on gün süreyle uygulanan bir kamera kaydı önlemine tabi tutulduklarını ve kameraların süpermarket çıkış alanına ve çevresine yönlendirildiğini göz önüne almıştır.³⁸⁰ Bu nedenle, başvuru sahipleri video kayıt sistemi tarafından bireysel olarak hedef alınmazken, kasanın arkasında çalışan ilk üç başvuru sahibi iş günü boyunca kayıt altına alınmıştır; dördüncü ve beşinci başvuru sahibi ise o bölgeden geçerken kayıt altına alınmıştır.³⁸¹

Kamera kayıtlarının işlenmesi ve kullanımına ilişkin olarak AİHM, başvuru sahiplerine kamera kayıtlarının varlığı konusunda bilgi verilmeden önce bile işveren için çalışan birkaç kişi tarafından kamera kayıtlarının görüntülendiğinin altını çizmiştir. Ayrıca, kamera kayıtları başvuru sahibi veri öznelerinin işten çıkarılmalarının temelini oluşturmuştur ve İş Mahkemesi yargılamalarında delil olarak kullanılmıştır.³⁸² Bu şartlar altında AİHM, AİHS madde 8’in somut olayda geçerli olduğuna hükmetmiştir.³⁸³

AİHM, belirli durumlarda, AİHS madde 8’in pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesinin, devletin söz konusu hakkı korumak için yasal bir çerçeve benimsemesini gerektirdiğine karar vermiştir.³⁸⁴ AİHM, devletlerin söz konusu hakların korunması için en uygun araçları seçme konusunda sahip oldukları takdir yetkisine bakılmaksızın, ulusal makamların, bir işveren tarafından özel hayata veya çalışanlarının yazışmalarına saygı hakkını etkileyen izleme önlemlerinin alınmasının orantılı olmasını ve kötüye kullanıma karşı uygun ve yeterli güvenceleri içermesini sağlaması gerektiği

³⁷⁷ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 87.

³⁷⁸ Karin Köpke v. Almanya [2010] 420/07.

³⁷⁹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 91.

³⁸⁰ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 92.

³⁸¹ Ibid.

³⁸² López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 94.

³⁸³ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 95.

³⁸⁴ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 113.

belirtmiştir.³⁸⁵ *Bărbulescu v. Romanya* kararında AİHM, AİHS madde 8'in ihlal edilmemesi için çalışanların yazışmaları ve iletişimlerinin herhangi bir şekilde izlenmesi durumunda yerine getirilmesi gereken belirli sayıda ilke belirlemiştir.³⁸⁶ Ayrıca, yine aynı kararda, bu ilkelere etkin bir şekilde uyulmasını sağlamak için, ilgili çalışanların, en azından özü itibarıyla ilgili ilkelere uyulup uyulmadığını belirlemek için yargı yetkisine sahip bağımsız bir yargı organı önünde bir hukuki hak arama yoluna erişiminin olması gerektiği sonucuna varmıştır.³⁸⁷

AİHM, *Bărbulescu v. Romanya* ve *Karin Köpke v. Almanya* kararlarında belirlediği ilkelerin mevcut somut olayda mutatis mutandis olarak uygulanabileceği yönünde değerlendirmede bulunmuştur.³⁸⁸ Yarışan menfaatlerin arasındaki dengeyi tespit etmek için kullanılan bu ilkeler aşağıda belirtilmiştir;

- i. İşverenin izlemeyi haklı çıkarmak için meşru gerekçeler sunup sunmadığı ve bunun kapsamı. İzleme ne kadar müdahaleci olursa, ihtiyaç duyulan gerekçelendirme o kadar ciddi olmalıdır.
- ii. Çalışanın, işveren tarafından kamera kaydı gibi önlemlerinin alınması olasılığı ve bu önlemlerin uygulanması konusunda bilgilendirilip bilgilendirilmediği. Uygulamada çalışanlar, her bir vakanın belirli gerçek koşullarına bağlı olarak çeşitli şekillerde bilgilendirilebilirken, bildirim normalde izlemenin niteliği konusunda net olmalı ve uygulamadan önce yapılmalıdır.
- iii. İşveren tarafından yapılan izlemenin kapsamı ve çalışanın mahremiyetine yapılan müdahalenin derecesi. Bu bağlamda, zaman ve mekân kısıtlamaları ve kayıtlara erişimi olan kişi sayısı ile birlikte izlenen alandaki mahremiyet seviyesi dikkate alınmalıdır.
- iv. Daha az müdahaleci yöntem ve önlemlere dayalı bir izleme sistemi kurmanın mümkün olup olmayacağı. Bu bağlamda, işveren tarafından hedeflenen amacın çalışanın mahremiyetine daha az bir müdahale ile başarılabileceğine dair her somut olayın özel koşulları dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır.

³⁸⁵ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 114; Bărbulescu v. Romanya para 120; Karin Köpke v. Almanya [2010] 420/07.

³⁸⁶ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 115; Bărbulescu v. Romanya para 121.

³⁸⁷ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 115; Bărbulescu v. Romanya para 122.

³⁸⁸ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 116.

- v. İzleme altında bulunan çalışan için izlemenin sonuçları. Özellikle, izleme sonuçlarının işveren tarafından kullanımı ve bu sonuçların müdahalenin belirtilen amacına ulaşmak için kullanılıp kullanılmadığı dikkate alınmalıdır.
- vi. Çalışana, özellikle işverenin izleme operasyonlarının müdahaleci nitelikte olduğu durumlarda, uygun güvencelerin sağlanıp sağlanmadığı. Bu tür güvenceler, diğerlerinin yanı sıra, ilgili çalışanlara veya personel temsilcilerine izlemenin kurulumu ve kapsamı hakkında bilgi sağlama, bağımsız bir kuruma böyle bir önlem hakkında bilgi verme zorunluluğu veya bir şikâyette bulunma olasılığı şeklinde olabilir.³⁸⁹

AİHM, bu ilkelerin somut olaya uygulanmasını değerlendirirken yarışan menfaatler arasındaki dengenin göz önünde tutulması gerektiğini belirtmiştir. Somut olayda özel hayata saygı hakkı ile işverenin yönetim yetkilerini kullanarak işletmenin sorunsuz bir şekilde işlemesini sağlama menfaati arasında kurulacak denge göz önünde bulundurulmalıdır.³⁹⁰

İlk olarak somut olayda işveren kamera kaydı için meşru gerekçenin değerlendirilmesinde süpermarkette son aylarda meydana gelen maddi kayıplardan kaynaklanan bir şüphenin olması ile işverenin mal varlığını koruma ve işletmenin sorunsuz bir şekilde işlemesini sağlama hakları göz önünde tutularak yeterli görülmüştür.³⁹¹ Kamera kaydı yalnızca kayıpların meydana gelme ihtimali olan alanda ve hırsızlık şüphelerini doğrulamak için gerekli olan süre için uygulandığından kamera kaydı ile mahremiyete yapılan müdahalenin derecesi alan yönünden ölçülü bulunmuştur.³⁹² Süre yönünden müdahalenin sınırlı olmasının değerlendirilmesi açısından başvuru sahipleri kamera kaydı sistemi başlamadan önce herhangi bir süre belirlenmediği eleştirisini iletse de, AİHM on günlük bir süre için kamera kayıtlarının alındığını ve *Karin Köpke v. Almanya* kararında on dört günlük sürenin ölçülü olduğunu göz önünde bulundurarak zaman yönünden müdahaleyi ölçülü bulmuştur.³⁹³ AİHM'in dikkate aldığı bir diğer konu ise kamera kayıtlarına erişimi olan kişi sayısı olmuştur. AİHM kamera kayıtlarının sadece sendika temsilcisi, süpermarket yöneticisi ve hukuki temsilcisi tarafından erişilebilmesi nedeni ile mahremiyete yapılan müdahaleyi çok

³⁸⁹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 116.

³⁹⁰ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 122.

³⁹¹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 123.

³⁹² López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya paras 124 ve 125.

³⁹³ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 126.

ciddi olarak değerlendirmemiştir.³⁹⁴ Kamera kaydının sonuçları açısından yapılan değerlendirmede ise AİHM sonuçların başvuru sahibi veri öznelerinin işten çıkarılması için temel dayanak olması nedeni ile ciddi olduğu kanaatine varmıştır. Son olarak kayıtların kamuya açıklanmamış olmasının da göz önüne aldığını ortaya koymuştur.³⁹⁵

AİHM, işveren tarafından hedeflenen amacın çalışanın mahremiyetine daha az bir müdahale ile başarılıp başarılamayacağına dair değerlendirmesinde ise işveren tarafından tespit edilen kayıpların boyutunun, hırsızlıkların birden fazla kişi tarafından yapıldığını ortaya koymasından dolayı özelikle herhangi bir çalışana bilgi vermenin mümkün olmaması ve kamera kayıtlarının amacının sadece hırsızlıktan kayıtlı olanların tespit edilmesi değil onlara karşı uygulanacak disiplin işlemler için delil elde edilmesi olması da göz önünde bulundurulmuştur.³⁹⁶

Uygun güvencelerin sağlanıp sağlanmadığı konusunda yapılan değerlendirmede ise AİHM ulusal kanunların birçok güvence öngördüğünü belirtmiştir. Veri koruma otoritesine veya genel mahkemelere başvuru yapma hakkını bu güvenceler arasında ngrmştir.³⁹⁷ çalışanın, işveren tarafından kamera kaydı gibi önlemlerinin alınması olasılığı ve bu önlemlerin uygulanması konusunda bilgilendirilip bilgilendirilmediği konusunda yapılan değerlendirmede ise AİHM ilk önce yerleştirilen kamera tipleri ve bilgilendirme konusunda durumu açıklamıştır. Süpermarkete iki tip kamera yerleştirildiği bunlardan gizli olanlar ile ilgili personele herhangi bir bilgi verilmediği diğer taraftan görünür bir şekilde yerleştirilen kameralar için ise personele bilgi verildiği ve uyarı levhası yerleştirildiği konusunda taraflar arasında bir ihtilaf bulunmamaktadır.³⁹⁸

Bununla birlikte, mevcut davanın özel koşullarında, özellikle başvuru sahibi veri öznelerinin mahremiyetine yapılan müdahale derecesini ve kamera kaydının meşru gerekçeleri dikkate alarak; AİHM, ulusal mahkemelerin, ulusal makamlara tanınan takdir payını aşmadan, başvuru sahibi veri öznelerinin mahremiyetine yapılan müdahalenin orantılı olduğu görüşünü kabul edebildiğini tespit etmiştir. Genel anlamda, çalışanların en ufak bir suistimal şüphesinin veya başka herhangi bir yanlış hareketinin, işveren tarafından gizli kamera kaydı kurulmasını haklı çıkarabileceği önermesi kabul

³⁹⁴ Ibid.

³⁹⁵ Lpez Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 127.

³⁹⁶ Lpez Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 128.

³⁹⁷ Lpez Ribalda ve Diğerleri v. İspanya paras 129 ve 135.

³⁹⁸ Lpez Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 130.

edilemez bulunmuştur. Diğer taraftan, somut olayda ciddi bir suistimalin işlendiğine dair makul şüphenin varlığı ve tespit edilen kayıpların boyutu, ciddi bir gerekçe oluşturduğu kanaatine varılmıştır.³⁹⁹ AİHM bu gerekçeler ışığında AİHS madde 8 kapsamında korunan kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.⁴⁰⁰ Her ne kadar, müdahale başvuru sahipleri açısından orantılı bulunsa dahi, müdahaleye maruz kalan diğer çalışanlar açısından da bir değerlendirme yapılması gerektiği yönünde görüşler de sunulmuştur.⁴⁰¹

AİHM, *Y v. Türkiye* kararında net bir örnek ile konuyu açıklamıştır. Somut olayda başvuru sahibi, HIV pozitif statüsü kendilerine bildirildiğinde, hastane sağlık personelinin, durumunun gerektirdiği bakım ve tedaviyi sağlamadığını ileri sürmüştür. Ayrıca, başvuru sahibi tıbbi tavsiyeye aykırı olarak hastaneden ayrılmaya karar verecek kadar dayanılmaz olan aşağılayıcı muameleye maruz kaldığını da ileri sürmüştür.⁴⁰²

AİHM, kişisel verilerin, özellikle tıbbi verilerin korunmasının, bir kişinin özel hayata saygı hakkından yararlanabilmesi için temel bir öneme sahip olduğunu yinelemiştir.⁴⁰³ Bu nedenle, AİHS madde 8’de güvencelerle tutarsız olabilecek kişisel sağlık verilerinin paylaşımını veya ifşasını önlemek için iç hukukun uygun güvenceleri sağlaması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁰⁴ Sağlık verilerinin gizliliğine saygı gösterilmesi, yalnızca bir hastanın mahremiyet duygusuna saygı duymak için değil, aynı zamanda tıp mesleğine ve genel olarak sağlık hizmetlerine olan güvenini korumak için de hayati önem taşıdığı belirtilmiştir.⁴⁰⁵ AİHM, başvuru sahibinin hastanede meydana gelen HIV-pozitif durumuna ilişkin bilgilerin açıklanması ve ayrıca sosyal güvenlik fonunun gizli tıbbi bilgileri erişilebilir kılması hakkında şikayette bulunduğunu da göz önüne almıştır.⁴⁰⁶

AİHM tıbbi gizliliğe saygı hakkının mutlak olmadığını da vurgulamıştır. Özellikle, HIV pozitif hastalar da dâhil olmak üzere hastane ve sağlık sistemi içindeki hastaların tedavisi durumunda, hastanın durumuyla ilgili bilgilerin iletilmesinin, belirli

³⁹⁹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 134.

⁴⁰⁰ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 137.

⁴⁰¹ STELLA, THEOLOGOU, The right to privacy in the case law of the European Court of Human Rights: The use of audio and visual recording devices in the workplace, Democritus University of Thrace Law School, 2021, s.32.

⁴⁰² *Y v. Türkiye* [2015] 648/10 paragraf 14.

⁴⁰³ *Y v. Türkiye* para 68.

⁴⁰⁴ *Y v. Türkiye* para 68.

⁴⁰⁵ *Ibid.*

⁴⁰⁶ *Y v. Türkiye* para 70.

koşullar ve güvenceler altında, yalnızca uygun tıbbi tedaviyi garanti etmekle kalmayıp aynı zamanda ilgili ve gerekli olabileceği belirtilmiştir. Bu sadece hastanın menfaatini değil, aynı zamanda gerekli ihtiyati tedbirlerin alınmasını sağlayarak tedavisine dahil olan sağlık çalışanlarının ve diğer hastaların hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak için gerekli görülmüştür.⁴⁰⁷ Bilginin muhatabının sağlık profesyonelleri ile ilgili özel gizlilik kurallarına veya benzer gizlilik gerekliliklerine tabi olmasına özen gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁰⁸ Sağlık çalışanlarının görevleri sırasında HIV enfeksiyonuna maruz kalma riski taşıdığı ve bu nedenle, ilgili hükümet tarafından sunulduğu üzere, hastane personelinin güvenliğinin ve halk sağlığının korunmasının, herhangi bir enfeksiyon riskini önlemek için bir hastanın HIV pozitif durumu hakkındaki bilgilerin, tedavisine katılan sağlık personeli arasında paylaşılmasının haklı çıkarabileceği değerlendirilmiştir.⁴⁰⁹ Bilgilerin sağlanmasının bu riski azaltmaya yardımcı olmasının önemi vurgulanmıştır.⁴¹⁰ Yine, sağlık çalışanlarının verilerin gizliliğine saygı göstermekle yükümlü olduğu ve bu yükümlülüğün ihlali halinde disiplin ve cezai yaptırımların öngörüldüğü göz önüne alınmıştır.⁴¹¹

Sonuç olarak, AİHM, söz konusu bilgilerin, gerekli teşhis ve tedavi göz önünde bulundurularak ve hastane personelinin güvenlik gereklilikleri temelinde başvuranın menfaatlerine aykırı paylaşıldığına dair bir unsur olmadığı kanaatine varmıştır.⁴¹² Bu doğrultuda, başvuranın HIV pozitif statüsüne ilişkin bilgilerin ilgili sağlık personeli arasında paylaşılması, başvuranın özel hayatına saygı hakkının ihlal edildiği şeklinde değerlendirilmemiştir.⁴¹³ AİHM, bu karar ile sağlık verilerinin gizliliğinin mutlak olmadığını, üçüncü tarafların menfaatleri söz konusu olduğunda somut olay bazında yapılan değerlendirme ile sağlık verilerinin paylaşılabilirliği yönünde içtihat oluşturmuştur.⁴¹⁴

Üçüncü tarafların menfaatleri kapsamında veri işlenmesi değerlendirilirken kamu menfaatine benzer bir şekilde, amaç, gereklilik ve veri koruma hakkının gözetilmesi unsurları göz önünde bulundurulmaktadır. Ancak, bu unsurların yanında

⁴⁰⁷ Y v. Türkiye para 74.

⁴⁰⁸ Ibid.

⁴⁰⁹ Y v. Türkiye para 78.

⁴¹⁰ Ibid.

⁴¹¹ Y v. Türkiye para 79.

⁴¹² Y v. Türkiye para 80.

⁴¹³ Ibid.

⁴¹⁴ Analysis of Ethics, Privacy, and Confidentiality Constraints,2019, <https://www.safecare-project.eu/wp-content/uploads/2020/02/Analysis-of-Ethics-Privacy-and-Confidentiality-Restrains.pdf>, erişim tarihi 22/07/22.

değerlendirme yapılırken üçüncü tarafların menfaatleri ile veri öznesinin menfaatlerinin de aynı noktada olabileceğinin göz önünde bulundurulması ve özellikle yaşam hakkı söz konusu olduğunda üçüncü taraf menfaatlerinin somut bir öncelik göstermesi dikkate alınmalıdır.

İçtihadın veri kontrolü ve üçüncü tarafların menfaatlerine yarışan menfaatler değerlendirmesinde önceki yaklaşımına göre daha ağırlık veren bir yöne evrildiği de güncel kararlarından anlaşılmaktadır. Ancak, bu durum veri koruma hakkını dar yorumlayan veya kısıtlayan bir yaklaşım olarak değerlendirilmemelidir. Bilakis, veri koruma hukukunun gelişimi ile birlikte ortaya çıkan veri koruma otoriteleri gibi idari mekanizmalar ve diğer güvenceler ile birlikte veri koruma hakkına yapılan müdahalelerin birçok unsur (idari yaptırım, yer kısıtı, zaman kısıtı vb.) ile denetlenmesinin bir sonucu olarak görülmelidir.

Bu başlık altında veri işlemenin hukuka uygun olduğu durumlardan üçüncü tarafların hukuki menfaati değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sonraki alt başlıkta kamu menfaatleri ve resmi bir yetkinin kullanımı değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1.1.3. Kamu Menfaatleri ve Resmi Bir Yetkinin Kullanımı

Bu başlık altında veri işlemenin hukuka uygun olduğu durumlardan kamu menfaatleri ve resmi bir yetkinin kullanımı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Kamu yararı veya resmi bir yetkinin kullanılması veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu şartlarından biridir. 2016/679 sayılı Tüzük madde 6 (1) (e) uyarınca “işleme faaliyeti, kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre verilen resmi bir yetkinin uygulanması hususunda işleme faaliyetinin gerekli olması durumunda hukuka uygundur.”⁴¹⁵ Avrupa Konseyi açısından ise bu husus, AİHS madde 8 (2) ve Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme ile düzenlenmiştir. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 5 (2) uyarınca “Veri işleme, gözetilen meşru amaca ilişkin olarak orantılı olur ve işlemenin tüm aşamalarında, kamusal veya özel menfaatler ile söz konusu haklar ve özgürlükler arasındaki adil dengeyi ortaya koyar”.

ABAD, *Heinz Huber* kararında 95/46 sayılı Direktif madde 7(e)'de bulunan gereklilik kavramını ikamet hakkına ilişkin mevzuatın uygulanması ve istatistiki

⁴¹⁵ 2016/679 sayılı Tüzük md. 6 (1) (e).

amaçlarla kişisel verilerin işlenmesi kapsamında değerlendirmiştir.⁴¹⁶ Karara konu olan somut olayda Avusturya vatandaşı veri öznesi, 1996 yılında serbest meslek sahibi bir sigorta acentesi olarak iş yapmak için Almanya'ya taşınmıştır.⁴¹⁷ Avusturya vatandaşının adı, soyadı, doğum tarihi ve yeri, uyruğu, medeni durumu, cinsiyeti, Almanya'ya giriş ve çıkışlarının ve ikamet durumunun bir kaydı vb. verileri Yabancı Uyrukluların Merkezi Kayıt Sistemine (AZR) kayıt edilmiştir.⁴¹⁸ Avusturya vatandaşı veri öznesi, AZR'de kendisiyle ilgili verilerin işlenmesi nedeniyle, özellikle de Alman vatandaşları açısından böyle bir veri tabanı tutulmadığından, ayrımcılığa uğradığı görüşüne haiz olmuştur. Avusturya vatandaşı veri öznesi, 22 Temmuz 2000 tarihinde bu verilerin silinmesini talep etmiştir. Bu talep, idari makam tarafından 29 Eylül 2000 tarihinde reddedilmiştir.⁴¹⁹

Ulusal mahkeme, yabancı uyrukluların Almanya'daki ikametini izleme ihtiyacı nedeniyle böyle bir muamele farklılığının haklı gösterilip gösterilmeyeceği konusunda tereddüde düşmüştür. Somut olayda ABAD önüne gelen uyuşmazlık Birlik üyesi yabancı devlet vatandaşlarının kişisel verilerinin yabancı uyrukluların merkezi sicilinde genel olarak işlenmesinin 95/46 sayılı Direktif madde 7(e) kapsamında gereklilik ihtiyacına uygun olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Öncelikle ABAD, AZR gibi bir kayıt yoluyla gerçekleştirilen kişisel verilerin işlenmesinin Topluluk hukuku ile uyumluluğunun incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴²⁰ Bu incelemenin öncelikle ikamet hakkına ilişkin mevzuatın uygulanmasından ve istatistiki amaçlarla kullanılmasından sorumlu makamlara destek sağlama işlevi bağlamında yapılmasının doğru olacağı belirtilmiştir.⁴²¹ Bu bağlamın ise 95/46 sayılı Direktif ve Direktif madde 7(e)'de belirtilen gereklilik koşulunu göz önünde bulundurarak, özellikle, vatandaşlık temelli herhangi bir ayrımcılığın yasaklanması dahil olmak üzere, Topluluk hukukunun birincil kaynaklarının gereklilikleri ışığında yorumlanacağı belirtilmiştir.⁴²²

ABAD kararında kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygun olarak değerlendirilebilmesi için ilk olarak Direktif madde 6'da veri kalitesine ilişkin ilkelere

⁴¹⁶ C-524/06, Heinz Huber v. Bundesrepublik Deutschland [GC], [2008] ECLI:EU:C:2008:724.

⁴¹⁷ Heinz Huber para 30.

⁴¹⁸ Heinz Huber para 31.

⁴¹⁹ Heinz Huber para 32.

⁴²⁰ Heinz Huber para 46.

⁴²¹ Ibid.

⁴²² Ibid.

uygun olması, sonrasında ise Direktif madde 7’de sıralanan veri işlemeyi meşru kılan altı ilkeden birinin kapsamında olması gerektiğini belirtmiştir.⁴²³ 95/46 sayılı Direktif’in, kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili olarak bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunma düzeyinin tüm üye devletlerde eşdeğer olmasını sağlamayı amaçladığı açıklanmıştır.⁴²⁴ Böylelikle, bu ulusal kanunların uyumlaştırılmasının asgari düzeyde uyumlaştırma ile sınırlı olmadığı, genel olarak tamamlanmış olan uyumlaştırma anlamına geldiği kabul edilmiştir.⁴²⁵ Bu amaçlar kapsamında, 95/46 sayılı Direktif madde 7(e)’nin amacının, kişisel verilerin işlenmesinin yasal olduğu durumları kesin olarak sınırlamak olan ve üye devletler arasında değişen bir anlama sahip olamayacağı açıklanmıştır.⁴²⁶ Bu nedenle, söz konusu olan kavramın (gereklilik), Topluluk hukukunda kendi bağımsız anlamı olan ve bu direktifin amacını tam olarak yansıtacak şekilde yorumlanması gereken bir kavram olduğu belirtilmiştir.⁴²⁷

Bu aşamadan sonra ikamet hakkına ilişkin mevzuatın uygulanması ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmede, AZR gibi bir sicilin, ikamet hakkına ilişkin mevzuatın uygulanmasından sorumlu makamlara destek sağlamak amacıyla kullanılmasının, ilkesel, meşru ve niteliği itibariyle, ayrımcılık yasağı ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.⁴²⁸ Ancak, işlenen verilerin niteliğinin işleme amacına uygun olması ve özellikle ilgili evrakların 95/46 sayılı Direktif madde 7(e)’nin anlamı ile ikamet hukukunun uygulanması için gerekli olması zorunluluğu ortaya konmuştur.⁴²⁹ Ayrıca, verilerin uygulama açısından faydalı olması için güncel olması ve güncel olmayan verilerin de silinmesi zorunluluğu olduğu tespit edilmiştir.⁴³⁰ Yine amaca uygunluk açısından ilgili kayıt sistemine sadece ikametgah işlemleri ile ilgili kuruluşların erişimi olduğunun altı çizilmiştir.⁴³¹ Zaten halihazırda bu verilerin tutulduğu başka veri tabanları varken, AZR gibi merkezi bir kayıt sisteminin gerekliliği konusunda yapılan değerlendirmede ise, yasaların etkin uygulanmasına katkı sağladığı müddetçe, merkezi kayıt sistemi gerekli olarak kabul edilmiştir.⁴³²

⁴²³ Heinz Huber para 48; Smaranda Bara para 30; ASNEF and FECEMD para 26.

⁴²⁴ Heinz Huber para 50.

⁴²⁵ Heinz Huber para 51.

⁴²⁶ Heinz Huber para 52.

⁴²⁷ Ibid.

⁴²⁸ Heinz Huber para 58.

⁴²⁹ Heinz Huber para 59.

⁴³⁰ Heinz Huber para 60.

⁴³¹ Heinz Huber para 61.

⁴³² Heinz Huber para 62.

Bu aşamadan sonra ise verilerin istatikselsel amaçlar ile ilgili kullanılmasına ilişkin değerlendirmeye geçilmiştir. Bu değerlendirmede, ilk olarak, Topluluk hukukunun üye devletlere nüfus hareketlerini takip etme amacı ile yetkiler tanıdığı tekrarlanmıştır.⁴³³ Ancak, bu yetkilerin kullanımının, üye devletlerin AZR gibi merkezi kayıt sistemlerinde kişisel verilerin toplanması ve saklanması için 95/46 sayılı Direktif madde 7(e) anlamında gerekli olduğu anlamına gelmediğı sonucuna varılmıştır.⁴³⁴ Hukuk sözcüsünün görüşüne atıf yapılarak, istatikselsel amaç için anonim verilerin işlenmesinin yeterli olduğu belirtilmiştir.⁴³⁵

Yukarıda belirtilen sebepler ile, 95/46 sayılı Direktif madde 7(e) kapsamında, ayrımcılık yasağı ışığında, kişisel verilerin AZR gibi merkezi kayıt sistemlerinin ikamet hakkının kullanılması için tutulması iki koşula bağlanmıştır.⁴³⁶ Bu koşulların, kayıt sisteminin ikamet hakkına ilişkin mevzuatı uygulamak için gerekli verileri içermesi ve sistemin merkezi niteliğinin bu mevzuatın uygulanmasını daha etkili hale getirmesi durumunda AB müktesebatına uygun olduğu kararına varılmıştır.⁴³⁷ Kişisel verilerin AZR gibi merkezi kayıt sistemlerinde istatikselsel amaçlar ile tutulmasının ise hiçbir şart altında uygun olmadığına karar verilmiştir.⁴³⁸

ABAD, *The Commissioner of the Garda Síochána* kararında suçla mücadele için iletişim ve konum verilerinin ayırım gözetmeksizin kayıt altına alınmasını değerlendirmiştir.⁴³⁹ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda veri öznesi cinayet suçundan ömür boyu hapis cezası almıştır.⁴⁴⁰ Veri öznesi iletişim ve konum verilerinin saklanması ve kovuşturma sırasında polis ile paylaşılmasını sağlayan ulusal düzenlemenin AB hukukuna aykırı olduğunu iddia etmiştir.⁴⁴¹ Veri öznesi veri kayıtlarının delil olarak kullanılmasına itiraz etmek için ulusal mahkemeye başvurmuştur.⁴⁴² Ulusal mahkeme itirazı kabul etmiştir.⁴⁴³ Temyiz mahkemesi ise ABAD'a ön karar prosedürü aracılığıyla başvurmuştur.⁴⁴⁴

⁴³³ Heinz Huber para 63; Case 118/75 Watson and Belmann [1976] ECR 1185 para17.

⁴³⁴ Heinz Huber para 65.

⁴³⁵ Heinz Huber para 65; Opinion of Advocate General on C-524/06, Heinz Huber v. Bundesrepublik Deutschland [GC], [2008] ECLI:EU:C:2008:724 ECLI:EU:C:2008:194 para 23.

⁴³⁶ Heinz Huber para 66.

⁴³⁷ Ibid.

⁴³⁸ Heinz Huber para 67.

⁴³⁹ Case C-140/20, G.D. v The Commissioner of the Garda Síochána and Others [2022] ECLI:EU:C:2022:258.

⁴⁴⁰ The Commissioner of the Garda Síochána para 20.

⁴⁴¹ Ibid.

⁴⁴² The Commissioner of the Garda Síochána para 21.

Somut olayda ABAD önüne gelen uyumsuzluk, ABTHŞ madde 7, 8, 11 ve 52 (1) kapsamında iletişim ve konum verilerinin ayırım yapılmadan ve genel olarak sınırlı olarak tutulması noktasında toplanmıştır.⁴⁴⁵ ABAD öncelikle içtihadına atıf yaparak, AB hukuku düzenlemeleri değerlendirilirken metin haricinde düzenlemenin genel yapısı ve amacının da göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir.⁴⁴⁶ İçtihadı uygun olarak, iletişimin gizliliği ilkelerinden ve verilerin saklanması yasağından doğan hak ve yükümlülüklerin kapsamını sınırlayan yasal tedbirlerin katı bir yoruma tabi olması gerektiği tekrarlanmıştır.⁴⁴⁷ İletişim ve konum verilerinin saklanması ABTHŞ madde 7 ve 8 ile korunan haklara müdahale olduğu tespit edilmiştir.⁴⁴⁸

Müdahalenin tespitinden sonra müdahalenin orantılılığı değerlendirilmiştir. ABAD, temel mahremiyet hakkının korunmasının, kişisel verilerin korunmasına ilişkin istisnaların ve sınırlamaların yalnızca kesinlikle gerekli olduğu ölçüde uygulanmasını gerektirdiğini yinelemiştir.⁴⁴⁹ Kamu menfaati gözetilirken, müdahale sonucu etkilenen hak ile korunan menfaat arasında dengenin gözetilmesinin önemi vurgulanmıştır.⁴⁵⁰ Yapılan müdahalenin ciddiyeti ile korunan menfaat arasında bir orantılık olması gerektiği tespit edilmiştir.⁴⁵¹

Orantılılık ilk önce yasal düzenleme üzerinden incelenmiştir. Yasal düzenlemenin müdahalenin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ve asgari güvenceler getiren açık ve kesin kurallar içermesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁵² Bu sayede kişisel verileri müdahaleden etkilenen veri öznelerinin, bu verilerin kötüye kullanım riskine karşı etkin bir şekilde korunacağına dair yeterli güvenceye sahip olmasının sağlanacağı vurgulanmıştır.⁴⁵³ Yasal düzenlemenin iç hukukta bağlayıcı olmasının ve hangi şartlar ve durumlar altında uygulanacağını açıkça belirtilmesinin zorunlu olduğunun altı çizilmiştir.⁴⁵⁴ Güvencelerin öneminin otomatik işleme gibi hukuksuz

⁴⁴³ Ibid.

⁴⁴⁴ Ibid.

⁴⁴⁵ The Commissioner of the Garda Síochána para 31.

⁴⁴⁶ The Commissioner of the Garda Síochána para 32; Joined Cases C-511/18, C-512/18 and C-520/18, La Quadrature du Net and Others [2020] EU:C:2020:791 para 105.

⁴⁴⁷ The Commissioner of the Garda Síochána para 40; La Quadrature du Net and Others para 111.

⁴⁴⁸ The Commissioner of the Garda Síochána para 44.

⁴⁴⁹ The Commissioner of the Garda Síochána para 52; La Quadrature du Net and Others para 130.

⁴⁵⁰ Ibid.

⁴⁵¹ The Commissioner of the Garda Síochána para 53; La Quadrature du Net and Others para 131.

⁴⁵² The Commissioner of the Garda Síochána para 54.

⁴⁵³ Ibid.

⁴⁵⁴ Ibid.

erişim riskini arttıran durumlarda daha da arttığı açıklanmıştır.⁴⁵⁵ Hassas verilerin söz konusu olduğu durumlar için de bunun geçerli olduğu tekrarlanmıştır.⁴⁵⁶ Ayrıca yasanın amacı ile saklanan verinin bağlantılı olması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁵⁷

Yasal düzenleme konusunda yapılan değerlendirmeden sonra kamu menfaati açısından değerlendirmeye geçilmiştir. Kamu menfaatine yönelik amaçlar arasında bir hiyerarşi olduğu tespit edilmiştir.⁴⁵⁸ Ulusal güvenlik amacının diğer tüm kamu menfaatine yönelik amaçların üzerinde olduğu açıklanmıştır.⁴⁵⁹ Bu nedenler ABTHŞ madde 52(1) kapsamında ulusal güvenlik için daha ciddi müdahalelerin kabul edilebilir olduğu sonucuna varılmıştır.⁴⁶⁰ Bu nedenle, ABAD içtihadınca, ABTHŞ madde 7, 8, 11 ve 52(1) uyarınca ulusal güvenliğin korunması amacıyla trafik ve konum verilerini genel olarak ve ayırım gözetmeksizin tutulmasını gerektiren bir müdahaleye izin veren yasal önlemleri engellemediği yinelenmiştir.⁴⁶¹ Ancak, bu müdahalenin; üye ülkenin ulusal güvenliğine karşı ciddi bir tehditle karşı karşıya olması, bu tehdidin gerçek ve mevcut veya öngörülebilir olması, müdahale kararlarının etkili bir gözden geçirmeye tabi olması, bu gözden geçirmenin bağımsız bir idari veya yargı makamı tarafından yapılması, müdahalenin katı bir şekilde sadece gerekli olan süre ile sınırlı olması unsurları ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.⁴⁶²

Bu noktada, ABAD suçun ciddi bir suç olsa dahi ulusal güvenlik ile aynı kategoride olmayacağını değerlendirmiştir.⁴⁶³ ABAD, ciddi suçla müdahale amacıyla trafik ve konum verilerini genel olarak ve ayırım gözetmeksizin tutulmasını gerektiren bir müdahaleye izin veren yasal önlemlerin demokratik bir toplumda haklı gösterilemeyeceği sonucuna varmıştır.⁴⁶⁴ Bu sonuca ulaşılırken yapılan müdahalenin ciddiliği ve veri saklamanın genel kural değil, istisna olduğu göz önüne alınmıştır.⁴⁶⁵ Bu müdahalenin, içtihat uyarınca iki durumda kabul edilebilir olduğu belirtilmiştir. Bu durumların ilkinin belirli bir coğrafya, zaman aralığı veya belirli bir grup insan için bu

⁴⁵⁵ Ibid.

⁴⁵⁶ The Commissioner of the Garda Síochána para 54; La Quadrature du Net and Others para 132.

⁴⁵⁷ The Commissioner of the Garda Síochána para 55.

⁴⁵⁸ The Commissioner of the Garda Síochána para 56.

⁴⁵⁹ The Commissioner of the Garda Síochána para 57.

⁴⁶⁰ Ibid.

⁴⁶¹ The Commissioner of the Garda Síochána para 58; La Quadrature du Net and Others para 168.

⁴⁶² The Commissioner of the Garda Síochána para 58; La Quadrature du Net and Others para 168.

⁴⁶³ The Commissioner of the Garda Síochána para 63.

⁴⁶⁴ The Commissioner of the Garda Síochána para 65.

⁴⁶⁵ The Commissioner of the Garda Síochána para 65; La Quadrature du Net and Others paras 141 ve 142.

müdahalenin yapılması, ikincisinin ise ciddi suçla mücadelede önemli bir katkı sağlayacak kişilere yönelik yapılması olduğu yinelenmiştir.⁴⁶⁶

ABAD bu içtihadı rağmen, üye devletlerin ciddi suçla müdahale amacıyla trafik ve konum verilerini genel olarak ve ayırım gözetmeksizin tutulması gerektiğine yönelik ısrarını dikkate almıştır.⁴⁶⁷ Ancak, ilk olarak, ABAD suçla mücadele için sadece bir yöntemin değil birçok yöntemin olduğunun altını çizmiştir.⁴⁶⁸ İkinci olarak ise, içtihat uyarınca ABTHŞ madde 7, 8, 11 ve 52(1) uyarınca kapsamının elektronik iletişim sistemleri kullanıcılarının sivil kimliklerine ilişkin verilerin ve bir bağlantı kaynağına atanan IP adreslerinin genel ve ayırım gözetmeksizin saklanabileceği şeklinde yorumlandığını hatırlatmıştır.⁴⁶⁹ IP adreslerini genel ve ayırım gözetmeksizin saklamanın ABTHŞ madde 7 ve 8 kapsamında ciddi bir müdahale olsa dahi, çevrimiçi suçlar ile önemli bir (bazı durumlarda tek) mücadele aracı olduğunun altı çizilmiştir.⁴⁷⁰ ABAD üçüncü olarak ise ABTHŞ madde 7, 8, 11 ve 52(1) uyarınca ciddi suçla müdahale amacıyla trafik ve konum verilerinin belirli hedeflere yönelik ve sınırlı bir süre için izin verildiğini vurgulamıştır.⁴⁷¹

ABAD işleme amaçları kapsamında saklama süresi dolan verilerin saklanmaya devam etmesi konusunu değerlendirmiştir.⁴⁷² ABTHŞ madde 8(2) uyarınca verilerin amaçlarına uygun olarak işlenmesi gerektiğinden, üye devletlerin yasal düzenlemelerinde hangi amaçlar ile bu verilerin saklanmaya devam edeceğini açıkça belirlemesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁷³ ABTHŞ madde 7 ve 8 kapsamında sadece ciddi suçla mücadele ve kamu güvenliğinin bu şekilde bir müdahaleyi haklı gösterebileceği tekrarlamıştır.⁴⁷⁴ *La Quadrature du Net and Others* kararı uyarınca saklanan verilerin belirlenmesi ve bu verilere erişimin kesinlikle gereklilik şartına uygun olması zorunluluğu vurgulanmıştır.⁴⁷⁵

Sonuç olarak ABAD, suçla mücadele için iletişim ve konum verilerinin ancak objektif ve ayırım gözetmeyen faktörler temelinde, ilgili kişilerin kategorilerine göre

⁴⁶⁶ The Commissioner of the Garda Síochána para 66; *La Quadrature du Net and Others* paras 143 ve 144.

⁴⁶⁷ The Commissioner of the Garda Síochána para 68.

⁴⁶⁸ The Commissioner of the Garda Síochána para 69.

⁴⁶⁹ The Commissioner of the Garda Síochána para 70.

⁴⁷⁰ The Commissioner of the Garda Síochána para 73.

⁴⁷¹ The Commissioner of the Garda Síochána para 75.

⁴⁷² The Commissioner of the Garda Síochána para 87.

⁴⁷³ Ibid.

⁴⁷⁴ The Commissioner of the Garda Síochána para 87; *La Quadrature du Net and Others* paras 164-167.

⁴⁷⁵ Ibid.

veya bir coğrafi kriter kullanılarak sınırlandırılan trafik ve konum verilerinin, kesinlikle gerekli olan ve uzatılabilen süre ile sınırlı bir süre için saklanması ABTHŞ madde 7, 8, 11 ve 52(1) uyarınca uygun bulmuştur.⁴⁷⁶ ABAD, ayrıca bir internet bağlantısının kaynağına atanan IP adreslerinin kesinlikle gerekli ve sınırlı bir süre boyunca genel ve ayırım gözetmeksizin saklanması ile elektronik iletişim sistemleri kullanıcılarının sivil kimliğine ilişkin verilerin genel ve ayırım gözetmeksizin saklanması ABTHŞ madde 7, 8, 11 ve 52(1) kapsamında uygun olduğuna karar vermiştir.

ABAD'ın bu kararı kamu menfaatleri arasında bir hiyerarşi olduğunu tespit ederek, müdahalenin ciddiliğinin bu hiyerarşi ile orantılı olması gerektiği olarak yorumlanabilir. Genel ve ayırım yapılmadan veri izleme ve saklamaya yönelik müdahaleler yerine mümkün olduğunca daha sınırlı ve kapsamı dar müdahalelerin yapılmasına yönelik yaklaşımın, üye devletlerin itirazlarına rağmen sürdürülmesi ise dikkat çeken bir diğer nokta olmaktadır. ABAD'ın *Quadrature du Net and Others* kararı dahil önceki içtihadı ile ulusal güvenliğin kapsamını daralttığına yönelik görüşler bulunmaktadır.⁴⁷⁷ Ancak ABAD bu kararı ile ulusal güvenliğin önemini ve imkan verdiği müdahaleleri diğer müdahale amaçlarına göre daha geniş yorumlaması ile bu yaklaşım arasında denge kurduğu sonucuna varılabilir.

L.B. v. Macaristan kararında AIHM, vergi sistemini ve üçüncü şahısları koruma amacı ile vergi yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin ev adresi de dahil olmak üzere kişisel verilerinin vergi dairesi web sayfasında yayınlanması konusunu değerlendirmiştir.⁴⁷⁸ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda başvuru sahibi L.B.'ye ait kişisel veriler (L.B.'nin adı ve ev adresi de dahil olmak üzere) 2016 yılında ulusal vergi dairesinin websitesinde vergi borçluları listesinde yayınlanmıştır.⁴⁷⁹ Bu liste ulusal vergi yasası kapsamında yayınlanmış ve vergi dairesinin kararı uyarınca bir önceki üç aylık dönemde belli bir miktarın üzerinde borcu olanları içermiştir.⁴⁸⁰ Yine 2016 yılında çevrimiçi bir haber sitesi "ulusal vergi borçlularının haritası" ismi ile interaktif bir harita yayınlamıştır.⁴⁸¹ L.B.'nin ve diğer vergi borçlularının adresleri haritada kırmızı noktalar olarak gösterilmiştir. Bu kırmızı noktaya tıklanması durumunda ise L.B.'nin isim ve

⁴⁷⁶ The Commissioner of the Garda Síochána para 101.

⁴⁷⁷ STREINZ, 2021, s. 921.

⁴⁷⁸ *L.B. v. Macaristan* [2021] 36345/16; bu karar nihai değildir, ileride içeriği değişebilir.

⁴⁷⁹ *L.B. v. Macaristan* para 5.

⁴⁸⁰ *Ibid.*

⁴⁸¹ *L.B. v. Macaristan* para 6.

adres bilgisine erişim sağlanmıştır.⁴⁸² Ayrıca, L.B.'nin ismi büyük vergi kaçırıcılar listesinde yayınlanmıştır.⁴⁸³ Ulusal veri düzenlemesi uyarınca ciddi bir miktarda ve uzun bir süre (180 gün) için vergi borcu olanların ismi bu listede yayınlanmıştır.⁴⁸⁴

AİHM uygulanabilirlik açısından L.B.'ye ait isim, adres ve vergi borcu gibi bilgilerin kişisel veri olduğunu 108 sayılı Sözleşme'ye ve önceki içtihadına atıfta bulunarak açıklamış ve somut olayın AİHS madde 8 kapsamında olduğunu belirlemiştir.⁴⁸⁵ AİHM somut olayda L.B.'nin önce vergi borçlusu, sonra vergi kaçırıcı olarak isminin, vergi borcu miktarı, kimlik numarası ve adres bilgilerinin vergi dairesi wabsitesi üzerinden yayınlanarak üçüncü tarafların erişimine açılmasını AİHS madde 8 kapsamında korunan özel hayata saygı hakkına müdahale olarak kabul etmiştir.⁴⁸⁶ Bu tespitten sonra AİHM müdahalenin kabul edilebilirliğine dair üç aşamalı değerlendirmeye başlamıştır.

Müdahalenin yasayla öngörülmesi koşulu için, AİHM L.B.'nin bu konuda bir itirazı olmadığını da göz önüne alarak, müdahalenin Vergi İdaresi Kanununda dayanağı olduğunu belirlemiştir.⁴⁸⁷ Meşru amaç koşulu açısından, ilk olarak AİHM ihtilaf konusu tedbirlerin vergi ödemesine ilişkin disiplini iyileştirmeyi ve böylece ülkenin ekonomik refahını korumayı amaçladığını kabul etmiştir.⁴⁸⁸ Ayrıca, vergi kanununa göre vergi borçlularının açıklanmasının bir amacının da üçüncü kişilerin mali çıkarlarını vergi borçlularının mali durumu hakkında bilgilendirerek korumak olduğunun altı çizilmiştir.⁴⁸⁹ Bu açıklamalar kapsamında meşru amacın AİHS madde 8'e uygun olduğu belirlenmiştir.⁴⁹⁰

Demokratik bir toplumda gerekli bir müdahale olması koşulu ise daha detaylı değerlendirilmiştir. Müdahalenin acil bir sosyal ihtiyacı karşılaması, meşru amaç ile orantılı olması ve müdahalenin gerekçelerinin ilgili ve yeterli olması demokratik bir toplumda gerekliliğin unsurları olarak tekrar hatırlatılmıştır.⁴⁹¹ Orantılılık konusunda ise

⁴⁸² Ibid.

⁴⁸³ L.B. v. Macaristan para 7.

⁴⁸⁴ Ibid.

⁴⁸⁵ L.B. v. Macaristan paras 18-25; Lundvall v. İsveç [1985] 10473/83; SatakunnanMarkkinäpörssi Oy and Satamedia Oy v. Finlandiya [2017] 931/13 paras 136 ve 137; Niemietz v. Almanya [1992] 251-B para 29; Amann v. İsviçre para 65.

⁴⁸⁶ L.B. v. Macaristan para 43.

⁴⁸⁷ L.B. v. Macaristan para 44.

⁴⁸⁸ L.B. v. Macaristan para 46.

⁴⁸⁹ Ibid.

⁴⁹⁰ Ibid.

⁴⁹¹ L.B. v. Macaristan para 47; S. ve Marper v. Birleşik Krallık [2008] 30562/04 ve 30566/04 para 101.

yapılan hukuki düzenlemenin yapısı, özellikle daha az kısıtlayıcı veya kısıtlayıcı olmayan düzenlemeler ile meşru amaca ulaşılabilmesinin dikkate alındığı belirtilmiştir.⁴⁹² Ayrıca, sosyal ve ekonomik konularda devlete daha geniş bir takdir hakkı tanındığı tekrarlanmıştır.⁴⁹³

Somut olayda AİHM, üye devletin vergi borcu olanları kamuoyu üzerinden caydırarak kamu gelirlerini toplama konusundaki genel ekonomik çıkarlarını korumanın gerekli olduğunu düşünmesini makul bulmuştur.⁴⁹⁴ Kişilerin ekonomik ilişki kurduğu kişilerin vergi durumunu (özellikle ciddi ve uzun dönemli bir borç olması durumunda) bilmesinin menfaatlerine olduğu ve bunun adil bir ticari ve ekonomik ortam için gerekliliği belirtilmiştir.⁴⁹⁵ Bu değerlendirme ve geniş takdir hakkı ışığında müdahalenin kabul edilebilir bir temeli olduğu değerlendirilmiştir.⁴⁹⁶

Ancak bu bilgilerin internette yayınlanması ve AİHS madde 8 kapsamında korunan veri koruma hakkının önemi göz önüne alındığında, yukarıda belirtilen meşru gerekçelere rağmen orantılığın daha detaylı değerlendirilmesi gerekmiştir.⁴⁹⁷ Bu aşamada listede ciddi bir miktarda ve uzun süreli vergi borcu olanların yer aldığı ve borcun ödenmesi ile isimlerin listeden kaldırıldığı göz önüne alınmıştır.⁴⁹⁸ Listede yar alan isimlerin kimliklerinin tespit edilememesinin meşru amacın gerçekleşmesine engel olacağı ve bu nedenle listede bulunan kişilere ait yeterli verilerin bulunmasının sistemin doğruluğu ve etkinliği için gerekli olduğuna dair yasa koyucunun görüşü yerinde bulunmuştur.⁴⁹⁹

Verilerin internette yayınlanması konusunda ise AİHM verilerin internette yayınlanmasının basında yayınlanmasına göre daha yüksek bir zarar oluşturma riski taşıdığına dair içtihadını sürdürmüştür.⁵⁰⁰ Meşru amaç açısından bilginin yayınlanmasının daha caydırıcı olduğu ve toplumun bilgi alma hakkının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir.⁵⁰¹ Ayrıca bilginin bunun için hazırlanmış bir portalda yayınlanmasının ve erişim için belli adımlar atılmasının, bilgiye erişen kitleyi kısıtladığı

⁴⁹² L.B. v. Macaristan para 48.

⁴⁹³ L.B. v. Macaristan para 49; Dubská and Krejzová v. Çek Cumhuriyeti [2016] 28859/11 ve 28473/12 para179.

⁴⁹⁴ L.B. v. Macaristan para 52.

⁴⁹⁵ L.B. v. Macaristan para 53.

⁴⁹⁶ L.B. v. Macaristan para 54.

⁴⁹⁷ L.B. v. Macaristan para 55.

⁴⁹⁸ L.B. v. Macaristan paras 56 ve 57.

⁴⁹⁹ L.B. v. Macaristan para 60.

⁵⁰⁰ L.B. v. Macaristan para 62; Egill Einarsson v. İzlanda [2017] 24703/15 para 46.

⁵⁰¹ L.B. v. Macaristan paras 64 ve 65.

tespit edilmiştir.⁵⁰² Ayrıca vergi idaresinin websitesinde yorum gibi listedekileri küçük düşürecek bir imkanın olmaması da göz önüne alınmıştır.⁵⁰³ L.B.'nin websitesinde bilgilerinin yayınlanmasının toplum önünde küçük düşürücü olduğuna yönelik iddiasına rağmen bu konuda somut delil veya bir durum sunmadığının altı çizilmiştir.⁵⁰⁴

Bu şartlar altında söz konusu verilerin yayınlandığı belirli kapsam, yayının kamu yararına bilgilerin mevcudiyetini ve erişilebilirliğini güvence altına almak için tasarlanmış olduğu gerçeği ve yayının L.B.'nin günlük hayatı üzerindeki sınırlı etkisi göz önüne alındığında, üye devletin takdir hakkını aşmadığına ve AİHS madde 8 kapsamında ihlal olmadığına karar verilmiştir.⁵⁰⁵

Bununla birlikte, bu kararı eleştiren görüşler de ortaya çıkmıştır.⁵⁰⁶ İlk olarak başvuru sahibinin adres bilgilerinin yayınlanmasının müdahalenin amacı için gerekli olmadığı ileri sürülmüştür.⁵⁰⁷ Vergi borcu olanların kimliklerinin net olarak belirlenmesi için açık adres bilgisinin yayınlanması dışında daha makul yöntemler olabileceğinin göz önüne alınması AİHM içtihadına daha doğru bir yaklaşımdır. Bir diğer konu ise vergi borcu ödendikten sonra bilgilerin silinmesinin güvence anlamında bir olumlu etkisi olmadığı yönünde olmuştur.⁵⁰⁸ İnternette yayınlanan bir bilginin başka veritabanlarında kayıt altına alınması ve yayınlanması mümkün olduğundan (somut olayda bu şekilde bir veritabanı mevcuttur), internette yayınlanan bir bilginin ilk kaynaktan silinmesinin bu bilginin internet ortamından silinmesi anlamına gelmediği açıktır. AİHM'in bu durumu göz önünde bulundurduğu ve veri koruma çerçevesi yaklaşımında bu durumda kullanılabilir bir hak olması⁵⁰⁹ nedeni ile veri koruma düzenlemeleri tarafından sağlanan korumanın yapısı içerisinde kararını etkileyecek bir unsur olarak değerlendirmedeği varsayımı da yapılabilir. Ancak, her halükarda AİHM bu kararı ile özellikle kamu menfaati söz konusu olduğunda kişisel verileri koruma hakkını orantılılık değerlendirmesinde daha az ağırlıkla değerlendirme yönünde bir yaklaşım ortaya koymuştur.

⁵⁰² L.B. v. Macaristan paras 67 ve 68.

⁵⁰³ L.B. v. Macaristan para 69.

⁵⁰⁴ L.B. v. Macaristan para 70.

⁵⁰⁵ L.B. v. Macaristan paras 71 ve 72.

⁵⁰⁶ The right to privacy used as a modern pillory in L.B. v. Hungary, 2021, <https://strasbourgobservers.com/2021/03/01/the-right-to-privacy-used-as-a-modern-pillory-in-l-b-v-hungary/>, erişim tarihi 24/07/2022.

⁵⁰⁷ Ibid.

⁵⁰⁸ Ibid.

⁵⁰⁹ Bkz. Bölüm 3 Verileri Silme (Unutulma) Hakkı.

Bu başlık ve alt başlıkları içerisinde hukuka uygunluk ilkesi ve veri işlemenin hukuka uygun olduğu durumlardan rıza, üçüncü tarafların hukuki menfaatleri, kamu menfaatleri ve resmi bir yetkinin kullanımını değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki başlıkta ise adil işleme ilkesi hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

1.2. Adil İşleme

Bu başlık altında adil işleme ilkesi hakkında ilgili düzenleme maddeleri, ABAD ve AİHM içtihadı üzerinden bilgi verilmeye çalışılacaktır. Veri işleme faaliyetleri sırasında göz önünde bulundurulması gereken en önemli ilkelerden biri adil işleme ilkesidir. Adil işleme ilkesi veri kontrolleri ile veri öznesi arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir.⁵¹⁰ İşleme faaliyetleri gizlenmemeli ve açık bir şekilde yapılmalıdır.⁵¹¹ Adil işleme ilkesi hem AB mevzuatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan hakların korunması için gerekli kabul edilmiştir.⁵¹² 2016/679 sayılı Tüzük uyarınca “kişisel veriler veri sahibi ile ilgili olarak hukuka uygun bir biçimde işlenir.”⁵¹³ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme uyarınca “işlemeye konu kişisel veriler hukuka uygun olarak işlenir.”⁵¹⁴

ABAD *Smaranda Bara* kararında 95/46 sayılı Direktif kapsamında adil işleme ilkesini değerlendirmiştir.⁵¹⁵ Söz konusu somut olayda veri özneleri serbest meslekten gelir elde ettiklerini beyan etmiştir.⁵¹⁶ Ulusal Vergi İdaresi Ajansı (ANAF), veri öznelerinin beyan edilen gelirleriyle ilgili verileri Ulusal Sağlık Sigortası Fonu’na (CNAS) aktarmıştır.⁵¹⁷ Bu verilere dayanarak, CNAS, sağlık sigortası rejimine dair ödenmemiş katkı paylarının ödenmesini veri öznelerinden talep etmiştir.⁵¹⁸ Başvuru sahibi veri özneleri gelirleriyle ilgili vergi verilerinin transferinin hukuka uygunluğuna itiraz etmişlerdir.⁵¹⁹ Veri özneleri, kişisel verilerinin, önceden açık rızaları alınmaksızın ve kendilerine önceden bilgi verilmeksizin, tek bir iç protokole dayanarak, ANAF

⁵¹⁰ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 118.

⁵¹¹ Ibid.

⁵¹² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (a) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (a).

⁵¹³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (a).

⁵¹⁴ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (a).

⁵¹⁵ Case C-201/14 *Smaranda Bara and Others v. Casa Națională de Asigurări de Sănătate and Others*, [2015] ECLI:EU:C:2015:638.

⁵¹⁶ *Smaranda Bara* para 14.

⁵¹⁷ Ibid.

⁵¹⁸ Ibid.

⁵¹⁹ *Smaranda Bara* para 15.

tarafından başlangıçta iletildiği amaçlar dışında CNAS'a aktarıldığını ve kullanıldığını ileri sürmüştür.⁵²⁰

Somut olaya konu olan uyumsuzluk kişisel verilerin amaçlandığı kurumlar dışında işlenmesinin (bu işlemin geriye dönük olarak mali kayba yol açması durumunda) mümkün olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.⁵²¹ ABAD uyumsuzluğu 95/46 sayılı Direktif kapsamında bir üye devletteki kamu kurumunun, kişisel verileri başka bir kamu idari organına aktarmasına ve daha sonra işlemesine (somut olayda olduğu gibi veri sahiplerine bu aktarım ve işleme hakkında bilgi verilmeden) izin veren ulusal düzenlemelerin uygun olup olmadığı olarak açıklamıştır.⁵²²

ABAD 95/46 sayılı Direktif kapsamında verilerin kişisel veri ve aktarımın veri işleme olduğunu belirtmiştir.⁵²³ ABAD kararında kişisel verilerin işlenmesinin 95/46 sayılı Direktif'e uygun olarak değerlendirilebilmesi için Direktif madde 6'da veri kalitesine ilişkin ilkelere (madde 6 (1) a: adil işleme) uygun olması ve Direktif madde 7'de sıralanan veri işlemeyi meşru kılan altı ilkeden birinin kapsamında olması gerektiğini tekrarlamıştır.⁵²⁴

ABAD bundan sonra ise paylaşılması gereken bilgileri saymıştır.⁵²⁵ ABAD, veri kontrolörünün kimliğinin, veri işleminin amaçlarının ve verilerin adil bir şekilde işlenmesi için gerekli diğer bilgilerin veri öznelere ile paylaşılması gerektiğini belirtmiştir.⁵²⁶ ABAD somut olayda 95/46 sayılı Direktif kapsamında veri işlemesi sırasında zorunlu olan adil işleme ilkesi gereği kamu kurumunun başka bir kamu kurumuna kişisel verilerini aktarılacağına ve bu kurumdaki (aktarılan kurum) işleme amaçlarına dair veri öznesine bilgi vermesi gerektiği belirtilmiştir.⁵²⁷ Ayrıca, aktarılan bilgilerin türü ve aktarım şekline ilişkin ayrıntıların yasal bir düzenleme ile değil, ANAF ve CNAS arasında kabul edilen bir protokol ile belirlendiğinin altı çizilmiştir.⁵²⁸

Sonuç olarak, ABAD 95/46 sayılı Direktif kapsamında bir üye devlette bulunan kamu kurumunun, kişisel verileri başka bir kamu idari organına aktarmasına ve daha

⁵²⁰ Ibid.

⁵²¹ Smaranda Bara para 18.

⁵²² Smaranda Bara para 28.

⁵²³ Smaranda Bara para 29.

⁵²⁴ Smaranda Bara para 30; ASNEF and FECEMD para 26; Heinz Huber para 48.

⁵²⁵ Smaranda Bara para 32.

⁵²⁶ Ibid.

⁵²⁷ Smaranda Bara para 34.

⁵²⁸ Smaranda Bara para 40.

sonra işleminde (somut olayda olduğu gibi veri sahiplerine bu aktarım ve işleme hakkında bilgi verilmeden) izin veren ulusal düzenlemelerin uygun olmadığına karar vermiştir.⁵²⁹

ABAD'ın bu kararı ile özellikle veri iletiminin bir protokol ile değil yasa ile düzenlenmesi gerektiğini belirtmesi üzerinden veri koruma hakkına karşı istisnaların yasa ile sağlanabileceğini işaret ettiğine dair görüşler oluşmuştur.⁵³⁰ Bunun ise veri öznesinin haklarını güçlendirmeye yönelik bir yaklaşımın sonucu olduğu öne sürülmüştür.⁵³¹ Veri koruma hukukunun gelişimi göz önüne alındığında gelişen teknoloji ile birlikte artan risklere karşı, veri öznesinin haklarını güçlendiren bir yaklaşımın olduğu doğrudur.

K.H. ve diğerleri v. Slovakya kararında, AİHM kişinin özel hayatına etkin bir saygı gösterilmesinin hakkın yapısı gereği pozitif yükümlülükler içermesini incelemiştir.⁵³² Karara konu somut olayda başvuru sahipleri hastanede yapılan tedavi sonuçlarından şüphelendikleri için sağlık verilerine erişmek istemişler ancak yasal temsilcileri aracılığı ile yaptıkları bu erişim talepleri sonuçsuz kalmıştır.⁵³³ Yetkililer buna gerekçe olarak ilgili yasal düzenleme (1994 tarihli Sağlık Hizmetleri Kanunu) gereği hasta hariç diğer kişilerin verilere erişim hakkı olmadığını bildirmiştir.⁵³⁴ İlgili kanun maddesinin dar bir yorumu sonucu sağlık verilerine erişim hakkının veri öznesi hariç yasal temsilci olarak küçüğün ebeveynleri ile kısıtlanmış kişinin vasisi için mümkün olduğunu öne sürmüştür.⁵³⁵

ABAD değerlendirmesinde ilk olarak ilgili hak ihlali iddiasının başvuru sahibinin sağlık verilerine erişim hakkı konusunda olduğunu açıklamıştır.⁵³⁶ Bundan dolayı AİHS madde 8 ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.⁵³⁷ Bu noktadan sonra ise, özel hayata saygı hakkının çoğunlukla negatif yükümlülükler ile birlikte etkin bir korumanın pozitif yükümlülükler de içerebileceğini yinelemiştir.⁵³⁸ AİHM ayrıca böyle bir pozitif

⁵²⁹ Smaranda Bara para 47.

⁵³⁰ GRYFFROY, PIETER, Taking a look at two cases in the margin of the CJEU's "Privacy Spring", before and after the General Data Protection Regulation: Weltimmo and Bara, 2016, <https://jean-monnet-saar.eu/?p=1453>, erişim tarihi 25/07/22.

⁵³¹ GRYFFROY, 2016.

⁵³² K.H. ve diğerleri v. Slovakya [2009] 32881/04.

⁵³³ K.H. ve diğerleri v. Slovakya paras 7, 8 ve 9.

⁵³⁴ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 10.

⁵³⁵ Ibid.

⁵³⁶ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 44.

⁵³⁷ Ibid.

⁵³⁸ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 45.

yükümlülüğün (verilere erişimin kısıtlanması) var olup olmadığının belirlenmesinde, topluluğun genel menfaati ile ilgili bireyin rekabet eden menfaatleri arasında kurulması gereken adil dengenin AİHS madde 8 (2)'de belirtilen amaçlar kapsamında sağlanması gerektiğini belirtmiştir.⁵³⁹

AİHM bu noktada içtihadına atıf yapmıştır.⁵⁴⁰ Önceki içtihadında, bu tür bir pozitif yükümlülüğün mevcudiyetini, diğer koşulların yanı sıra, başvuru sahiplerinin çevre kirliliğinden kaynaklanan sağlık ve yaşam riskleri hakkında bilgiye erişmeye çalıştıklarında⁵⁴¹; nükleer testlere katılımlarından kaynaklanan riskleri değerlendirmelerini sağlayacak bilgiye erişmeye çalıştıklarında⁵⁴²; kimyasal maruziyet içeren testlere katılımlarından kaynaklanan riskleri değerlendirmelerini sağlayacak bilgiye erişmeye çalıştıklarında⁵⁴³ var olduğunun tespit edildiğini hatırlatmıştır.⁵⁴⁴ AİHM, başvuru sahipleri için de ilgili ve uygun tüm bilgilere erişmelerini sağlayan etkili ve erişilebilir bir prosedür sağlamaya yönelik pozitif bir yükümlülüğün ortaya çıktığını tespit etmiştir.⁵⁴⁵ Benzer şekilde, pozitif yükümlülüklerin başvuru sahibinin çocukluk ve kişiliğine ilişkin bilgiler içeren sosyal hizmet kayıtlarına erişim hakkında da bulunduğu hatırlatılmıştır.⁵⁴⁶

AİHM daha sonra ise pozitif yükümlülüklerin kapsamını değerlendirmiştir.⁵⁴⁷ AİHM, bu tür pozitif yükümlülüklerin kişinin özel ve aile hayatına saygı hakkının kullanılmasının pratik ve etkili olması gerektiğine yönelik içtihadını göz önünde bulundurarak⁵⁴⁸; özellikle kişisel verilerin söz konusu olduğu durumlarda pozitif yükümlülüklerin, veri dosyalarının kopyalarının veri sahibine sunulması hakkını içerecek şekilde genişletilmesi gerektiği görüşüne varmıştır.⁵⁴⁹ Sonuç olarak somut olayda pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeni ile AİHS madde 8 kapsamında ihlal olduğuna karar vermiştir.⁵⁵⁰ AİHM'in bu kararının hakların

⁵³⁹ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 45; Gaskin v. Birleşik Krallık [1989] 160 paragraf 42.

⁵⁴⁰ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 46; Gaskin v. Birleşik Krallık para 42; M.G. v. Birleşik Krallık [2002] 39393/98 para- 31.

⁵⁴¹ Guerra ve diğerleri v. İtalya [1998] 1998-I para 60

⁵⁴² McGinley ve Egan v. Birleşik Krallık [1998] 1998-III para101.

⁵⁴³ Roche v. Birleşik Krallık [2006] 32555/96 para162.

⁵⁴⁴ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 46.

⁵⁴⁵ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 46; Roche v. Birleşik Krallık para162.

⁵⁴⁶ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 46; Gaskin v. Birleşik Krallık para 42; M.G. v. Birleşik Krallık [2002] 39393/98 para- 31.

⁵⁴⁷ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 47.

⁵⁴⁸ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 47; Phinikaridou v. Kıbrıs [2007] 23890/02 para 64.

⁵⁴⁹ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 47.

⁵⁵⁰ K.H. ve diğerleri v. Slovakya para 58; bu kararın verilere erişime ilişkin unsurları üçüncü bölüm verilere erişim hakkı başlığı altında detaylı olarak değerlendirilecektir.

kullanımın sınırlanmasında alınacak önlemler açısından daha az kısıtlayıcı güvencelerin kullanılması yaklaşımına uygun olduğu belirtilmiştir.⁵⁵¹ Bu yaklaşım ise adil işleme ilkesinin doğal bir sonucudur.

Adil işleme ilkesi kapsamında veri özneli verileri ile ne yapıldığını tam olarak anlamalıdır.⁵⁵² Bu kapsamda adil işleme ilkesi şeffaflık ilkesinin ötesinde verinin etik bir şekilde işlenmesini öngörmektedir.⁵⁵³ Bu nedenle, kişisel verilere yönelik menfaatlerin yarışması değerlendirilmelerinde, adil işleme ilkesinin her zaman göz önüne alınması gerekmektedir. Adil işleme ilkesi temel hakların kök yapısı göz önüne alındığında ileride veri öznesi lehine yorum ilkesi olarak da öne sürülebilecek yaklaşımın en önemli dayanaklarından biridir. AİHM'nin ve ABAD'ın adil işleme ilkesi ile ilgili kararlarında verilere erişim ve amacına uygun işleme haklarını ortaya koyarken bu hakların dayanaklarından biri olarak adil işleme ilkesini göstermesi bunun en önemli göstergeleri arasındadır.

Bir sonraki başlıkta ise şeffaflık ilkesi hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

1.3. Şeffaflık

Bu başlık altında şeffaflık ilkesi hakkında genel bir bilgilendirme yapıldıktan sonra, ABAD ile AİHM içtihatları üzerinden şeffaflık ilkesi incelenmeye çalışılacaktır.

Veri işleme faaliyetleri sırasında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli ilke de şeffaflık ilkesidir. Şeffaflık ilkesi, hem AB mevzuatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan hakların korunması için gerekli kabul edilmiştir.⁵⁵⁴ 2016/679 sayılı Tüzük uyarınca “kişisel veriler veri sahibi ile ilgili olarak şeffaf bir şekilde işlenmelidir.”⁵⁵⁵ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme uyarınca ise “işlemeye konu kişisel veriler şeffaf bir şekilde işlenmelidir.”⁵⁵⁶ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşmede “ilgili kişilerin veri sorumlusunun kimliği ve mutlak meskeni veya kuruluşu; hedeflenen işlemin hukuki dayanağı ve amaçları; işlenen kişisel verilerin

⁵⁵¹ BREMS, EVA ve LAVRYSEN, LAURENS, “Don't Use a Sledgehammer to Crack a Nut: Less Restrictive Means in the Case Law of the European Court of Human Rights”, (january 2015). Human Rights Law Review 15 (1),1-30, 2015, s. 20.

⁵⁵² Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 119.

⁵⁵³ Ibid.

⁵⁵⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (a) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (a) ve md. 8.

⁵⁵⁵ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (a).

⁵⁵⁶ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (a).

kategorileri; varsa, kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri ve ilgili kişinin haklarının kullanılma yolları konusunda veri sorumlusu tarafından bilgilendirilmesi gerektiği” belirtilmiştir.⁵⁵⁷ Ayrıca, gerekli her türlü bilgide şeffaf işleme ilkesi kapsamında veri sorumlusu tarafından ilgili kişiler ile paylaşılmalıdır.⁵⁵⁸ Şeffaflık ilkesi ile kontrolörün veri öznelerini verilerinin nasıl kullanıldığı konusunda bilgilendirmek için her türlü uygun önlemi alma yükümlülüğü oluşmuştur.⁵⁵⁹ Şeffalık ile işleme öncesi bilgi verilmesi⁵⁶⁰, veri öznesinin işleme sırasında bilgiye erişimi⁵⁶¹ ve veri öznesinin erişim isteği ile verisi hakkında elde ettiği bilgi⁵⁶² ifade edilmiştir.⁵⁶³

ABAD, *Smaranda Bara* kararında şeffalık ilkesi kapsamında 95/46 sayılı Direktif uyarınca veri işleme öncesi bilgi verilmesi konusunu değerlendirmiştir.⁵⁶⁴ Veri kontrolörü veya temsilcisinin 95/46 sayılı Direktif madde 10 ve 11’de belirtilen bilgileri sağlaması gerektiği belirtilmiştir.⁵⁶⁵ Ayrıca, sağlanacak bilgilerin hangi verilerin işlendiğine göre değişeceği ve madde 13 kapsamında istisnalara tabi olabileceğinin altı çizilmiştir.⁵⁶⁶

95/46 sayılı Direktif madde 10’da veri kontrolörünün, veri öznesine (a) ila (c) bentlerinde listelenen bilgileri sağlaması (veri öznesinin bu bilgilere zaten sahip olduğu durumlar hariç) gerektiği düzenlenmiştir.⁵⁶⁷ Kontrolörün kimliği, işlemenin amaçları ve verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri ve ilgili verilere erişim ve düzeltme hakkının varlığına ilişkin bilgilerin veri öznesine sağlanması gerektiği belirtilmiştir.⁵⁶⁸

ABAD bu açıklamalar sonrası somut olayı değerlendirmeye geçmiştir. 95/46 sayılı Direktif kapsamı ve somut olayın koşulları göz önüne alındığında, ANAF tarafından aktarılan verilerin CNAS tarafından işlenebilmesi için, veri öznelerinin işlemenin amaçları ve ilgili veri kategorileri hakkında bilgilendirilmesi gerektiği

⁵⁵⁷ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 8.

⁵⁵⁸ Ibid.

⁵⁵⁹ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 120; 2016/679 Sayılı Tüzük md. 12.

⁵⁶⁰ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 13 ve 14.

⁵⁶¹ Article 29 Working Party, Opinion 2/2017 on data processing at work, s.23.

⁵⁶² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 15.

⁵⁶³ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 120.

⁵⁶⁴ Case C-201/14, *Smaranda Bara ve diğerleri v. Casa Națională de Asigurări de Sănătate ve diğerleri*, [2015] ECLI:EU:C:2015:638; somut olay ve uyumsuzluk hakkında detaylı bilgi için bkz. adil işleme ilkesi.

⁵⁶⁵ *Smaranda Bara* para 31.

⁵⁶⁶ Ibid.

⁵⁶⁷ *Smaranda Bara* para 32.

⁵⁶⁸ Ibid.

belirtmiştir.⁵⁶⁹ Ancak, somut olayda CNAS tarafından bu bilgilerin başvuru sahiplerine sağlanmadığının, ABAD'a sunulan bilgiler ışığında açık olduğu vurgulanmıştır.⁵⁷⁰ Sonuç olarak, ABAD 95/46 sayılı Direktif kapsamında bir üye devletteki kamu kurumunun, kişisel verileri başka bir kamu idari organına aktarmasına ve daha sonra işlemesine (somut olayda olduğu gibi veri sahiplerine bu aktarım ve işleme hakkında bilgi verilmeden) izin veren ulusal düzenlemelerin uygun olmadığına karar vermiştir.⁵⁷¹

AİHM, *Gaskin v. Birleşik Krallık* kararında şeffalık ilkesi kapsamında veri öznelerinin verilerine erişim konusunu değerlendirmiştir.⁵⁷² Somut olayda başvuru sahibi çocukluğunun büyük bir bölümünü, 1948 tarihli Çocuk Kanunu uyarınca yerel sosyal hizmetler kurumunun (Liverpool Kent Konseyi) bakımı altında geçirmiştir.⁵⁷³ Başvuru sahibi, bakım altında olduğu dönemin önemli bir kısmını üvey ebeveynlerin gözetimi altında ve yatılı olarak geçirmiştir.⁵⁷⁴ Başvuru sahibinin üvey ailelerin bakımına verilmesi 1955 Çocukların Yatılı Kalma Yönetmeliği maddeleri uyarınca gerçekleştirilmiş ve bu yönetmelik uyarınca yerel makamlar başvuru sahibi ve bakımına ilişkin belli bilgileri gizli tutmakla yükümlü tutulmuştur.⁵⁷⁵ Başvuru sahibi yerel yönetimlerin ve bakıcı ailelerin gözetimi altında olduğu dönemde kötü muameleye maruz kaldığını ve geçmişten kaynaklanan sorunların üzerinden gelebilmek için nerede, hangi koşullar altında ve kimin gözetimi altında bulunduğu bilgisine erişmesi gerektiğini öne sürmüştür.⁵⁷⁶ Ekim 1978 tarihinde yerel makamlar tarafından başvuru sahibi veri öznesine bu kayıtları görmesi izni verilmiştir. Ancak, başvuru sahibi yerel makamların izni olmadan bu kayıtları almış ve daha sonra iade etmiştir.⁵⁷⁷

Uyuşmazlığa konu olan somut olayda başvuru sahibi veri öznesi yerel makamların bakımı altında geçirdiği çocukluk dönemine ilişkin sosyal hizmet kayıtlarının AİHM madde 8'e aykırı olarak yetersiz bir şekilde paylaşıldığını iddia etmiştir.⁵⁷⁸ AİHM ilk olarak kayıtların çocuğun ebeveynlerine dair anılarını ve deneyimlerini içerdiğini belirtmiştir.⁵⁷⁹ İlgili kayıtların başvuru sahibinin çocukluğuna,

⁵⁶⁹ Smaranda Bara para 43.

⁵⁷⁰ Smaranda Bara para 44.

⁵⁷¹ Smaranda Bara para 47.

⁵⁷² *Gaskin v. Birleşik Krallık* [1989] 10454/83.

⁵⁷³ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 10.

⁵⁷⁴ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 10.

⁵⁷⁵ *Ibid.*

⁵⁷⁶ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 11.

⁵⁷⁷ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 12.

⁵⁷⁸ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 30.

⁵⁷⁹ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 36.

gelişimine ve geçmişine dair son derece kişisel olan bilgileri içerdiğinin altı çizilmiştir.⁵⁸⁰ Ayrıca, bu bilgilerin, başvuru sabinin geçmişine ve gelişimine dair temel bilgi kaynağı olabileceği sonucuna varılmıştır.⁵⁸¹ AİHM, kayıtların veri öznesinin özel ve aile hayatı ile olan şüphe götürmez bağı nedeni ile bu kayıtlara erişim meselesini AİHS madde 8 kapsamında değerlendirmiştir.⁵⁸²

Başvuru sahibi, devletin özel ve aile hayatına saygı hakkını yasal veya idari sistemi aracılığıyla güvence altına almamasından şikâyetçi olmuştur.⁵⁸³ AİHM öncelikle, her bir somut olayda yarışan menfaatler arasında takdir hakkı da gözetilerek adil bir denge kurulması gerektiğinin altını çizmiştir.⁵⁸⁴ Somut olayda ise yarışan menfaatlerin başvuru sahibinin kişisel geçmişine dair tutarlı bilgilere erişimindeki menfaati ile çocuk bakım hizmetlerinin etkin bir şekilde işleyebilmesi yönünde kamu menfaati olduğu tespit edilmiştir.⁵⁸⁵

Birleşik Krallık'ın başvuru sahibinin kayıtlarına erişim talebini reddetmesinin özel veya aile hayatına müdahale olmadığı değerlendirilse dahi, başvuru sahibinin devletin eylemlerinden değil, eylemsizliğinden şikâyetçi olduğu belirtilmiştir.⁵⁸⁶ Bu durumda, Birleşik Krallık'ın başvuru sahibinin verilerini inceleme talebine yaklaşımını, AİHS madde 8'den kaynaklanan pozitif yükümlülüklerin ihlali olarak incelemeye karar vermiştir.⁵⁸⁷ Sonuç olarak AİHM ilgili prosedürlerin, AİHS madde 8 kapsamındaki aile ve özel hayata saygı hakkını güvenceye alma konusunda yetersiz kaldığına ve bunun hak ihlali olduğuna karar vermiştir.⁵⁸⁸

AİHM bu kararı ile şeffaflık hakkı temelinde verilere erişim sağlamanın devletin pozitif yükümlülüğü içerisinde olduğu sonucuna varmıştır. Ancak, AİHM bu pozitif yükümlülüğün sınırsız olmadığını, yarışan menfaatler temelinde sınırlamaların olabileceğini de tespit etmiştir. Şeffaflık ilkesi gereği, işleme sırasında veri öznesi

⁵⁸⁰ Ibid.

⁵⁸¹ Ibid.

⁵⁸² Gaskin v. Birleşik Krallık para 37.

⁵⁸³ Gaskin v. Birleşik Krallık para 40.

⁵⁸⁴ Ibid.

⁵⁸⁵ Gaskin v. Birleşik Krallık para 40.

⁵⁸⁶ Gaskin v. Birleşik Krallık para 41.

⁵⁸⁷ Ibid.

⁵⁸⁸ Gaskin v. Birleşik Krallık para 49; bu kararın verilere erişime ilişkin unsurları üçüncü bölüm verilere erişim hakkı başlığı altında detaylı olarak değerlendirilecektir.

verilerine erişebilmelidir.⁵⁸⁹ Ayrıca, veri öznesine verilere erişim talebi sonrası sağlanan bilgiler de şeffaflık ilkesi kapsamındadır.⁵⁹⁰

Şeffaflık ilkesi gereği, kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin risklerin, kuralların, güvencelerin ve hakların neler olduğu ilgili kişilere açık ve net bilgi verilmiş olmalıdır.⁵⁹¹ Veri öznelerine veri işleme faaliyetleri öncesinde verilerinin nasıl kullanılacağı kolay erişilebilir ve anlaşılabilir bir şekilde açıklanmalıdır.⁵⁹² Kişisel verilerin işlenmesi öncesinde ve sonrasında veri öznelerinin kişisel verilerin işlenmesinin özel amacını bilmesi gerekmektedir.⁵⁹³ Veri işlemenin şeffaf olabilmesi açık ve sade bir dilin kullanılmasını gerektirir.⁵⁹⁴

Bu alt başlık ile hukuka uygunluk, adil işleme ve şeffaflık ilkelerinin incelenmesi tamamlanmıştır. Bir sonraki başlıkta amaç ile sınırlılık ilkesi hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

2. Amaç ile Sınırlılık

Bu başlık altında amaç ile sınırlılık ilkesi hakkında genel bir bilgilendirilme yapılmaya çalışılacaktır. Ayrıca, ABAD ve AİHM kararları ile amaç ile sınırlılık ilkesi açıklanmaya çalışılacaktır.

Amaç ile sınırlılık ilkesi şeffaflık, öngörülebilirlik ve kullanıcı kontrolü ile güçlü bir şekilde bağlantılıdır.⁵⁹⁵ Bu bağlantı ise işleme amacının açık ve net olması durumunda veri öznesine sağlanan bilginin, şeffaflığın ve yasal belirliliğin güçlenmesinden kaynaklanmaktadır.⁵⁹⁶ AB hukukuna göre “Kişisel veriler belirtilen, açık ve meşru amaçlara yönelik olarak toplanır ve bu amaçlara uygun olmayan bir şekilde işlenemez.”⁵⁹⁷ Ayrıca, “Kişisel veriler kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla veya istatistikî amaçlarla işleme faaliyeti baştaki amaçlara aykırı şekilde değerlendirilmez.”⁵⁹⁸ Avrupa Konseyi açısından ise

⁵⁸⁹ Article 29 Working Party, Opinion 2/2017 , s. 23.

⁵⁹⁰ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 120; 2016/679 Sayılı Tüzük md. 15.

⁵⁹¹ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 39.

⁵⁹² Ibid.

⁵⁹³ Ibid.

⁵⁹⁴ Ibid.

⁵⁹⁵ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 122.

⁵⁹⁶ Ibid.

⁵⁹⁷ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (b).

⁵⁹⁸ Ibid.

“İşlemeye konu kişisel veriler işleme amaçlarına göre yeterli ve ilgili olmalıdır.”⁵⁹⁹
“Kişisel veriler, ilgili kişinin beklemediği, uygunsuz veya sakıncalı olabilecek şekilde işlenmemelidir.”⁶⁰⁰

ABAD, *Deutsche Telekom* kararında amaç ile sınırlılık ilkesini rıza üzerinden değerlendirmiştir.⁶⁰¹ Abonelerin rehberine dahil edilebilmesi için, abonelerin rehberin amacı ve rehber üzerinden özel kullanım ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği açıklanmıştır.⁶⁰² Bu ön bilgilendirmenin spesifik, bilinçli ve açık bir rıza için sağlanması gerektiği belirtilmiştir.⁶⁰³

Aboneler için özellikle işleme amacının çekimsiz olmalarına neden olabileceği ancak genellikle abonelerin aynı amaç ile başka bir rehberde yayınlanmasına itiraz etmeyecekleri değerlendirilmiştir.⁶⁰⁴ Ayrıca rıza verilen amaç dışında verinin kullanılması durumunda, rızanın yenilenmesi ve ek rıza alınmasına ihtiyaç duyulacağı tespit edilmiştir.⁶⁰⁵ Bu değerlendirmeler ışığında ABAD, abonelerin kişisel verilerinin, bir teşebbüsün kamuya açık rehberinde yayınlanması amacıyla işlenmesine rıza göstermesi halinde, bu verilerin aynı işleme amacı ile üçüncü bir tarafa aktarılması durumunda ABTHŞ madde 8 kapsamında tanınan kişisel verilerin korunması hakkına bir mühadale oluşmayacağına karar vermiştir.⁶⁰⁶

ABAD bu kararı ile ABTHŞ madde 8 üzerinden ilgili mevzuatın amacına uygun olarak değerlendirilmesi yönünde bir yaklaşım göstermiştir. Ayrıca, bu kararı üzerinden ABAD’ın; farklı bir amaç ile işleme durumunda ek rıza alınması ile birlikte ABTHŞ madde 52(1) üzerinden ek rıza alınmadan farklı bir amaç ile işlemenin unsurlarını da belirttiğine dair görüş de vardır.⁶⁰⁷ İlgili kararda, bu unsurlar yasaya dayalı olma, hakkın özüne saygı, orantılılık, gereklilik ve kamu menfaati olarak sayılmıştır.

ABAD, *Tele2 and Others* kararında amaç ile sınırlılık ilkesini rıza üzerinden değerlendirmiştir.⁶⁰⁸ ABAD, bu kararında abonelerin kişisel verilerinin, bir teşebbüsün

⁵⁹⁹ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (c).

⁶⁰⁰ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme Açıklayıcı Rapor para 49.

⁶⁰¹ C-543/09, *Deutsche Telekom AG v. Bundesrepublik Deutschland*, [2011] ECLI:EU:C:2011:279; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Rıza.

⁶⁰² *Deutsche Telekom* para 58.

⁶⁰³ *Ibid.*

⁶⁰⁴ *Deutsche Telekom* para 62.

⁶⁰⁵ *Deutsche Telekom* paras 63 ve 64.

⁶⁰⁶ *Deutsche Telekom* para 66.

⁶⁰⁷ LIND, ANNA-SARA ve MAGNUS STRAND, “A New Proportionality Test for Fundamental Rights?”, *European Policy Analysis*, Swedish Institute for European Policy Studies, Ağustos 2011, s. 2.

⁶⁰⁸ C-536/15, *Tele2 (Netherlands) BV and Others v. Autoriteit Consument en Markt (AMC)*, [2017] ECLI:EU:C:2017:214; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Rıza.

kamuya açık rehberinde yayınlanması amacıyla işlenmesine rıza göstermesi halinde, bu verilerin aynı işleme amacı ile üçüncü bir tarafa aktarılması durumunda ABTHŞ madde 8 kapsamında tanınan kişisel verilerin korunması hakkına aykırı bir durum olmayacağı görüşünü de sürdürmüştür.⁶⁰⁹ ABAD bu kararı ile *Deutsche Telekom AG* kararında oluşturduğu içtihadını sürdürmüştür.

AİHM, *Karabeyoğlu v. Türkiye* kararında ceza soruşturması sırasında telefon dinlemesi ile elde edilen verilerin disiplin soruşturmasında kullanılmasını değerlendirmiştir.⁶¹⁰ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda 2008 yılından itibaren, bir yargıç olan başvuru sahibini telefon hatları, başvuru sahibinin üyesi olduğundan veya yardım ve destek sağladığından şüphelenildiği yasadışı bir örgüte yönelik bir ceza soruşturması kapsamında dinlenmiştir. Aralık 2009'da savcılık, toplanan delillere dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Savcılık aynı zamanda, gözetim (dinleme) tedbiri sırasında elde edilen verinin imha edilmesi, bu yönde bir rapor düzenlenmesi ve gözetim tedbirinin ilgililere bildirilmesi talimatını da vermiştir. Buna göre telefon dinleme kayıtları ve kayıtların yapıldığı cihazlar imha edilmiştir. Başvuru sahibi ayrıca bir disiplin soruşturmasına tabi tutulmuştur ve telefon hatlarının izlenmesi sırasında toplanan bilgiler bu amaçla da kullanılmıştır.⁶¹¹ Somut olayda başvuru sahibi telefon dinleme işleminin hukuki dayanaktan yoksun ve keyfi olduğunu iddia etmiştir.⁶¹² AİHM, taraflardan farklı şekilde bir hukuki değerlendirmede bulunabileceğini yinelemiş ve iddiayı AİHS madde 8 kapsamında incelemeye karar vermiştir.⁶¹³

AİHM, ilk olarak dinleme ile elde edilen verilerin disiplin soruşturmasında kullanıldığını tespit etmiştir.⁶¹⁴ Daha sonra ise, anayasal ve yasal düzenlemelerde izleme tedbirlerinin uygulanabileceği durumlar arasında disiplin soruşturmasının sıralanmadığı belirtilmiştir.⁶¹⁵ Ayrıca ilgili ulusal yönetmelik gereği verilerin ve kayıtların ilgili kanun maddesinde (5271 sayılı Kanun madde 135) belirtilen amaçlar dışında kullanılmayacağını altı çizilmiştir.⁶¹⁶ Ancak, ilgili kayıtların alınmasında başvuru

⁶⁰⁹ Tele2 para 36.

⁶¹⁰ *Karabeyoğlu v. Türkiye* [2016] 30083/10.

⁶¹¹ *Karabeyoğlu v. Türkiye* paras 7-23.

⁶¹² *Karabeyoğlu v. Türkiye* para 56.

⁶¹³ *Karabeyoğlu v. Türkiye* para 57; *Recboch v. Slovenya* [2000-XII] 29462/95 para 63; *Remzi Aydın v. Türkiye* [2007] 30911/04 para 44.

⁶¹⁴ *Karabeyoğlu v. Türkiye* para 112.

⁶¹⁵ *Karabeyoğlu v. Türkiye* para 114.

⁶¹⁶ *Karabeyoğlu v. Türkiye* para 115.

sahibinin yasadışı örgüt ile bağlantısı olabileceği şüphesi olduğu vurgulanmıştır.⁶¹⁷ Somut durumda ceza soruşturmasında toplanan bilgilerin amaç dışında kullanılmasının mevcut ulusal mevzuata aykırı olduğu belirtilmiştir.⁶¹⁸

Sonuç olarak, AİHM, başvuru sahibine karşı yürütülen disiplin soruşturmasının ilgili başvuru sahibinin özel hayatına müdahale teşkil ettiğini belirlemiştir.⁶¹⁹ Bu müdahalenin yukarıda açıklandığı şekilde yasayla öngörülmediği tespit edilmiştir.⁶²⁰ Bu nedenle müdahalenin demokratik bir toplamda öngörülmüş olması incelenmemiş⁶²¹ ve AİHS madde 8'in ihlal edildiğine karar verilmiştir.⁶²²

Bu karar üzerinden amaç dışı kullanıma gerekçe olan müdahalenin koruduğu hakkın ağırlığı ve müdahalenin ciddiyeti açısından, orantılı bir yaklaşım yapılabilir. Bu orantılı yaklaşım uyarınca daha sınırlı bir müdahale ve daha az ağırlıklı bir menfaatin korunması amacı ile işlenen verinin daha fazla ağırlığı olan ve daha ciddi müdaheleri kabul edilebilir kılan menfaatlerin korunması amacı ile işlenebileceği sonucuna varılabilir. Disiplin soruşturması ile elde edilen verinin cezai bir soruşturma kapsamında kullanılmasının amaca uygunluk açısından AİHS madde 8'e uygun olacağı görüşü çıkarılabilir. Belirli bir amacın kapsamı ve sınırları düşünüldüğünde, Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme ve 2016/679 sayılı Tüzük içerisindeki uyumluluk kavramı gözönüne alınmalıdır.⁶²³ Bu kavram uyarınca verilerin uyumlu amaçlar için kullanılmasına başlangıçtaki yasal dayanak temelinde izin verilmektedir.⁶²⁴

Bu başlık altında amaç ile sınırlılık ilkesi ve ilgili içtihat değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki başlıkta mümkün olan en az verinin işlenmesi ilkesi hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

3. Mümkün Olan En Az Verinin İşlenmesi

Bu başlık altında ilk olarak en az verinin işlenmesi ilkesi hakkında genel bir bilgilendirilme yapılmaya çalışılacaktır. Daha sonra ise, ABAD ve AİHM kararları üzerinden en az verinin işlenmesi ilkesi incelenecektir.

⁶¹⁷ Ibid.

⁶¹⁸ Karabeyoğlu v. Türkiye para 117.

⁶¹⁹ Karabeyoğlu v. Türkiye para 119.

⁶²⁰ Ibid.

⁶²¹ Karabeyoğlu v. Türkiye para 120.

⁶²² Karabeyoğlu v. Türkiye para 121.

⁶²³ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 123.

⁶²⁴ Ibid.

Veri işlemenin mümkün olan en az seviyeye indirilmesi özellikle adil işleme ilkesi ile birlikte tamamlayıcı unsurlar içermektedir. Verilerin en az seviyede işlenmesi ilkesi de hem AB mevzuatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan hakların korunması için gerekli kabul edilmiştir.⁶²⁵ 2016/679 sayılı Tüzük uyarınca “kişisel veriler işlendikleri amaçlarla ilgili olarak yeterli, yerinde ve gerekli olanla sınırlı olmalıdır.”⁶²⁶ 2016/679 Sayılı Tüzüğü madde 5 (1) (c)’de bu ilke işlenen verilerin en az seviyeye indirilmesi olarak ifade edilmiştir. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme uyarınca kişisel veriler işleme amaçlarına göre yeterli ve ilgili olmalıdır; ayrıca gereğinden fazla kişisel veri işlenmemelidir.⁶²⁷ Bu ilke uyarınca veri işleme için seçilen veri kategorileri, veri işleme operasyonlarının beyan edilen genel amacına ulaşmak için gerekli olmalıdır ve veri kontrolörü, veri toplamayı, işleme tarafından izlenen belirli amaçla doğrudan ilgili olan bilgilerle katı bir şekilde sınırlandırmalıdır.

ABAD, *Digital Rights Ireland Ltd* kararında verilerin en az işlenmesi ilkesini değerlendirmiştir.⁶²⁸ Digital Rights, 3 Haziran 2006 tarihinde tescil edilmiş bir cep telefonuna sahip olduğunu ve o tarihten beri bu cep telefonunu kullandığını iddia ederek 11 Ağustos 2006 tarihinde Yüksek Mahkeme’de dava açmıştır. Digital Rights, ulusal mahkemeden özellikle suçun önlenmesi, tespit edilmesi, soruşturulması ve kovuşturulması ve devletin güvenliğinin sağlanması amacıyla telefon ve iletişim hizmet sağlayıcılarının bu sağlayıcılara ilişkin trafik ve konum verilerini kanunla belirlenen süre boyunca saklamasını gerektiren 2005 tarihli Ceza Adaleti (Terör Suçları) Yasası ve 2006/24 sayılı Direktif’in geçersizliğini ilan etmesini talep etmiştir.⁶²⁹ Ulusal mahkeme ise ABAD’dan ilgili düzenlemelerin ABTHŞ madde 7 ve 8 ile AİHS madde 8 kapsamında uyumluluğunu değerlendirmesini talep etmiştir.⁶³⁰

ABAD, 2006/24 sayılı Direktif’te öngörüldüğü üzere, yetkili ulusal makamlar tarafından verilere olası erişim amacıyla verilerin saklanması, doğrudan ve özel olarak özel hayatı ve dolayısıyla ABTHŞ madde 7 ile güvence altına alınan hakları etkilediğine karar vermiştir. ABAD’a göre, bu tür bir veri saklama, ABTHŞ madde 8 anlamında kişisel verilerin işlenmesini oluşturduğundan ve bu nedenle, bu maddeden kaynaklanan veri koruma gerekliliklerini mutlaka karşılaması gerektiğinden, ilgili

⁶²⁵ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (c) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (c).

⁶²⁶ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (c).

⁶²⁷ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (c).

⁶²⁸ C-293/12 and C-594/12 *Digital Rights Ireland Ltd v. Minister for Communications, Marine and Natural Resources and diğerleri and Kärntner Landesregierung ve diğerleri*, [2014] ECLI:EU:C:2014:238.

⁶²⁹ *Digital Rights Ireland Ltd* para 17.

⁶³⁰ *Digital Rights Ireland Ltd* para 18.

düzenleme ABTHŞ madde 8 kapsamına da girmiştir. ABAD, 2006/24 sayılı Direktif'in ABTHŞ madde 7 ve 8 ile koruma altına alınan temel haklara neden olduğu müdahalenin geniş kapsamlı olduğuna ve ciddi bir müdahale olarak değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Ayrıca, verilerin ve bilgilerin veri öznesi olan abone veya kayıtlı kullanıcı bilgilendirilmeden saklanması ve daha sonra kullanılması gerçeğinin, ilgili kişilerin zihninde, muhtemelen özel hayatların sürekli gözetim altında olduğu zannına kapılacağını belirtmiştir.⁶³¹

ABAD, ABTHŞ madde 52(1) uyarınca, ABTHŞ tarafından ortaya konan hak ve özgürlüklerin kullanılmasına ilişkin herhangi bir sınırlamanın yasayla sağlanması gerektiğini, bu hak ve özgürlüklerin özüne saygı gösterilmesi gerektiğini ve orantılılık ilkesine tabi olarak, ancak gerekliyse ve Birlik tarafından kabul edilen toplumun geneline yönelik menfaatleri veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korunması gereksinimini gerçek anlamı ile karşılaması durumunda bu hak ve özgürlüklere sınırlamalar yapılabileceğini belirtmiştir.⁶³²

ABAD, 2006/24 sayılı Direktif'in ABTHŞ madde 7 tarafından korunan haklara ciddi bir müdahale içermesine rağmen, elektronik iletişimin içeriğinin (sadece yer ve erişim bilgileri kapsam içerisinde bulunmaktadır) 2006/24 sayılı Direktif kapsamı dışında bırakılması nedeni ile bu hakların özüne saygı gösterdiğini belirtmiştir.⁶³³

ABAD, müdahalenin genel menfaat (toplum menfaati) amacını karşılayıp karşılamadığı sorusuna ilişkin olarak, ilgili düzenlenmenin maddi amacının ciddi suçlarla mücadelede ve dolayısıyla nihayetinde kamu güvenliğine katkıda bulunmak olduğunun gözlemlendiğini belirtmiştir.⁶³⁴ ABAD, uluslararası barış ve güvenliği korumak için uluslararası terörizme karşı mücadelenin ise genel menfaat amacını karşıladığını belirtmiştir.⁶³⁵ ABAD, ayrıca elektronik iletişimin kullanımına ilişkin verilerin özellikle önemli olduğunu ve bu nedenle suçların önlenmesinde ve suçla, özellikle organize suçla mücadelede değerli bir araç oluşturduğunu vurgulamıştır.⁶³⁶ ABAD, bu çıkarımla ilgili düzenlemenin genel menfaat kıstasını sağladığını açıklamış ve orantılılık değerlendirmesini yapmıştır.⁶³⁷

⁶³¹ Digital Rights Ireland Ltd para 37

⁶³² Digital Rights Ireland Ltd para 38.

⁶³³ Digital Rights Ireland Ltd para 39.

⁶³⁴ Digital Rights Ireland Ltd para 41.

⁶³⁵ Digital Rights Ireland Ltd para 42.

⁶³⁶ Digital Rights Ireland Ltd para 43.

⁶³⁷ Digital Rights Ireland Ltd paras 44 ve 45.

ABAD orantılılık ilkesi gereği, AB kurumlarının eylemlerinin, söz konusu mevzuatın takip ettiği meşru hedeflere ulaşmaya uygun olması ve bu hedeflere ulaşmak için uygun ve gerekli olanın sınırlarını aşmaması gerektiğini belirtmiştir.⁶³⁸ ABAD'a göre temel haklara müdahalelerin söz konusu olduğu koşullarda AB yasama organının takdir yetkisinin kapsamının sınırlı olduğunun atı çizilmiştir. Bu sınırlama, ABTHŞ tarafından güvence altına alınan söz konusu hakkın niteliği, müdahalenin niteliği ve ciddiyeti ve müdahalenin hedeflediği amaç dâhil olmak üzere bir dizi faktöre bağlı olmuştur.⁶³⁹

Somut olayda özel hayata saygı temel hakkı ışığında kişisel verilerin korunmasının oynadığı önemli rol ve ilgili düzenlemenin neden olduğu bu hakka yapılan müdahalenin kapsamı ve ciddiyeti göz önüne alındığında, AB yasama organının takdir yetkisi azaltılmıştır ve bu takdir yetkisinin gözden geçirilmesinin katı olması gerektiği belirtilmiştir.⁶⁴⁰ ABAD'a göre elektronik iletişim araçlarının artan önemi göz önüne alındığında, ilgili düzenleme uyarınca saklanması gereken veriler, cezai kovuşturmalarda kapsamında yetkili ulusal makamların ciddi suçlara ışık tutması için ek fırsatlara sahip olmalarını sağlamaktadır ve bu bakımdan, cezai soruşturmalarda için değerli bir araç olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak, bu tür verilerin saklanması, söz konusu ilgili düzenleme tarafından izlenen hedefe ulaşmak için uygun olarak kabul edilebileceği sonucuna varılmıştır.⁶⁴¹ ABAD özel hayata saygı hakkı söz konusu olduğundan, bu temel hakkın korunması ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin istisna ve sınırlamaların yalnızca kesinlikle gerekli olduğu ölçüde uygulanmasını gerektiğini belirtmiştir.⁶⁴²

Orantılılık değerlendirmesi ise üç açıdan gerçekleştirilmiştir. ABAD, ilk olarak 2006/24 sayılı Direktif'in, geliştirilmiş bir şekilde, ciddi suçlarla mücadele amacı ile hiçbir bir ayırım, sınırlama veya istisna yapılmaksızın kişilerin ve elektronik iletişim araçlarının ve trafik verilerinin tamamını kapsadığını tespit etmiştir.⁶⁴³ İkinci olarak ise ABAD, ABTHŞ madde 7 ve 8'de güvence altına alınan temel haklara yapılan müdahalenin kapsamı ve ciddiyetinin, böyle bir müdahaleyi haklı çıkarmaya yetecek kadar ciddi olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Ancak, 2006/24 sayılı Direktif yetkili ulusal makamların verilere erişiminin sınırlarını ve bunların suçlarla ilgili

⁶³⁸ Digital Rights Ireland Ltd para 46.

⁶³⁹ Digital Rights Ireland Ltd para 47; S. and Marper v. Birleşik Krallık para 102.

⁶⁴⁰ Digital Rights Ireland Ltd para 48.

⁶⁴¹ Digital Rights Ireland Ltd para 49.

⁶⁴² Digital Rights Ireland Ltd para 52.

⁶⁴³ Digital Rights Ireland Ltd para 57.

önleme, tespit veya cezai kovuşturma amacıyla sonraki kullanımlarının sınırlarını belirlemek için herhangi bir nesnel kriter ortaya koymamıştır. Aksine, 2006/24 sayılı Direktif'in her üye devlet tarafından kendi ulusal hukukunda tanımlandığı şekilde gibi genel anlamda bir ifade ile ciddi suçlara atıfta bulunmuştur.⁶⁴⁴ Diğer bir açıdan, ABAD'a göre 2006/24 sayılı Direktif madde 6 uyarınca, verilerin veri kategorileri arasında izlenen amaca veya ilgili kişilere göre hiçbir ayırım gözetmeden minimum 6 ay saklanması gerektiği belirtilmiştir.⁶⁴⁵ Saklama süresi en az 6 ay ile en fazla 24 ay olarak belirlenmiştir, ancak kesin olarak gerekli olanla sınırlı olmasını sağlamak için saklama süresinin belirlenmesinin nesnel kriterlere dayanması gerektiği belirtilmemiştir.⁶⁴⁶

Ayrıca, yapılan müdahalenin AB'nin tüm nüfusunu etkilediğinin de altı çizilmiştir.⁶⁴⁷ İlgili düzenleme saklanması sağlanan verilerin kamu güvenliğine yönelik bir tehdit ile ilişkili olmasını gerektirmemektir.⁶⁴⁸ Özellikle, saklanması gereken verileri belirli bir süreye ve/veya belirli bir coğrafi bölgeye ve/veya şu veya bu şekilde ciddi bir suça karışması muhtemel belirli kişilerden oluşan bir çevreye veya başka nedenlerle, verilerinin saklanmasıyla ciddi suçların önlenmesi, tespiti veya kovuşturulması katkıda bulunabilecek kişilere ilişkin bir sınırlama içermemiştir.⁶⁴⁹ Sonuç olarak, ABAD ilgili düzenlemenin ABTHŞ madde 7, 8 ve 52(1) kapsamında orantılılık ilkesi açısından hakka müdahaleye getirilen sınırları aştığına karar vermiştir.⁶⁵⁰ Bu nedenle, 2006/24 sayılı Direktif'in geçersiz olduğuna karar verilmiştir.⁶⁵¹

Kararla ilgili olarak görüşlere de bakılabilir. AIHM'in ulusal veya kamu güvenliği söz konusu olduğunda daha geniş bir takdir hakkı tanıdığı, ancak, ABAD'ın bu kararında korunan hakkın önemi ve müdahalenin ciddiyetinin göz önüne alarak daha katı bir tutum sergilediği görüşü sunulmuştur.⁶⁵² Ancak, bu görüş yanıltıcı olabilir, ABAD'ın amaca uygunluk açısından yaklaşımı, özellikle genel ve ayırım içermeyen müdahaleler söz konusu olduğunda, AIHM ile uyumluluk içerisindedir.

⁶⁴⁴ Digital Rights Ireland Ltd para 60.

⁶⁴⁵ Digital Rights Ireland Ltd para 63.

⁶⁴⁶ Digital Rights Ireland Ltd para 64.

⁶⁴⁷ Digital Rights Ireland Ltd para 56.

⁶⁴⁸ Digital Rights Ireland Ltd para 62.

⁶⁴⁹ Ibid.

⁶⁵⁰ Digital Rights Ireland Ltd para 69.

⁶⁵¹ Digital Rights Ireland Ltd para 73.

⁶⁵² BIEKER, FELIX, 2022, s. 83 ve 84.

AİHM, *L.L. v. Fransa* kararında kişisel bir tıbbi belgeden alınan verilerin boşanma kararında tekrar kullanılmasını değerlendirmiştir.⁶⁵³ Somut olayda başvuru sahibinin boşanması için yapılan işlemlerde hâkim, L.L.’nin doktoru ile bir uzman arasında yapılan ve L.L.’ye yapılan bir operasyona ilişkin raporu içeren gizli bir tıbbi belgeye atıfta bulunmuştur. Ulusal mahkeme kararında rapordan alıntılar yapmıştır. Boşanma, başvuran tarafından kusurlu olduğu gerekçesiyle kabul edilmiştir. L.L., temyize gitmek amacıyla adli yardım talebinde bulunmuştur; ancak, talebi reddedilince temyize gitmemiştir.⁶⁵⁴

AİHM, somut olayda söz konusu medikal verinin 108 Sayılı Sözleşme’de tanımlandığı üzere kişisel veri olduğunun altını çizmiştir.⁶⁵⁵ Ayrıca, temyiz mahkemesinin kararında başvuru sahibine ait verileri açıkladığını ve bunu kamuya açık hale getirdiğini tespit etmiştir.⁶⁵⁶ AİHM, herkesin sivil, iş ve ticari davalar hakkında kararların özel bir menfaat ispatlamak zorunda olmadan kopyasını elde edebileceğini göz önünde bulundurmuştur.⁶⁵⁷ AİHM, medikal verilerin kararda kullanılması ve erişilebilirliğinin AİHS madde 8(1) kapsamında müdahale olduğuna karar vermiştir.⁶⁵⁸ Bundan sonra ise AİHS madde 8(2) kapsamında müdahalenin kabul edilebilirliğinin değerlendirilmesine geçilmiştir.⁶⁵⁹

AİHM, müdahalenin yasal dayanağı olması konusunda tarafların bir itirazı olmadığını göz önüne alarak, ilgili düzenlemenin öngörülebilirlik ve yasaya uygun olma anlamında gereklilikleri karşıladığı sonucuna varmıştır.⁶⁶⁰ Meşru amaç konusunda, söz konusu tedbirin amacının başvuru sahibinin eşinin haklarını korumak olduğunu (kocasının saldırgan davranışı ile alkol bağımlılığı arasında bir ilişki kurmak ve kocasının kusurlu olduğuna dair boşanma dilekçesini desteklemek amacı ile) olduğu kanaatine varılmıştır.⁶⁶¹ Bu kanaat üzerinden, müdahalenin amacının başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak, somut olayda ise eşin iddialarında başarılı olmak için delil gösterme hakkını korumak olduğu değerlendirilmiştir.⁶⁶²

⁶⁵³ L.L. v. Fransa [2006] 7508/02 ve 30566/04.

⁶⁵⁴ L.L. v. Fransa paras 4-13.

⁶⁵⁵ L.L. v. Fransa para 32.

⁶⁵⁶ L.L. v. Fransa para 33.

⁶⁵⁷ Ibid.

⁶⁵⁸ L.L. v. Fransa para 34.

⁶⁵⁹ Ibid.

⁶⁶⁰ L.L. v. Fransa para 37.

⁶⁶¹ L.L. v. Fransa para 40.

⁶⁶² Ibid.

Bu değerlendirmeden sonra ise, demokratik bir toplumda gerekli olma unsurunun değerlendirilmesine geçilmiştir. Bu değerlendirmede, devletin takdir hakkı da göz önüne alınarak, müdahalenin uygun olduğuna dair ileri sürülen nedenlerin ilgili ve yeterli olup olmadığı ile tedbirin izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığının değerlendirileceği açıklanmıştır.⁶⁶³ AİHM ilk olarak, sadece medikal verilerin değil kişisel verilerin korunmasının da AİHS madde 8 kapsamında koruma altına alınan kişinin özel ve aile hayatına saygı hakkından yararlanabilmesi için temel bir öneme sahip olduğunu yinelemiştir.⁶⁶⁴ Sağlık verilerinin gizliliğine saygı gösterilmesinin, AİHS'e taraf olan tüm devletlerin hukuk sistemleri için hayati bir ilke olduğu belirtilmiştir.⁶⁶⁵ Bu nedenle, iç hukukun, kişisel sağlık verilerinin herhangi bir şekilde iletilmesini veya ifşa edilmesini önlemek için uygun güvenceleri sağlaması gerektiği yönündeki içtihadına atıf yapmıştır.⁶⁶⁶ AİHM somut olayda olduğu gibi boşanmaya ilişkin bir dava sırasında özel ve aile hayatına ilişkin bilgilerin değerlendirilmesi ile kişilerin özel hayat alanına müdahale edilerek karşılıklı menfaatler üzerinden bir değerlendirme yapılmasının ve karar verilmesinin mahkemenin görevi olduğunu kabul etmiştir.⁶⁶⁷ Ancak, bu müdahalenin davanın gerçekleri ve yargılama süreci göz önüne alınarak mümkün olduğu kadar kısıtlı olması gerektiği belirtilmiştir.⁶⁶⁸

Somut olay özelinde ise başvuru sahibinin kusurundan dolayı boşanma kararı verilmesinde uyuşmazlığa konu olan dokümanın (medikal verileri içeren doküman) belirleyici olmadığı, sadece mahkemenin kararına dayanak olan kanıtlardan biri olduğu tespit edilmiştir.⁶⁶⁹ Başka dokümanların ve ifadelerin mahkemenin kararında belirleyici rol oynadığı belirtilmiştir.⁶⁷⁰ Medikal bilgileri içeren dokümanın ise ikincil ve alternatif bir kullanımı olduğuna kanaat getirilmiştir.⁶⁷¹ Medikal bilgileri içeren doküman olmadan da mahkemenin aynı kararı vreceği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, yapılan müdahale başkalarının özgürlüklerini ve haklarını korumak için demokratik bir

⁶⁶³ L.L. v. Fransa para 43.

⁶⁶⁴ L.L. v. Fransa para 44.

⁶⁶⁵ Ibid.

⁶⁶⁶ L.L. v. Fransa para 44; Z v. Finlandiya [1997] 1997-I para 95.

⁶⁶⁷ L.L. v. Fransa para 45.

⁶⁶⁸ Ibid.

⁶⁶⁹ L.L. v. Fransa para 46.

⁶⁷⁰ Ibid.

⁶⁷¹ Ibid.

toplumda gerekli olarak değerlendirilmemiştir.⁶⁷² AİHM, AİHS madde 8(2) kapsamında hak ihlali olduğuna karar vermiştir.⁶⁷³

AİHM bu kararında özellikle sağlık verisi gibi hassas verilere yapılan müdahalenin (işleme) ciddiyetini göz önüne alarak, bu verilerin işlenmesinin veri işleme ile ulaşılmak istenen amaç için elzem olması gerektiği yönünde bir karar vermiştir. Bu durumda hasas verilerin işlenmesi için sadece işleme amacına uygunluk değil, bu amacın gerçekleştirilmesi için mutlak bir gereklilik şartının olduğu sonucuna varılabilir.

Minimum veri işleme ilkesi gereği işlenen veriler işleme amacına uygun olmalı, bu amacı gerçekleştirmek için gerekli minimum veri işlenmelidir. Özellikle temel hakların korunması söz konusu olduğunda bu konuda katı bir yaklaşım sergilenmesi ve en elzem amaçlar için dahi veri işlenmesi mümkün olduğu kadar ile minimum olmalıdır. Bir sonraki başlıkta verilerin doğruluğu ilkesi ABAD ve AİHM içtihadı ile birlikte genel olarak değerlendirilecektir.

4. Verilerin Doğruluğu

Verilerin doğruluğu ve güncelliği ilkesi ise özellikle diğer ilkelere göre daha az gündem olsa da kişisel verilerin korunması açısından önem arz eden bir ilke olmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte dolaşımda olan kişisel verilerin büyüklüğü ve veri sorumlularının sayısındaki aşırı artış ile kişisel verilerin doğruluğu ve güncelliğinin sağlanması gerekliliği bu durumu pekiştirmektedir. Verilerin doğruluğu ve güncelliği ilkesi hem AB mevzuatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan hakların korunması için gerekli kabul edilmiştir.⁶⁷⁴ 2016/679 sayılı Tüzük uyarınca “kişisel veriler işlendikleri amaçlarla ilgili olarak doğru ve gereken şekilde, güncel tutulmalıdır; kişisel veriler işlendikleri amaçlar göz önünde tutularak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımlar atılmalıdır.”⁶⁷⁵ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme uyarınca “kişisel veriler doğru bilgiyi yansıtmalı ve gerektiğinde

⁶⁷² Ibid.

⁶⁷³ L.L. v. Fransa para 48.

⁶⁷⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (d) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (d).

⁶⁷⁵ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (d).

güncellenmelidir.”⁶⁷⁶ Verilerin doğruluğunu sağlama yükümlülüğü, veri işlemenin amacı bağlamında anlaşılmalıdır.⁶⁷⁷

ABAD, *Rijkeboer* kararında verilere erişim hakkı üzerinden verilerin doğruluğu ve güncelliği ilkesini değerlendirmiştir. Somut olayda 26 Ekim 2005 tarihli mektupla, veri öznesi, Rotterdam Yerel Yönetiminden, bu tarihten önceki iki yıl içinde, yerel makamların kişisel kayıtlarından kendisi ile ilgili verilerin üçüncü şahıslar ile paylaşıldığı tüm durumları kendisine bildirilmesini talep etmiştir. Veri öznesi ayrıca, verilerin paylaşıldığı kişilerin kimliklerini ve bu kişilere açıklanan verilerin içeriğini öğrenmek istemiştir. Başka bir belediye sınırlarına taşınmış olan veri öznesi, özellikle eski adres bilgisinin kime verildiğini bilmek istemiştir.⁶⁷⁸ 27 Ekim ve 29 Kasım 2005 tarihli kararlarla, Rotterdam Yerel Yönetimi, yalnızca veri öznesinin talep tarihinden önceki bir yıllık döneme ilişkin verileri veri öznesine bildirerek, veri öznesinin talebine kısmen uymuştur.⁶⁷⁹ Ancak, veri öznesinin talebine ilişkin olan ve bir yıldan fazla bir süre öncesine ait veriler otomatik olarak silinmiştir.⁶⁸⁰ Somut olayda ABAD önüne gelen uyumsuzluk 95/46 sayılı Direktif madde 12(a) uyarınca bir bireyin kendisiyle ilgili kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri hakkındaki bilgilere ve iletilen verilerin içeriğine erişim hakkının, erişim talebinden önceki bir yıllık bir süre ile sınırlı olup olamayacağı noktasında toplanmaktadır.⁶⁸¹

Gizlilik hakkının, veri sahibinin kişisel verilerinin doğru ve hukuka uygun bir şekilde işlendiğinden, yani özellikle kendisiyle ilgili temel verilerin doğru olduğundan ve yetkili alıcılara ifşa edildiğinden emin olabileceği anlamına geldiği açıklanmıştır.⁶⁸² 95/46 sayılı Direktif resital 41’e atıf yapılarak gerekli kontrollerin yapılabilmesi için ilgili kişinin kendisi ile ilgili işlenmekte olan verilere erişim hakkına sahip olması gerekliliği vurgulanmıştır.⁶⁸³ Erişim hakkının geçmişe etkili olması gerektiği, aksi takdirde, veri sahibinin, hukuka aykırı veya doğru olmadığı varsayılan verilerin düzeltilmesi, silinmesi, bloke edilmesi veya bu durumlar ile ilgili yasal işlem başlatma

⁶⁷⁶ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (d).

⁶⁷⁷ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 127.

⁶⁷⁸ C-553/07 *College van burgemeester en wethouders van Rotterdam v. M. E. E. Rijkeboer*, [2009] ECLI:EU:C:2009:293 paragraf 23.

⁶⁷⁹ *Rijkeboer* para 24.

⁶⁸⁰ *Rijkeboer* para 25.

⁶⁸¹ *Rijkeboer* para 31.

⁶⁸² *Rijkeboer* para 48.

⁶⁸³ *Rijkeboer* para 48.

hakkını etkin bir şekilde kullanamayacağı ve uğradığı zararı tazmin edemeyeceği tespit edilmiştir.⁶⁸⁴

Veri öznesi, talebi öncesindeki dönemde kendisiyle ilgili verilerin paylaşıldığı alıcılara ilgili bilgileri kendisine vermeyi reddetmesi nedeni ile Rotterdam Yerel Yönetimine dava açmıştır.⁶⁸⁵ ABAD'ın önüne gelen hukuki sorun Hollanda Kanununda yer alan verilerin ilgili talepten bir yıl öncesine kadar iletilmesine ilişkin kısıtlamanın orantılılık ilkesine uygun olup olmadığı noktasındadır.⁶⁸⁶

ABAD'a göre "mahremiyet hakkının, veri öznesinin kişisel verilerinin doğru ve hukuka uygun bir şekilde işlendiğinden, yani özellikle veri öznesine ait temel verilerin doğru olduğundan ve yetkili taraflara açıklandığından emin olabileceği anlamına geldiği" belirtilmiştir.⁶⁸⁷ Gerekli kontrollerin yapılabilmesi için veri öznesinin kendisi ile ilgili işlenen verilere erişim hakkına sahip olması gerektiği belirtilmiştir.⁶⁸⁸ 95/46 sayılı Direktif madde 14 uyarınca veri öznesinin özellikle verilerin eksik veya yanlış olması nedeniyle silinmesi hakkı olduğu veya verilerin açıklandığı üçüncü taraflar hakkında eğer bu bilgilendirmenin imkansız veya orantısız olduğu ispatlanmıyorsa ise bilgilendirme hakkı olduğu belirtilmiştir.⁶⁸⁹

ABAD veri öznesinin, gizliliğini koruma konusundaki menfaatinin verileri düzeltme hakkını ve dolayısıyla verilerin doğruluğu ilkesini içerdiğini açıklamıştır.⁶⁹⁰ Orantılılık değerlendirmesinde veri kontrollerinin veri saklamadan kaynaklı yükü göz önüne alınırken verileri düzeltme hakkının da (dolayısıyla verilerin doğruluğu ilkesinin de) dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.⁶⁹¹

ABAD'a göre temel veriler çok daha uzun süre saklanır iken kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri ile açıklanan verilerin içeriğine ilişkin bilgilerin bir yıl süreyle saklanması gerekmektedir ve buna bağlı olarak bu bilgilere erişim sınırlanmıştır.⁶⁹² Bu bilgilerin daha uzun süre saklanmasının kontrolör üzerinde aşırı bir yük oluşturacağı ispanlanmadıkça, bu durum yarışan menfaatler ve yükümlülük

⁶⁸⁴ Rijkeboer para 54.

⁶⁸⁵ Rijkeboer para 26.

⁶⁸⁶ Rijkeboer para 29.

⁶⁸⁷ Rijkeboer para 49.

⁶⁸⁸ Ibid.

⁶⁸⁹ Rijkeboer para 14.

⁶⁹⁰ Rijkeboer para 64.

⁶⁹¹ Ibid.

⁶⁹² Rijkeboer para 66.

arasında 95/46 sayılı Direktif madde 12(a) kapsamında adil bir denge sağlanmadığına karar verilmiştir.⁶⁹³

ABAD verilerin doğruluğu ilkesi üzerinden verilere erişim hakkına işaret etmiştir. Daha sonra ise verilerin paylaşımına ilişkin verilerin, asıl verilerden daha az süre ile saklanması orantısız olarak değerlendirmiştir. Article 29 Working Party (Daha sonra Avrupa Veri Koruma Otoritesi) ise veri kontrolörlerinin, yeniden kullanılan veya dolaylı olarak elde edilen verilerin doğru ve güncel olduğunu sürekli olarak doğrulamak ve sağlamak için ciddi önlemler alması gerektiğini belirtmiştir.⁶⁹⁴ Bunun, işlenmekte olan kişisel veriler hakkında veri sahibine net bilgi sağlanması ile veri sahibinin herhangi bir yanlışlığı düzeltebilmesi ve veri kalitesini iyileştirebilmesi hakkını güçlendirdiği açıklanmıştır.

AİHM, *Khelili v. İsviçre* kararında ise ilgili suçlardan herhangi bir mahkûmiyet bulunmamasına rağmen polisin, başvuru sahibinin mesleğini ahlak dışı olarak tanımlayan kayıtlarını değerlendirmiştir.⁶⁹⁵ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda, 1993 yılında Cenevre’de yapılan bir polis kontrolü sırasında polis, başvuru sahibinin üzerinde “birlikte bir şeyler içmek veya zaman zaman dışarı çıkmak için bir erkekle tanışmak isteyen, otuzlarının sonunda hoş, güzel kadın” yazan kartvizit taşıdığını tespit etmiştir. Başvuru sahibi, bu bilgi üzerine, Cenevre polisinin kayıtlarına hayat kadını olarak girdiğini iddia etmiştir. Başvuru sahibi sürekli olarak bu bilginin doğruluğunu reddetmiştir. Başvuru sahibi 2003 yılında ve 2006 yılında, polis bilgisayar kayıtlarında bu bilginin hala görüldüğünü öğrendikten sonra bu bilgiye dair kelimenin silinmesini talep etmiştir. Polis, başvuranın talebini kabul etmiştir. Ancak 2001 yılında başvuru sahibine yönelik tehdit ve hakaret içeren davranışlara ilişkin suç duyuruları kapsamındaki verilerden, bu tür bilgilerin önleyici tedbir olarak saklanması gerektiği gerekçesiyle ilgili kelimeyi silmeyi reddetmiştir. Başvuru sahibi mahkemelerde bu karara itiraz etmiş ancak başarılı olamamıştır.⁶⁹⁶

AİHM, önceki içtihadına atıf yaparak kamu otoriteleri tarafından kişinin özel hayatına dair bilginin saklanması AIHS madde 8 kapsamında müdahale olduğunu

⁶⁹³ Rijkeboer para 66; bu kararın saklama süresine ilişkin unsurları ikinci bölüm sınırlı saklama ilkesi başlığı altında detaylı olarak değerlendirilecektir.

⁶⁹⁴ Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679, 2017, s. 19.

⁶⁹⁵ *Khelili v. İsviçre* [2011] 16188/07.

⁶⁹⁶ *Khelili v. İsviçre* para 7-19.

yinelemiştir.⁶⁹⁷ Ayrıca, bu bilginin kullanılıp kullanılmamasının müdahale olarak değerlendirilmesi açısından bir önemi olmadığı altı çizilmiştir.⁶⁹⁸ Kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ait bir veri olduğu için kişinin profesyonel hayatı dahil olmak üzere özel hayatına dahil bir bilginin saklanması, AİHM tarafından AİHS madde 8 kapsamında bir müdahale olarak değerlendirilmiştir.⁶⁹⁹ AİHM bunun üzerine müdahalenin kabul edilebilirliğini değerlendirmeye başlamıştır.⁷⁰⁰

Yasayla öngörülme unsuru açısından AİHM başvuru sahibinin bir itirazı olmadığını göz önüne alarak, yapılan müdahalenin iç hukukta yasal dayanağının olduğunu tespit etmiştir.⁷⁰¹ AİHM, ayrıca hükümetin yapılan müdahalenin suç ile mücadele ve üçüncü kişilerin haklarını koruma meşru amacı taşıdığına dair beyanını kabul etmiştir.⁷⁰² AİHM bu aşamadan sonra müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmasını değerlendirmeye geçmiştir.⁷⁰³

AİHM, özellikle 1993 yılına ilişkin kayıt konusunda belirli kriterler üzerinden orantılılık değerlendirmesinde bulunmuştur. İlk olarak başvuru sahibi veri öznesine ilişkin bu kaydın özellikle uzun bir süre tutulması bakımından AİHS madde 8 kapsamında korunan haklara karşı ciddi bir müdahale olduğu tespit edilmiştir.⁷⁰⁴ AİHM özellikle verilerin otomatik işlenmesi ile birlikte bu kaydın başvuru sahibi veri öznesinin günlük hayatını ciddi bir şekilde zorlaştıracaklarını vurgulamıştır.⁷⁰⁵

Kamu menfaati açısından yaptığı değerlendirme sırasında AİHM, 1993 yılındaki kaydın çok düşük bir delil niteliği taşıyan bir kartvizite dayandığı ve başvuru sahibi veri öznesinin kayda ilişkin faaliyetin sadece şüphelisi olduğunun altını çizmiştir.⁷⁰⁶ 2001 yılındaki şikayetlerin ise 1993 yılındaki kayıt ile bir ilişkisinin olmadığı belirtilmiştir.⁷⁰⁷ 1993 yılındaki kayıt ile ilgili başvuru sahibi veri öznesinin herhangi bir hüküm giymediği ve ilgili kamu otoriteleri tarafında bu kaydın silinmesinin mümkün olmadığına dair bir bilgi gelmemesi de göz önüne alınmıştır.⁷⁰⁸ Son olarak AİHM,

⁶⁹⁷ Khelili v. İsviçre para 55; Leander v. İsveç para 48.

⁶⁹⁸ Khelili v. İsviçre para 55; Amann v. İsviçre para 69.

⁶⁹⁹ Khelili v. İsviçre para 56 ve 57.

⁷⁰⁰ Khelili v. İsviçre para 57.

⁷⁰¹ Khelili v. İsviçre para 58.

⁷⁰² Khelili v. İsviçre para 59.

⁷⁰³ Ibid.

⁷⁰⁴ Khelili v. İsviçre para 63.

⁷⁰⁵ Khelili v. İsviçre para 64.

⁷⁰⁶ Khelili v. İsviçre para 65 ve 66.

⁷⁰⁷ Khelili v. İsviçre para 67.

⁷⁰⁸ Khelili v. İsviçre para 68.

1993 yılına ilişkin kaydın daha sonra düzeltilmiş olduğunu ve başvuru sahibi veri öznesine kayda ilişkin çelişkili bilgiler verildiğinin önemli olduğunu belirtmiştir.⁷⁰⁹ AİHM başvuru sahibi veri öznesinin karşılaştığı belirsiz durum, kamu otoritelerinin çelişkili yaklaşımları ve yapılan müdahalenin ciddiyetini göz önüne alarak, AİHS madde 8 ile korunan hakların ihlal edildiğine karar vermiştir.⁷¹⁰

AİHM'in bu kararı ile verilerin tahminler ve öngörülere üzerinden saklanamayacağı, doğruluğu ispatlanmayan verilerin üçüncü taraflar ile paylaşılması ve doğru kabul edilmesini riskini taşıdığı açıkladığı belirtilmektedir.⁷¹¹ AİHM bu kararında iki aşamalı bir değerlendirmede bulunmuştur. Öncelikle, şüphenin delil niteliği düşük bir noktadan kaynaklanması ve veri öznesinin sadece şüpheli olmasını göz önüne alarak, verinin doğruluğunun ispatlanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu noktadan itibaren ise, yanlış verinin özel hayata verebileceği zararı göz önüne alarak ihlal olduğuna karar vermiştir.

ABAD kararı ile verilerin doğru bir şekilde saklanması gerektiğini belirtirken, AİHM verilerin doğru bir şekilde saklanmasının veri kontrolörünün sorumluluğunda olduğunu belirtmiştir. Verilerin doğruluğu ilkesi tek başına veri öznesi açısından denetlenmesi zor haklardan biri olarak değerlendirilmeyebilir. Ancak özellikle verilerin silinmesi, verilere erişim gibi hakların asıl özünde dayandığı ilke olarak önem arz etmektedir. Özellikle yanlış verilerin silinmesi hakkının kullanımı ve dolayısıyla bu durumun tespiti amacı ile verilere erişim hakkının kullanımına yönelik ihtiyaç, veri kontrolörünün yapacağı öz veri doğruluğu denetimleri ile büyük oranda azalacaktır. Bu durum ise, veri koruma konusunda denetim makamlarının ve ulusal mahkemelerin yoğunluğuna olumlu katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, verilerin doğruluğu ilkesine etkin bir saygı, hukukun en önemli ilkelerinden olan adil yargılama ve hukuka erişim ilkelerinin uygulanmasını pozitif yönde katkı sağlayacaktır.

Bu başlık altında verilerin doğruluğu ilkesi hakkında bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Bir sonraki başlıkta sınırlı saklama ilkesi incelenmeye çalışılacaktır.

⁷⁰⁹ Khelili v. İsviçre para 69.

⁷¹⁰ Khelili v. İsviçre para 70.

⁷¹¹ DIMITROVA, DIANA, "The Rise of the Personal Data Quality Principle. Is it Legal and Does it Have an Impact on the Right to Rectification?" Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3790602>, erişim tarihi: 25/07/2022, s. 11 ve 12.

5. Sınırlı Saklama

Bu başlık altında sınırlı saklama ilkesi, genel bir bilgilendirme sonrası ABAD ve AİHM içtihadı üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Saklama süresinin sınırlı olması ilkesi özellikle saklama yöntemlerindeki gelişmeler ve neredeyse sınırsız süreli saklama imkânlarının ortaya çıkması ile öne çıkan, dolayısıyla teknolojik gelişmeler ile birlikte önemi artan bir ilkedir. Saklama süresinin sınırlı olması ilkesi hem verilerin doğruluğu ve güncelliği ilkesi hem de AB mevzuatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile güvence altına alınan hakların korunması için gerekli kabul edilmiştir.⁷¹² 2016/679 sayılı Tüzük uyarınca “kişisel veriler veri sahiplerinin yalnızca kişisel verilerin işleme amaçlarının gerektirdiği sürece teşhis edilmesini sağlayacak şekilde tutulmalıdır.”⁷¹³ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme uyarınca “kişisel veriler işleme amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olan süreyi aşmayacak şekilde ilgili kişilerin kimliklerini belirlemeye imkân veren bir biçimde işlenmelidir.”⁷¹⁴

ABAD, *Digital Rights Ireland Ltd* kararında verilerin saklanma süresinin belirsiz olması durumunu değerlendirmiştir.⁷¹⁵ Veri saklama süresiyle ilgili olarak, ilgili düzenleme uyarınca verilerin veri kategorileri arasında, izlenen amaç veya ilgili kişilere göre olası yararlılıkları temelinde ayırım yapılmaksızın en az altı 6 boyunca saklanmasını gerektirdiğini belirtmiştir.⁷¹⁶ Ayrıca, bu süre en az 6 ay ile en fazla 24 ay olarak belirlenmiş, ancak ilgili düzenleme saklama süresinin kesinlikle gerekli olanla sınırlı kalmasını sağlamak için bu sürenin değerlendirilmesi için gereken objektif kriterlere dayanması gerektiğini içermemiştir.⁷¹⁷

Bu değerlendirmeler ışığında ABAD ilgili düzenlemede temel haklara yapılan müdahalenin kapsamını düzenleyen açık ve kesin kurallar koymadığını belirtmiştir. Bu nedenle, düzenlemenin, AB'nin hukuk düzenindeki temel haklara geniş kapsamlı ve özellikle ciddi bir müdahaleyi içerdiğine ve böyle bir müdahalenin fiilen kesinlikle gerekli olanla sınırlı olmasını sağlamaya yönelik hükümlerle kesin olarak

⁷¹² 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (e) ve Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (e).

⁷¹³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 5 (1) (e).

⁷¹⁴ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 5 (4) (e).

⁷¹⁵ C-293/12 and C-594/12 *Digital Rights Ireland Ltd v. Minister for Communications, Marine and Natural Resources and diğerleri and Kärntner Landesregierung ve diğerleri*, [2014] ECLI:EU:C:2014:238; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Mümkün olan en az verinin işlenmesi ilkesi.

⁷¹⁶ C-293/12 and C-594/12 *Digital Rights Ireland Ltd v. diğerleri* paragraf 63.

⁷¹⁷ *Digital Rights Ireland Ltd* para 64.

sınırlanmadığına karar vermiştir.⁷¹⁸ ABAD'ın saklama süresinin belirlenmesini objektif kriterlere dayandırılması gerektiğini belirterek sınırlı saklama ilkesini işaret ettiği ileri sürülmüştür.⁷¹⁹ Bu karar ile sınırlı saklama ilkesi gereği verilerin saklanacağı sürenin net olarak belirlenmesi gerektiği, saklama süresinin belli aralıklar arasında ve muallak olarak belirlenen uygulamaların veri koruma hakkına aykırı olduğu belirlenmiştir.

ABAD, *Rijkeboer* kararında saklama süresi konusunu ilişkili veriler üzerinden değerlendirmiştir.⁷²⁰ ABAD, kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri ve açıklanan verilerin içeriği hakkındaki bilgilere erişim hakkı konusunda bir zaman sınırının belirlenmesi (verilerin saklanması yönünden) ile ilgili olarak belli unsurlar belirlemiştir.⁷²¹

İlk olarak verilerin tutulma süresinin önemli bir parametre olduğunun altı çizilmiştir.⁷²² Çok fazla verinin tutulması gerektiği durumlarda, verilerin saklanması aşırı bir yüke neden olabileceği açıklanmıştır.⁷²³ Veri kontrolörünün böyle bir yük ile sorumlu tutulmaması gerektiği belirtilmiştir.⁷²⁴ Veri öznelerinin sayısı ve verinin yaşının göz önüne alınabilecek unsurlar arasında olduğu açıklanmıştır.⁷²⁵ Ayrıca veri kontrolörünün veri işlemeden kaynaklanan risklere karşı gerekli teknik ve operasyonel önlemleri alması gerektiği ve bunun maliyetinin de bir unsur olduğu belirlenmiştir.⁷²⁶ Sonuç olarak, ABAD'a göre temel veriler çok daha uzun süre saklanır iken kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri ile açıklanan verilerin içeriğine ilişkin bilgilerin bir yıl süreyle saklanması gerekmektedir ve buna bağlı olarak bu bilgilere erişim sınırlandırılmıştır.⁷²⁷ ABAD, 95/46 sayılı Direktif madde 12(a) kapsamında adil bir denge sağlanmadığına karar vermiştir.⁷²⁸ ABAD, bu kararı ile özellikle verilere erişime dair ve benzeri ikincil bilgilerin, en az asıl verilerin süresi kadar saklanması yönünde içtihat

⁷¹⁸ Digital Rights Ireland Ltd para 65.

⁷¹⁹ BIEKER, 2022, s. 85.

⁷²⁰ C-553/07 *College van burgemeester en wethouders van Rotterdam v. M. E. E. Rijkeboer*, [2009] ECLI:EU:C:2009:293; somut olay ve uyumsuzluk hakkında detaylı bilgi için bkz. Verilerin doğruluğu ilkesi.

⁷²¹ *Rijkeboer* para 63.

⁷²² *Rijkeboer* para 58.

⁷²³ *Rijkeboer* para 60.

⁷²⁴ *Rijkeboer* para 61.

⁷²⁵ *Rijkeboer* para 62.

⁷²⁶ *Ibid.*

⁷²⁷ *Rijkeboer* para 66.

⁷²⁸ *Rijkeboer* para 66; bu kararın saklama süresine ilişkin unsurları ikinci bölüm sınırlı saklama ilkesi başlığı altında detaylı olarak değerlendirecektir.

oluşmuştur. Bu yaklaşım ile verilerin doğruluğu ve verilerin bütünlüğü ve gizliliği ilkeleri açısından da tamamlayıcı ve doğru bir yaklaşım ortaya çıkmıştır.

AİHM, *S. ve Marper v. Birleşik Krallık* kararında hassas kişisel verilerin saklama süresi konusunu değerlendirmiştir.⁷²⁹ 1984 tarihli Polis ve Suç Delilleri Yasası (PACE) madde 64 uyarınca, suç işlediğinden şüphelenilen bir kişiden (müteakip cezai kovuşturma o kişinin beraat etmesi veya salıverilmesiyle sonuçlansa dahi) alınan parmak izleri ve DNA örnekleri, süre sınırı olmaksızın saklanabilmiştir. AİHM önündeki uyuşmazlıkta, her iki başvuru sahibi de ceza gerektiren suçlarla itham edilmiş ancak mahkûm edilmemiştir. On bir yaşında küçük bir çocuk olan birinci başvuru sahibi soyguna teşebbüsten beraat etmiştir, ikinci başvuru sahibine karşı eşini taciz ettiği iddiasıyla açılan ayrı bir dava da çift uzlaştıktan sonra resmen durdurulmuştur. Başvuru sahipleri, mahkûm olmadıkları gerçeğini göz önünde bulundurarak, parmak izlerinin ve cep telefonu örneklerinin imha edilmesini talep etmişlerdir, ancak her iki durumda da polis bunu reddetmiştir. Bu reddin yargısal denetimine yönelik başvuruları, temyizde onaylanan bir kararla reddedilmiştir. Temyiz makamı tarafından, başvuru sahiplerinin özel hayatına bir müdahale olduğu varsayıldığında bile, verilerin yalnızca sınırlı amaçlar için tutulması, suç mahallinden bir karşılaştırma örneği olmadan hiçbir işe yaramaması, genişletilmiş bir veri tabanının ciddi suçlarla mücadelede muazzam avantajlar sağlaması göz önüne alındığında bu müdahale sınırlı ve izlenen amaçla orantılı bulunmuştur.⁷³⁰

Mevcut olayda kamu otoriteleri tarafından saklanan üç tip verinin (parmak izi, DNA profili ve hücre örneği) hepsinin kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi ile ilişki olması nedeni ile 108 sayılı Sözleşme kapsamında kişisel veri olduğu tespit edilmiştir.⁷³¹ Sonrasında ise, gelecekte farklı kullanım riskleri taşımasından dolayı DNA profili ve hücre örneklerinin parmak izlerinden ayrı olarak AİHS madde 8 kapsamında bir müdahale olup olmamasının değerlendirilmesi uygun bulunmuştur.⁷³²

Hücre örnekleri ve DNA profili açısından bu verilerin sistematik bir şekilde saklanması müdahale için yeterli olduğu tespit edilmiştir.⁷³³ Ayrıca, genetik ve bilgi teknolojileri alanındaki hızlı gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, bu verilerin

⁷²⁹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık [2008] 30562/04 ve 30566/04.

⁷³⁰ S. ve Marper v. Birleşik Krallık paras 9-25.

⁷³¹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 68.

⁷³² S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 69.

⁷³³ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 70.

saklanması bugünden kestirilemeyecek şekilde kişilerin özel hayatına olumsuz etkileri olabileceğinin altı çizilmiştir.⁷³⁴ Bunun yanı sıra hücre örneklerinin sağlık ve kişiler için önem arz eden genetik bilgi içerdiği vurgulanmıştır. Bu açıdan, hücre örneklerinin içerdiği kişisel verilerin miktarı ve yapısı göz önüne alındığında, bu verilerin saklanması özel hayata saygı hakkına müdahale olduğuna karar verilmiştir.⁷³⁵ Bu bilgilerin sadece belirli bir kısmının kullanılmasının müdahale açısından bir etkisi olmadığını altı çizilmiştir.⁷³⁶

DNA profilleri hücre örneklerinden daha az miktarda kişisel veri içerse de benzersiz kişisel verileri içerdiği belirlenmiştir.⁷³⁷ DNA profillerinin kişiler arasında genetik bağı ortaya koyabilmesi göz önüne alındığında, DNA profillerinin saklanması kişilerin özel hayatına müdahale olduğu sonucuna varılmıştır.⁷³⁸ Hücre örnekleri ve DNA profillerinin saklanması AIHS madde 8(1) kapsamında müdahale olduğuna karar verilmiştir.⁷³⁹

Parmak izleri konusunda yapılan değerlendirmede ise; AIHM ilk olarak parmak izlerinin kişisel veri olduğunu ve kişinin fotoğrafı veya ses kaydı ile benzer nitelikte tanımlayıcı unsurlar içerdiğini belirtmiştir.⁷⁴⁰ AIHM, bu nedenle öncelikle, kişinin fotoğrafı veya ses kaydına ilişkin içtihadına ve Avrupa Konseyi organlarının görüşlerine atıfta bulunmuştur.⁷⁴¹ Bu kaynaklar ışığında AIHM, kimliği belli veya belirlenebilir kişilere ait parmak izi kayıtlarının otoriteler tarafından saklanması özel hayata ilişkin kaygılara neden olacağı sonucuna varmıştır.⁷⁴²

AIHM, başvuru sahiplerinin parmak izlerinin cezai soruşturma sırasında kayıt altına alındığını belirtmiştir.⁷⁴³ Bu kayıtların daha sonra ise, kalıcı olarak tutulmak ve cezai soruşturmalarda kimlik tespiti için otomatik araçlarla düzenli olarak işlenmek üzere ulusal bir veri tabanına kaydedildiğinin altı çizilmiştir.⁷⁴⁴ Sonuç olarak AIHM

⁷³⁴ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 72.

⁷³⁵ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 73.

⁷³⁶ Ibid.

⁷³⁷ S. ve Marper v. Birleşik Krallık paras 74 ve 75.

⁷³⁸ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 75.

⁷³⁹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 77.

⁷⁴⁰ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 81.

⁷⁴¹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık paras 82-84; Friedl v. Avusturya [1995] 305-B paras 49-51; P.G. ve J.H. v. Birleşik Krallık [2001-IX] 44787/98 paras 59-60.

⁷⁴² S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 85.

⁷⁴³ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 86.

⁷⁴⁴ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 86.

parmak izi kayıtlarının saklanması özel hayata saygı hakkına müdahale olduğuna karar vermiştir.⁷⁴⁵

Müdahalenin kabul edilebilirliğinin değerlendirmesinde ise AİHM her zamanki sıra ile ilk olarak yasayla öngörülme unsurunu incelemiştir.⁷⁴⁶ AİHM içtihadına atıf yaparak yasa ile öngörülmenin iç hukukta bir temeli olma ve hukukun üstünlüğünü ifade ettiğini açıklamıştır. Bu kapsamda, kanunun erişilebilir, öngörülebilir ve uygulanabilecek yeterlikte detaylı olması gerektiği belirtilmiştir.⁷⁴⁷ Bunun ise yasal düzenlemenin keyfiliğe karşı yeterli yasal koruma ile yetkili makamlara tanınan takdir yetkisinin kapsamını ve bu takdir yetkisinin kullanım şeklini yeterli açıklıkta olmasını gerektirdiği tekrarlanmıştır.⁷⁴⁸

Bu noktada ilgili yasal düzenlemenin amaç ve saklama şartları açısından genel ifadeler içerdiği ve bunun geniş bir yorum imkanı sağladığı tespit edilmiştir.⁷⁴⁹ AİHM gizli takip, dinleme benzeri önlemlerin güvenceler, kapsam ve uygulamaları hakkında açık ve detaylı kurallara tabi olması gerektiğine yönelik içtihadına atıf yapmıştır.⁷⁵⁰ Ancak bu değerlendirmenin daha geniş bir kapsamda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olması açısından yapıldığını göz önüne alarak, AİHS madde 8(2) anlamında yasamanın kalitesini değerlendirmeye gerek görmemiştir.⁷⁵¹

AİHM meşru menfaat açısından ise hükümetin öne sürdüğü parmak izi ve DNA bilgilerinin saklanması suçluların tespiti ve dolayısıyla suçun önlenmesi meşru amacını taşıdığına dair görüşünü kabul etmiştir.⁷⁵² AİHM bu aşamadan sonra müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmasını değerlendirmeye geçmiştir.

AİHM ilk önce demokratik bir toplumda gerekli olmaya dair genel unsurlara değinmiştir. Bu unsurlar, ivedi bir sosyal ihtiyaç, meşru amaç ile orantılılık, yeterli ve gerekli olmak şeklinde sayılmıştır.⁷⁵³ Ulusal makamların bu unsurlar üzerinden

⁷⁴⁵ Ibid.

⁷⁴⁶ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 95.

⁷⁴⁷ Ibid.

⁷⁴⁸ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 95; Malone v. Birleşik Krallık paras 66-68; Rotaru v. Romanya para 55; Amann v. İsviçre para 56.

⁷⁴⁹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 97 ve 98.

⁷⁵⁰ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 99; Kruslin v. Fransa [1990] Series A no. 176-A paras 33 ve 35; Rotaru v. Romanya paras 57-59; Weberve Saravia v. Almanya [2006-XI] 54934/00; Association for European Integration and Human Rights ve Ekimdzhev v. Bulgaristan [2007] 62540/00 paras 75-77; Liberty ve Diğerleri v. Birleşik Krallık [2008] 58243/00 paras 62 ve 63.

⁷⁵¹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 99.

⁷⁵² S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 100.

⁷⁵³ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 101.

değerlendirme yaparken takdir hakkı olduğu belirtilmiştir.⁷⁵⁴ Bu takdir hakkının mahremiyet veya temel hakların etkin bir şekilde yaralanılması söz konusu olduğunda daha az olduğu hatırlatılmıştır.⁷⁵⁵ Hatta, kişinin kimliği veya varlığı söz konusu olduğunda bu takdir hakkının çok daha sınırlı olduğu yinelenmiştir.⁷⁵⁶

Kişisel verilerin korunmasının kişinin özel ve aile hayatının etkin bir şekilde korunması için temel öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.⁷⁵⁷ İç hukuk gerekli güvenceleri sağlamalıdır, eğer kişisel verilerin korunması otomatik işleme veya verinin polisiye amaçlar ile kullanılmasına ilişkin ise bu güvencelerin daha fazla olması gerektiğinin altı çizilmiştir.⁷⁵⁸ İç hukukun, bu tür verilerin ilgili olmasını ve saklanma amaçlarına göre aşırı olmamasını özellikle sağlaması gerektiği vurgulanmıştır.⁷⁵⁹ Ayrıca, veri öznelerinin tanımlanmasına izin veren bir biçimde saklanan verilerin, bu verilerin saklanma amacı için gerekli olandan daha uzun bir süre saklanamayacağı belirtilmiştir.⁷⁶⁰ Bu durumun özellikle DNA bilgisi gibi özel nitelikte veriler için daha bir geçerli olduğu açıklanmıştır.⁷⁶¹

AİHM, somut olayda temel uyuşmazlığın başvuru sahiplerinin parmak izlerinin ve DNA verilerinin, belirli ceza gerektiren suçlardan şüpheli olan ancak suçlu bulunmayan kişiler olarak tutulmasının, AİHS madde 8(2) kapsamında haklı gösterilip gösterilemeyeceği olduğunu tekrar tespit etmiştir.⁷⁶² Kişisel verilerin korunmasının temel ilkelerinin, verilerin saklanmasının toplama amacı ile orantılı olmasını ve sınırlı bir süre için saklanmasını gerektirdiği belirtilmiştir.⁷⁶³ Sözleşme tarafı devletlerin büyük çoğunluğunda benzeri verilerin cezai soruşturmalar sırasında saklanmasına belli suçlar dahilinde izin verildiği ve bu verilerin beraat veya kovuşturmayaya yer olmaması durumunda belli bir süre sonra veya hemen imha edildiğinin altı çizilmiştir.⁷⁶⁴

AİHM şüpheli ancak hüküm giymemiş tüm kişilerin parmak izi ve DNA verilerinin kalıcı olarak saklanmasının ilgili ve yeterli nedenlere dayanıp dayanmadığını

⁷⁵⁴ S. ve Marper v. Birleşik Krallık paras 101 ve 102.

⁷⁵⁵ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 102; Connors v. Birleşik Krallık [2004] 66746/01 para 82.

⁷⁵⁶ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 102; Evans v. Birleşik Krallık [2007-I] 6339/05 para 77.

⁷⁵⁷ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 103.

⁷⁵⁸ Ibid.

⁷⁵⁹ Ibid.

⁷⁶⁰ Ibid.

⁷⁶¹ Ibid.

⁷⁶² S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 106.

⁷⁶³ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 107.

⁷⁶⁴ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 108.

da değerlendirmiştir.⁷⁶⁵ AİHM, veri tabanının genişletilmesinin her halükarda suçun tespiti ve önlenmesine katkıda bulunduğunu kabul etmiştir.⁷⁶⁶ Ancak, AİHM, İngiltere ve Galler'deki veri saklama yetkisinin genel ve ayırım gözetmeyen yapısından dolayı sarsılmıştır.⁷⁶⁷

İlk olarak suçun türü veya ilgili kişinin yaşı üzerinden bir ayırım yapmadan kişisel veriler saklanmıştır.⁷⁶⁸ İkinci olarak ise yine suçun türü veya ilgili kişinin yaşı üzerinden bir ayırım yapılmadan veriler sınırsız bir süre için saklanmıştır.⁷⁶⁹ Sonuç olarak kişisel verilerin saklanmasına ilişkin bağımsız bir gözden geçirmeye yönelik olay bazlı faktörleri içeren kriterler tanımlanmamıştır.⁷⁷⁰ Beraat etmiş kişilerin verilerinin saklanmasının masumiyet karinesi açısından bu kişiler üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.⁷⁷¹ Bu durumun yaşı küçük kişiler için daha da zarar verici etkileri olabileceği vurgulanmıştır.⁷⁷²

Nihai olarak, AİHM şüpheli olan ama suçlu bulunmayan kişilerin parmak izlerinin, hücresel örneklerinin ve DNA profillerinin saklanmasına yönelik yetkilerin kapalı ve ayırım gözetmeyen yapısını göz önüne alarak, yarışan menfaatler arasında adil bir dengenin gözetilmediği sonucuna varmıştır.⁷⁷³ AİHM, demokratik bir toplumda gerekli olma konusunda tanınan kabul edilebilir takdir hakkının aşıldığını değerlendirmiş ve bu durumda sağlanan güvenceleri değerlendirmeye gerek görmemiştir.⁷⁷⁴ AİHS madde 8'in ihlal edildiğine karar verilmiştir.⁷⁷⁵

AİHM bu kararı ile içtihadı önemli bir katkı sağlamıştır. ABAD bu karara atıfta bulunmuştur.⁷⁷⁶ Bu ise veri koruma alanında AİHM ve ABAD'ın ortak yaklaşımı için önemli bir göstergesidir. Diğer taraftan, AİHM bu kararı ile saklama süresi açısından, ilk olarak sınırsız saklama süresinin ciddi bir müdahale olduğunu ve kabul edilemez olduğunu belirlemiştir. Ayrıca, saklama süresi belirlenirken, veri öznesine ait unsurlar (somut olayda yaş), müdahalenin amacına ilişkin unsurlar (somut olayda ceza)

⁷⁶⁵ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 114.

⁷⁶⁶ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 117.

⁷⁶⁷ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 119.

⁷⁶⁸ Ibid.

⁷⁶⁹ Ibid.

⁷⁷⁰ Ibid.

⁷⁷¹ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 122.

⁷⁷² S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 124.

⁷⁷³ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 125.

⁷⁷⁴ Ibid.

⁷⁷⁵ S. ve Marper v. Birleşik Krallık para 126.

⁷⁷⁶ Digital Rights Ireland Ltd para 47.

soruşturmaya konu suçun türü) açısından ayrı ayrı değerlendirme yapılması ve farklı saklama sürelerinin belirlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Sınırlı saklama süresi değerlendirilirken özellikle veri tipinin dikkate alınması önem kazanmıştır. Ayrıca, teknolojik gelişmeler nedeni ile veri saklamanın sonuçlarının öngörülemez olduğunun belirlenmiş olması da önemli bir görüştür. Sınırlı saklama ilkesi sadece somut olaya göre değil, gelecekte ortaya çıkabilecek riskler göz önüne alınarak da değerlendirme yapılmasını içerecek şekilde bir değerlendirme gerektirmektedir. Bu yaklaşım ise veri koruma hukukunun çok katmanlı (sadece geçmiş veya bugün değil, aynı zamanda gelecekte ortaya çıkabilecek riskleri ve zararları göz önüne alan değerlendirme aşamalarını içeren) yapısını ortaya koymuştur.

Bu başlık altında sınırlı saklama ilkesi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki başlıkta bütünlük ve gizlilik hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

6. Bütünlük ve Gizlilik

Bu başlık altında ilk olarak bütünlük ve gizlilik hakkında genel bir bilgilendirilme yapılmaya çalışılacaktır. Daha sonra ise, bu hususlar ABAD ve AİHM kararları üzerinden incelenecektir.

AB müktesebatı uyarınca “veri kontrolörü ve veri işleyen, son teknoloji, uygulama maliyetleri ve işleme faaliyetinin mahiyeti, kapsamı, bağlamı ve amaçlarının yanı sıra gerçek kişilerin hakları ve özgürlükleri açısından çeşitli olasılıklar ve ciddiyeyle sahip riskleri dikkate alarak, risk açısından uygun bir güvenlik seviyesi sağlamak üzere, uygun olduğu hallerde, uygun teknik ve düzenlemeye ilişkin tedbirler uygulamak ile yükümlüdür.”⁷⁷⁷ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme madde 7 (1) uyarınca “tarafardan her biri, kişisel verilere kazara veya yetkisiz erişim, imha, kayıp, kullanım, değişiklik veya ifşa gibi risklere karşı veri kontrolörünün ve uygun olduğu durumlarda veri işleyenin uygun güvenlik önlemleri almasını sağlayacaktır.”

AİHM, *I v. Finlandiya* kararında HIV pozitif bir kişinin tıbbi kayıtlarının yetkisiz erişimden yetersiz korunması konusunu değerlendirmiştir.⁷⁷⁸ Somut olaya konu olan uyuşmazlıkta başvuru sahibi bir devlet hastanesinde hemşire olarak çalışmıştır. 1987’den itibaren aynı hastanenin bulaşıcı hastalıklar polikliniğine, kendisine HIV

⁷⁷⁷ 2016/679 Sayılı md. 32 (1).

⁷⁷⁸ *I v. Finlandiya* [2008] 20511/03.

pozitif teşhisi konulduktan sonra düzenli ziyaretlerde bulunmuştur. 1992'nin başlarında meslektaşlarının hastalığının farkında olduğundan şüphelenmeye başlamıştır. O sırada hastane personelinin, hastaların teşhisleri ve tedavi eden doktorlar hakkında bilgi içeren hasta kayıtlarına serbestçe erişim yetkisine sahip olduğu anlaşılmıştır. Başvuru sahibi şüphelerini doktoruna iletmış ve hastane kayıt sistemi, bundan böyle sadece tedavi ile ilgili kliniğin personelinin hasta kayıtlarına erişebilmesi sağlanacak şekilde değiştirilmiştir. Başvuru sahibi sahte bir isimle kayıt altına alınmış ve kendisine yeni bir sosyal güvenlik numarası verilmiştir. Başvuru sahibi daha sonra, gizli hasta kayıtlarına kimin eriştiğini belirlemek amacıyla İlçe İdari Kurulu'na şikâyetle bulunmuştur, ancak hastane idaresi, o zamanki veri kayıt sistemi ile bu bilgilerin elde edilmesinin mümkün olmadığını bildirmiştir. Başvuru sahibinin hukuk mahkemelerinde yaptığı tazminat talebi, hasta kayıtlarına hukuka aykırı bir şekilde erişildiğine dair kesin kanıt bulunmaması nedeniyle reddedilmiştir.⁷⁷⁹

Başvuru sahibi bölge sağlık otoritesinin, kendisine ait gizli hasta bilgilerinin ifşa edilemeyeceği bir kayıt sistemi oluşturma yükümlülüğünü yerine getirmediğini iddia etmiştir.⁷⁸⁰ Başvuru sahibinin kişisel verilerinin işlenmesinin AİHS madde 8(1) kapsamında olduğu yinelenmiştir.⁷⁸¹ Ayrıca, hastaya ait kişisel bilgilerin kuşkusuz hastanın özel hayatına dair olduğu açıklanmıştır.⁷⁸²

AİHS madde 8'in amacının esas olarak bireyi kamu makamlarının keyfi müdahalesine karşı korumak olmakla birlikte; bu olumsuz taahhüde ek olarak, özel hayata veya aile hayatına etkin bir şekilde saygı gösterilmesi için gerekli olan pozitif yükümlülüklerin de bu amaç içerisinde olduğu belirtilmiştir.⁷⁸³ Bu yükümlülüklerin, bireylerin kendi aralarındaki ilişkiler alanında dahi olsa özel hayata saygıyı güvence altına almak için tasarlanmış güvencelerin sağlanmasını içerebileceği vurgulanmıştır.⁷⁸⁴

Başvuru sahibinin şikayeti hastanenin verilerinin yetkisiz erişime karşı güvenliğini garanti edememesi noktasında olmuştur.⁷⁸⁵ AİHM bu durumu, devletin veri koruma kuralları ve güvencelerinde oluşan bir sistem ile sistem aracılığıyla özel hayatına saygı gösterilmesini sağlama pozitif yükümlülüğünün ihlali ile

⁷⁷⁹ I v. Finlandiya paras 6-17.

⁷⁸⁰ I v. Finlandiya para 26.

⁷⁸¹ I v. Finlandiya para 35; Leander v İsveç para 48; Rotaru v. Romanya paragraf 43.

⁷⁸² I v. Finlandiya para 35.

⁷⁸³ I v. Finlandiya para 36.

⁷⁸⁴ Ibid.

⁷⁸⁵ I v. Finlandiya para 37.

ilişkilendirmiştir.⁷⁸⁶ Bu sebeple, AİHM, özellikle hukuk yargılamaları sırasında, iddiasının doğruluğunu kanıtlama yükümlülüğünün başvuru sahibinde olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak, somut olayı bu temelde incelemiştir.⁷⁸⁷

AİHM kişisel verilerin, özellikle tıbbi verilerin, korunmasının yalnızca bir hastanın mahremiyet duygusuna saygı göstermek için değil, aynı zamanda hastanın tıp mesleğine ve genel olarak sağlık hizmetlerine olan güvenini korumak için de çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu durumun HIV'e ilişkin hassas konular göz önüne alındığında, bir kişinin HIV enfeksiyonu hakkındaki bilgilerin gizliliğinin korunması açısından özellikle geçerli olduğu belirtilmiştir. İç hukukun kişisel sağlık verilerinin bu tür herhangi bir şekilde iletilmesini veya ifşa edilmesini önlemek için uygun güvenceleri sağlaması gerektiğinin altı çizilmiştir.⁷⁸⁸ Özellikle, sağlık verilerinin ifşasını önlemek amacı ile sıkı erişim politikalarının oluşturulması gerektiği tespit edilmiştir.⁷⁸⁹

Somut olayda, hastane, 1992 yazında hasta kayıt defterini değiştirmiş (hasta kayıtlarına yalnızca tedavi eden personelin erişimini sağlayacak şekilde olmak üzere), başvuru sahibini sahte isim ve sosyal güvenlik numarası ile sisteme kayıt etmiştir.⁷⁹⁰ Bu önlemler ile, başvuru sahibinin hassas sağlık bilgilerini yetkisiz ifşaya karşı korumaya çalışıldığı gözlemlenmiştir.⁷⁹¹ Ancak bu önlemler başvuru sahibi açısından çok geç kalmıştır.⁷⁹²

AİHM, başvuru sahibinin erişim güvenliği kurallarındaki eksiklikler ile tıbbi durumu hakkındaki bilgilerin yayılması arasında nedensel bir bağlantı olduğunu somut gerçekler üzerinden kanıtlayamadığı için hukuk davasını kaybettiğini göz önüne almıştır. Ancak, başvuru sahibine böyle bir ispat külfeti yüklemenin, söz konusu zamanda hastanenin kayıt tutmasında kabul edilen eksiklikleri gözden kaçırmak olacağı tespit edilmiştir. Hastane, başvuru sahibinin tedavisine doğrudan dahil olan sağlık profesyonellerinin erişimini kısıtlayarak veya başvuru sahibi veri öznesinin tıbbi dosyasına erişen tüm kişilerin bir kaydını tutarak, sağlık kayıtlarına erişim üzerinde daha fazla kontrol sağlamış olsaydı; başvuru sahibinin ulusal mahkemeler önünde daha az dezavantajlı bir konumda olacağı belirtilmiştir. AİHM açısından belirleyici olan

⁷⁸⁶ Ibid.

⁷⁸⁷ I v. Finlandiya para 37.

⁷⁸⁸ I v. Finlandiya para 38.

⁷⁸⁹ I v. Finlandiya para 40.

⁷⁹⁰ I v. Finlandiya para 42.

⁷⁹¹ Ibid.

⁷⁹² Ibid.

ise, hastanede uygulanan kayıt sisteminin açıkça yasal gerekliliklere uygun olmaması olmuştur.⁷⁹³

İlgili hükümet, mevcut hastanede iç hukuk tarafından sağlanan garantilere neden uyulmadığını açıklamamıştır. AİHM, başvuru sahibinin bir bilgi sızıntısına ilişkin şüphelerinin ardından, yalnızca 1992 yılında tıbbi kayıtlarına yalnızca tedaviyi yürüten kliniğin personelinin erişebilmesinin sağlandığını belirtmiştir. AİHM ayrıca, veri erişiminin geriye dönük kontrolün; ancak, başvuru sahibinin Bölge İdari Kuruluna şikayetinden sonra gerçekleştiğini gözlemlemiştir.⁷⁹⁴

Sonuç olarak, başvuru sahibinin, medikal verilerinin yetkisiz erişime karşı yeterince korunmadığı yönündeki iddiası kabul görmüştür.⁷⁹⁵ AİHM, iç hukukun başvuru sahibine, kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak ifşa edilmesinden kaynaklanan zararlar için tazminat talep etme fırsatı vermiş olmasının, başvuranın özel hayatını korumak için yeterli olmadığı sonucuna varmıştır.⁷⁹⁶ Bu bağlamda gerekli olanın, ilk etapta meydana gelebilecek herhangi bir yetkisiz erişim olasılığını ortadan kaldırmak için pratik ve etkili koruma sağlanması olduğu belirtilmiştir.⁷⁹⁷ AİHM, hastanenin sağlık dosyalarına ilişkin kayıt sisteminde hasta kayıtlarının kullanımını geriye dönük olarak belirlemek mümkün olmadığı için, AİHS madde 8'in ihlal edildiği sonucuna varmıştır.⁷⁹⁸

Norveç Denetim Otoritesi Ocak 2022 tarihinde verdiği karar ile belediye sakinlerinin hassas verilerini içeren dokümanlara yetkisiz erişim nedeni ile Østre Toten Belediyesi'ne verilerin güvenliğine yönelik önlemleri sağlamadığı gerekçesi ile 400,000 Avro idari para cezası vermiştir.⁷⁹⁹ Denetim Otoritesi bu cezanın gerekçesi olarak verilere erişime dair kayıtların yeterince tutulmaması, iki seviyeli kimlik doğrulama olmaması ve benzeri güvenlik önlemlerindeki eksiklikleri göstermiştir.⁸⁰⁰ Bu karar özellikle, AİHM içtihadına uygun olarak verilere erişim kaydını göz önüne alması ve ortak yaklaşımı göstermesi açısından güncel bir örnek oluşturmaktadır.

⁷⁹³ I v. Finlandiya para 44.

⁷⁹⁴ I v. Finlandiya para 45.

⁷⁹⁵ I v. Finlandiya para 46.

⁷⁹⁶ I v. Finlandiya para 47.

⁷⁹⁷ Ibid.

⁷⁹⁸ I v. Finlandiya paras 48 ve 49.

⁷⁹⁹ The Norwegian SA issues fine to the Municipality of Østre Toten for flawed information security, 2022, https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/norwegian-sa-issues-fine-municipality-ostre-toten-flawed-information_en, erişim tarihi 22/07/2022.

⁸⁰⁰ Ibid.

Verilerin güvenliği özellikle siber saldırıların artması ve büyük miktarda kişisel verilerin yetkisiz erişimi sonucu ortaya çıkan ihlaller ile birlikte özel bir önem kazanmıştır. Veri güvenliğinin sağlanması sadece veri kontrolörü veya veri işleyen değil, veri güvenliğinin sağlanması için gerekli düzenlemeleri yapmak ile sorumlu olan üye devletlerin de sorumluluğu altında bulunmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında temel ilkeler hakkında bilgilendirme yapılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise 2016/679 sayılı Tüzük kapsamında verilere ilişkin haklar hakkında inceleme yapılmaya çalışılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: AVRUPA BİRLİĞİ'NDE 2016/679 SAYILI TÜZÜK KAPSAMINDA VERİLERE İLİŞKİN HAKLAR

Veri koruma hukukunda ortaya çıkan ilkeler ile birlikte bu ilkelerin somut durumlara uygulanması neticesinde veri öznelerinin belli haklara ve güvencelere sahip olması gerekmiştir.

Bu bölüm içerisinde ABAD ve AİHM kararlarında yer alan belli haklar ve güvenceler hakkında ilgili ABAD ve AİHM kararları üzerinden değerlendirmede bulunulacaktır. Bu haklar ve güvenceler belirlenirken emsal karar bulunması, ilgili kararların müktesebatın düzenlenmesinde yaptığı etki açısından veya getirdiği kriterler ile oluşturduğu emsal göz önüne alınmıştır. Bu başlık altında verilere erişim hakkı, verileri düzeltme hakkı, verileri silme (unutulma) hakkı, bilgilendirilme hakkı, itiraz hakkı incelenmiştir. İlk olarak bilgilendirilme hakkı ile ilgili bilgi verilmeye çalışılacaktır.

1. Bilgilendirilme Hakkı

Bu başlık altında öncelikle bilgilendirilme hakkı için genel bir açıklama yapılmaya çalışılacaktır. Daha sonra ise, bu hak ABAD ve AİHM kararları üzerinden incelenecektir.

Hem AB müktesebatı hem de Avrupa Konseyi sözleşmeleri uyarınca veri öznelerinin bilgilendirilme hakkı bulunmaktadır.⁸⁰¹ Veri kontrolörleri, kişisel verilerin işlendiği veya toplandığı anda, veri işleme amacı hakkında veri öznesini bilgilendirmekle yükümlüdür.⁸⁰² Bu yükümlülük, veri öznesinin bir talebine bağlı değildir, bunun yerine, veri sahibinin bilgilere ilgi gösterip göstermediğine bakılmaksızın veri kontrolörü kendiliğinden bu yükümlülüğe uymalıdır.⁸⁰³ Şeffaflık ilkesi gereği veri işlemeye ait bilgiler şeffaf olmalıdır.⁸⁰⁴ Bu nedenle şeffaflık ilkesi ile bilgilendirilme hakkı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu ilişki gereği, bilgilendirme kolayca ulaşılabilir ve anlaşılabilir olmalıdır.⁸⁰⁵ Bilgilendirme hakkı en azından veri

⁸⁰¹ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme Açıklayıcı Rapor paragraf 68 ve 2016/679 Sayılı Tüzük md. 12 - 14.

⁸⁰² Handbook on European data protection law, 2018, s. 207.

⁸⁰³ Ibid.

⁸⁰⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük resital 39.

⁸⁰⁵ Ibid.

öznesine temel haklar ve 2016/679 Sayılı Tüzük kapsamındaki haklarını kullanma imkanı sağlamalıdır.⁸⁰⁶

ABAD, *Institut professionnel des agents immobiliers (IPI)* kararında veri öznesini bilgilendirme hakkının sınırlandırılmasını değerlendirmiştir.⁸⁰⁷ Bu sınırlama gerektiğinde, başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak ve düzenlenmiş meslekler için suçları veya etik ihlallerini önlemek ve araştırmak için yapılmıştır.⁸⁰⁸ ABAD, somut olayı 95/46 sayılı Direktif (başta madde 10 ve 13 olmak üzere) kapsamında değerlendirmiştir.⁸⁰⁹

IPI'nin bir üye devlette emlakçı mesleğinin mesleki etik kurallara uygun bir şekilde yapılmasını sağlamaktan sorumlu profesyonel bir mesleki kuruluş olduğu belirtilmiştir.⁸¹⁰ IPI, ulusal mahkemeden bazı emlakçıların mesleki kuralları ihlal ettiklerini tespit etmesini ve bunların çeşitli emlak acenteliği faaliyetlerine son vermelerini sağlamasını talep etmiştir.⁸¹¹ Dava, IPI'nin kullandığı özel dedektifler tarafından sağlanan kanıtlara dayanmıştır.⁸¹² Şunu da belirtmek gerekir ki, Belçika yasaları uyarınca IPI'ye özel dedektif kullanma yetkisi verilmiştir.⁸¹³

Ulusal mahkemenin dedektiflerin kanıtlarının geçerliliği hakkında şüpheleri bulunmuştur. Bu şüpheler kanıtların üye devlet mevzuatının veri koruma gerekliliklerine, özellikle bu verileri toplamadan önce veri öznelerini kişisel verilerinin işlenmesi konusunda bilgilendirme yükümlülüğüne uyulmadan elde edilmiş olma olasılığı üzerinde odaklanmıştır.⁸¹⁴ Somut olaya konu olan uyumsuzluk, veri öznelerinin bilgilendirilmemesinin 95/46 sayılı Direktif madde 13 uyarınca istisnaların kapsamında bulunup bulunmadığı noktasında toplanmıştır.⁸¹⁵ ABAD, profesyonel mesleki kuruluş tarafından meslek üyelerinin meslek etiğine aykırı davranışlarının soruşturulmasının

⁸⁰⁶ SELBST, ANDREW D. ve POWLES, JULIA, "Meaningful Information and the Right to Explanation", (November 27, 2017). *International Data Privacy Law*, vol. 7(4), 233-242, 2017, s.242.

⁸⁰⁷ Case C-473/12, *Institut professionnel des agents immobiliers (IPI) v. Geoffrey Englebert and Others*, [2013] ECLI:EU:C:2013:715.

⁸⁰⁸ Ibid.

⁸⁰⁹ IPI paras 3, 8 ve 10.

⁸¹⁰ IPI paras 14 ve 15.

⁸¹¹ Ibid.

⁸¹² Ibid.

⁸¹³ Ibid.

⁸¹⁴ IPI paras 16 ve 17.

⁸¹⁵ IPI para 21.

95/46 sayılı Direktif madde 13 kapsamındaki isitismalar arasında bulunduğunu belirtmiştir.⁸¹⁶

ABAD, AB müktesebatı uyarınca üye devletlerin bireylerin haklarını sınırlayabileceği gerekçeler olarak ceza gerektiren suçların veya etik ihlallerin önlenmesini, soruşturulmasını, tespit edilmesini ve kovuşturulmasını içerdiğini vurgulamıştır.⁸¹⁷ Bu nedenle, IPI gibi bir kurumun ve IPI bünyesinde hareket eden özel dedektiflerin faaliyetinin bu şartlara uygun olduğu yönünde karar vermiştir.⁸¹⁸

Bu karar üzerinden üye devletlerin ve Birliğin gerekli ve orantılı olması halinde 2016/679 sayılı Tüzük kapsamındaki hakları ulusal güvenlik gerekçesi ile kısıtlayabileceğine dair görüşler vardır.⁸¹⁹ Müdahale amaçları arasında bir hiyerarşi olduğuna dair kararlar uyarınca ulusal güvenlik gibi müdahale amaçları hiyerarşisinin en üstünde bulunan bir amacın, *IPI* kararında söz konusu olan müdahale amacının üzerinde ve daha ciddi müdahalelere izin verdiği yaklaşımı doğru bir yaklaşımdır.

Smaranda Bara kararında ise ABAD veri öznesi bilgilendirilmeden yapılan veri transferi konusunu değerlendirmiştir.⁸²⁰ ABAD, AB hukuku uyarınca veri öznesini kişisel verilerinin işlenmesi hakkında bilgilendirme zorunluluğunun, veri öznelerinin işlenen verilere erişim, işlenen verileri düzeltme ve bu verilerin işlenmesine itiraz etme haklarını etkilediği için daha da önemli olduğunu belirlemiştir.⁸²¹ Adil işleme ilkesinin, veri sahiplerinin verilerinin daha sonraki işlemler için başka bir kamu kuruluşuna aktarımı hakkında bilgilendirilmesini gerektirdiği açıklanmıştır.⁸²²

AB müktesebatına göre, üye devletlerin önemli bir ekonomik çıkarımı, vergilendirme de dâhil olmak üzere korumak için gerekli görülürse, bilgilendirilme hakkını sınırlandırabileceği belirtilmiştir.⁸²³ Ancak, müktesebata göre bu tür sınırlandırmaların yasal düzenlemeler ile yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir.⁸²⁴ Aktarılabilecek verinin tanımı ve aktarıma ilişkin ayrıntılar yasal bir düzenleme ile değil,

⁸¹⁶ IPI para 50.

⁸¹⁷ IPI para 55.

⁸¹⁸ Ibid.

⁸¹⁹ VAN DER SLOOT, BART ve BORGESIOUS, FREDERIK ZUIDERVEEN, “The Eu General Data Protection Regulation: A New Global Standard For Information Privacy”, draft paper, <https://bartvandersloot.com/onewebmedia/SSRN-id3162987.pdf>, erişim tarihi 15/08/22.

⁸²⁰ Case C-201/14, *Smaranda Bara and Others v. Casa Națională de Asigurări de Sănătate and Others*; somut olay ve uyumsuzluk hakkında detaylı bilgi için bkz. Adil İşleme.

⁸²¹ *Smaranda Bara* para 33.

⁸²² *Smaranda Bara* para 34.

⁸²³ *Smaranda Bara* para 39.

⁸²⁴ Ibid.

iki kamu kurumu arasında yapılan protokol ile belirlenmiştir.⁸²⁵ Veri öznelerine 95/46 sayılı Direktif madde 11 kapsamında verilmesi gereken bilgiler sağlanmamıştır.⁸²⁶ Veri özneleri, verilerinin Ulusal Sağlık Sigortası Fonu'na aktarılması ve kurumun bu verileri müteakip işlemesi hakkında önceden bilgilendirilmeden yapılan işlemin 95/46 sayılı Direktif madde 10, 11 ve 13'e aykırı olduğuna karar verilmiştir.⁸²⁷

ABAD'ın veri aktarımının aynı zamanda amaç sınırlaması ve adil işleme ilkelerine uyup uymadığını incelemeye; kurumlar arası veri paylaşımını sadece şeffaflık eksikliğinden dolayı AB hukukuna aykırı bulduğu ileri sürülmüştür.⁸²⁸ Bu yaklaşım ise, şeffaflık ilkesi üzerinden bilgilendirilme hakkının ön değerlendirme açısından öncelikli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

AİHM, *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* kararında gizli kamera kaydına ilişkin bilgilendirme yapılması durumunu değerlendirmiştir.⁸²⁹ Bu değerlendirme, başvuru sahibi çalışanın, işveren tarafından kamera kaydı gibi önlemlerinin alınması olasılığı ve bu önlemlerin uygulanması konusunda bilgilendirilip bilgilendirilmediği konusunda olmuştur.⁸³⁰

AİHM ilk önce yerleştirilen kamera tipleri ve bilgilendirme konusunda durumu açıklamıştır.⁸³¹ Süpermarkete iki tip kamera yerleştirildiği, bunlardan gizli olanlar ile ilgili personele herhangi bir bilgi verilmediği diğer taraftan görünür bir şekilde yerleştirilen kameralar için ise personele bilgi verildiği ve uyarı levhası yerleştirildiği konusunda taraflar arasında bir ihtilaf bulunmadığı tespit edilmiştir.⁸³²

Ulusal hukuk, AB müktesebatı ve uluslararası standartlar yönünden sadece genel bir şekilde olsa bile, ilgili kişilere bu tür veri toplamanın varlığı ve koşulları hakkında açıkça ve uygulamadan önce bilgilendirmenin gerekli olduğunun altı çizilmiştir.⁸³³ AİHM, şeffaflık ve önceden bilgilendirme hakkının temel bir gereklilik olduğu ve özellikle işverenin çalışanlar üzerinde önemli yetkilere sahip olduğu istihdam ilişkileri bağlamında da geçerli olduğu kanaatini ortaya koymuştur. Bu yetkilerin suistimalinden

⁸²⁵ Smaranda Bara para 40.

⁸²⁶ Smaranda Bara para 44.

⁸²⁷ Smaranda Bara paras 45, 46 ve 47.

⁸²⁸ GABRIELA ZANFIR-FORTUNA, "Section 2 Information and access to personal data", Editor: KUNER , CHRISTOPHER, et.al., The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary, Oxford University Press, 2020, s. 423.

⁸²⁹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya [2019] 1874/13 ve 8567/13; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Üçüncü Tarafların Hukuki Menfaatleri.

⁸³⁰ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 130.

⁸³¹ Ibid.

⁸³² Ibid.

⁸³³ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 131.

kaçınılması gerektiği açıklanmıştır.⁸³⁴ Ancak, AİHM izlenen bireye bilgi sağlanmasının ve kapsamının, belirli bir durumda bu tür bir önlemin orantılılığını değerlendirmek için dikkate alınması gereken kriterlerden yalnızca birini oluşturduğuna işaret etmiştir.⁸³⁵ Bununla birlikte, bu tür bilgilendirme eksikse, diğer kriterlerden kaynaklanan güvencelerin daha da önemli olacağı belirtilmiştir.⁸³⁶

Ulusal mahkemeler, işverenin ulusal düzenlemeler uyarınca gerekli olduğu halde başvuru sahiplerine bilgilendirme yapmamasını, başvuru sahiplerinin iddialarına rağmen, somut olay ile ilgisiz olduğu ve Anayasa Mahkemesi tarafından konulan diğer kriterlerin karşılandığı takdirde ölçülülük değerlendirmesinde göz önüne alınmayacağı gerekçeleri ile dikkate almamıştır. Ancak, bu tür somut olaylarda bilgilendirme hakkının önemi göz önüne alındığında; AİHM, yalnızca önemli kamusal veya özel menfaatlerin korunmasına ilişkin ağır basan bir gerekliliğin önceden bilgilendirme eksikliğini haklı gösterebileceğini tespit etmiştir.⁸³⁷

Bununla birlikte, mevcut davanın özel koşullarında, özellikle başvuru sahibi veri öznelerinin mahremiyetine yapılan müdahale derecesini ve kamera kaydının meşru gerekçelerini dikkate alarak; AİHM, ulusal mahkemelerin, ulusal makamlara tanınan takdir payını aşmadan, başvuru sahibi veri öznelerinin mahremiyetine yapılan müdahalenin orantılı olduğu görüşünü kabul edebildiğini tespit etmiştir.⁸³⁸ AİHM ayrıca yasal düzenlemelerin başvuru sahiplerine iş hukuku haricinde, idari, cezai ve medeni hukuk içerisinde de kişisel verilerinin korunmasına yönelik başka başvuru yolları sunduğunu tespit etmiştir.⁸³⁹ Ancak başvuru sahiplerinin bu yolları kullanmadığının altı çizilmiştir.⁸⁴⁰

AİHM, bu gerekçeler ışığında AİHS madde 8 kapsamında korunan kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.⁸⁴¹ AİHM'in bu kararı bilgilendirme hakkının istisnası unsurları belirlemiştir. Önceden bilgilendirme ulusal düzenlemeler kapsamında zorunlu olsa dahi, müdahalenin boyutu, ciddiyeti ve

⁸³⁴ Ibid.

⁸³⁵ Ibid.

⁸³⁶ Ibid.

⁸³⁷ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 133.

⁸³⁸ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 134.

⁸³⁹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 136.

⁸⁴⁰ Ibid.

⁸⁴¹ López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya para 137.

müdahalenin ciddi bir gerekçe ve güçlü bir şüpheyeye dayanması durumunda; müdahalenin kabul edilebilir olabileceği sonucuna varılmıştır.⁸⁴²

López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya kararı özellikle büyük dairenin müdahale olmadığına yönelik görüş değiştirmesinden dolayı, içtihadın gelişimi açısından önem arz etmektedir. AIHM'in AIHS madde 8 kapsamında müdahale olduğuna dair nihai olmayan kararı, 2018 tarihli veri korumaya yönelik içtihat özetlerinde dahi yer almıştır.⁸⁴³ Ayrıca, AIHS madde 8 kapsamında müdahale olduğuna dair karşıt görüşte bu durumda önem arz etmektedir.⁸⁴⁴ Bilgilendirilme hakkı konusunda mevcut içtihat gelişimini sürdürmekte, özellikle veri koruma düzenlemelerinin bütüncül bir çerçeve olarak değerlendirilmesine yönelik yaklaşımın etkileri görülmektedir. Özellikle, yasal düzenlemeler kapsamında bilgilendirilmeme sonucu başvuru sahiplerini oluşturan zararlarını tazmin etme hakları olduğuna işaret edilmesi⁸⁴⁵ bu yaklaşımın somut bir göstergesidir.

Bilgilendirme hakkı özellikle rıza hakkının bir unsuru olsa da, zaman içerisinde tüm veri işleme faaliyetleri içerisinde bulunması gereken bir şart olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, bilgilendirme hakkının tam olarak yerine getirilmesi hem tüm veri işleme faaliyetleri için bireysel olarak sağlanması çok zor olması hem de bazı istisnai durumlarda veri işleme faaliyetinin amacını ortadan kaldıracak için belirli ek kriterler göz önüne alınmaktadır. Bu ek kriterlerden ilki veri işleme faaliyetinin yapıldığı alanın (çevrimiçi veya fiziksel) kamuya açık bir alan olması ve veri öznesinin mahremiyetine yapılan müdahale derecesidir. Önemli kriterlerden bir başkası ise veri işleme amacı ve bu amacın önemidir (özellikle mahremiyete yapılan müdahalenin derecesi ile birlikte göz önüne alınmalıdır). Diğer bir kriter ise veri işleme faaliyetinin veri öznesi üzerinde oluşturduğu sonuçların değerlendirilmesidir. Veri işleme süresi ise bir diğer önemli kriteri oluşturmaktadır. Özellikle, içtihat uyarınca uzun olarak değerlendirilebilecek bir veri işleme süresi durumunda, her hâlükârda veri işleme faaliyeti hakkında bilgilendirilmede bulunulmalıdır.

Bu başlık altında bilgilendirilme hakkı altında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bir sonraki başlıkta ise bilgilendirme hakkı ile doğrudan ilişkili olan verilere erişim hakkı

⁸⁴² Factsheet – Personal data protection, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Data_ENG.pdf, erişim tarihi 15/08/22.

⁸⁴³ Factsheet – Personal data protection, European Court of Human Rights, 2018.

⁸⁴⁴ Azınlık Karşı Görüş, *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* [2019] 1874/13 ve 8567/13.

⁸⁴⁵ *López Ribalda ve Diğerleri v. İspanya* para 135.

genel bir bilgilendirme sonrası, ABAD ve AİHM içtihadı üzerinden incelenmeye çalışılacaktır.

2. Verilere Erişim Hakkı

Avrupa Konseyi sözleşmeleri uyarınca, “veri öznesinin kendi verilerine erişim hakkı, açıkça kabul edilmektedir.” Bu, “her bir veri öznesinin, talep üzerine, kendisiyle ilgili kişisel verilerin işlenmesi hakkında bilgileri (anlaşılır bir şekilde iletilmek kaydı ile) alma hakkına sahip olmasını sağlar.”⁸⁴⁶ AB müktesebatı uyarınca da “veri öznesinin kendi verilerine erişim hakkı açıkça kabul edilmektedir.”⁸⁴⁷ ABTHŞ madde 8 (2)’de ise “veri öznesinin kendi verilerine erişim hakkı kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel hakkın bir unsuru olarak düzenlenmektedir.”⁸⁴⁸ Bu bilgiler açıklayıcı ve anlaşılabilir bir şekilde sunulmalıdır, örneğin teknik bilgilerin bulunduğu bir bilgilendirme formunda, bu teknik terimlerin de açıklanması uygun olacaktır.⁸⁴⁹

ABAD, *YS and Others* kararında 95/46 sayılı Direktif madde 12 ve 13 kapsamında veri öznesinin verilerine erişimini değerlendirmiştir.⁸⁵⁰ Üye devlet göç bürosunun, sığınma başvurusu işlemlerinde kullandığı sığınmacılara ait bilgileri içeren notların talep halinde ilgili sığınmacılar ile paylaşımını aşırı iş yükü oluşturduğu gerekçesi ile durdurduğu belirtilmiştir.⁸⁵¹ Somut olayda sığınma başvurusu reddedilen veri öznesi reddedilen başvurusuna ilişkin notlara erişim talep etmiştir. Ancak bu talep reddedilmiş, veri öznesi ile ilgili notların özeti paylaşılmıştır.⁸⁵² Somut olayda uyumsuzluk veri öznesinin verilerine erişim hakkı kapsamında ilgili üye devlet tarafından sığınma başvurusu notlarına erişimi noktasında toplanmıştır.⁸⁵³

ABAD, öncelikle veri öznesinin oturma izni başvurusunda bulunan bilgilerinin (ad, soyad vb.) kişisel veri olduğunu tespit etmiştir.⁸⁵⁴ Ancak oturma izni başvurusunda bulunan hukuki analizin kişisel veri olmadığı sonucuna varılmıştır.⁸⁵⁵ Somut olayda uyumsuzluk taraflarının verilere erişim hakkı konusunda ihtilafı olmasa da, kişisel veri

⁸⁴⁶ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 9.

⁸⁴⁷ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 15.

⁸⁴⁸ ABTHŞ md. 8 (2).

⁸⁴⁹ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 218.

⁸⁵⁰ C-141/12 ve C-372/12, *YS v. Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel and Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel v. M and S*, [2014] ECLI:EU:C:2014:2081.

⁸⁵¹ *YS and Others* paras 13, 14 ve 17.

⁸⁵² *YS and Others* paras 18, 19, 20 ve 21.

⁸⁵³ *YS and Others* para 22.

⁸⁵⁴ *YS and Others* para 38; Case C-524/06, *Heinz Huber v Bundesrepublik Deutschland*, [2008] ECLI:EU:C:2008:724 paras 31 ve 43.

⁸⁵⁵ *YS and Others* para 39.

tanımının kapsamı üzerinde farklılık olduğu tespit edilmiştir.⁸⁵⁶ Başvuru dosyasında bulunan sadece kişisel verilerin paylaşılması veya başvuru dosyasının paylaşılması yönünde görüşler olduğunun altı çizilmiştir.⁸⁵⁷

95/46 sayılı Direktif uyarınca, üye devletlerin, veri sahibine, veri sahibi ile ilgili olarak veri kontrolörü tarafından işlenen tüm tür verilere erişebilmesini sağlaması gerektiği tespit edilmiştir.⁸⁵⁸ Ancak, 95/46 sayılı Direktif'in, bu iletişim biçimini belirlemeyi anlaşılır olduğu sürece üye devletlere bıraktığının altı çizilmiştir.⁸⁵⁹ Anlaşılır ifadesi, veri sahibinin kendisine tanınan hakları kullanabilmesi için veri sahibinin bu verilerden haberdar olmasına ve bunların doğru ve 95/46 sayılı Direktif 'e uygun olarak işlenip işlenmediğini kontrol etmesine olanak tanınması olarak açıklanmıştır.⁸⁶⁰ ABTHŞ madde 8 (2)'nin amacı doğrultusunda verilere erişim hakkının ilgili dosyanın bir kopyası veya ilgisiz verilerin silindiği asıl dosyanın paylaşımı şeklinde yapılabileceği belirtilmiştir.⁸⁶¹

ABAD, oturma izni başvurusunda bulunan veri öznesinin, ulusal idari makamlar tarafından işlenen kendisiyle ilgili tüm kişisel verilere erişim hakkına sahip olduğuna hükmetmiştir.⁸⁶² Kişisel verilere erişim hakkına uyulması için, veri öznesinin bu verilerin tam bir özetini anlaşılır bir biçimde, yani veri öznesinin bu verilerden haberdar olmasını ve bunların doğruluğunu kontrol etmesini sağlayan bir formda paylaşılması gerektiği sonucuna varılmıştır.⁸⁶³ Böylece ilgili olduğu durumlarda, veri öznesinin AB müktesebatı tarafından kendisine verilen diğer hakları kullanabilmesinin yeterli olduğuna karar verilmiştir.⁸⁶⁴ ABAD'ın bu kararı ile kişisel verilere erişim hakkının Avrupa veri koruma düzenlemelerinin önemli bir unsuru olduğunu tescil ettiği görüşü oluşmuştur.⁸⁶⁵

ABAD, *ClientEarth and PAN Europe v EFSA* kararında üçüncü taraflara ilişkin verilere erişim konusunu değerlendirmiştir.⁸⁶⁶ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda, Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA) tarafından hazırlanan taslak hukuki

⁸⁵⁶ YS and Others para 51.

⁸⁵⁷ YS and Others paras 52 ve 53.

⁸⁵⁸ YS and Others para 57.

⁸⁵⁹ Ibid.

⁸⁶⁰ Ibid.

⁸⁶¹ YS and Others para 58.

⁸⁶² YS and Others para 70.

⁸⁶³ Ibid.

⁸⁶⁴ Ibid.

⁸⁶⁵ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 217.

⁸⁶⁶ Case C-615/13, *ClientEarth, Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) v. European Food Safety Authority (EFSA), European Commission*, [2015].

düzenlemeye yönelik belgede bulunan dış uzmanların bireysel yorumlarına, ClientEarth ve PAN Europe tarafından erişilmesine EFSA izin vermiştir.⁸⁶⁷ Ancak, EFSA dış uzmanların isimlerini 45/2001 sayılı Tüzük⁸⁶⁸ ve 95/46 sayılı Direktif uyarınca redakte etmiştir.⁸⁶⁹ ClientEarth ve PAN Europe EFSA'nın bu kararının iptal edilmesini talep etmiştir.⁸⁷⁰ Somut olaya konu olan uyuşmazlık başvuru sahiplerinin uzmanlara ait kişisel verilere erişmesinde menfaatlerinin olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.⁸⁷¹

ABAD verilerin aktarımı (erişim sağlanması) için iki aşamalı bir değerlendirme gerektiğini belirlemiştir.⁸⁷² İlk olarak bu veri aktarımının gerekli olması gerektiği vurgulanmıştır.⁸⁷³ İkinci olarak ise, veri sahibinin menfaatleri için bu aktarımın olumsuz bir etkisi olmaması gerektiğinin altı çizilmiştir.⁸⁷⁴ Bundan sonra ise şeffaflık ilkesi üzerinden bir değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir.⁸⁷⁵

Şeffaflık ilkesinin her zaman veri koruma üzerinde bir önceliği olmadığı tespit edilmiştir.⁸⁷⁶ Bu nedenle gereklilik unsurunun doğrudan sağlandığı sonucuna varılmaması gerektiği belirtilmiştir.⁸⁷⁷ Ancak, şeffaflık ilkesi gereği başvuru sahiplerinin ekonomik faaliyetlerine etkisi olan önlemleri belirleyen uzmanların bilgilerin erişimini değerlendirmiştir.⁸⁷⁸ Bu açıdan başvuru sahiplerinin her bir uzmanın fikrinin önlem üzerindeki etkisini bilme konusunda menfaati olduğunu vurgulamıştır.⁸⁷⁹ Yasal düzenlemelere ilişkin sürecin şeffaf olmasının ilgili kuruma olan güveni ve düzenlemenin hukukiliğine olan inancı arttırdığı belirtilmiştir.⁸⁸⁰ Şeffaflığın demokratiklik için gerekli olduğu da eklenmiştir.⁸⁸¹ Uzmanlar ile lobiler arasında ilişki olduğuna dair çalışma göz önüne alındığında, başvuru sahiplerinin uzmanların tarafsızlığından emin olma konusunda menfaati olduğu tespit edilmiştir.⁸⁸² Verilerin aktarımı için yeterli gerekliliğin olduğu sonucuna varılmıştır.⁸⁸³

⁸⁶⁷ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 15.

⁸⁶⁸ 45/2001 sayılı Topluluk Kurum Ve Kuruluşları Tarafından Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı ile İlgili Olarak Bireylerin Korunması Hakkında Tüzük.

⁸⁶⁹ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 15.

⁸⁷⁰ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 16.

⁸⁷¹ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 1.

⁸⁷² ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 47.

⁸⁷³ Ibid.

⁸⁷⁴ Ibid.

⁸⁷⁵ ClientEarth and PAN Europe v EFSA paras 49 ve 50.

⁸⁷⁶ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 51.

⁸⁷⁷ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 51.

⁸⁷⁸ ClientEarth and PAN Europe v EFSA paras 54 ve 55.

⁸⁷⁹ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 55.

⁸⁸⁰ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 56.

⁸⁸¹ Ibid.

⁸⁸² ClientEarth and PAN Europe v EFSA para s57 ve 58.

⁸⁸³ ClientEarth and PAN Europe v EFSA paras 59 ve 60.

ABAD ayrıca, ilgili kuruluştan talep edilen bilginin kişilerin korunan menfaatleri üzerinde belirli ve fiili bir olumsuz etkisi olup olmadığını değerlendirmek zorunda olduğunu belirtmiştir.⁸⁸⁴ Bu noktada, EFSA'nın söz konusu bilgilere erişim sağlanmasının ilgili uzmanların mahremiyetine ve özel hayatının bütünlüğüne zarar verme ihtimalinin yüksek olduğu yönündeki iddiasının dikkate alınması gerekse de, somut olaya özgü herhangi bir faktör tarafından başka türlü desteklenmeyen genel bir nitelik taşımakta olduğu değerlendirilmiştir.⁸⁸⁵ Aksine, bu tür bir erişimin, kendi başına, uzmanların tarafsız olmadığına dair şüphelerinin ortadan kaldırılmasını mümkün kılacak veya uzmanların görüşlerine karşı gerekirse mevcut kanun yollarıyla itiraz etme fırsatı sağlayacağı belirtilmiştir.⁸⁸⁶ ABAD, ayrıca EFSA'nın herhangi bir delile dayanmayan bu iddiası ile verilere erişimi reddetmesi durumunda, tüm Birlik kurumlarının dış uzman görüşlerine erişimi reddedebileceğini vurgulamıştır. Bu durumun ise yapılan hukuki düzenlemelere konu olan sektörün ekonomik aktörlerinin korunan menfaatlerine de ciddi zarara neden olabileceği açıklanmıştır.⁸⁸⁷ ABAD, EFSA'nın kararının iptaline karar vermiştir.⁸⁸⁸

Bu karar ile verilere erişim hakkının sınırlandırılmasının orantılık üzerinden değerlendirilmesi ve yarışan menfaatlerin somut olay bazında yaklaşım gösterilmesi yönünde bir yaklaşım olduğu değerlendirilebilir. Özellikle, AIHM içtihadı (örneğin *Leander* kararı) ile benzer bir yaklaşım gözlemlenmektedir.

Rijkeboer kararında, ABAD'dan bir bireyin kişisel verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri hakkındaki bilgilere ve verilerin içeriğine erişim hakkının, erişim talebinden bir yıl öncesine kadar sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağını belirlemesi istenmiştir.⁸⁸⁹ ABAD, AB müktesebatının amacına göre bir değerlendirme yapmayı uygun görmüştür.⁸⁹⁰ ABAD, ilk olarak, erişim hakkının, veri öznesinin verilerini düzeltme, silme veya engelleme hakkını kullanmasına veya verilerin ifşa edildiği üçüncü taraflara karşı söz konusu düzeltme, silme veya engelleme hakkının kullanılması için gerekli olduğunu belirtmiştir.⁸⁹¹ Ayrıca, etkin bir erişim hakkı, veri öznesinin kişisel verilerinin

⁸⁸⁴ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 69.

⁸⁸⁵ Ibid.

⁸⁸⁶ Ibid.

⁸⁸⁷ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 70.

⁸⁸⁸ ClientEarth and PAN Europe v EFSA para 73.

⁸⁸⁹ Rijkeboer paras 23, 24 ve 29; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Verilerin Doğruluğu.

⁸⁹⁰ Rijkeboer paras 51 ve 52.

⁸⁹¹ Ibid.

işlenmesine itiraz etme, şikâyetle bulunma veya tazminat talep etme hakkını kullanabilmesi için de gereklidir.⁸⁹²

Veri öznesine verilen hakların pratik etkisini sağlamak için, ABAD, bu hakkın zorunlu olarak geçmişle ilgili olması gerektiğine karar vermiştir.⁸⁹³ Aksi takdirde, veri öznesinin, hukuka aykırı veya yanlış olduğu varsayılan verilerin düzeltilmesi, silinmesi veya bloke edilmesi veya yasal işlem başlatarak uğradığı zararın tazminini talep etme hakkını etkin bir şekilde kullanamayağının altı çizilmiştir.⁸⁹⁴

AİHM, *Gaskin v. Birleşik Krallık* kararında veri öznelerinin çocukluklarını ve erken gelişim dönemlerini bilmek ve anlamak için gerekli bilgilere erişim konusunu değerlendirmiştir.⁸⁹⁵ AİHM kayıtların gizliliğinin çocuk bakım sisteminin etkin işleyişine katkıda bulunduğu ve bu ölçüde, yalnızca katkıda bulunanların değil, aynı zamanda bakıma muhtaç çocukların da haklarını koruyarak meşru bir amaca hizmet ettiği kanaatine varmıştır.⁸⁹⁶ AİHM veri öznesi başvuru sahibinin çocukluğunu ve erken gelişim dönemini bilmek ve anlamak için gerekli bilgilere erişim konusunda hayati bir menfaati bulunduğunu belirtmiştir. Öte yandan, kamuya açık kayıtların gizliliğinin nesnel ve güvenilir bilgi almak için önemli olduğu ve bu gizliliğin üçüncü kişilerin korunması için de gerekli olabileceğinin unutulmaması gerektiğinin altı çizilmiştir.⁸⁹⁷

Bu erişim için kullanılacak sistemde, özel ve aile hayatıyla ilgili kayıtlara erişmek isteyen bireyin çıkarları, kayıtlara katkıda bulunan kişi mevcut olmadığında veya uygunsuz bir şekilde rıza göstermeyi reddettiğinde güvence altına alınması gerektiği ortaya konulmuştur.⁸⁹⁸ Böyle bir sistemin, ancak, katkıda bulunanın yanıt vermediği veya rıza göstermediği durumlarda erişime izin verilir verilmeyeceğine bağımsız bir merci tarafından karar verilmesini sağlıyorsa, orantılılık ilkesine uygun olacağına karar verilmiştir.⁸⁹⁹

Mikulić v. Hırvatistan kararında ise ebeveynlik tesis etmek için mahkemelerce alınan tedbirlerin yeterliliği üzerinden verilere erişim konusu değerlendirilmiştir.⁹⁰⁰ Uyuşmazlık veri öznesinin kişisel kimliğinin önemli bir yönü hakkında gerçeği ortaya

⁸⁹² Ibid.

⁸⁹³ Rijkeboer paras 54 ve 71.

⁸⁹⁴ Ibid.

⁸⁹⁵ *Gaskin v. Birleşik Krallık* [1989] 10454/83; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Şeffaflık.

⁸⁹⁶ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 43.

⁸⁹⁷ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 49.

⁸⁹⁸ Ibid.

⁸⁹⁹ *Gaskin v. Birleşik Krallık* para 49.

⁹⁰⁰ *Mikulić v. Hırvatistan* [2002] 53176/99.

çıkarmak için gerekli bilgileri alma konusundaki hayati menfaatinin, üçüncü şahısların kendilerini tıbbi teste tabi tutmaya zorlamayı reddetme konusundaki menfaatlerine üstün olması noktasında toplanmıştır.⁹⁰¹ Uyuşmazlığa konu somut olayda başvuru sahibi ve annesi 1997 tarihinde H.P.'ye karşı babalık davası açmış, ancak yargılamalar sırasında davalı ilgili DNA testleri taleplerini gerçekleştirilmemiştir.⁹⁰² 2001 tarihinde ilgili davanın temyiz aşamasında devam ettiği belirtilmiştir.⁹⁰³ AİHM başvuru sahibinin ebeveynlerine yönelik bilgi sahibi olmak istemesinin AİHS madde 8 kapsamında olduğunu değerlendirmiştir.⁹⁰⁴ Ayrıca, başvuru sahibinin H.P'nin babalığı reddetmesinde dolayı, ebeveynlik ilişkisini ispatlamak için dava dışı bir imkanı olmadığını altı çizilmiştir.⁹⁰⁵

AİHM, veri öznesinin kişisel kimliğinin önemli bir yönü hakkında gerçeği ortaya çıkarmak için gerekli bilgileri alma konusundaki hayati menfaati bulunduğuun altını çizmiştir.⁹⁰⁶ Diğer taraftan üçüncü şahısların kendilerini tıbbi teste tabi tutmaya zorlamayı reddetme konusundaki menfaatlerine bulunduğuna da kanaat getirmiştir.⁹⁰⁷

AİHM, devletin babalık talebini hızlı bir şekilde belirlemesi için bağımsız bir makam tarafından yürütülecek alternatif yollar oluşturma görevi olduğuna karar vermiştir.⁹⁰⁸ Ancak somut olayda bu şekilde bir imkanın sağlanmadığı tespit edilmiştir.⁹⁰⁹ Yasal düzenlemeler kapsamında DNA testi dışında babalık davasını sonuçlandırma imkanı olmayan ve kişisel kimliğine ilişkin olarak uzun süreli bir belirsizlik durumunda bırakılan başvuru sahibinin menfaatlerine ilişkin orantılılık ilkesinin ihlal olduğuna karar verilmiştir.⁹¹⁰

Ancak, AİHM, *Odièvre v. Fransa* kararında ise veri öznesinin kökenleri ve doğal ebeveynlerinin kimliği hakkındaki bilgilere erişim meselesini değerlendirmiştir.⁹¹¹ Başvuru sahibi doğumunun hemen sonrasında ailesi tarafından terk edilmiş ve daha sonra evlatlık verilmiştir.⁹¹² Başvuru sahibi yerel makamlara başvurmuş

⁹⁰¹ Ibid.

⁹⁰² Mikulić v. Hırvatistan paras 8-22.

⁹⁰³ Mikulić v. Hırvatistan paras 31 ve 32.

⁹⁰⁴ Mikulić v. Hırvatistan para 55.

⁹⁰⁵ Mikulić v. Hırvatistan para 60.

⁹⁰⁶ Mikulić v. Hırvatistan para 64.

⁹⁰⁷ Ibid.

⁹⁰⁸ Ibid.

⁹⁰⁹ Mikulić v. Hırvatistan paragraf 64; Gaskin v. Birleşik Krallık paras 20- 49.

⁹¹⁰ Mikulić v. Hırvatistan paras 65 ve 66.

⁹¹¹ Odièvre v. Fransa [2003] 42326/98.

⁹¹² Odièvre v. Fransa paras 10 ve 11.

ve doğal ailesi ile ilgili tanımlayıcı olmayan bilgilere erişim sağlayabilmiştir.⁹¹³ Başvuru sahibi doğum ve nüfus bilgilerine erişim için ulusal mahkemeye başvurmuş ancak bu başvurusu kabul edilmemiştir.⁹¹⁴ AİHM başvuru sahibinin doğumu ve doğumuna ilişkin olayların bireyin kişisel gelişimi ve ruhsal sağlığına etkisi nedeni ile kendisinin doğumu ve doğumu sırasındaki olaylara ilişkin bilginin AİHS madde 8 kapsamında olduğuna karar vermiştir.⁹¹⁵

AİHM, başvuru sahibinin kökenleri ve doğal ebeveynlerinin kimliği hakkındaki bilgilere erişim meselesi ile bakım altındaki bir çocukla ilgili bir dava kaydına veya iddia edilen babalık kanıtına erişim meselesinin aynı nitelikte olmadığını belirtmiştir.⁹¹⁶ Somut olayda çocuğunu doğum sonrası terk eden ve kimlik bilgilerinin gizli kalmasını isteyen bir ebeveyn olduğu açıklanmıştır.⁹¹⁷ Bu açıdan davanın, *Gaskin ve Mikulić* davalarından ayrıldığının altı çizilmiştir.⁹¹⁸

İnsanların kökenlerini bilme hakları vardır, bu hak özel hayat kavramının kapsamının geniş bir yorumundan türetilmiştir.⁹¹⁹ AİHM tarafından bunun, çocuğun kişisel gelişimine olan hayati ilgisi de yaygın olarak kabul edildiği belirtilmiştir.⁹²⁰ Öte yandan, bir kadının uygun tıbbi koşullarda doğum yaparak sağlığını korumak için kimliğini gizleme konusundaki menfaatinin de inkâr edilmemesi gerektiği belirtilmiştir.⁹²¹

Somut olayda başvuru sahibine, annesi ve doğal ailesi hakkında, üçüncü şahısların çıkarlarının korunması sağlanırken, köklerinin bir kısmının izini sürmesine olanak tanıyan ve tanımlayıcı olmayan bilgilere erişim hakkı verildiği gözlemlenmiştir.⁹²² AİHM, nihai olarak ilgili üye devlet tarafından ebeveynlerin rızasının aranması şartı ile ebeveynlere ilişkin bilgilerin paylaşılması olanağı sağlayan yeni hukuki düzenlemenin yürürlüğe konulmasını göz önüne alarak, somut olayda yarışan menfaatler arasında denge gözetilmesi nedeni ile AİHS madde 8 kapsamında ihlal olmadığı yönünde karar almıştır.⁹²³

⁹¹³ Odièvre v. Fransa para 12.

⁹¹⁴ Odièvre v. Fransa paras 13 ve 14.

⁹¹⁵ Odièvre v. Fransa para 29.

⁹¹⁶ Odièvre v. Fransa para 43.

⁹¹⁷ Ibid.

⁹¹⁸ Ibid.

⁹¹⁹ Odièvre v. Fransa para 44.

⁹²⁰ Ibid.

⁹²¹ Ibid.

⁹²² Odièvre v. Fransa para 48.

⁹²³ Odièvre v. Fransa para 49

AİHM'in bu kararı önceki içtihatından ayrıldığı yönünden eleştirilebilir. Bu noktada ilgili kararın azınlık karşı görüşünü incelemek yerinde olacaktır.⁹²⁴ Bu görüşte *Gaskin* kararında kullanılan yarışan menfaatler arasında adil bir denge kurulması yaklaşımın somut olayda da geçerli olduğu belirtilmiştir.⁹²⁵ Somut olayın gerçeklerini dikkate alacak ve karşılıklı menfaatleri göz önüne alan bir bağımsız denetim mekanizmasının başvuru sahibine sunulmadığı, bunun yerine kör bir şekilde ebeveynin menfaatlerinin üste tutulduğu öne sürülmüştür.⁹²⁶ Yine somut olayda yarışan menfaatler açısından, *Gaskin* ve *Mikulić* ile somut olay arasında ciddi bir farklılık olmadığı ifade edilmiştir.⁹²⁷ Azınlık görüşü somut olayda AİHM madde 8'in ihlal edildiğini savunmuştur.⁹²⁸

Gaskin ve *Odièvre* arasındaki önemli bir farkın da bağımsız ve tarafsız bir denetim otoritesinin mevcut olması olduğu ileri sürülmüştür.⁹²⁹ Bu aşamada söz konusu verinin sağlık verisi olduğu ve sağlık verilerinin gizliliğinin, sağlık hizmeti alanın bu güvenceye dayanarak, sağlık hizmetini almaktan kaçınmaması açısından da önemli bir menfaat içerdiğini hatırlatmakta fayda görülmektedir. Bu nedenle, AİHM'in sağlık hizmetini alana dair bilgilerin gizli kalmasını diğer menfaatlerden üstün tuttuğu yorumu yapılabilir.

Godelli v. İtalya kararında ise doğumda terk edilen çocuğun kimlik belirleyici olmayan bilgilere erişememesi veya anneden gizlilikten feragat talebinde bulunamaması incelenmiştir.⁹³⁰ Somut olayda bir tarafta veri öznesinin kökenleri hakkında bilgiye erişim hakkı ve diğer tarafta ise veri öznesinin annesinin isminin gizli kalma hakkı olmak üzere yarışan menfaatler değerlendirilmiştir.⁹³¹ Başvuru sahibi doğumu sonrası ebeveynleri tarafından terk edilmiş ve daha sonra evlatlık verilmiştir.⁹³² Başvuru sahibi on yaşında evlatlık olduğunu öğrenmiş ve kökenleri konusunda bilgisi olmaması nedeni ile zorlu bir çocukluk geçirmiştir.⁹³³ 2006 tarihinde başvuru sahibi veri öznesi yerel makamlardan kökenleri hakkında bilgi talep etmiş ancak, başvuru sahibinin doğal annesi doğum sırasında kimliğinin açıklanmasına rıza göstermediğinden doğum

⁹²⁴ Azınlık Karşı Görüş, *Odièvre v. Fransa* [2003] 42326/98.

⁹²⁵ Azınlık Karşı Görüş, *Odièvre v. Fransa* para 17; *Gaskin v. Birleşik Krallık* paras 20-49.

⁹²⁶ Azınlık Karşı Görüş, *Odièvre v. Fransa* para 18.

⁹²⁷ Azınlık Karşı Görüş, *Odièvre v. Fransa* para 19.

⁹²⁸ Azınlık Karşı Görüş, *Odièvre v. Fransa* para 21.

⁹²⁹ *GALETTA ve DE HERT*.

⁹³⁰ *Godelli v. İtalya* [2013] 33783/09.

⁹³¹ *Godelli v. İtalya* [2013] 33783/09.

⁹³² *Godelli v. İtalya* paras 6 ve 7.

⁹³³ *Godelli v. İtalya* paras 8 ve 9.

kayıtlarında bu bilgi bulunamamıştır.⁹³⁴ Başvuru sahibi kökenleri hakkında bilgilere ulaşmak için dava açmıştır. Ancak bu talep hem ilk derece mahkemesi hem temyiz mahkemesi tarafından başvuru sahibinin annesinin kimliğinin gizli kalmasını istediği gerekçesi ile reddedilmiştir.⁹³⁵

AİHM, AİHS madde 8 kapsamında herkesin kökenlerini bilme hakkı olduğunu belirtmiştir.⁹³⁶ Bir tarafta veri öznesinin kökenleri hakkında bilgiye erişim hakkı ve diğer tarafta ise veri öznesinin annesinin (uygun medikal imkanlara erişiminin sağlanması ve yasadışı sağlık işlemlerinin engellenmesi amacı ile) isminin gizli kalma hakkı mevcuttur.⁹³⁷ AİHM, üye devletlerin genel çıkarları gözeterek veri öznesinin annesinin kimliğini gizli tuma hakkı ve veri öznesinin kökenleri hakkında bilgiye erişmeye yönelik meşru hakkı arasında uzlaştırma amacına ulaşmak için en uygun olduğunu düşündükleri araçları belirlemelerine izin verilmesi gerektiğine belirtmiştir.⁹³⁸ Somut olayda *Odièvre* davasından farklı olarak, başvuru sahibine kökenlerini araştırmasına yönelik annesine veya doğumuna ilişkin hiçbir bilginin (üçüncü tarafların menfaatleri dikkate alınarak) sağlanmadığı dikkate alınmıştır.⁹³⁹

AİHM bu durumda yarışan haklar değerlendirmesinde başvuru sahibi veri öznesine ait hakkın tamamen göz ardı edildiği ve herhangi bir çözüm sunulmadığını belirtmiştir.⁹⁴⁰ AİHM bu durumda yarışan menfaatler açısından bir denge gözetilmediğinden AİHS madde 8 uyarınca ihlal olduğuna karar vermiştir.⁹⁴¹

K.H. ve Diğerleri v. Slovakya kararında AİHM, veri öznelerinin tıbbi kayıtlarına erişimleri konusunu değerlendirmiştir.⁹⁴² AİHM başvuru sahiplerinin medikal kayıtlarına erişim hakkının AİHS madde 8 kapsamında pozitif yükümlülükler içerisinde olduğunu belirtmiştir.⁹⁴³ AİHM tıbbi dosyalarının tamamına erişim izni verilen başvuru sahiplerinin, ilgili belgelerin fotokopilerini çekerek kendi şahıslarıyla ilgili bilgileri nasıl kötüye kullanabileceklerini kavrayamamıştır.⁹⁴⁴ AİHM daha önce de tıbbi verilerin korunmasının bir kişinin özel ve aile hayatına saygı hakkından yararlanabilmesi için

⁹³⁴ Godelli v. İtalya para 10.

⁹³⁵ Godelli v. İtalya paras 11, 12 ve 13.

⁹³⁶ Godelli v. İtalya para 50.

⁹³⁷ Godelli v. İtalya paras 50 ve 51.

⁹³⁸ Godelli v. İtalya paras 53 ve 54.

⁹³⁹ Godelli v. İtalya para 55; *Odièvre v. Fransa* para 48.

⁹⁴⁰ Godelli v. İtalya para 55.

⁹⁴¹ Godelli v. İtalya paras 58 ve 59.

⁹⁴² *K.H. ve Diğerleri v. Slovakya* [2009] 32881/04; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Adil İşleme.

⁹⁴³ *K.H. ve diğerleri v. Slovakya* paras 44 ve 47.

⁹⁴⁴ *K.H. ve diğerleri v. Slovakya* paras 54, 55 ve 56.

temel öneme sahip olduğuna karar vermiştir.⁹⁴⁵ Ancak, AİHM tıbbi verilere karşı bir suistimal riskinin, dosyaların kopyalarının veri öznelere verilmemesi dışında başka yollarla da önlenmesi gerektiğini belirtmiştir.⁹⁴⁶ AİHM ilgili üye devletin yeni yasal düzenlemesinin uygun bir değişikliği içerdiğini tespit etmiş olsa da, somut olayda başvuru sahiplerinin erişim hakkının AİHS madde 8 kapsamında ihlal edildiğine karar vermiştir.⁹⁴⁷

Verilerin erişim hakkının sınırlandırıldığı durumlar ise *Leander v. İsveç* kararında belirtilmiştir.⁹⁴⁸ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda veri öznesinin yasaklı bir askeri alanın yanında bulunan donama müzesine yaptığı iş başvurusu yapılan güvenlik soruşturmasının sonucu olumsuz olduğu için reddedilmiştir.⁹⁴⁹ Başvuru sahibi reddedilme gerekçesi konusunda bilgi almak istediğinde, donanma komutanlığının polisten gelen güvenlik soruşturması nedeni ile reddedildiği bilgisini almıştır.⁹⁵⁰ Başvuru sahibinin soruşturma içeriği konusunda bilgi almak için ilgili üye devlet hükümetine yaptığı başvuru ise soruşturma içeriğinin paylaşılmasını gerektiren özel bir durum olmadığı gerekçesi ile reddedilmiştir.⁹⁵¹ AİHM, polis soruşturması içeriğinin başvuru sahibinin özel hayatı hakkında bilgi içerdiğinin tartışmasız olduğu kanaatine varmıştır.⁹⁵² Başvuru sahibine bu içeriğe erişim sağlanmadığı için AİHS madde 8 kapsamında bir müdahale olduğunu değerlendirmiştir.⁹⁵³

AİHM, ulusal makamların, kapsamının yalnızca izlenen meşru amacın niteliğine değil, aynı zamanda ilgili müdahalenin özel niteliğine de bağlı olacağı bir takdir hakkına sahip olduğunu kabul etmiştir.⁹⁵⁴ Devletin ulusal güvenliğini korumaya yönelik menfaatinin, özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin ciddiyeti ile dengelenmesi gerektiği belirtilmiştir.⁹⁵⁵ İlk olarak üye devletlerin ulusal güvenliğin korunması amacıyla, yetkili yerel makamlara, kişilere ilişkin kamuya açık olmayan bilgileri toplama ve kayıtlarda saklama yetkisi veren kanunlara sahip olmasının gerekliliği konusunda hiçbir şüphe olmadığı açıklanmıştır.⁹⁵⁶ İkinci olarak ise somut

⁹⁴⁵ Ibid.

⁹⁴⁶ Ibid.

⁹⁴⁷ K.H. ve diğerleri v. Slovakya paras 57ve 58.

⁹⁴⁸ *Leander v. İsveç* [1987] 9248/81.

⁹⁴⁹ *Leander v. İsveç* paras 10, 11 ve12.

⁹⁵⁰ *Leander v. İsveç* paras 13 ve 14.

⁹⁵¹ *Leander v. İsveç* paras 15ve 16.

⁹⁵² *Leander v. İsveç* para 48.

⁹⁵³ Ibid..

⁹⁵⁴ *Leander v. İsveç* para 59.

⁹⁵⁵ Ibid.

⁹⁵⁶ *Leander v. İsveç* para 59.

olayda adayların ulusal güvenlik açısından önemli görevlerde istihdama uygunluklarını değerlendirirken bu bilgilerin kullanıldığının altı çizilmiştir.⁹⁵⁷ Sonuç olarak AİHM, somut olayda ulusal güvenliğe yönelik menfaatlerin kişinin özel hayatına yapılan sınırlı müdahalenin (başvuru sahibinin kamuda çalışmasına yönelik bir etki varken, özel yaşamına yönelik bir müdahale söz konusu değildir) önüne geçtiği değerlendirilmiştir.⁹⁵⁸ İlgili üye devletin veri güvenliğine yönelik belli güvencelerin sağladığı göz önünde bulundurularak, AİHS madde 8 kapsamında bir ihlal olmadığına karar verilmiştir.⁹⁵⁹

AİHM, *Gaskin, Odièvre, Godelli K.H. ve Diğerleri* kararları ile bireylerin kişisel verileri hakkında bilgiye erişim hakkına sahip olduğunu ve bu hakkın özel hayata saygı gösterilmesi ihtiyacından kaynaklandığını defaatle belirtmiştir.⁹⁶⁰ Ancak, *Leander* kararı ile ise bu hakkın belli durumlarda sınırlandırılabilmesinin altını çizmiştir.

Verilere erişim hakkı verileri düzeltme, verilerin doğruluğu, verileri silme hakkı gibi birçok hakkın kullanılması için bir ön hak oluşturmaktadır. Bu yüzden verilere erişim hakkı değerlendirilirken bu hakkın kullanımının engellenmesinin diğer haklar üzerindeki etkisi de dikkate alınmalıdır. Verilere erişim hakkının kullanım şekli diğer hakların etkinliğini olumsuz şekilde etkileyecek ise verilere erişim hakkının menfaat dengesi üzerindeki etkisi daha ağırlıklı olacaktır. Diğer taraftan verilere erişim hakkının kısıtlanması veri güvenliği açısından alınacak en son yöntem olmalıdır. Verilere erişim hakkının kısıtlanması ancak diğer yöntemlerin yetersiz veya etkisiz kalacağı durumlarda uygulanmalıdır. Verilere erişim hakkı değerlendirilirken göz önüne alınması gereken bir diğer nokta da verilerine erişilen veri öznesinin menfaatlerinin bu müdahale ile olumsuz etkilenmemesi, eğer olumsuz etkilenme kaçınılmaz ise veri erişimi için üstün bir menfaatin (yaşam hakkı, kişinin kendi kökenlerini bilme hakkı, vb.) söz konusu olması gerekmektedir.

3. Verileri Düzeltme Hakkı

AB müktesebatı ve Avrupa Konseyi sözleşmeleri uyarınca, veri öznesinin kişisel verilerinin düzeltilmesini isteme hakkı vardır. Kişisel verilerin doğruluğu, veri sahipleri için yüksek düzeyde veri güvenliğinin sağlanması için esastır. 2016/679 sayılı

⁹⁵⁷ Ibid.

⁹⁵⁸ Ibid.

⁹⁵⁹ *Leander v. İsveç* para 59, 67 ve 68.

⁹⁶⁰ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 216 ve 217.

Tüzük madde 16 uyarınca “veri sahibinin kendileri ile ilgili doğru olmayan kişisel verilerin gereksiz gecikmeye mahal verilmeksizin düzeltilmesini kontrolörden talep etme hakkı” bulunmaktadır. Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 9 (1) (e) uyarınca ise “veri öznesinin aykırı bir şekilde işlenmekte olan veya işlenmiş verileri, istek üzerine, ücretsiz ve aşırı gecikme olmaksızın gerekli olan durumlarda düzelttirme hakkı” bulunmaktadır.⁹⁶¹ Ancak özellikle yasal durumlara ilişkin verilerin düzeltilmesi için verinin yanlışlığına ilişkin kanıtlar talep edilebilir.⁹⁶²

AİHM, *Ciubotaru v. Moldova* kararında resmi kayıtlarda bulunan etnik köken kaydının değiştirilememesi konusunu değerlendirmiştir.⁹⁶³ Başvuru sahibi, eski Sovyet kimlik kartının yerine bir Moldova kimlik kartı verilmesi için Moldova makamlarına başvurmuştur. Başvuru formunda etnik kökeni olarak Rumen yazılmıştır.⁹⁶⁴ Ancak, başvuru sahibine etnik kökeni Moldova olarak belirtilmedikçe başvurusunun kabul edilmeyeceği bildirilmiştir.⁹⁶⁵ Başvuru sahibi bu koşula uymuştur.⁹⁶⁶ Kısa bir süre sonra, başvuru sahibi yerel nüfus müdürlüğüne yazılı olarak başvurarak, etnik köken kaydının Moldova’dan Rumen’e değiştirilmesini talep etmiştir.⁹⁶⁷ Şubat 2003 tarihli bir cevapta, başvuru sahibi veri öznesine, anne ve babasının doğum ve evlilik belgelerinde etnik köken olarak Rumen olarak kaydedilmediği için başvuru sahibi veri öznesinin Rumen olarak kaydedilmesinin imkânsız olduğu bilgisi verilmiştir.⁹⁶⁸ Belirsiz bir tarihte başvuru sahibi veri öznesi, merkezi nüfus müdürlüğüne bir yazılı başvuruda bulunmuş ve etnik kimlik bilgisinin Moldova’dan Rumen’e değiştirilmesini tekrar talep etmiştir.⁹⁶⁹ Temmuz 2004 tarihli yanıtta, başvuru sahibine, ailesinin belgelerinde Rumen etnik kökeninin belirtilmediği ve bu nedenle böyle bir etnik kimlik iddiasında bulunamayacağı bilgisi verilmiştir.⁹⁷⁰ Başvuru sahibine büyükanne ve büyükbabasının ve diğer atalarının Rumen etnik kökeni izleri için Ulusal Arşivleri araştırması tavsiye edilmiştir.⁹⁷¹

AİHM, somut olayın değerlendirilmesinde, AİHS’in teorik veya yanılıcı hakları değil, pratik ve etkili hakları güvence altına almayı amaçladığının göz önünde

⁹⁶¹ 2016/679 Sayılı Tüzük madde 16 ve resital 65; Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 9 (1) (e).

⁹⁶² Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 220.

⁹⁶³ *Ciubotaru v. Moldova* [2010] 27138/04.

⁹⁶⁴ *Ciubotaru v. Moldova* para 7.

⁹⁶⁵ *Ibid.*

⁹⁶⁶ *Ibid.*

⁹⁶⁷ *Ciubotaru v. Moldova* para 8.

⁹⁶⁸ *Ciubotaru v. Moldova* para 8.

⁹⁶⁹ *Ibid.*

⁹⁷⁰ *Ciubotaru v. Moldova* para 9.

⁹⁷¹ *Ibid.*

bulundurulması gerektiğini tekrarlamıştır.⁹⁷² İsim, cinsiyet, din ve cinsel yönelim gibi unsurlarla birlikte, bireyin etnik kimliğinin, onun özel hayatının ve kimliğinin önemli bir yönünü oluşturduğunun altı çizilmiştir.⁹⁷³

AİHM, bir hükümetin, iddia edilen bir etnik kökene ilişkin nesnel kanıtların mevcudiyetini talep etme hakkına itiraz edemeyeceğini belirtmiştir.⁹⁷⁴ Benzer bir şekilde, AİHM, resmi olarak belirli bir etnik kökene ait olarak kaydedilecek bir iddiayı reddetme imkanının, böyle bir iddianın tamamen öznel ve temelsiz gerekçelere dayandığı durumlarda, yetkililere sağlanması gerektiğini kabul etmiştir.⁹⁷⁵ Ancak, somut olayda başvuru sahibinin iddiasını desteklemek için herhangi bir kanıt sunmasını imkânsız kılan ulusal düzenlemeden kaynaklanan bir gereklilik ile karşı karşıya olduğu değerlendirilmiştir.⁹⁷⁶ Başvuru sahibinin ebeveynlerinden birinin resmi kayıtlarda Rumen etnik kökene sahip olarak kaydedilmesi halinde, etnik kimliğini değiştirebileceği belirtilmiştir.⁹⁷⁷ Böyle bir gerekliliğin; üye devletin tarihsel gerçekleri dikkate alındığında, başvuru sahibi için Sovyet yetkililerinin ebeveynleri hakkında kaydettiği etnik kimliğin dışında bir etnik kimliğin kaydedilmesi gibi aşılabilir bir engel yarattığı kanaatine varılmıştır.⁹⁷⁸

AİHM, ayrıca başvuru sahibinin iddiasının etnik kökenine ilişkin kendi öznel algısından daha fazlasına dayandığını gözlemlemiştir.⁹⁷⁹ Başvuru sahibinin Rumen etnik grubuyla dil, isim, empati ve diğerleri gibi nesnel olarak doğrulanabilir bağlantılar sağlayabildiğinin açık olduğu vurgulanmıştır.⁹⁸⁰ Ancak, yürürlükteki ulusal düzenleme uyarınca bu tür hiçbir nesnel kanıtın dikkate alınmadığının altı çizilmiştir.⁹⁸¹

AİHM'e göre üye devlet, veri öznesinin iddiasının nesnel olarak doğrulanabilir kanıtlar ışığında incelenmesini engellerken, başvuranın özel hayatına etkili bir şekilde saygı gösterilmesini sağlama pozitif yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.⁹⁸² Bütün bu değerlendirmelerden sonra AİHM, AİHS madde 8'in ihlal edildiğine karar vermiştir.⁹⁸³ AİHM'in bu kararında, etnik gibi kişisel verilerin doğruluğuna ilişkin bazı destekleyici

⁹⁷² Ciubotaru v. Moldova para 51; Airey v. İrlanda [1979] Series A no. 32 paragraf 24.

⁹⁷³ Ciubotaru v. Moldova para 53.

⁹⁷⁴ Ciubotaru v. Moldova para 57.

⁹⁷⁵ Ibid.

⁹⁷⁶ Ibid.

⁹⁷⁷ Ibid.

⁹⁷⁸ Ibid.

⁹⁷⁹ Ciubotaru v. Moldova para 58.

⁹⁸⁰ Ibid.

⁹⁸¹ Ibid.

⁹⁸² Ciubotaru v. Moldova para 59.

⁹⁸³ Ibid.

objektif kanıtlar ile birlikte veri öznesinin subjektif görüşünü temel aldığı ileri sürülmüştür.⁹⁸⁴ Ancak, bu noktada somut kanıtlarla veri öznesinin iddiasını kesin bir şekilde kanıtlanmasının mümkün olmadığı göz önüne alınmalı ve subjektif görüşün istisnai durumlarda göz önüne alındığı kabul edilmelidir.

Cemalettin Canlı v. Türkiye kararında polis kayıtlarının yanlış tutulması ve kamu makamlarına iletilmesi konusu değerlendirilmiştir.⁹⁸⁵ Somut olayda 1990 yılında başvuru sahibi yasadışı bir örgüte üye olduğu iddiasıyla yargılanmış ancak beraat etmiştir.⁹⁸⁶ Başvuru sahibine başka bir yasa dışı örgüte üye olmaktan dolayı aleyhinde açılan bir dizi ceza davası, ilgili ulusal düzenleme hükmünün yürürlükten kaldırılmasının ardından 1990 yılında durdurulmuştur.⁹⁸⁷ 2003 yılında başvuru sahibi veri öznesi, Ankara'daki bir gösteriye giderken polis tarafından gözaltına alınmış ve polis karakoluna götürülmüştür.⁹⁸⁸ Aynı gün düzenlenen bir polis raporunda, başvuru sahibi veri öznesinin daha önce 1990 yılında terörle bağlantılı faaliyetlerde bulunmak ile ilgili kaydının bulunduğu belirtilmiştir.⁹⁸⁹

27 Ocak 2004'te başvuru sahibi veri öznesi savcılığa şikâyetinde bulunmuştur.⁹⁹⁰ Başvuru sahibi, yasadışı bir örgüte üyelik suçundan 1990 yılında beraatini ve yasadışı bir örgüte üye olduğu iddiasıyla ilgili ceza yargılamasının 1990 yılında durdurulmasını savcının dikkatine sunmuştur.⁹⁹¹ Başvuru sahibi, ilgili ulusal düzenlemelerin polisin herhangi bir beraat kararını veya cezai takibatın durdurulmasını da kayıtlarına dahil etmesini gerektirdiğine dikkat çekmiştir.⁹⁹² Başvuru sahibi, polis raporunun 2003 yılında hazırlanmasının ve mahkemeye sunulmasının keyfi ve hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.⁹⁹³ Sonuç olarak, rapor kamuya açık hale gelmiş ve başvuru sahibi veri öznesi hakkında yanlış bilgiler medyada geniş çapta haber yapılmıştır.⁹⁹⁴

AİHM, ilk olarak ilgili bilginin çok geçmişe dair olsa dahi özel hayata ilişkin olduğunu belirlemiştir.⁹⁹⁵ AİHM, söz konusu raporda başvuru sahibinden yasadışı

⁹⁸⁴ DRAGAN, ANDREI , “New Minorities in the States Parties to the Framework 101 Convention: The Importance of Self-Identification and Recognition”, Pécs Journal of International and European Law, University of Pécs - Centre for European Research and Education, 2018/01. s. 110.

⁹⁸⁵ Cemalettin Canlı v. Türkiye [2008] 22427/04.

⁹⁸⁶ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 6.

⁹⁸⁷ Ibid.

⁹⁸⁸ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 7.

⁹⁸⁹ Ibid.

⁹⁹⁰ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 8.

⁹⁹¹ Ibid.

⁹⁹² Ibid.

⁹⁹³ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 31.

⁹⁹⁴ Ibid.

⁹⁹⁵ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 33.

örgütlere üyelik suçundan suçlanan, sanık veya kovuşturulan biri olarak değil, üye olarak bahsedildiğini gözlemlemiştir.⁹⁹⁶ Başvuru sahibi veri öznesinin yasa dışı örgütlere üyelik iddialarıyla ilgili olarak bir mahkeme tarafından hiçbir zaman mahkûm edilmediği gerçeği göz önünde bulundurulmuştur.⁹⁹⁷ AİHM, polis raporunda başvuru sahibi bu tür örgütlerin bir üyesi olarak anılmasının potansiyel olarak başvuru sahibinin itibarına zarar verdiği kanısına varmıştır.⁹⁹⁸ AİHM, hatalı polis raporunun tutulup ulusal mahkemeye iletilmesinin, başvuru sahibinin özel hayatına saygı hakkına müdahale oluşturduğu kanaatine ulaşmıştır.⁹⁹⁹ AİHM'e göre müdahalenin kişinin haklarını ihlal etmemesi için iç hukukta hukuki bir dayanağı olması yeterli olmayacaktır; müdahale aynı zamanda bir veya daha fazla meşru amaç gütmeli ve bu amaçlara ulaşmak için demokratik bir toplumda gerekli olmalıdır.¹⁰⁰⁰

Ayrıca ulusal düzenlemeler, polis kayıtlarında yer alan bilgilerin düzeltilmesi ve revize edilmesine ilişkin hükümler içermiştir.¹⁰⁰¹ Bu düzenlemeler polisi, suçlamalarla ilgili herhangi bir ceza davasının sonucuna ilişkin tüm bilgileri kayıtlarına dâhil etmekle yükümlü kılmıştır.¹⁰⁰² Söz konusu raporda belirtilen bilgiler sadece yanlış olmakla kalmamış, aynı zamanda başvuru sahibinin beraatine ve ceza yargılamasının durdurulmasına ilişkin herhangi bir ifadeyi de içermemiştir.¹⁰⁰³ Ayrıca, 2003 yılında ulusal mahkemeye sunulan rapora 1990 yılında verilen kararlar eklenmemiştir.¹⁰⁰⁴ AİHM'in görüşüne göre bu hatalar, ulusal düzenlemelerin açık gerekliliklerine aykırıydı ve başvuru sahibi veri öznesinin haklarının korunması için iç hukuk tarafından sağlanan bir dizi önemli usuli güvenceyi ortadan kaldırmıştır.¹⁰⁰⁵ AİHM, söz konusu raporun polis tarafından düzenlenip ulusal mahkemeye sunulmasının AİHM madde 8'e aykırı olduğuna karar vermiştir.¹⁰⁰⁶

AİHM'in bilginin geçmişe yönelik olmasını orantılık değerlendirmesinde bir kriter olarak kullandığı ileri sürülmüştür.¹⁰⁰⁷ Ancak, verinin geçmişe ilişkin olmasına ilişkin değerlendirmenin yanlış verinin düzeltilmesi açısından bir orantılılık

⁹⁹⁶ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 35.

⁹⁹⁷ Ibid.

⁹⁹⁸ Ibid.

⁹⁹⁹ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 37.

¹⁰⁰⁰ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 38.

¹⁰⁰¹ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 41.

¹⁰⁰² Cemalettin Canlı v. Türkiye para 41.

¹⁰⁰³ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 42.

¹⁰⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁰⁶ Cemalettin Canlı v. Türkiye para 43.

¹⁰⁰⁷ OSTER, JAN, *European and International Media Law*. 1st edition, Cambridge University Press, 2016, s. 350

değerlendirmesi değil, sadece kapsamı belirten bir değerlendirme olarak görülmesi yerinde olacaktır. Bu noktada, ciddi müdahalelerin olduğu durumlarda verilerin düzeltilmesi hakkının iadei itibar kavramı ile de yakın ilişkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, bu karar ile verilerin düzeltilmesi hakkının sadece yanlış verilerin düzeltilmesini değil, aynı zaman yeni bilgiler eklenmesini de kapsayacak şekilde yorumlandığı görüşü de mevcuttur.¹⁰⁰⁸

Avrupa Veri Koruma Kurulu, müşterilere ilişkin e-postaların yanlış e-posta adreslerine gönderilmesini değerlendirmiştir.¹⁰⁰⁹ Avrupa Veri Koruma Kurulu yanlış bilginin düzeltilmesinin altı ay sürmesini orantısız bulmuştur.¹⁰¹⁰ Ancak, firmanın daha etkin bir sistem kurma çalışmalarını göz önünde bulundurmuştur.¹⁰¹¹ Ayrıca, ilgili firma çalışanlarının veri koruma düzenlemeleri ve müşteri verilerini işleme konusunda eğitime tabi tutulmasını olumlu olarak değerlendirmiştir.¹⁰¹² Bu karardan da anlaşılacağı üzere AB kurumları da AİHM içtihadına uygun olarak verilerin düzeltilmesine yönelik etkin güvencelerin ve süreçlerin sağlanmasını talep etmektedir.

Verileri düzeltme hakkı özellikle veri öznesinin ilgili verilerin doğruluğunu ispat yönünden etkin bir hak olarak değerlendirilmesi için sadece resmi kayıtlar değil veri öznesinin sağladığı birçok birbiri ile bağlantılı ve nesnel kanıtlar göz önüne alınarak değerlendirilmeye bulunmalıdır. Ancak veri öznesi orantısız bir ispat yükü ile bu haktan mahrum bırakılmamalıdır.¹⁰¹³ Diğer taraftan verilerin düzeltilmesi hakkı verilerin doğruluğu hakkı ile doğrudan ilişkili olup, bu iki hakkın birlikte kullanılması ile veri öznesinin itibarı korunarak özel hayatında ortaya çıkabilecek onarılamaz hasarların önüne geçilmelidir. Bir sonraki başlıkta unutulma hakkı incelenmeye çalışılacaktır.

4. Verileri Silme (Unutulma) Hakkı

2016/679 sayılı Tüzük madde 17’de verileri silme (unutulma) hakkı düzenlenmiştir. Unutulma hakkının hangi şartlar altında talep edilebileceği ve unutulma

¹⁰⁰⁸ DE TERWANGNE, CÉCILE, “Article 16 Right to rectification”, Editor: KUNER , CHRISTOPHER, et.al., The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary, Oxford University Press, 2020, s. 473.

¹⁰⁰⁹ European Data Protection Board,2021, 20/02353-17, https://edpb.europa.eu/decision-no-235_en, erişim tarihi 02/08/2022.

¹⁰¹⁰ Ibid.

¹⁰¹¹ Ibid.

¹⁰¹² Ibid.

¹⁰¹³ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 220.

hakkının yerine getirilebilmesi için tüm teknik ve idari tedbirlerin alınması gerektiği 2016/679 sayılı Tüzük madde 17 fıkra 1 ve 2’de belirtilmiştir. 2016/679 sayılı Tüzük madde 17 fıkra 3’de ise unutulma hakkı kullanılırken göz önünde bulundurulması gereken diğer haklar sayılarak, unutulma hakkının sınırları belirtilmiştir. Unutulma hakkını kullanırken göz önünde bulundurulması gereken diğer haklar şunlardır: “ifade ve bilgi edinme hakkının kullanılması; bir yasal yükümlülüğe uygunluk açısından veya kamu yararına halk sağlığı alanındaki kamu yararı sebeplerinden dolayı; kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçları ya da istatistiki amaçlar doğrultusunda veya yasal iddialarda bulunulması, bu iddiaların uygulanması veya savunulması.”¹⁰¹⁴ Güncellenmiş 108 sayılı Sözleşme madde 9 (1) (e) uyarınca ise “veri öznesinin aykırı bir şekilde işlenmekte olan veya işlenmiş verileri, istek üzerine, ücretsiz ve aşırı gecikme olmaksızın gerekli olan durumlarda sildirme hakkı” bulunmaktadır.¹⁰¹⁵

Google Spain kararında ABAD internet ve unutulma hakkı konusunda dönüm noktası bir karar vermiştir.¹⁰¹⁶ Somut olayda Mart 2010 tarihinde İspanyol vatandaşı veri öznesi, ülkenin La Vanguardia gazetesi, Google İspanya ve Google Inc.’e karşı Veri Koruma Ajansı’nın (AEPD) üzerinden şikayette bulunmuştur.¹⁰¹⁷ Veri öznesi, gazetenin 1998’deki takas ve haciz işlemlerinin kaydını kaldırmasını veya değiştirmesini istemiştir.¹⁰¹⁸ İnternet arama motorları aracılığıyla bu bilgiye erişimin artık mümkün olmaması talep edilmiştir.¹⁰¹⁹ Ayrıca, verileri kaldırmasını veya gizlemesini Google Inc. veya bağlı kuruluşu Google Spain’den talep etmiştir.¹⁰²⁰ Veri öznesi, işlemlerin birkaç yıl içerisinde tamamen çözüldüğünü ve bu nedenle artık çevrimiçi ortamlarda bulunmamaları gerektiğini savunmuştur.¹⁰²¹

Veri Koruma Ajansı, gazetenin aleyhindeki şikayeti, yayının bir hükümet emri uyarınca yasal olarak haklı olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.¹⁰²² Ancak, Veri Koruma Ajansı Google’a ve bağlı kuruluşu olan Google Spain’e karşı yapılan şikayeti

¹⁰¹⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük madde 17.

¹⁰¹⁵ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 9 (1) (e.).

¹⁰¹⁶ C-131/12, Google Spain SL, Google Inc. V Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González, [2014] ECLI:EU:C:2014:317.

¹⁰¹⁷ Google Spain SL, Google Inc. paras 14 ve 15.

¹⁰¹⁸ Ibid.

¹⁰¹⁹ Ibid.

¹⁰²⁰ Ibid.

¹⁰²¹ Ibid.

¹⁰²² Google Spain SL, Google Inc. paras 16 ve 17.

onamıştır.¹⁰²³ İnternet arama motorlarının operatörleri kişisel verileri işlediklerinden, ilgili gizlilik mevzuatına tabi oldukları ve temel gizlilik hakkını tehlikeye atan bilgilerin kaldırılması yükümlülüğü altında oldukları belirtilmiştir.¹⁰²⁴ Daha sonra, Google Inc. ve Google İspanya, karara karşı ayrı itirazlar sunmuş ve temyize gitmiştir.¹⁰²⁵

Somut olayda söz konusu uyumsuzluk 95/46 sayılı Direktif ve ABTHŞ madde 7 ve 8 kapsamında değerlendirilmiştir.¹⁰²⁶ Somut olaya konu olan uyumsuzluk 95/46 sayılı Direktif'in öngördüğü mahremiyet hakkını ve diğer temel hakları korumak için meşru gerekçelere dayansa dahi, internet arama motorlarının işletmecileri tarafından, üçüncü taraf web siteleri tarafından yayınlanan kişisel bilgilerin (bu tür bilgilerin ilk yayınlandığı tarihte yasal gerekçeye dayansa dahi) kaldırılması veya silinmesinin zorunlu olup olmadığı noktasında toplanmıştır.¹⁰²⁷ ABAD, arama motoru şirketinin üçüncü taraf web siteleri tarafından yayınlanan ve daha sonra veri öznesi tarafından kaldırılması veya değiştirilmesine yönelik kişisel bilgilerle ilgili olarak, internetin arama motoru olarak internetteki sorumluluğunun kapsamını ele almıştır. Buradaki geçerli hükümler, 95/46 sayılı Direktif madde 12 (b) ve 14 (a)'dır.¹⁰²⁸

Arama motoru şirketi, orantılılık (denge) ilkesi gereği, kişisel bilgilerin kaldırılmasının, verileri yayınlayan ve kamuya açık hale getiren web sitesine yönlendirilmesi gerektiğini savunmuştur.¹⁰²⁹ Ayrıca yayıncının bu bilginin yasallığını değerlendirmek için en iyi konumda olduğu da arama motoru şirketi tarafından öne sürülmüştür.¹⁰³⁰

ABAD, internet arama motorlarının bu motorla yapılan arama, bireyin adına dayanarak yapıldığında kişisel gizliliğin temel haklarını ve kişisel verilerin korunmasını etkilediğine karar vermiştir.¹⁰³¹ Bununla birlikte, internet kullanıcılarının arama motorları aracılığıyla kişisel bilgilere erişme haklarına da saygı gösterilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.¹⁰³² Bu durumda söz konusu bilginin niteliğine ve veri öznesinin özel hayatındaki duyarlılığına ve bu bilginin kamuoyunun ilgisine bağlı

¹⁰²³ Ibid.

¹⁰²⁴ Ibid.

¹⁰²⁵ Google Spain SL, Google Inc. para 18.

¹⁰²⁶ Google Spain SL, Google Inc. para 1.

¹⁰²⁷ Google Spain SL, Google Inc. para 20.

¹⁰²⁸ Google Spain SL, Google Inc. para 20.

¹⁰²⁹ Google Spain SL, Google Inc. para 63.

¹⁰³⁰ Ibid.

¹⁰³¹ Google Spain SL, Google Inc. para 80.

¹⁰³² Google Spain SL, Google Inc. para 81.

olarak, özellikle, kamuoyunda veri öznesinin oynadığı role göre değişebilen ilginin göz önünde bulundurulmasının önemi vurgulanmıştır.¹⁰³³

Arama motorları tarafından gerçekleştirilen indekslemenin, bir web sitesinde bilgilerin yayınlamasından ayrı olarak, bireyin temel haklarına ek bir müdahale olduğu belirlenmiştir.¹⁰³⁴ Orijinal kaynağın gazetecilik faaliyetlerine ilişkin istisna kapsamında muaf tutulabilmesi mümkün iken, arama motoru operatörleri bu istisnadan yararlanamamıştır.¹⁰³⁵ Bunun sebebi ise arama motoru operatörlerinin meşru menfaatlerinin yayıncıların menfaatlerinden farklı olması ve indekslemenin veri sahibi üzerindeki farklı etkisi olarak açıklanmıştır.¹⁰³⁶

ABAD, bir arama motorunun işletmecisinin, üçüncü şahıslar tarafından yayınlanan ve o kişiyle ilgili bilgileri içeren web sayfalarına isim bağlantıları temelinde yapılan bir arama sonrasında görüntülenen sonuç listesinden talep durumunda çıkarılması gerektiğine karar vermiştir.¹⁰³⁷ Bu ad veya bilgilerin önceden yayınlanmasının yasal olması veya ilgili web sayfalarından eşzamanlı olarak silinmediği bir durumda dahi arama motorlarındaki listelerden çıkarılması gerektiği belirtilmiştir.¹⁰³⁸

Son olarak, ABAD veri öznesinin ABTHŞ madde 7 ve 8 kapsamındaki temel hakları ışığında, söz konusu bilgilerin bu tür arama motoru listelerine dâhil edilerek artık kamuya açıklanmamasını talep edebileceğini açıkça belirtmiştir.¹⁰³⁹ Bu hakkın kural olarak, yalnızca arama motorunun operatörünün ekonomik menfaatini değil, aynı zamanda genel kamunun, veri sahibinin adıyla ilgili bir aramada bu bilgileri bulma konusundaki menfaatlerinin de üzerinde olduğu sonucuna varılmıştır.¹⁰⁴⁰ Ancak bu bilginin, üstün kamu menfaati gibi belli nedenler ile sonuç listesinde tutulmasının mümkün olduğunun altı çizilmiştir.¹⁰⁴¹

ABAD bu değerlendirmeleri somut olaya uygulamıştır.¹⁰⁴² İnternet kullanıcısının, veri öznesinin adı ile Google arama yoluyla bir arama yaparak elde ettiği sonuçlar listesinde sosyal güvenlik borçlarının tahsili için haciz işlemleri ile bağlantılı

¹⁰³³ Ibid.

¹⁰³⁴ Google Spain SL, Google Inc. para 83.

¹⁰³⁵ Google Spain SL, Google Inc. paras 85-87.

¹⁰³⁶ Ibid.

¹⁰³⁷ Google Spain SL, Google Inc. para 88.

¹⁰³⁸ Google Spain SL, Google Inc. para 88.

¹⁰³⁹ Google Spain SL, Google Inc. para 97.

¹⁰⁴⁰ Ibid.

¹⁰⁴¹ Ibid.

¹⁰⁴² Google Spain SL, Google Inc. para 98.

bir gayrimenkul müzayedesine ilişkin ilgili kişinin adının geçtiği duyuruları içeren bir günlük gazetenin çevrimiçi arşiv sayfalarının bağlantı linkleri ile birlikte görüntülenmesini değerlendirmiştir.¹⁰⁴³ Söz konusu sonuç listesinden veri öznesinin çıkarılmasının hakkı olduğuna karar vermiştir.¹⁰⁴⁴ Bu kararında bu duyurularda yer alan bilgilerin ilgili kişinin özel hayatına yönelik hassasiyetini ve ilk yayımının 16 yıl önce gerçekleşmiş olmasını göz önünde bulundurmıştır.¹⁰⁴⁵

ABAD'ın bu kararı ile orantılılık değerlendirmesi için verilerin hassasiyeti, yayın süresi ve kamuoyu ilgisi olmak üzere üç unsur tespit ettiği sonucuna varılabilir. ABAD'ın unutulma hakkının diğer haklarla dengelenmesine ilişkin gerekçesinde özel hayat kavramına vurgu yaptığı görüşü bulunmaktadır.¹⁰⁴⁶ ABAD'ın indeksleme işlemini değerlendirirken arama motorlarının kişisel yaşamın çok sayıda yönünü birbirine bağlaması ve veri öznesinin özel yaşamına yönelik hassasiyeti dikkate alması ile bunun görülebileceği ileri sürülmüştür.¹⁰⁴⁷

Bir diğer önemli görüş ise ABAD'ın bu karar ile arama motoru operatörleri için unutulma hakkına yönelik taleplerde iki aşamalı bir değerlendirme sistemi oluşturduğudur.¹⁰⁴⁸ İlk aşamada veri öznesinin veri koruma hakkının, arama motorunun ekonomik çıkarları ve ilgili kişilerin veriye erişime yönelik menfaatlerine üstün gelip gelmediği, veri öznesinin kamu hayatındaki yeri gibi unsurlar göz önüne alınarak değerlendirilmelidir.¹⁰⁴⁹ İkinci aşama ise coğrafi kapsamın belirlenmesine yönelik olmalıdır.¹⁰⁵⁰ Veri öznesinin menfaatleri ve faaliyetleri AB coğrafyası içerisinde yaygınlaşmış ve AB dışında kullanıcıların bu verilere erişimi veri öznesine ciddi ve anında sonuçlar doğuracak ise tüm erişim linklerini kaldıracak bir uygulama yapılması gerektiği, durum bu değil ise üye ülke ile sınırlı bir uygulama yapılması gerektiği görüşü sunulmuştur.¹⁰⁵¹ Bu görüşün ikinci aşaması özellikle tek pazar, Avrupa vatandaşlığı kavramları ve veri koruma alanında tüm üyelerde yeknesak bir yapının kurulmasına yönelik çabalar göz önüne alındığında, AB hukuku içerisinde uygun bulunan

¹⁰⁴³ Ibid.

¹⁰⁴⁴ Ibid.

¹⁰⁴⁵ Ibid.

¹⁰⁴⁶ BIEKER, 2022, s.89

¹⁰⁴⁷ BIEKER, 2022, s.89

¹⁰⁴⁸ WOJCIECH, LAMIK, "Advancement Of The Right To Be Forgotten – Analysis Of The Judgment Of The Court Of Justice Of The European Union Of 24 September 2019 In The Case Of Google Llc Versus Commission Nationale De L'informatique Et Des Libertés (Cnil) – C-507/17", Editor: FOGLIA, MASSIMO, European Journal of Privacy Law & Technologies-Special issue, 2020, s.122.

¹⁰⁴⁹ WOJCIECH, 2020, s.122.

¹⁰⁵⁰ Ibid.

¹⁰⁵¹ Ibid.

taleplerin, mümkün ise tüm erişimler için yoksa Birlik genelinde uygulanmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Camera di Commercio kararında veri öznesinin itibarını zedelediği ve iş yaşamında kayıplara neden olduğu ileri sürülen bilgilerin ticaret sicilinden silinmesi değerlendirilmiştir.¹⁰⁵² Uyuşmazlığa konu olan somut olayda; veri öznesi, 1992’de iflas eden ve 2005’te tasfiye edilen bir şirket olan Immobiliare Salentina’nın tek yöneticisi olarak kayıt edilmiştir.¹⁰⁵³ 2007 yılında, veri öznesi satışa çıkardığı bir mülkünün satışını gerçekleştirmediğini ve satışın gerçekleşmeme nedeninin ticaret sicilinde Immobiliare Salentina ile olan ilişkisine dair kayıtlar olduğu iddiasında bulunmuştur.¹⁰⁵⁴ Veri öznesi iddiasında, piyasa bilgisinin toplanması ve işlenmesi ve risk değerlendirmesinde uzmanlaşmış bir şirket tarafından risk derecelendirmesini belirlemek için sicilden alınan bilgilerin kullanıldığını ve bunun kendisini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.¹⁰⁵⁵

Daha sonra, veri öznesi, Immobiliare Salentina’nın tasfiyesiyle ilgili kişisel verilerinin silinmesi, anonim hale getirilmesi veya ticaret sicilinden bloke edilmesi talebinde bulunmuştur.¹⁰⁵⁶ Ancak, Lecce Ticaret Odası bu talebi kabul etmemiştir.¹⁰⁵⁷ Ağustos 2011’de, ulusal mahkeme veri öznesinin talebini kabul etmiştir. Lecce Ticaret Odası temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz mahkemesi ön karar için ABAD’a başvurmuştur.¹⁰⁵⁸

ABAD, 95/46 sayılı Direktif madde 1 ve resital 10 ile *Google Spain* kararına, kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili olarak gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin, özellikle de gizlilik haklarının yüksek düzeyde korunmasını sağlamayı amaçladığı konusunda atıfta bulunmuştur.¹⁰⁵⁹ ABAD, 95/46 sayılı Direktif uyarınca, özellikle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğinde, veri işleminin ABTHŞ’ye göre değerlendirilmesi gerektiğini eklemiştir.¹⁰⁶⁰ ABAD, 95/46 sayılı Direktif madde 6 fıkra 1 bent e uyarınca üye devletlerden verilerin toplandığı esnada veya sonrasında işlendiği

¹⁰⁵² C-398/15, *Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce v Salvatore Manni*, [2017] ECLI:EU:C:2017:197.

¹⁰⁵³ *Camera di Commercio* para 24.

¹⁰⁵⁴ *Camera di Commercio* paras 24 ve 25.

¹⁰⁵⁵ *Camera di Commercio* paras 24 ve 25.

¹⁰⁵⁶ *Camera di Commercio* para 25.

¹⁰⁵⁷ *Ibid.*

¹⁰⁵⁸ *Camera di Commercio* paras 27 ve 29.

¹⁰⁵⁹ *Camera di Commercio* para 37; *Google Spain SL, Google Inc.* para 66.

¹⁰⁶⁰ *Camera di Commercio* para 39.

amaçlar için gerekenden daha uzun olmayan süre boyunca, veri öznesinin tespitine izin veren biçimde tutulmasının istenildiğini belirtmiştir.¹⁰⁶¹

Google Spain kararına tekrar atıfta bulunarak, ABAD veri öznesinin uygun olmayan kişisel verilerin silinmesini veya engellenmesini kişisel veri kontrolöründen talep etme hakkına sahip olduğunu hatırlatmıştır.¹⁰⁶² Bir bireyin belli bir süre sonra sicilindeki şirketlerdeki verilere erişimi silme, engelleme veya kısıtlama hakkına sahip olup olmadığının belirlenmesindeki ilk adım olarak, ABAD ilgili ticaret sicilindeki kaydın amacını değerlendirmiştir. Bu durumda ticaret sicilindeki kayıt, “üçüncü şahısların anonim şirketlerle ve sınırlı borçlu şirketlerle ilgili çıkarlarını korumak amacıyla üçüncü şahısların menfaatlerinin varlıkları olduğu için” amaç yönünden uygun bulunmuştur.¹⁰⁶³ ABAD, şirketler sicilindeki bilgilere, bir şirketin varlığını sona erdirdikten kısa bir süre sonra üçüncü bir tarafça (örneğin, yasal işlemlerin sürdürülmesi için) ihtiyaç duyulabileceğini belirtmiştir.¹⁰⁶⁴

ABAD ayrıca ticaret sicilinde yapılan açıklamalar için azami bir süre ortaya koyulmadığını belirtmiştir.¹⁰⁶⁵ Ek olarak, ABAD; bilgilerin gerekli olabileceği muhtemel senaryolar ışığında, bilgilerin kayıtlardan ne zaman çıkarılması gerektiğine dair tek bir limit belirlemenin mümkün olmadığı sonucuna varmıştır.¹⁰⁶⁶ Bu nedenle, ABAD, bir veri öznesinin, ilgili şirketin dağılmasından belli bir süre sonra, şirket sicilindeki kişisel verilerine erişimin kısıtlanabileceği geçerli bir neden veya herhangi bir gerekçe bulamamıştır.¹⁰⁶⁷

ABAD, ticaret sicilinde kişisel verilere dair yapılan açıklamaların, özel yaşam hakkına ve kişisel verilerin korunmasına orantısız bir şekilde müdahale etmediğini tespit etmiştir.¹⁰⁶⁸ Bunun gerekçelendirilmesinde; ilk olarak, ticaret sicilindeki açıklamanın çok sınırlı veri kategorisiyle ilgili olduğunu tespit edilmiştir.¹⁰⁶⁹ İkinci olarak ise, anonim şirketlere veya limited şirketlere dahil olan kişilerin kimlikleri ve işlevleri ile ilgili verileri ifşa etmeleri gerektiğinin farkında olmaları gerektiği

¹⁰⁶¹ Camera di Commercio para 45.

¹⁰⁶² Camera di Commercio para 46; *Google Spain SL, Google Inc.* para 70.

¹⁰⁶³ Camera di Commercio para 50.

¹⁰⁶⁴ Camera di Commercio para 52.

¹⁰⁶⁵ Camera di Commercio para 55.

¹⁰⁶⁶ *Ibid.*

¹⁰⁶⁷ Camera di Commercio para 56.

¹⁰⁶⁸ Camera di Commercio para 57.

¹⁰⁶⁹ Camera di Commercio para 58.

vurgulanmıştır.¹⁰⁷⁰ Son olarak, ABAD üçüncü şahısların anonim şirketlerle ve limited şirketlerle ilgili çıkarlarını koruma ve yasal kesinlik, adil ticaret ve dolayısıyla iç pazarın düzgün işleyişinin sağlanması için ticaret sicilinde kayıtların tutulmasının gerekli olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁷¹ Bununla birlikte, ABAD, ilgili kişinin özel durumuyla ilgili üstün hak ve meşru sebeplerin, şirketin sona ermesinden yeterince uzun bir süre geçtikten sonra özel bir ilgi gösterebilecek üçüncü tarafların sicile kayıtlı verilere erişimini engellemeyi haklı göstereceğini belirtmiştir.¹⁰⁷²

Son olarak ABAD, veri öznesinin talebine göre, veri öznesinin mülkleri satamamasına bu mülklerin potansiyel alıcılarının [...] şirket sicilindeki verilere erişebildiğinden dolayı olduğuna dair iddiasını, özellikle bu alıcıların bu bilgilere sahip olmalarına meşru ilgi olması nedeniyle gözönüne almamıştır.¹⁰⁷³ ABAD, bunun ticaret sicilindeki verilere erişimin sınırlandırılmasını istisnai olarak haklı kılan meşru ve geçersiz bir sebep olduğunu kabul etmemiştir.¹⁰⁷⁴ ABAD bireyin şirket kayıtlarındaki kişisel verilerine erişiminin yalnızca iç hukukta belirlenen istisnai durumlarda, durum bazında yapılacak değerlendirmeler (yarışan menfaatleri dikkate alarak) ve ilgili şirketin sona ermesinin ardından yeterince uzun bir sürenin geçmesi durumunda sınırlandırılabilmesine karar vermiştir.¹⁰⁷⁵

Bu karar ile ABAD'ın özellikle verinin üzerinden uzun süre geçtiği durumlarda unutulma hakkına üstünlük tanıdığına yönelik görüş sunulmuştur.¹⁰⁷⁶ Ancak bir diğer görüş ise bu karar ile yeterli bir süre geçtiği halde unutulma hakkının öngörülmediğini ileri sürmüştür.¹⁰⁷⁷ Bu noktada yeterince uzun bir süre kavramının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Ancak, karara konu olan somut olayda ticaret sicillerinin içerdiği bilgilerin ekonomik faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde sürmesi yönündeki kamu menfaati açısından önemi göz önüne alındığında, yeterince uzun bir süre kavramının dar bir yoruma tabi tutulması ve en az bir jenerasyon tarafından hatırlanmayacak kadar eski olma gibi unsurların dikkate alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu görüş yerinde olsa da, ABAD bu karar ile unutulma hakkının sınırlarını da belirlemiştir. Özellikle,

¹⁰⁷⁰ Camera di Commercio para 59.

¹⁰⁷¹ Camera di Commercio para 60.

¹⁰⁷² Ibid.

¹⁰⁷³ Camera di Commercio para 63.

¹⁰⁷⁴ Camera di Commercio para 63.

¹⁰⁷⁵ Camera di Commercio para 65.

¹⁰⁷⁶ BERLEE, ANNA, Access to personal data in public land registers Balancing publicity of property rights with the rights to privacy and data protection, Maastricht Law Series 2, Eleven International Publishing, 2018, s. 202.

¹⁰⁷⁷ WOJCIECH, 2020, s.112.

güncel olan ve meşru menfaat içeren durumlarda unutulma hakkının sınırlanabileceği ortaya konulmuştur.

AİHM, *Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç* kararında kişisel bilgilerin güvenlik polisi kayıtlarında saklanması üzerinden unutulma hakkını değerlendirmiştir.¹⁰⁷⁸ Uyuşmazlığa konu olan somut olayda; beş başvuru sahibi kendilerine ait bilgilerin siyasi görüşleri nedeniyle güvenlik polisi kayıtlarına girildiğinden şüphelendikleri için, Güvenlik Polisine üzerlerindeki polis kayıtlarına erişim talebinde bulunmuştur. Nisan 1999'a kadar bu tür kayıtlara mutlak gizlilik uygulanmış ve bu tarihten önce başvuruların talepleri reddedilmiştir. Bu alandaki mevzuatta yapılan ve somut olay bazında yapılan değerlendirmede kişisel dosyalara erişim olanağı sağlayan değişikliklerin ardından, beş başvurana üzerlerinde kayıtlı bilgilerin belirli bölümlerine erişim izni verilmiştir. Tam erişim taleplerinin ardından, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci başvuru sahiplerine ek bilgiler verilmiştir. Ancak, bu bilgilerin bazı bölümlerinin yalnızca Güvenlik Polisi binasında okunmasına izin verilmiş ve bu bölümlerin teknik yollarla kopyalanmasına izin verilmemiştir. İlk başvuru sahibinin ek bilgilere erişim talebi reddedilmiştir. Tüm başvuru sahipleri, Güvenlik Polisinin dosyalara tam erişim izni vermeyi reddetmesine ve Güvenlik Polisi tarafından kendilerini haklı bir gerekçeye dayanmadan bir güvenlik riski olarak değerlendirilen bilgilerin saklanmasına karşı İdari Temyiz Mahkemesinde dava açmıştır. Ulusal mahkeme, dosyaların tam olarak ifşa edilmesinin polisin gelecekteki tedbirlerini veya operasyonlarını tehlikeye atabileceği gerekçesi ile talepleri reddetmiştir. Bu karar karşı temyiz başvurusu da kabul edilmemiştir. Milli savunma adına projeler üstlenen özel bir şirkette çalışan üçüncü başvuru sahibi için ise, Güvenlik Polisi dosyalarına bakan bir askeri makamın talebi üzerine işvereni kendisinden istifa etmesini istemiştir. Ancak, başvuru sahibinin görev yeri değiştirilmiş ve terfi için değerlendirmelere alınmama başlanmıştır.¹⁰⁷⁹

AİHM, ilk olarak söz konusu bilgilerin saklanmasının yasallığını değerlendirmiştir.¹⁰⁸⁰ Özellikle, Polis Verileri Yasası bölüm 33'te Güvenlik Polisinin kayıt altına alması sırasında, ulusal güvenliği tehdit eden bir suçtan şüphelenilen veya terör suçunu ya da bir güvenlik kontrolü geçiren bir kişi hakkında ya da başka özel

¹⁰⁷⁸ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç [2006] 62332/00.

¹⁰⁷⁹ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç paras 8-37.

¹⁰⁸⁰ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 74.

sebepler gerektiren durumlarda kişisel bilgileri içermesine izin verdiğini belirtmiştir.¹⁰⁸¹ Güvenlik Polisi, neyin özel sebepler oluşturduğuna karar verirken bir miktar takdir yetkisine sahipken, bu takdir yetkisinin tamamen serbest olmadığını altı çizilmiştir. Örneğin, İsveç Anayasası uyarınca, bir vatandaşın rızası olmadan, yalnızca o kişinin siyasi görüşüne dayanılarak halka açık bir veri tabanına kayıt yapılamaz.¹⁰⁸² Diğer düzenlemelerin yanı sıra, ulusal düzenlemelerde siyasi görüşe dayalı genel bir kayıt yasağı belirlenmiştir.¹⁰⁸³ Bu çerçevede, AİHM, yetkili makamlara verilen takdir yetkisinin kapsamının ve uygulamanın şeklinin, söz konusu önlemin meşru amacına bakılmaksızın, bireye keyfi olarak yeterli koruma sağlaması için yeterli netlikte belirtildiğini tespit etmiştir.¹⁰⁸⁴ AİHM, söz konusu bilgilerin saklanması ulusal düzenlemelerde yasal bir temeli olduğuna karar vermiştir.¹⁰⁸⁵

İkinci olarak, AİHM söz konusu bilgilerin saklanması ilk başvuru sahibi için anarşinin veya suçun önlenmesi, diğer başvuru sahipleri için ise ulusal güvenliğin korunması meşru amacını taşıdığını kabul etmiştir.¹⁰⁸⁶ Gizli takibe yönelik önlemlerin demokratik kurumların korunması için gerekli olması halinde kabul edilebilir olduğunun altı çizilmiştir.¹⁰⁸⁷ Müdahale ilgili ve yeterli sebeplerle desteklenmeli ve meşru amaç ile orantılı olmalıdır.¹⁰⁸⁸ Somut olayda İsveç'in ulusal güvenliği koruma ve terörle mücadele konusundaki menfaati ile başvuruların özel hayata saygı hakkına yapılan müdahale arasında bir denge sağlanması gerektiği belirtilmiştir.¹⁰⁸⁹

İlk başvuru sahibi için 1990'daki aleyhindeki bomba tehditleri nedenine ilişkin bilgilerin kayıt altına alınmasının anarşinin veya suçun önlenmesi meşru amacı ile ilgili ve yeterli olduğu kanaatine varılmıştır. Bu tedbirin kısmen de olsa başvuru sahibini koruma amacı taşımasından dolayı orantısız bir müdahale olmadığına karar verilmiştir.¹⁰⁹⁰

İkinci başvuru sahibine ilişkin yayımlanan bilgiler (başvuru sahibinin 1967'de Varşova'da siyasi bir toplantıya katılımına dair) içinse bilginin niteliği ve saklanma

¹⁰⁸¹ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 78.

¹⁰⁸² Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 79.

¹⁰⁸³ Ibid.

¹⁰⁸⁴ Ibid.

¹⁰⁸⁵ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 80.

¹⁰⁸⁶ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 87.

¹⁰⁸⁷ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 88.

¹⁰⁸⁸ Ibid.

¹⁰⁸⁹ Ibid..

¹⁰⁹⁰ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 89.

süresi göz önünde bulundurulmuştur.¹⁰⁹¹ AİHM, ulusal güvenliğin korunmasına ilişkin olarak yeterli ve kabul edilebilir nedenlerle desteklenen gerekçeler bulamamıştır.¹⁰⁹²

Beşinci başvuru sahibine ilişkin yayımlanan bilgilerin (1969'da gösteriler sırasında polis kontrolüne şiddetli bir direnç gösterdiğine dair) saklanması, çoğu zaman İsveç'in herhangi bir gerçek ulusal güvenlik çıkarına ilişkin olmadığı tespit edilmiştir.¹⁰⁹³ Beşinci başvuru sahibine ilişkin yayımlanan bilgilerin depolanmasının belli bir süre için uygun olduğu belirtilmiştir.¹⁰⁹⁴ Ancak, 30 yıl gibi uzun bir süre saklanması için yeterli gerekçe bulunamamıştır.¹⁰⁹⁵ Bu nedenle ikinci ve beşinci başvuru sahiplerinin haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.¹⁰⁹⁶

Üçüncü ve dördüncü başvuru sahiplerine ilişkin bilgilerin tutulmasının gerekçesinin üye oldukları parti programı olduğu tespit edilmiştir.¹⁰⁹⁷ Bu nedenle AİHM orantılılık değerlendirmesi yapmaya dahi gerek görmemiştir.¹⁰⁹⁸ Sonuç olarak ilk başvuru sahibi hariç diğer başvuru sahiplerinin haklarının AİHS madde 8 kapsamında ihlal edildiğine karar verilmiştir.¹⁰⁹⁹

AİHM, başvuru sahiplerinin sahip oldukları çözüm yollarına dair yaptığı değerlendirmede ise Veri İnceleme Otoritesi'nin söz konusu verilerin silinmesine dair bir yetkisi olmadığını tespit etmiştir.¹¹⁰⁰ Başvuru sahipleri verilerin silinmesi için etkin bir mekanizmaya erişimlerinin olmadığını iddia etmiştir.¹¹⁰¹ AİHM başvuru sahipleri verilerine erişse dahi, bu verilerin silinmesi için etkin bir mekanizmanın olmadığı sonucuna varmıştır.¹¹⁰² AİHM'e göre, bu eksiklikler AİHS madde 13'ün gereklilikleriyle tutarlı değildir ve başvuru sahiplerinin hakları ihlal edilmiştir.¹¹⁰³

AİHM'in *Leander* kararı ile daha önce uygun bulunduğu İsveç veri koruma mekanizmasını, bu kararı ile artık uygun bulmadığı ve bunun veri koruma ilkelerinin etkisi sonucu olduğu görüşü sunulmuştur.¹¹⁰⁴ Veri koruma hukuku sürekli gelişen bir

¹⁰⁹¹ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 90.

¹⁰⁹² Ibid.

¹⁰⁹³ Ibid.

¹⁰⁹⁴ Ibid.

¹⁰⁹⁵ Ibid.

¹⁰⁹⁶ Ibid.

¹⁰⁹⁷ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 91.

¹⁰⁹⁸ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 91.

¹⁰⁹⁹ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 92.

¹¹⁰⁰ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 120.

¹¹⁰¹ Ibid.

¹¹⁰² Ibid.

¹¹⁰³ Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç para 121.

¹¹⁰⁴ ESKENS, SARAH, et.al., "10 Standards for Oversight and Transparency of National Intelligence Services", *Journal of National Security Law & Policy*, 8(3), 553-594, 2016, s.579.

hukuk dalı olduğu ve unutulma hakkı yeni haklardan biri olduğu için, AİHM'in içtihadını veri koruma ilkeleri altında güncellemesi doğal kabul edilmelidir.

Brunet v. Fransa kararında hakkında kovuşturma kararı verilmeyen kişilerin bilgilerinin saklanması üzerinden unutulma hakkı değerlendirilmiştir.¹¹⁰⁵ Karara konu olan somut olayda 10 Ekim 2008'de başvuru sahibi veri öznesi, Evry'de hayat arkadaşı ile şiddetli bir tartışma yaşamış ve hayat arkadaşı savcılığa şikâyette bulunmuştur.¹¹⁰⁶ Başvuru sahibi veri öznesi polis tarafından gözaltına alınmıştır.¹¹⁰⁷ Daha sonra başvuru sahibi serbest bırakılmış ve cezai arabuluculuk için çağrılmıştır.¹¹⁰⁸ Bu süreç sonrası ise arabuluculuk faaliyeti devam etmiş ve dava sona ermiştir.¹¹⁰⁹ Suçlama sonucu başvuru sahibi, polis, jandarma ve gümrük görevlilerinin hazırladığı dosyalara dayanan soruşturma raporlarından gelen bilgileri içeren, suç veri tabanına kaydedilmiştir.¹¹¹⁰ Başvuru sahibi, Nisan 2009 tarihli bir mektupta, savcıdan, hayat arkadaşının şikâyetini geri çektiğini ve kaydının haksız olduğunu savunmuştur.¹¹¹¹ Başvuru sahibi kendisine ait bilgilerin veri tabanından silmesini talep etmiştir.¹¹¹² Ancak, bu talep silinmenin suçun olmadığı veya suç niteliği oluşmayan durumlar için mümkün olduğu gerekçesi ile reddedilmiştir.¹¹¹³

AİHM, başvuru sahibi ile ilgili verilerin suç veri tabanına dahil edilmesinin, özel hayatına saygı gösterme hakkına müdahale teşkil ettiğini belirlemiştir. Ancak, bu müdahalenin yasaya dayandığını ve kamu düzeninin korunması, suçun önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması meşru amacını taşıdığını tespit etmiştir.¹¹¹⁴ Başvuru sahibi, hayat arkadaşı ile ayrılması ve aile mahkemesinde yapılacak yargılama sırasında yargıcın veri tabanını incelemesi durumunda, bu kayıtlardan dolayı çocuklarının velayet hakkının kendisine verilmeyeceğini öne sürerek özel ve aile yaşamına olası müdahaleden şikâyetçi olmuştur.¹¹¹⁵ Ancak, hâkimler söz konusu veri tabanına erişimi olan yetkililerden biri olmadığı için AİHM, başvuru

¹¹⁰⁵ Brunet v. Fransa [2014] 21010/10.

¹¹⁰⁶ Brunet v. Fransa para 6.

¹¹⁰⁷ Ibid.

¹¹⁰⁸ Ibid.

¹¹⁰⁹ Brunet v. Fransa para 7.

¹¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹¹ Brunet v. Fransa para 8.

¹¹¹² Ibid.

¹¹¹³ Brunet v. Fransa para 9.

¹¹¹⁴ Brunet v. Fransa para 32.

¹¹¹⁵ Brunet v. Fransa para 38.

sahibinin şikâyet ettiği durumun gerçekleşmesinin muhtemel olmadığını tespit etmiştir.¹¹¹⁶

Başvuru sahibi, ayrıca suç veri tabanına dahil olmasının art niyetli yapısından da şikayetçi olmuştur.¹¹¹⁷ Bu noktada AİHM, veri tabanında yer alan bilgilerin oldukça müdahaleci olduğunu tespit etmiştir.¹¹¹⁸ Bu bilgilerin bireylerin parmak izlerini veya DNA profilini içermese de, suç araştırmak için kullanılması gereken bir veri tabanında kimlik ve kişilik hakkındaki detaylardan oluştuğu belirtilmiştir.¹¹¹⁹ Ayrıca, kişisel bilgilerin 20 yıl boyunca saklanması, başvuru sahibinin bir mahkeme tarafından suçlu bulunmadığı ve yargılama işlemlerinin durdurulduğu gerçeği nedeniyle özellikle uzun bulunmuştur.¹¹²⁰

AİHM daha sonra, söz konusu kişinin kişisel verilerin erken silinmesini isteme olasılığını göz önünde bulundurarak böyle bir saklama süresinin orantılı olup olmadığını da incelemiştir.¹¹²¹ Bu bağlamda, ulusal düzenlemelerin, ilgili zamanda yürürlükte olduğu haliyle, Savcılığa kişisel bir kaydın silinmesi yetkisinin, yalnızca sınırlı sayıda durumlarda ve suç niteliği olmadığı kararı verilmesi halinde tanındığını tespit etmiştir.¹¹²² Başvuru sahibinin talebini reddederken, Savcılık ulusal düzenlemelerine kesin olarak uygun hareket etmiştir.¹¹²³ Savcılık, suç veri tabanına söz konusu bilgilerin amacının ışığında tutulmasının veya gerçek ve kişilikle ilgili unsurların dikkate alınmasının uygunluğunu değerlendirme yetkisine sahip değildi.¹¹²⁴ Sonuç olarak, AİHM, Savcılığın, bu verilerin tutulmasının uygunluğunu değerlendirmek için takdir yetkisi bulunmadığını değerlendirmiştir.¹¹²⁵

Bu nedenle, suç veri tabanındaki bilginin tutulması zamanla sınırlı olsa da, başvuru sahibi veri öznesi kendisiyle ilgili verilerin silinmesini talep etmenin gerçek bir olasılığına sahip olmamıştır.¹¹²⁶ Bu durumda, öngörülen 20 yıllık süre (eğer uygulamada sınırsız değilse) için en azından kişisel verilerin üst sınırdan tutulması yerine belli kurallara bağlanabileceği tespit edilmiştir.¹¹²⁷ Sonuç olarak, AİHM üye

¹¹¹⁶ Ibid.

¹¹¹⁷ Brunet v. Fransa para 39.

¹¹¹⁸ Ibid.

¹¹¹⁹ Ibid.

¹¹²⁰ Brunet v. Fransa para 40.

¹¹²¹ Brunet v. Fransa para 41.

¹¹²² Brunet v. Fransa para 41.

¹¹²³ Ibid.

¹¹²⁴ Ibid.

¹¹²⁵ Ibid.

¹¹²⁶ Brunet v. Fransa para 43.

¹¹²⁷ Brunet v. Fransa para 43.

devletin, bu gibi konularda takdir etme yetkisini aştığını ve başvuru sahibi veri öznesine uygulanan suç veri tabanındaki kayıtların tutulmasına ilişkin kuralların, söz konusu kamu ve özel çıkarlar arasında adil bir denge sağlamadığı sonucuna varmıştır.¹¹²⁸ Buna göre, başvuru sahibinin özel hayatına saygı gösterme hakkına demokratik bir toplumda gerekli olmayan orantısız bir müdahale söz konusu olmuştur.¹¹²⁹ Bu durumun başvuru sahibinin AİHS madde 8 ile güvence altına alınan haklarının ihlali olduğuna karar verilmiştir.¹¹³⁰

Brunet kararı ile verilerin silinmesinin uygulama da mümkün olması gerektiğinin vurgulandığı belirtilmiştir.¹¹³¹ AİHM, *Segerstedt-Wiberg* kararı ile verilerin silinmesi için gerekli mekanizmanın oluşturulması zorunluluğunu tespit ederken, *Brunet* kararı ile bu mekanizmanın orantılılık değrelerendirilmesinde göz önüne alınması gereken verinin tutulma süresi, tutulma gerekçesi gibi unsurları saymıştır.

Unutulma hakkı özellikle veri öznesinin özel hayatını doğrudan etkileyecek bilgilerin erişiminin engellenmesi veya silinmesinin sağlanması açısından öneminden dolayı belli kriterler ön plana çıkarılarak değerlendirilmiştir. İlk olarak veri kontrolörü ve veri işleyen kavramları, veri işleme kavramı ile birlikte geniş bir yoruma tabi olmuştur. Bu sayede verilerin sistematik şekilde yansıtılması dahi veri işleme kapsamında değerlendirilmiştir. Veri işlemeye eşit işlem kavramı ile veri işleme tanımı açık bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Diğer taraftan veri öznesinin özel hayatına saygı ve kişisel verileri koruma hakkı, ekonomik menfaatlerden ve kamuoyunun verilere erişim hakkından üstün bir şekilde yoruma tabi tutulmuştur. Ancak diğer taraftan iç pazarın düzgün işleyişinin sağlanmasının istisnai olarak özel hayata saygı hakkından belirli şartların sağlanması durumunda üstün olabileceği de belirtilmiştir. Bu şartlar belirlenirken verilerin kısıtlı olması, veri öznesinin veri paylaşımının işin doğasından kaynaklandığının farkında olması ve ilgili kişilerin menfaatlerinin korunması gerekliliği olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

Ancak, şu unutulmamalıdır, hızla artan veri miktarı özellikle belli bir dönem sonrası nesillerin tüm hayat unsurlarının çevrimiçi ortamda kayıt altına alınması riskini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum özellikle özel hayatın mahremiyeti konusunda

¹¹²⁸ Brunet v. Fransa para 44.

¹¹²⁹ Ibid.

¹¹³⁰ Ibid.

¹¹³¹ OGANESIAN, TIGRAN D., “The Right to Privacy and Data Protection in the Information Age”, *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*, 2020 13(10): 1576–1589, 2020, s. 1583.

unutulma hakkının çok daha geniş yorumlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan unutulma hakkının konuşma özgürlüğüne ciddi bir tehdit olduğuna dair eleştirilerde bulunmaktadır.¹¹³² Ancak, özellikle verilerin kategorize ve uzun süre tutulmasının uzun dönemde konuşma özgürlüğüne karşı bir tehdit oluşturduğu göz önüne alındığında, unutulma hakkı konuşma özgürlüğü açısından önem arz etmektedir.

Bu başlıkta yeni nesil haklardan unutulma hakkı incelemeye alınmıştır. Bir sonraki başlıkta ise yine yakın ilişkili olan bir hak olan itiraz hakkı incelenmeye çalışılacaktır.

5. İtiraz Hakkı

AB müktesebatı uyarınca veri öznesinin belirli durumlarda verilerin işlenmesine itiraz hakkı bulunmaktadır.¹¹³³ Bu durumlar “veri sahibinin veya başka bir gerçek kişinin hayati menfaatlerinin korunması amacı ile işleme faaliyetinin gerekli olması” ve “kamu yararına gerçekleştirilen bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre verilen resmi bir yetkinin uygulanması hususunda işleme faaliyetinin gerekli olması” olarak sayılır.¹¹³⁴ Ayrıca, verilerin doğrudan pazarlama yöntemleri ile işlenmesi halinde de itiraz hakkı vardır.¹¹³⁵ Avrupa Konseyi sözleşmeleri uyarınca ise “veri sorumlusu tarafından işleme için ilgili kişinin menfaatlerine veya hak ve temel özgürlüklerine üstün gelen meşru temeller gösterilmedikçe, ilgili kişinin durumuna dayanarak kendisini ilgilendiren veri işlemeye herhangi bir zamanda itiraz etme” hakkı bulunmaktadır.¹¹³⁶ Ancak, Veri sahiplerinin, verilerinin işlenmesine genel olarak itiraz etme hakkı yoktur.¹¹³⁷

ABAD *Camera di Commercio* kararında itiraz hakkına değinmiştir.¹¹³⁸ Üye devletlerin, veri öznesine kendi özel durumuna ilişkin zorlayıcı meşru gerekçelerle, kendisiyle ilgili verilerin işlenmesine herhangi bir zamanda itiraz etme hakkını vermesi

¹¹³² ROSEN, JEFFREY, “The right to be forgotten”, Stanford Law Review Online 64 (2012), s.88.

¹¹³³ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 21.

¹¹³⁴ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 21 (1), md. 6 (1) e ve md. 6 (1) f.

¹¹³⁵ 2016/679 Sayılı Tüzük md. 21 (2).

¹¹³⁶ Güncellenmiş 108 Sayılı Sözleşme md. 9 (1) d.

¹¹³⁷ Handbook on European data protection law - 2018 edition, s. 229; M.S. v. İsveç [1997] 20837/92; Mosley v. Birleşik Krallık [2011] 48009/08.

¹¹³⁸ C-398/15, Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce v Salvatore Manni, [2017] ECLI:EU:C:2017:197; somut olay ve uyuşmazlık hakkında detaylı bilgi için bkz. Unutulma Hakkı.

gerektiği belirtilmiştir.¹¹³⁹ Veri öznesinin özel durumuna ilişkin tüm koşulların daha spesifik bir şekilde dikkate alınmasının orantılık gereği olduğunun alt çizilmiştir.¹¹⁴⁰ Haklı bir itirazın olduğu durumlarda, veri kontrolör tarafından bu verilerin işlenmemesi gerektiği vurgulanmıştır.¹¹⁴¹ ABAD, ulusal mahkemelerin yarışan menfaatleri somut olay bazında değerlendirmesi gerektiğini açıklamıştır.¹¹⁴²

Kişisel verilerin işlenmesi uygun olsa dahi, eğer somut olayın gerçekleri bazında verilerin işlenmesi gerekmiyorsa, veri öznesinin itiraz etme hakkı olduğu varsayılmıştır.¹¹⁴³ Bu durum ise minimum veri işlenmesi ilkesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

İtiraz hakkı yeni nesil haklardan biridir. ABAD dokümanlarında unutulma hakkı ile aynı hak olarak dahi değerlendirilmektedir.¹¹⁴⁴ Ancak, itiraz hakkı geçmiş tarihli verilere ilişkin işlemeyi mevcut ve gelecekte olabilecek işlemelere dair bir itiraz hakkı sunmasından dolayı, unutulma hakkından ayrı bir zaman kapsamında sahiptir. Ayrıca, itiraz hakkı belli durumlar için sınırlı iken unutulma hakkı durum bazında daha geniş bir uygulama alanı içerinde değerlendirilmelidir.

¹¹³⁹ Camera di Commercio para 47.

¹¹⁴⁰ Ibid.

¹¹⁴¹ Camera di Commercio para 47; Google Spain SL, Google Inc. para 76.

¹¹⁴² Camera di Commercio para 60.

¹¹⁴³ BERLEE, 2018, s. 202.

¹¹⁴⁴ Factsheet, Protection of personal data, Court of Justice of the European Union, 2021, https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-10/fiche_thematique_-_donnees_personnelles_-_en.pdf, erişim tarihi 12/08/22. (s. 45)

Sonuç

AB veri koruma hukukunun yıllar içerisinde değişimi veri koruma haklarının değerlendirilmesinde göz önüne alınan ilkeler ve haklar üzerinden doğrudan gözlemlenebilmektedir. İlk önce adil işleme, hukuka uygunluk gibi temel ilkeler yarışan menfaatler arasındaki dengeler için göz önünde bulundurulmuştur. Ancak, zaman içerisinde amaca uygunluk, bütünlük ve gizlilik, sınırlı saklama, mümkün olan en az verinin işlenmesi gibi ikincil ilkeler değerlendirmelerde ortaya çıkmıştır. Bu ilkelerin ortaya çıkması gelişen teknoloji ve bu gelişim ile birlikte hızlı bir şekilde artan veri işleme yöntemleri ve veri miktarı nedeni ile ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasına yöneliktir.

Bütünlük ve gizlilik, mümkün olan en az verinin işlenmesi, verilerin doğruluğu ve sınırlı saklama ilkeleri ile birlikte artık sadece mevcut olan riskleri değil gelecekte ortaya çıkabilecek ve öngörülemeyen riskleri de göz önüne alan bir değerlendirme sürecine girilmiştir. Bu sürecin içerisinde özellikle gelişen ilkeler yaklaşımı önem arz etmektedir. Birincil ilkelerin değerlendirilmesi için kullanılan unsurlar süreç içerisinde bağımsız ilkeler olarak göz önüne alınmaya başlanmıştır. Bu durum yapılan düzenlemeler üzerinden de gözlemlenmektedir. Şeffaflık ilkesi adil işleme ilkesi içinden bağımsız bir ilke olarak ortaya çıkmıştır.

Veri ihlallerinin kişilerin özel hayatında, özellikle çevrimiçi ortamlarda, çok kısa bir sürede ciddi ve kalıcı etkiler bırakması veri öznesine yönelik verileri silme ve itiraz haklarının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Özellikle bu son hakların kullanımı veri kontrolörü, veri işleme gibi kavramların son derece geniş yorumlanmasını gerektirmiştir, aksi takdirde bu hakların koruma alanının çok kısıtlı olma tehlikesi ortaya çıkacaktır. Diğer taraftan, veri öznesinin bu hakların korunmasını etkin bir şekilde talep edeceği yöntem ve süreçlerin oluşturulması da pozitif yükümlülükler açısından bir zorunluluk oluşturmuştur.

Yarışan haklar arasında denge gözetilmesi konusunda ise halen devam eden bir süreç olduğu göz önüne alınmalıdır. Özellikle kamu menfaati daha geniş bir yoruma tabi tutulurken, bu menfaat üzerinden veri öznelere yapılan müdahalelerin kabul edilebilirlik sınırları genişlemektedir. Diğer taraftan üçüncü tarafların hukuki menfaatleri konusunda da bu menfaate daha ağırlık veren bir yaklaşımın, karşı görüşler olsa dahi gündeme geldiği değerlendirilmektedir. Veri koruma hakkının sıkı

yorumlanmasına yönelik yaklaşımın özellikle toplumsal işleyiş göz önüne alınarak kamu ve üçüncü tarafların menfaatlerinde daha gevşek bir yaklaşıma doğru evrilmesi zaman içerisinde içtihadı yansıtmaktadır.

Değerlendirmenin unsurları açısından sürecin gelişimi ise önemli aşamalar içermektedir. Özellikle, AİHM sistematığının AB düzenlemelerini dolaylı olarak yansıtmaya çalıştığı yönünde bir izlenim yerinde olacaktır. İlk olarak üç temel unsur ve aşamadan (yasallık, meşru menfaat/amaç ve demokratik toplumda gereklilik) oluşan değerlendirme, zaman içerisinde veri koruma mevzuatındaki değişimleri ve ihtiyaçları göz önüne alacak şekilde birçok alt unsuru içermiştir. Yasallık unsuru bağımsız denetim, yasaya dayalı olma, verilerin bütünlüğü ve gizliliğine dair güvenler gibi alt unsurlar üzerinden değerlendirilmiştir. Bu alt unsurlar adil işleme ve hukuka uygunluk gibi ilkelerin yansımalarıdır.

Meşru menfaat/amaç ise 2016/679 sayılı madde 8'de sayılan amaçların AİHS madde 8 (2) ile birlikte yorumlanması üzerinden ortaya çıkan alt unsurları içermektedir. Demokratik toplumda gereklilik ana unsuru ise özellikle ikincil ilkelere olan sınırlı saklama, amaç ile sınırlılık, şeffaflık ve mümkün olan en az verinin işlenmesi gibi ilkeleri doğrudan yansıtan alt unsurları içermektedir. Bu şekilde AİHM yaptığı değerlendirmeler ile AB mevzuatı arasında dolaylı bağ oluşturan sistematik geliştirmiştir.

ABAD'ın sistematığı açısından ise yine temel ilkelere dayalı ama doğrudan AB düzenlemelerini yansıtan bir yaklaşımın ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. ABAD ilk olarak birincil hukuk kaynağı olan ABTHŞ üzerinden temel kavramları yorumlamakta ve daha sonra ise ilgili düzenlemelerin amacı ve genel çerçevesi üzerinden bir yorum oluşturmaktadır. Genel çerçeve oluşturulduktan sonra ise ikincil düzenlemeler üzerinden ilk olarak ilkeler değerlendirilmekte daha sonra ise veri koruma ile ilişkili haklar orantılılık gözetilerek yorumlanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında görüldüğü üzere veri koruma hukukunun yaşayan bir hukuk dalı olmasından dolayı ilgili içtihat hızlı bir şekilde gelişim ve değişim göstermektedir. Özellikle, 2016 sonrası ortaya çıkan düzenlemeler sonucu veri koruma alanında yapılan değerlendirmeler daha sistematik ve somut olaya detaylı bir şekilde

uygulanabilir olacak şekilde yapılmaktadır. Özellikle, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan kılavuzlar bu detaylı yaklaşımın somut bir örneğidir.¹¹⁴⁵

Veri koruma hukukunda yapılan değerlendirmeler sırasında somut olayın yapısına göre amaca uygunluk, gereklilik ve orantılılık unsurlarının yanı sıra göz önüne alınan unsurlar veri türünün özel niteliği (örneğin sağlık verisi), veri işleme faaliyetinin sonucu, veri işleme faaliyetinin çok geniş bir insan kesimini içermesi, süresi, veri öznesinin eylemsizliği, veri öznesinin hür iradeye sahip olması gibi unsurlar ile de detaylı bir değerlendirme yapılmasını gerektirmiştir.

Tüm bu detaylandırılan unsurlar ancak sınırlı bir şekilde, gelecekte doğabilecek ihtiyaçları karşılayabilmektedir. Bir arama motoru tarafından geliştirilen yeni bir teknoloji AB üyesi ülkelerde bulunan veri koruma otoriteleri tarafından ciddi bir endişe ile karşılanmıştır.¹¹⁴⁶ Sürekli gelişen ve etkisi hissedilen bir alan olarak veri koruma hukukunun birçok unsurunun etkin ve adil bir koruma sistemi sağlaması için ileride daha detaylı bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği doğru bir varsayım olacaktır.

Veri koruma hukukunun teknoloji ile olan doğrudan ilişkisinin bir sonucu olarak bilgilendirme hakkının bir unsuru olan veri riskinin ileride mümkün olan en az verinin işlenmesi ilkesi gibi bir en az riskle işleme ilkesine dönüşmesi muhtemeldir. Çünkü sadece lokasyon, zaman veya veri türü açısından getirilen sınırlamalar çevrimiçi ortamlarda mevcut olan yeni saklama kavramları açısından veri öznesinin haklarını koruma altında tutma noktasında yeterli olmayacak, veri riski üzerinden ayrı bir değerlendirme yapılması gerekliliği ortaya çıkabilecektir.

Veri koruma içtihadının özellikle yeni ilkeler çerçevesinde güncelleneceği ve yarışan menfaatler konusunda fikir çatışmalarının devam edeceği sonucuna varılmaktadır. Bilgi işleme teknolojilerindeki gelişmeler ile birlikte 1980'li yıllardan itibaren ciddi bir gelişme gösteren içtihat, mevcut durumda özellikle ortaya çıkan yeni ihtiyaçların ve tehlikelerin değerlendirilmesine yönelik evrimini devam ettirecektir. Özellikle, siber güvenlik alanında getirilen düzenlemeler ile birlikte AB hukukunun belirleyici alanlarından biri haline gelecektir.

¹¹⁴⁵ Guide to the Case-Law of the of the European Court of Human Right- Data protection, Council of Europe/European Court of Human Rights, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Data_protection_ENG.pdf, erişim tarihi 18/06/2022.

¹¹⁴⁶ BURGESS, MATT, Google's plan to eradicate cookies is crumbling, September 29, 2021, Wired, <https://www.wired.co.uk/article/google-floc-trial>, Erişim Tarihi: 18/10/2021.

KAYNAKÇA

Kitap

- BENNETT, COLIN J., *Regulating Privacy: Data protection and Public Policy in Europe and the United States*, Ithaca: Cornell University Press, 1992, s.13.
- BIEKER, FELIX, *The Right to Data Protection: Individual and Structural Dimensions of Data Protection in EU Law*, Information Technology and Law Series, 34, 1st ed. 2022 Edition, Springer, 2022.
- BLACKBURN, ROBERT, *The institutions and processes of the Convention. In Fundamental rights in Europe: The European Convention on Human Rights and its Member States, 1950–2000*, eds. BLACKBURN, ROBERT and POLAKIEWICZ, JÖRG, 3–29. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- BLANCHARD, DAVID, *La Constitutionnalisation de l’Union européenne*. Rennes: Éditions Apogée, 2001.
- BÜLLESBACH, ALFRED, et al., *Concise European IT Law*, 2nd ed. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2010.
- COUDRAY, LUDOVIC, *La protection des données personnelles dans l’Union européenne: Naissance et consécration d’un droit fondamental*, Berlin: Éditions universitaires européennes, 2010.
- CRAÍG, PAUL ve DE BÚRCA, GRÁÍNNE, *EU Law: Text, Cases, and Materials*, Oxford University Press, 2011.
- CRAÍG, PAUL ve DE BÚRCA, GRÁÍNNE, *EU Law: Text, Cases, and Materials*, Oxford University Press, 2020.
- DOCQUIR, BENJAMIN, *Le droit à la vie privée*, Bruxelles: De Boeck, Larcier, 2008.
- FLAHERTY, DAVID H., *Protecting Privacy in Surveillance Societies: The Federal Republic of Germany, Sweden, France, Canada and the United States*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1989.
- FROWEIN, JOCHEN ABRAHAM, *Art. 8 Privat- und Familienleben. In Europäische MenschenRechstKonvention: EMRK-Kommentar*, eds. FROWEIN, JOCHEN ABRAHAM ve PEUKERT, WOLFGANG. Kehl am Rhein: Engel, 1985, s. 194 ve 195.
- FUSTER, GLORIA GONZÁLEZ, *The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU*, Volume 16, Springer, 2014.

- GÖÇMEN, İLKE, Avrupa Birliği Hukukunun Temelleri, 2021.
- Handbook on European data protection law - 2018 edition.
- KÜZECİ, ELİF, Kişisel verilerin korunması / Data protection, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- LYNKEY, ORLA, The Foundations of EU Data Protection Law. OUP, Oxford, 2015
- MICHAEL, JAMES, Privacy and Human Rights: An International and Comparative Study, with Special Reference to Developments in Information Technology, Aldershot: Dartmouth/UNESCO, 1994.
- NARDELL, GORDON Q. C., Levelling up: Data privacy and the European Court of Human Rights. In Data protection in a profiled world, eds. GUTWIRTH, SERGE, et.al., 43–52. Dordrecht: Springer, 2010.
- OSTER, JAN, European and International Media Law. 1st edition, Cambridge University Press, 2016.
- SHANKAR, MADHAV, Evaluating Data Protection by Design: Advantages and impediments in meeting the goals of European data protection law, Tilburg University, 2018.
- SOFSKY, WOLFGANG, Defensa de lo privado: Una apología, Valencia: Pre-textos, 2009.
- STELLA, THEOLOGOU, The right to privacy in the case law of the European Court of Human Rights: The use of audio and visual recording devices in the workplace, Democritus University of Thrace Law School, 2021.
- SUDRE, FRÉDÉRIC., Droit européen et international des droits de l'homme, 7th ed., Paris: Presses Universitaires de France, 2005.
- WESTIN, ALAN F., Privacy and Freedom, (originally published in 1967). New York: Atheneum, 1970.
- VRABEC, HELENA U. , Data Subject Rights under the GDPR With a Commentary through the Lens of the Data- driven Economy, Oxford University Press, 1st Edition published in 2021

Kitap Bölümü ve Makale

- Article 29 Working Party, Opinion 2/2017 on data processing at work.

- Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679, 2017.
- Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi (2010), Recommendation CM/Rec(2010)13 and explanatory memorandum on the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data in the context of profiling, 2010, m.4 (b).
- BERLEE, ANNA, Access to personal data in public land registers Balancing publicity of property rights with the rights to privacy and data protection, Maastricht Law Series 2, Eleven International Publishing, 2018.
- BERNSDORFF, NORBERT, “Kapitel II, Freiheiten: Artikel 6 Bis 19”, In Kommentar zur Charta der Grundrechte der Europäischen Union, ed. MEYER, JÜRGEN, 135–262. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2003.
- BREMS, EVA ve LAVRYSEN, LAURENS, “Don't Use a Sledgehammer to Crack a Nut: Less Restrictive Means in the Case Law of the European Court of Human Rights”, (january 2015). Human Rights Law Review 15 (1),1-30, 2015.
- BURGESS, MATT, Google’s plan to eradicate cookies is crumbling, September 29, 2021, Wired, <https://www.wired.co.uk/article/google-floc-trial>, Erişim Tarihi: 18/10/2021.
- Commission on Human Rights of the United Nations Economic and Social Council. 1970. Human rights and scientific and technological developments: Report of the Secretary-General (Addendum 1). E/CN.4/1028.
- Committee of Ministers of the Council of Europe, Resolution (73) 22 on the protection of the privacy of individuals vis-à-vis electronic data banks in the private sector, adopted by the Committee of Ministers on 26 September 1973 at the 224th meeting of the Ministers’ Deputies.
- DE BÚRCA, GRÁINNE, “the Evolution Of Eu Human Rights Law”, In CRAIG, PAUL & DE BÚRCA, GRÁINNE (Eds.), The Evolution of EU Law (3rd ed., pp. 480-505). Oxford University Press, 2021.
- DE SCHUTTER, OLIVIER, “La protection du travailleur vis-à-vis des nouvelles technologies dans l'emploi (New Technologies and the Rights of Workers)”, (June 6, 2014). Revue trimestrielle des droits de l'homme, no. 54, p. 627-664, 2003, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2446895>, erişim tarihi: 24/06/2022.

- DE TERWANGNE, CÉCILE, “Article 16 Right to rectification”, Editor: KUNER , CHRISTOPHER, et.al., The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary, Oxford University Press, 2020.
- DIMITROVA, DIANA, “The Rise of the Personal Data Quality Principle. Is it Legal and Does it Have an Impact on the Right to Rectification?” Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3790602> , erişim tarihi: 25/07/2022.
- DRAGAN, ANDREI , “New Minorities in the States Parties to the Framework 101 Convention: The Importance of Self-Identification and Recognition”, Pécs Journal of International and European Law, University of Pécs - Centre for European Research and Education, 2018/01. s. 110.
- ESKENS, SARAH, et.al., “10 Standards for Oversight and Transparency of National Intelligence Services”, Journal of National Security Law & Policy, 8(3), 553-594, 2016, <http://jnslp.com/2016/07/25/10-standards-oversight-transparency-nationalintelligence-services/>, erişim tarihi: 28/07/2022.
- European Data Protection Board,2021, 20/02353-17, https://edpb.europa.eu/decision-no-235_en, erişim tarihi 02/08/2022.
- European Union Network of Independent Experts in Fundamental Rights, Commentary of the Charter of fundamental rights of the European Union, 2006.
- Explanation on Article 8 — Protection of personal data, Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights OJ C 303, 14.12.2007, p. 17–35 (BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV) Special edition in Croatian: Chapter 01 Volume 007 P. 120 – 138, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32007X1214%2801%29>, erişim tarihi 15/08/22.
- GALETTA, ANTONELLA ve DE HERT, PAUL, “A European Perspective On Data Protection And Access Rights”, Increasing Resilience in Surveillance Societies (IRISS), <http://irissproject.eu/wp-content/uploads/2014/06/European-level-legal-analysis-Final1.pdf>, erişim tarihi: 10/08/2022.
- Guide to the Case-Law of the of the European Court of Human Right- Data protection, Council of Europe/European Court of Human Rights, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Data_protection_ENG.pdf, erişim tarihi 18/06/2022.

- Factsheet – Personal data protection, European Court of Human Rights, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Data_ENG.pdf., erişim tarihi 15/08/22.
- Factsheet, Protection of personal data, Court of Justice of the European Union, 2021, https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-10/fiche_thematique_-_donnees_personnelles_-_en.pdf, erişim tarihi 12/08/22.
- Factsheet – Personal data protection, European Court of Human Rights, 2018.
- FLAUSS, JEAN-FRANÇOIS, “ Les libertés fondamentales traditionnelles: Nouvelles approches et solutions originales?”, In The Charter of Fundamental Rights and Constitutional Development in the EU, ed. HEUSEL, WOLFGANG, s. 63–81. Köln: Bundesanzeiger, 2008.
- GABRIELA ZANFIR-FORTUNA, “Section 2 Information and access to personal data”, Editor: KUNER , CHRISTOPHER, et.al., The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary, Oxford University Press, 2020.
- GRYFFROY, PIETER, Taking a look at two cases in the margin of the CJEU’s “Privacy Spring”, before and after the General Data Protection Regulation: Weltimmo and Bara, 2016, <https://jean-monnet-saar.eu/?p=1453>, erişim tarihi 25/07/22.
- HONDIUS, FRITS WILLEM, “Emerging Data Protection in Europe”, Amsterdam: North-Holland. International Commission of Jurists (ICJ) 1972. The protection of privacy, International Social Science Journal XXIV (3): 1975, s.3.
- HONDIUS, FRITS WILLEM, “The Council of Europe’s work in the area of computers and privacy” (Discussion paper for the round table on the use of data processing for parliamentary work, Strasbourg, 18–19 May 1978). Strasbourg: Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1978.
- KRANENBORG, HERKE, “Access to documents and data protection in the European Union: On the public nature of personal data”, Common Market Law Review 45 (4): 2008.
- KÜHLING, JÜRGEN, “ Multilevel Constitutional jurisdiction”, In Principles of European constitutional Law (Revised 2nd ed.), eds. VON BOGDANDY, ARMIN ve BAST, JÜRGEN, 479–514. Oxford: Hart Publishing, 2011.

- LIND, ANNA-SARA ve MAGNUS STRAND, “A New Proportionality Test for Fundamental Rights?”, European Policy Analysis, Swedish Institute for European Policy Studies, Ağustos 2011.
- OGANESIAN, TIGRAN D., “The Right to Privacy and Data Protection in the Information Age”, Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences, 2020 13(10): 1576–1589, 2020.
- PERNICE, INGOLF ve KANITZ, RALF, “Fundamental Rights and Multilevel Constitutionalism in Europe”, WHI Paper 7/04. Berlin: WHI Paper 7/04 (Walter Hallstein-Institut für Europäisches Vergassungsrecht), Humboldt-Universität zu Berlin, 2004, s. 13.
- ROSEN, JEFFREY, “The right to be forgotten”, Stanford Law Review Online 64 (2012).
- SELBST, ANDREW D. ve POWLES, JULIA, “Meaningful Information and the Right to Explanation”, (November 27, 2017). International Data Privacy Law, vol. 7(4), 233-242, 2017.
- STREINZ, THOMAS , “the Evolution Of European Data Law”, In CRAIG, PAUL & DE BÚRCA, GRÁINNE (Eds.), The Evolution of EU Law (3rd ed., pp. 902-936). Oxford University Press, 2021.
- The Norwegian SA issues fine to the Municipality of Østre Toten for flawed information security, 2022, https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/norwegian-sa-issues-fine-municipality-ostre-toten-flawed-information_en, erişim tarihi 22/07/2022.
- TikTok: Italian SA warns against 'personalised' ads based on legitimate interest, 2022, https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/tiktok-italian-sa-warns-against-personalised-ads-based-legitimate-interest_en, erişim tarihi 23/07/2022.
- WARREN, SAMUEL ve BRANDEIS, LOUIS, “The right to privacy”, Harvard Law Review 4 (5): 1890, s. 214, <http://links.jstor.org/sici?sici=0017811X%2818901215%294%3A5%3C193%3ATRTP%3E2.0.CO%3B2-C>, erişim tarihi 10/08/22.
- WOJCIECH, LAMIK, “Advancement Of The Right To Be Forgotten – Analysis Of The Judgment Of The Court Of Justice Of The European Union Of 24 September 2019 In The Case Of Google Llc Versus Commission Nationale De L’informatique Et Des Libertés (Cnil) – C-507/17”, Editor: FOGLIA,

MASSIMO, European Journal of Privacy Law & Technologies-Special issue, 2020.

- VAN DER SLOOT, BART ve BORGESIOUS, FREDERIK ZUIDERVEEN, “The Eu General Data Protection Regulation: A New Global Standard For Information Privacy”, draft paper, <https://bartvandersloot.com/onewebmedia/SSRN-id3162987.pdf>, erişim tarihi 15/08/22.

Mahkeme Kararları

- Airey v. İrlanda [1979] Series A no. 32
- Amann v. İsviçre [2000] 27798/95.
- Association for European Integration and Human Rights ve Ekimdzhev v. Bulgaristan [2007] 62540/00.
- Azınlık Karşı Görüş, Odièvre v. Fransa [2003] 42326/98.
- Bensaid v United Kingdom [2001] 44599/98.
- Brunet v. Fransa [2014] 21010/10.
- C-131/12, Google Spain SL, Google Inc. V Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González, [2014] ECLI:EU:C:2014:317.
- C-140/20 G.D. v The Commissioner of the Garda Síochána and Others, [2022] ECLI:EU:C:2022:258.
- C-141/12 ve C-372/12, YS v. Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel and Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel v. M and S, [2014] ECLI:EU:C:2014:2081.
- C-222/86 Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) v Georges Heylens and others, [1987] ECLI:EU:C:1987:442.
- C-293/12 and C-594/12 Digital Rights Ireland Ltd v. Minister for Communications, Marine and Natural Resources and diğerleri and Kärntner Landesregierung ve diğerleri, [2014] ECLI:EU:C:2014:238.
- C-303/05 Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad, [2007] ECLI:EU:C:2007:261.
- C-305/05, Ordre des barreaux francophones and germanophone and Others [2007] ECLI:EU:C:2007:383.

- C-368/95 Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH v Heinrich Bauer Verlag, [1997] ECLI:EU:C:1997:325.
- C-398/15, Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce v Salvatore Manni, [2017] ECLI:EU:C:2017:197.
- C-468/10 ve C-469/10, Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) and Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEMD) v Administración del Estado, [2011] ECLI:EU:C:2011:777.
- C-524/06, Heinz Huber v. Bundesrepublik Deutschland [GC], [2008] ECLI:EU:C:2008:724.
- C-536/15, Tele2 (Netherlands) BV and Others v. Autoriteit Consument en Markt (AMC), [2017] ECLI:EU:C:2017:214.
- C-543/09, Deutsche Telekom AG v. Bundesrepublik Deutschland, [2011] ECLI:EU:C:2011:279.
- C-553/07 College van burgemeester en wethouders van Rotterdam v. M. E. E. Rijkeboer, [2009] ECLI:EU:C:2009:293.
- Case C-2/92 The Queen v Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte Dennis Clifford Bostock [1994] ECLI:EU:C:1994:116.
- Case C-66/18 European Commission v Hungary [2020] ECLI:EU:C:2020:792.
- Case 36-75, Roland Rutili v Ministre de l'intérieur, [1975], ECLI:EU:C:1975:137.
- Case C-400/10 PPU J. McB. v L. E. [2010] ECLI:EU:C:2010:582 para 53
- Case C-450/06 Varec [2008] ECR I-581 para 48.
- Case C-279/09 DEB v Bundesrepublik Deutschland, 22 Dec 2010, paragraf 35-52.
- Case 29-69, Erich Stauder v City of Ulm – Sozialamt, [1969] ECLI:EU:C:1969:57.
- Case 11-70, Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel. Reference for a preliminary ruling: Verwaltungsgericht Frankfurt am Main – German, [1970] ECLI:EU:C:1970:114.
- Case 4-73 J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung v Commission of the European Communities, [1974] ECLI:EU:C:1974:51

- Case 36-75, Roland Rutili v Ministre de l'intérieur, [1975] ECLI:EU:C:1975:137.
- Case C-473/12, Institut professionnel des agents immobiliers (IPI) v. Geoffrey Englebert and Others, [2013] ECLI:EU:C:2013:715.
- Case C-201/14, Smaranda Bara and Others v. Casa Națională de Asigurări de Sănătate and Others, [2015] ECLI:EU:C:2015:638.
- Case C-615/13, ClientEarth, Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) v. European Food Safety Authority (EFSA), European Commission, [2015].
- Case T-347/94, Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH v Commission, [1998] ECR II-1751.
- Case T-112/98, Mannesmannröhren-Werke v Commission, [2001] ECR II-729.
- Cemalettin Canlı v. Türkiye [2008] 22427/04.
- Ciubotaru v. Moldova [2010] 27138/04.
- Connors v. Birleşik Krallık [2004] 66746/01.
- Evans v. Birleşik Krallık [2007-I] 6339/05.
- Friedl v. Avusturya [1995] 305-B.
- Gaskin v. Birleşik Krallık [1989] 10454/83.
- Godelli v. İtalya [2013] 33783/09.
- I v. Finlandiya [2008] 20511/03.
- Joined Cases C- 465/ 00, C- 138/ 01, and C- 139/ 01 Österreichischer Rundfunk and Others [2003] EU:C:2003:294.
- Joined cases C-92/09 and C-93/09 Volker und Markus Schecke GbR (C-92/09) and Hartmut Eifert (C-93/09) v Land Hessen [2010] ECLI:EU:C:2010:662.
- Joined Cases C-511/18, C-512/18 and C-520/18, La Quadrature du Net and Others [2020] EU:C:2020:791.
- Khelili v. İsviçre [2011] 16188/07.
- Klass and others v Germany [1978] 5029/71.
- Kruslin v. Fransa [1990] Series A no. 176-A.
- Leander v İsveç [1987] 9248/81
- L.B. v. Macaristan [2021] 36345/16.
- Liberty ve Diğerleri v. Birleşik Krallık [2008] 58243/00.
- L.L. v. Fransa [2006] 7508/02 ve 30566/04.
- Malone V. Birleşik Krallık [1984] 8691/79.

- Mikulić v. Hırvatistan [2002] 53176/99.
- Mosley v. Birleşik Krallık [2011] 48009/08.
- M.S. v. İsveç [1997] 20837/92.
- Niemietz v Almanya [1992] 13710/88.
- Odièvre v. Fransa [2003] 42326/98.
- Opinion of Advocate General on C-13/16, Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde v. Rīgas pašvaldības SIA ‘Rīgas satiksme’, [2017] ECLI:EU:C:2017:43.
- Opinion of Advocate General on C-524/06, Heinz Huber v. Bundesrepublik Deutschland [GC], [2008] ECLI:EU:C:2008:724 ECLI:EU:C:2008:194.
- Opinion of Advocate General on C-536/15, Tele2 (Netherlands) BV and Others v. Autoriteit Consument en Markt (AMC), [2017] ECLI:EU:C:2016:845.
- Opinion of Advocate General on C-543/09, Deutsche Telekom AG v. Bundesrepublik Deutschland, [2011] ECLI:EU:C:2011:90.
- P.G. ve J.H. v. Birleşik Krallık [2001-IX] 44787/98.
- Pretty v. Birleşik Krallık [2002] 2346/02.
- Rotaru v. Romanya [2000] RJD 2000-V, App. No. 28341/95.
- Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finlandiya 2017, 931/13.
- S. ve Marper v. Birleşik Krallık [2008] 30562/04 ve 30566/04.
- Weberve Saravia v. Almanya [2006-XI] 54934/00.
- Z v. Finlandiya, 1997, 22009/93

Websiteleri

- About the Council of Europe – Overview, <https://www.coe.int/en/web/yerevan/the-coe/about-coe/overview> , Erişim Tarihi: 23/06/2022
- Analysis of Ethics, Privacy, and Confidentiality Constraints,2019, <https://www.safecare-project.eu/wp-content/uploads/2020/02/Analysis-of-Ethics-Privacy-and-Confidentiality-Restrains.pdf>, erişim tarihi 22/07/22.
- Country profiles, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_en , Erişim Tarihi: 15/05/2022.

- Details of Treaty No.108, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyid=108>, Erişim Tarihi: 20/10/2021.
- EU's top court clarifies 'legitimate interest test' for data processing, The Chartered Governance Institute UK & Ireland, <https://www.cgi.org.uk/about-us/regional-branches-groups/ireland/agenda/eu-update/eus-top-court-clarifies-legitimate-interest-test-for-data-processing>, erişim tarihi 23/07/22.
- Facts and figures on the European Union economy, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.
- Statute of the Council of Europe, <https://rm.coe.int/1680935bd0>, Erişim Tarihi: 15/03/2022.
- Map & Members, <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c>, Erişim Tarihi: 16/03/2022.
- Our member States, <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>, Erişim Tarihi: 23/06/2022.
- The Court in brief, https://www.echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf, Erişim Tarihi: 23/06/2022.
- Personal-data-protection-and-privacy, <https://www.coe.int/en/web/portal/personal-data-protection-and-privacy>, Erişim Tarihi: 20/10/2021.
- The right to privacy used as a modern pillory in L.B. v. Hungary, 2021, <https://strasbourgobservers.com/2021/03/01/the-right-to-privacy-used-as-a-modern-pillory-in-l-b-v-hungary/>, erişim tarihi 24/07/2022.
- History of the European Union 1945-59, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.
- Schuman declaration May 1950, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.
- History of the EU, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.

- History of the European Union 1990-99, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.
- History of the European Union 2000-09, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.
- History of the European Union 2010-19, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2010-19_en, Erişim Tarihi: 15/05/2022.
- Winston Churchill, speech delivered at the University of Zurich, 19 September 1946, <https://rm.coe.int/16806981f3> , Erişim Tarihi: 15/03/2022.

